VICKI MYRON
în colaborare cu BRET WITTER

DEWEY

Pisoiul din biblioteca
unui mic oraş cucereşte lumea

Traducere din engleză şi note de
INES HRISTEA

HUMANITAS
fiction

Redactor
IOANA PETRIDEAN

VICKI MYRON WITH BRET WITTER
DEWEY: THE SMALL-TOWN LIBRARY CAT WHO TOUCHED THE WORLD
Copyright © 2008 by Vicki Myron
All rights reserved.

Mulţumiri lui W.P. Kinsella pentru permisiunea de a cita în capitolul 14 un fragment din *Shoeless Joe*, de W.P. Kinsella (Boston: Houghton Mifflin, 1982). Fotografiile din interior incluse prin amabilitatea lui Vicki Myron.

© HUMANITAS FICTION, 2012, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin email: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30 / 0372 189 509

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MYRON, VICKI
Dewey: Pisoiul din biblioteca unui mic oraş cucereşte lumea / Vicki Myron, Bret Witter; trad.: Ines Hristea. — Bucureşti: Humanitas Fiction, 2012
ISBN 978-973-689-480-0
I. Witter, Bret
II. Hristea, Ines (trad.) 821. 11l-94=135. 1

DEWEY
Pisoiul din biblioteca unui mic oraş
cucereşte lumea

Bunicii, mamei şi lui Jodi,
trei femei extraordinare
care l-au iubit pe Dewey aproape
la fel de mult ca mine

Introducere

Bine aţi venit în Iowa!

În inima Statelor Unite există o suprafaţă de pământ aproape plat, întinsă pe aproximativ o mie de mile, mărginită la est de râul Mississippi, iar la vest, de deşert. Dealuri unduitoare, dar nici un munte. Râuri şi pâraie, dar puţine lacuri de mari dimensiuni. Vântul a măcinat dâmburile bolovănoase, transformându-le întâi în praf, apoi în noroi, apoi în pământ şi, în cele din urmă, în glia neagră şi roditoare a fermelor. În partea asta de lume, drumurile sunt drepte şi se întind către orizont în linii lungi, neîntrerupte. Nu există colţuri, ci doar, ocazional, nişte cotituri aproape imperceptibile. Pământul acesta a fost măsurat şi divizat pentru uzul fermelor; cotiturile reprezintă simple corecţii ale măsurătorilor. Exact la capătul fiecărei mile, drumul se intersectează cu un altul, aproape la fel de drept. În interiorul acestor linii se află o milă de teren arabil. Puneţi la un loc un milion de petice ca acesta, lipiţi-le unul de altul şi veţi obţine una dintre cele mai importante regiuni agricole din lume. Adică Marile Câmpii. Grânarul. Inima Ţării. Sau, aşa cum mulţi o consideră, zona peste care zbori când te duci într-un alt loc. Eu, una, le las lor oceanele şi munţii, plajele şi staţiunile de schi. Eu mă mulţumesc cu Iowa.

În nord-vestul statului Iowa, în timpul iernii, cerul înghite casele. În zilele reci, norii negrii care se vântură pe deasupra câmpiei par să învolbureze ţarina de dedesubt precum un plug. Primăvara, terenul e plat şi pustiu, acoperit doar cu un strat de noroi maro şi strujeni care aşteaptă să fie înghiţiţi de brazde. Cerul şi pământul se află într-un echilibru perfect, asemenea unei farfurii cumpănite în vârful unui băţ. Dar, dacă vii în Iowa către sfârşitul verii, poţi să juri că ţărâna se umflă, săltându-se, gata-gata să răstoarne cerul. Porumbul are aproape trei metri înălţime şi nişte frunze de un verde strălucitor,

moţate, cu ciucuri aurii. În majoritatea timpului, omul e îngropat în frunzele astea, pierdut printre zidurile de porumb, dar, dacă te urci pe orice moviliţă de pământ, fie ea şi de un metru înălţime, în faţa ochilor ţi se întinde o mare nesfârşită de holde verzi, cu motocele aurite în vârf, mănunchiuri de firişoare mătăsoase ce sclipesc în lumina soarelui. Acestea reprezintă organele de reproducere ale porumbului şi au rolul de a ţine prizonier polenul. Se unduiesc galbene vreme de o lună de zile, apoi, în căldura arzătoare a verii, încep să se usuce, încetul cu încetul, colorându-se în maro.

Tocmai asta e ceea ce-mi place la partea de nord-vest a statului Iowa: faptul că se află într-o perpetuă schimbare. Dar nu de felul celor pe care le oferă suburbiile, prin înlocuirea unui restaurant cu altul, sau de felul celor pe care le suportă oraşele, prin clădiri înghesuite unele într-altele, din ce în ce mai înalte, ci transformări ale peisajului rural, printr-o mişcare lentă înainte şi înapoi, care te împinge mereu în faţă, dar niciodată cu o viteză prea mare. Aici nu s-au dezvoltat prea multe fabrici pe care să le vezi înşiruite de-a lungul şoselelor ca în alte părţi. Nu există magazine de unelte şi piese de schimb. Nici pieţe agro-alimentare. Drumurile sunt îmbrăţişate doar de ferme, care, cu fiecare an ce trece, rămân tot mai puţine. Oraşele se iţesc din senin, anunţate de indicatoare cu inscripţii precum GIUVAIERUL DIN COROANA STATULUI IOWA sau CATARAMA DE AUR A CENTURII DE PORUMB, după care se evaporă la fel de repede cum au apărut. Două minute şi au dispărut. Nu mai vezi decât vreun siloz rătăcit sau vreo făbricuţă de procesare, poate o stradă principală cu un magazin universal şi un loc unde să mănânci repede ceva. La fiecare zece mile, cu aproximaţie, pe marginea drumului se întinde câte-un cimitir: monumente funerare simple, pitite în spatele unor ziduri scunde din piatră. Fiecare astfel de loc s-a format în jurul câte unui mormânt stingher al vreunui înaintaş, devenind apoi locul de

îngropăciune al unei familii, pentru ca în cele din urmă să se transforme în cimitirul întregii comunităţi şi al întregului oraş. Nimeni nu vrea să fie îngropat departe de casă şi nimeni nu vrea să irosească prea mult pământ. Foloseşte-te de ceea ce ai. Nu te complica. Nu te îndepărta de locul în care te-ai născut.

Apoi, tocmai când călătorul începe să se relaxeze, cufundându-se într-o stare de bine, asemenea unui lan de porumb ce coboară molcom pe coama unui deluşor, drumul se lărgeşte şi treci pe lângă un şir întreg de vitrine: Matt Furniture, hotelul Iron Horse, restaurantul Prime Rib, dar şi un Wal-Mart, un McDonald’s şi un Motel 6. După semafor o iei spre nord. Aceasta e prima cotitură pe o distanţă de cincizeci de mile, indiferent din ce direcţie ai veni. După nici un minut, magazinele rămân în urmă şi treci cu maşina peste podul frumos şi deloc înalt ce traversează râul Little Sioux, pentru ca apoi să intri în Spencer, o localitate care nu s-a schimbat prea mult din 1931 încoace.

Centrul Spencerului reprezintă imaginea tipică a orăşelului american plin de pitoresc: şiraguri de vitrine la parterul clădirilor cu două sau trei etaje, lipite între ele, în faţa cărora oamenii îşi parchează maşinile, se dau jos şi încep să se plimbe. Farmacia White Drug, magazinul de confecţii bărbăteşti Eddie Quinn şi magazinul de mobilă Steffen Furniture funcţionează de zeci de ani. Hen House vinde tot soiul de accesorii destinate gospodinelor şi turiştilor aflaţi în drum spre lacurile statului Iowa, situate la douăzeci de mile depărtare, către nord. Mai există şi un magazin specializat pentru pasionaţii de modelism, o papetărie şi o prăvălie de unde poţi să închiriezi butelii de oxigen şi scaune cu rotile. Urmează apoi magazinul de aspiratoare, Vacuum Cleaner Store, şi galeria Arts on Grand. Vechiul cinematograf e în continuare funcţional, deşi, de la deschiderea cineplexului dotat cu şapte săli, aici nu se mai proiectează filme noi.

Centrul se termină la hotel, adică la opt străzi distanţă de pod. Hotelul se numeşte chiar aşa: The Hotel. La sfârşitul anilor ’20 încă mai era cunoscut sub denumirea de The Tagney, fiind cel mai bun loc de cazare din zonă. În orice caz, tot The Tagney li se zicea şi staţiei de autobuz, şi gării, şi unicului restaurant unde puteai să mănânci stând pe scaun. Însă la sfârşitul Marii Crize Economice, hotelul a devenit un fel de azil de noapte pentru săraci, iar conform legendelor, juca şi rolul de bordel al oraşului. În cele din urmă, clădirea robustă, cu cinci etaje, din cărămidă roşie a fost abandonată, pentru ca apoi, în anii ’70, să fie reabilitată. Antrenul se mutase deja cinci străzi mai încolo, pe Grand Avenue, la Sister’s Main Street Cafe, un local fară pretenţii, cu mese din plastic, cafea la filtru şi separeuri pline de fum. Trei grupuri de bărbaţi se întâlnesc în fiecare dimineaţă la Sister’s: cei bătrâni, cei şi mai bătrâni şi cei foarte bătrâni. Împreună, aceştia conduc Spencerul de şaizeci de ani.

După colţ, dincolo de o parcare micuţă şi la doar o jumătate de stradă distanţă de Grand Avenue, se află o clădire scundă şi cenuşie din ciment: Biblioteca Publică din Spencer. Numele meu este Vicki Myron şi am lucrat în această bibliotecă vreme de douăzeci şi cinci de ani, dintre care, ultimii douăzeci, în calitate de director. Am fost de faţă la instalarea primului calculator şi la construirea anexei sălii de lectură. Am văzut copii crescând şi părăsind căminele părinţilor lor, pentru ca, după zece ani, să deschidă din nou uşa bibliotecii, însoţiţi de propriii lor copii. E posibil ca Biblioteca Publică din Spencer să nu pară a juca un rol prea important, cel puţin nu la prima vedere, dar ea reprezintă punctul central, miezul, acestei povestiri din inima ţării. Tot ceea ce urmează să vă istorisesc despre Spencer — despre fermele dimprejur, despre lacurile din apropiere, despre biserica catolică din Hartley, despre şcoala din Moneta, despre fabrica de cutii şi despre vechea şi minunata

roată mare din Arnold’s Park — va reveni în cele din urmă la această clădire scundă şi cenuşie şi la pisoiul care a trăit aici mai bine de nouăsprezece ani.

Ce impact poate avea un animal asupra oamenilor? Câte vieţi poate schimba un motan oarecare? Cum e posibil ca un pisoi abandonat să transforme o mică bibliotecă într-un loc de întâlnire şi într-o atracţie turistică, să inspire un oraş american clasic, să unească o întreagă regiune şi, până la urmă, să devină celebru în toată lumea? Nu puteţi nici măcar încerca să răspundeţi la aceste întrebări până nu aflaţi povestea lui Dewey Citeştemaimulte Cărţi, îndrăgitul motan de bibliotecă din Spencer, Iowa.

Capitolul 1

Cea mai friguroasă dimineaţă

Ziua de luni, 18 ianuarie 1988, a fost straşnic de friguroasă. În noaptea precedentă, temperatura scăzuse la -26°C, ca să nu mai pomenim de vântul biciuitor care îţi intra pe sub haine, făcând să-ţi îngheţe până şi oasele. Era un ger năprasnic, chiar şi simplul gest de a respira îţi provoca durere. Aşa cum ştie toată lumea din Iowa, problema e că la câmpie nu există nici o barieră în calea vremii. Vântul bate dinspre Canada, peste ambele state Dakota, şi dă buzna în oraş. Primul pod din Spencer, cel de peste râul Little Sioux, construit la sfârşitul anilor 1800, a trebuit distrus fiindcă albia se umplea în asemenea măsură cu gheaţă, încât toată lumea se temea că pilonii aveau să cedeze la un moment dat. În 1893, când turnul de apă al oraşului a ars — învelişul din paie folosit pentru a preveni îngheţarea conductei ascendente a luat foc, iar toţi hidranţii din preajmă erau îngheţaţi bocnă —, un dop de gheaţă circular, cu diametrul de trei metri şi grosimea de şaizeci de centimetri, s-a prăvălit din vârful turnului, a strivit centrul comunitar de recreere, după care s-a spart în mii de bucăţi, risipindu-se pe întregul Grand Avenue. Asta ca să vă faceţi o impresie despre ce înseamnă iarna în Spencer.

Nu sunt genul de persoană care se trezeşte cu plăcere dimineaţa devreme, mai ales într-o zi întunecată şi înnourată de ianuarie, însă am fost întotdeauna un om conştiincios. La ora şapte şi jumătate, când am pornit-o spre serviciu, pe cele zece străzi parcurse de mine am văzut doar câteva maşini şi, ca de obicei, primul vehicul garat în parcare a fost al meu. Peste drum, Biblioteca Publică din Spencer era moartă — nici o lumină, nici o mişcare, nici un sunet până când n-am apăsat butonul întrerupătorului, animând astfel atmosfera. Sistemul de

încălzire se declanşa automat în timpul nopţii, dar, la prima oră a dimineţii, biblioteca tot semăna cu un congelator. Oare a cui fusese ideea să construiască o clădire din ciment şi sticlă în nordul statului Iowa? Aveam nevoie de o cafea.

Am intrat imediat în încăperea destinată exclusiv angajaţilor — care nu era decât o chicinetă dotată cu un cuptor cu microunde, o chiuvetă, un frigider al cărui conţinut era mult prea dezorganizat pentru gustul majorităţii, câteva scaune şi un telefon pentru apelurile personale —, mi-am atârnat paltonul în cuier şi-am pus de cafea. Apoi am răsfoit ziarul de sâmbătă. Majoritatea ediţiilor locale puteau să afecteze activitatea bibliotecii sau să fie afectate de aceasta. Ziarul local, *The Spencer Daily Reporter,* nu apărea duminica şi lunea, aşa că, în dimineaţa primei zile a săptămânii, mă puneam la curent cu ştirile publicate în ediţia de sâmbătă.

— Bună dimineaţa, Vicki, m-a salutat Jean Hollis Clark, directoarea adjunctă, în timp ce-şi scotea fularul şi mănuşile. E un ger cumplit afară.

— Bună dimineaţa, Jean, i-am răspuns punând ziarul deoparte.

Pe mijlocul peretelui din spate se afla o cutie metalică de mari dimensiuni, cu capac mobil. Cutia avea şaizeci de centimetri înălţime şi un metru şi douăzeci lăţime. Era cam cât o masă de bucătărie pentru două persoane, cu picioarele tăiate la jumătate. Un tobogan metalic se ridica din partea superioară a cutiei şi dispărea în perete. Celălalt capăt dădea în aleea din spatele clădirii şi avea aspectul unei fante: pe acolo erau returnate cărţile, în afara orelor de program.

În cutia de recuperare a unei biblioteci poţi să găseşti tot felul de lucruri — gunoaie, pietre, bulgări de zăpadă, cutii de suc. Bibliotecarii nu vorbesc despre asta, ca să nu le dea oamenilor idei, dar toate instituţiile similare se confruntă cu această problemă. Probabil că în aceeaşi situaţie se află şi centrele de închirieri de casete video.

Dacă decupezi o gaură într-un zid, nu faci decât s-o cauţi cu lumânarea. Mai ales atunci când deschiderea dă spre o alee lăturalnică, aflată peste drum de şcoala generală a oraşului, adică aşa cum stătea situaţia în cazul Bibliotecii Publice din Spencer. Ni s-a întâmplat de mai multe ori să tresărim speriaţi în mijlocul zilei din cauza unui zgomot puternic venit dinspre caseta de recuperare. De fiecare dată s-a dovedit a fi vorba de o petardă.

În weekend caseta se umplea cu cărţi, aşa că în fiecare zi de luni încărcăm volumele într-un cărucior special. Ulterior, funcţionarii le înregistrau şi le reaşezau pe rafturi. În dimineaţa aceea de luni, când m-am întors cu căruciorul, am găsit-o pe Jean în picioare, în mijlocul încăperii.

— Am auzit un sunet.

— Ce fel de sunet?

— În cutia de recuperare. Cred că e un animal.

— Un ce?

— Un animal. Cred că e un animal în cutia de recuperare a cărţilor.

Atunci am auzit şi eu zgomotul: un soi de hârâit înfundat, venind de sub capacul metalic. Nu părea însă a fi un animal. Suna mai curând ca un moşneag care se chinuie să-şi dreagă vocea. Deschiderea de la capătul toboganului nu avea o lăţime mai mare de câţiva centimetri, aşa că nici un bătrân n-ar fi putut să se strecoare pe-acolo. Trebuia deci să fie un animal, nu aveam nici cea mai mică îndoială, dar ce fel de animal? M-am aşezat în genunchi, am pus mâna pe capac şi m-am rugat ca înăuntru să fie o veveriţă.

Primul lucru pe care l-am simţit a fost o pală de aer îngheţat. Cineva blocase deschiderea fantei cu o carte, şi capacul de sus rămăsese ridicat. În cutie era la fel de frig ca afară, sau poate şi mai frig, deoarece recipientul avea pereţii metalici. Ai fi putut să ţii acolo până şi carne congelată. Îmi ţineam răsuflarea din pricina emoţiilor, când am văzut pisoiul.

Stătea chircit în colţul din stânga-faţă al cutiei, cu căpşorul în piept, cu lăbuţele sub el, încercând să pară cât mai mic cu putinţă. Cărţile din cutie formaseră o stivă alandala deasupra lui, ascunzându-l parţial privirii. Am dat încet la o parte unul dintre volume, să mă uit mai bine. Pisoiul a ridicat ochii spre mine şi m-a săgetat cu o privire tristă. Apoi şi-a plecat din nou capul şi s-a ghemuit şi mai tare în colţişorul lui. Nu voia să facă pe durul. Nici nu încerca să se ascundă. Cred că nici frică nu-i era. Spera doar să fie salvat.

A spune că te-ai topit e un clişeu, ştiu, dar cred că exact asta s-a întâmplat cu mine în clipa aceea: parcă toate oasele din corp mi se lichefiaseră. În general, nu sunt o persoană uşor impresionabilă. Sunt o mamă care şi-a crescut singură copilul, o fiică de fermier care a avut de depăşit multe momente dificile în viată, dar situaţia cu care mă confruntam acum era atât de… neaşteptată.

Am scos pisoiul din cutie. Aproape că mi-a dispărut în căuşul palmelor. Am aflat mai târziu că avea opt săptămâni, dar arăta ca şi cum ar fi avut doar opt zile. Era atât de slab, încât i se vedeau coastele. Îi simţeam inima bătându-i în piept şi plămânii umflându-i-se cu aer. Bietul de el era aşa de firav, încât abia reuşea să-şi ţină capul sus şi tremura incontrolabil. A deschis gura, dar sunetul care s-a auzit abia două secunde mai târziu a fost îngrozitor de stins şi de răguşit.

Şi era rece. Asta e amintirea mea cea mai vie. Nu-mi venea să cred că un animal poate fi atât de rece. Parcă n-ar mai fi avut nici un strop de căldură înăuntru. Aşa că l-am strâns în braţe, să-i împrumut din căldura trupului meu. Pisoiul nu s-a împotrivit. Din contră, mi s-a cuibărit la piept şi şi-a lipit căpşorul de inima mea.

— Vai, Doamne! a exclamat Jean.

— Bietul puiuţ, am şoptit eu strângându-l şi mai tare.

— E adorabil.

O vreme, nici una din noi n-a mai spus nimic, doar l-am privit. În cele din urmă, Jean a întrebat:

— Cum crezi c-a ajuns acolo?

Eu nu mă gândeam însă la noaptea care trecuse. Ci numai la momentul prezent. Era prea devreme să-i telefonez medicului veterinar. Acesta n-avea să ajungă la cabinet decât peste o oră. Dar pisoiul era atât de rece. Simţeam cum tremura, chiar şi învăluit în căldura braţelor mele.

— Trebuie să facem ceva.

Jean a luat un prosop şi l-am învelit pe micuţ, până când nu i s-au mai văzut decât năsucul şi cei doi ochi uriaşi, care ne aruncau priviri bănuitoare.

— Hai să-i facem o baie caldă, am propus eu. Poate că aşa se va opri din tremurat.

Am umplut chiuveta cu apă caldă şi am testat temperatura cu cotul, ţinând pisoiul în braţe. Apoi l-am cufundat uşor în apă. A alunecat înăuntru ca un bloc de gheaţă. Jean a găsit puţin şampon în dulapul cu rechizite, iar eu i-am curăţat blăniţa cu mişcări blânde şi drăgăstoase, aproape ca nişte mângâieri. Pe măsură ce apa se înnegrea, frisoanele se domoleau, iar pisoiul a început să toarcă încetişor. Am zâmbit. Era un animal puternic. Dar şi foarte tânăr. Când l-am scos în cele din urmă din chiuvetă, arăta ca un nou-născut: avea o pereche de ochi enormi şi două urechi mari, care se iţeau pe un cap mic, ataşat unui trup şi mai mic. Ud şi fără apărare, pisoiul a început să miaune stins, chemându-şi probabil mama.

L-am zvântat cu uscătorul de lipici. În treizeci de secunde, ţineam în palme o frumuseţe de pisoi cu blana deasă, de culoarea portocalei. Bietul de el fusese atât de murdar, încât iniţial crezusem că e gri.

Între timp, Doris şi Kim sosiseră şi ele la serviciu, aşa că în încăperea angajaţilor erau acum patru persoane care îl alintau cu vorbe dulci pe micul musafir. Şi opt mâini care îl atingeau parcă toate în acelaşi timp. Colegele mele au început să discute între ele, în vreme ce eu m-am aşezat pe un scaun, ţinând pisoiul la piept,

ca pe un bebeluş, şi legănându-l uşor, săltând când un picior, când pe celălalt.

— De unde-a apărut?

— Din cutia de recuperare a cărţilor.

— Nu se poate!

— E băieţel sau fetiţă?

Am ridicat ochii. Toate trei se uitau la mine.

— Băieţel, le-am lămurit.

— E superb.

— Cât are?

— Cum a ajuns acolo, în cutie?

Însă eu nu le mai ascultam. Nu mai aveam ochi decât pentru pisoi.

— E atât de frig.

— Un ger de crapă pietrele.

— Cea mai geroasă dimineaţă din acest an.

O pauză, după care:

— Probabil că cineva l-a aruncat în cutia de recuperare.

— Groaznic.

— Poate c-a vrut să-l salveze. Să-l apere de frig.

— Nu ştiu ce să zic… e aşa de neajutorat.

— E atât de mic.

— Şi de frumuşel. Vai, mi se rupe sufletul.

Am aşezat pisoiul pe masă. Sărmanul abia se putea ţine pe picioare. Pernuţele de la toate cele patru lăbuţe îi erau degerate. Pe parcursul săptămânii care a urmat, pielea de pe ele i s-a albit şi s-a descuamat. Cu toate acestea, a izbutit să facă un lucru cu adevărat uluitor. Şi-a proptit bine picioruşele pe masă şi apoi, rând pe rând, ne-a privit pe fiecare în ochi. Pentru ca imediat după aceea să meargă, împleticindu-se, de la una la cealaltă. L-am mângâiat, iar el şi-a frecat căpşorul de palmele noastre şi a început să toarcă. Uitase deja întâmplările terifiante care-i marcaseră scurta existenţă. Uitase de persoana îngrozitoare care-l aruncase în cutia de recuperare a bibliotecii. Era ca şi cum, din clipa aceea,

pisoiul ar fi vrut să-i mulţumească personal fiecărui om pe care-l întâlnea pentru faptul că-i fusese salvată viaţa.

Trecuseră douăzeci de minute de când îl scosesem din cutie şi avusesem timp suficient să analizez câteva idei — obiceiul cândva foarte răspândit de a ţine pisici în bibliotecile publice, planul meu de a transforma biblioteca într-un spaţiu mai interesant şi mai prietenos, întreaga logistică a castroanelor, a mâncării şi a tăviţei cu nisip, expresia încrezătoare de pe chipul pisoiului atunci când se împlântase cu căpşorul în pieptul meu şi mă privise în ochi. Aşa că eram mai mult decât pregătită atunci când cineva m-a întrebat:

— Ce facem cu el?

— Păi, am răspuns ca şi cum soluţia tocmai mi-ar fi răsărit în minte, am putea să-l păstrăm.

Capitolul 2

O completare perfectă

Fericirea motănelului din acea primă zi ne-a uimit pe toţi. Se afla într-un spaţiu necunoscut, era înconjurat de străini care nu voiau altceva decât să-l smotocească, să-l mângâie şi să-l alinte cu vorbe dulci, şi cu toate astea a rămas perfect calm. Indiferent de câte ori l-am trecut dintr-o mână în alta şi indiferent de poziţiile în care l-am ţinut, nu s-a agitat, nici n-a încercat să ne sară din braţe. Cu atât mai puţin să muşte sau să fugă. În schimb, se topea, pur şi simplu, sub atingerea fiecărei persoane şi privea oamenii cu atenţie, direct în ochi.

Or asta nu era deloc uşor, de vreme ce eu şi colegii mei nu l-am lăsat nici o secundă în pace. Când cineva era nevoit să-l pună jos — de pildă, pentru că i-o cereau îndatoririle de serviciu — mereu se găseau cel puţin cinci perechi de mâini care să-l înşface imediat, să-l strângă la piept şi să-l iubească. În acea primă seară, după închiderea bibliotecii, l-am pus jos şi l-am urmărit preţ de aproape cinci minute, să mă asigur că era în stare să se ducă singur la castronul cu mâncare şi la tăviţa cu nisip. Cred că bietele lui lăbuţe degerate nu atinseseră pământul toată ziua.

În dimineaţa următoare, Doris Armstrong a adus o pătură roz, călduroasă. Doris era singura bunică din personalul bibliotecii şi se comporta ca o cloşcă protectoare. Am privit cu toţii cum s-a aplecat, a scărpinat pisoiul sub bărbie, a împăturit pledul şi l-a aşezat într-o cutie de carton. Motănelul a păşit cu grijă înăuntru şi şi-a strâns lăbuţele sub el, să se încălzească. Ochişorii i s-au închis, iar pe chip i-a apărut o expresie de

mulţumire, dar n-a apucat să se odihnească mai mult de câteva secunde, pentru că cineva l-a ridicat imediat şi l-a strâns în braţe. Acele câteva secunde au fost însă de ajuns. De ani de zile, angajaţii bibliotecii alcătuiau un colectiv dezbinat. Însă acum toţi faceam eforturi şi ne comportam ca o familie, iar pisoiul era, în mod evident, mai mult decât încântat să considere spaţiul nostru comun „acasă”.

Abia târziu, în cursul celei de-a doua dimineţi, l-am arătat pe motănelul nostru şi unei persoane din exterior; şi anume lui Mary Houston, cercetătoare a istoriei oraşului şi membră a consiliului bibliotecii. Desigur, personalul îmbrăţişase ideea de a păstra pisoiul, dar decizia finală nu ne aparţinea, din păcate, nouă. În ziua precedentă îi telefonasem lui Squeege Chapman, primarul, care se afla în ultima lună a mandatului. După cum bănuisem, lui Squeege nici că-i păsa de problema noastră. Omul nu era vreun împătimit al lecturii. De altfel, nici măcar nu ştiam sigur dacă are cunoştinţă de existenţa unei biblioteci în Spencer. Procurorul orăşenesc, persoana la care am dat cel de-al doilea telefon, mi-a comunicat că nu cunoaşte nici un amendament care să interzică prezenţa animalelor în biblioteca publică şi că nici nu avea chef să piardă timp căutând aşa ceva. Ceea ce, pentru mine, a fost un răspuns perfect. Consiliul bibliotecii, un grup de cetăţeni numiţi de către primar să supervizeze bunul mers al instituţiei, avea aşadar ultimul cuvânt. Nici unul dintre membri nu a ridicat vreo obiecţie, dar mi-am dat seama că nici nu erau animaţi de vreun entuziasm deosebit. Reacţia lor a fost, mai curând, una de genul „Putem să încercăm”, decât „Desigur, te susţinem până-n pânzele albe”.

Tocmai din acest motiv, întâlnirea cu un membru al consiliului precum Mary era atât de importantă. Să fii de acord cu păstrarea unui animal în bibliotecă era una; să fii de acord cu păstrarea *acestui* animal era cu totul

altceva. O bibliotecă publică nu poate să adopte orice pisică drăgălaşă de pe stradă. Dacă nu e prietenoasă, îşi face duşmani. Dacă e prea timidă sau sperioasă, nimeni n-o să-i ia apărarea. Dacă nu e destul de răbdătoare, o să muşte. Dacă e prea zglobie, o să întoarcă tot locul cu susul în jos. Şi, mai presus de orice, o pisică de bibliotecă trebuie să adore compania oamenilor şi să-i facă pe cei cu care intră în contact s-o iubească la rândul lor. Pe scurt, trebuie să fie pisica potrivită.

Eu, una, nu aveam nici o îndoială în ceea ce-l privea pe motănelul nostru. Din clipa în care s-a uitat în ochii mei, în acea primă dimineaţă, cu o expresie atât de calmă şi de mulţumită, mi-am dat seama că era animăluţul potrivit. Când l-am luat în braţe, nu i-am simţit inima zbătându-i-se în piept nici o secundă; şi nici în priviri nu i-am văzut vreo undă de panică. Motănelul avea încredere totală în mine. Avea încredere totală în toţi angajaţii bibliotecii. Tocmai asta îl facea special: faptul că avea o încredere oarbă şi de nezdruncinat. Iar datorită acestei trăsături de caracter, şi eu aveam încredere deplină în el.

Ceea ce nu înseamnă că nu mi-a fost puţin teamă atunci când am invitat-o pe Mary în zona rezervată angajaţilor. Când am luat pisoiul în braţe şi m-am întors cu faţa către ea, mi-am simţit inima oprindu-se în loc preţ de-o secundă şi conştiinţa cuprinsă de îndoială. Când motănelul mă privise în ochi, se mai întâmplase ceva, între noi doi se stabilise o legătură. De-acum, pentru mine, el era mai mult decât un pisoi. Nu trecuse decât o singură zi, dar deja nu mai suportam gândul că aş putea fi nevoită să trăiesc fară el.

— Ia uită-te la el! a exclamat Mary zâmbind.

Când femeia a întins mâna să-l mângâie pe cap, am strâns pisoiul şi mai tare la piept, dar el a rămas la fel de calm, ba chiar a întins gâtul s-o poată mirosi.

— Vai, a continuat Mary, cât e de frumos!

Frumos. Am auzit cuvântul acesta rostit de nenumărate ori în următoarele zile, şi asta pentru că nu

exista alt mod de a-l descrie pe motănel. Era într-adevăr superb. Blana îi era un amestec de portocaliu intens şi alb, cu meşe puţin mai închise la culoare. Când a început să înainteze în vârstă, firele de păr i-au crescut mai lungi, dar acum, ca motănel, avea un colan din blană deasă, aranjată foarte şic în jurul gâtului. Multe pisici au nasul în vânt şi maxilarul fie puţin prea ieşit în afară, fie uşor asimetric, dar pisoiul acesta avea chipul perfect proporţionat. Şi ce ochi minunaţi: uriaşi, coloraţi într-o nuanţă de auriu.

Motănelul nostru nu era însă doar chipeş, avea şi o personalitate foarte frumoasă. Dacă îţi plăceau cât de cât pisicile, îţi era imposibil să nu-l iei în braţe. Ceva de pe faţa lui, din felul în care se uita la tine, te facea să-l îndrăgeşti imediat.

— Îi place să fie ţinut în braţe, am spus în timp ce-l aşezam încetişor în mâinile lui Mary. Nu, pe spate. Aşa. Ca pe un bebeluş.

— Un bebeluş de patru sute de grame.

— Nu cred că are nici atât.

Motănelul a dat din codiţă şi s-a lipit confortabil de pieptul femeii. S-a dovedit că nu avea o încredere instinctivă numai în personalul bibliotecii, ci în toată lumea.

— Vicki, a exclamat Mary, e adorabil! Cum îl cheamă?

— Noi îi spunem Dewey. După Melville Dewey. Dar nu ne-am hotărât încă asupra unui nume.

— Bună, Dewey. Îţi place biblioteca?

Dewey s-a uitat la Mary, apoi şi-a îndesat căpşorul în braţul ei. Femeia a ridicat ochii zâmbind.

— Aş putea să-l ţin aşa toată ziua.

Dar sigur că nu s-a întâmplat asta. Mary l-a lăsat din braţe, iar eu l-am dus în camera angajaţilor. Tot personalul ne aştepta acolo.

— A mers bine, i-am anunţat eu. Pe unul l-am câştigat de partea noastră. Ne mai rămân zece mii.

Încetul cu încetul, am început să-l prezentăm pe Dewey vizitatorilor fideli ai bibliotecii, despre care ştiam că îndrăgeau pisicile. Motănelul era încă slăbit, aşa că li-l dădeam direct în braţe. Marcie Muckey a venit în acea a doua zi pe la noi şi a fost imediat vrăjită de pisoi. Mike Baehr şi soţia lui, Peg, s-au îndrăgostit de el pe dată.

— E o idee extraordinară, mi-au spus.

Ceea ce era bine, pentru că Mike facea parte din consiliul bibliotecii. Pat Jones şi Judy Johnson au găsit că era adorabil. De fapt, în Spencer trăiau patru Judy Johnson. Două dintre ele veneau la bibliotecă în mod regulat şi amândouă erau admiratoare ale lui Dewey. Cât de mare e un oraş cu 10 000 de locuitori? Destul de mare încât să aibă patru Judy Johnson, trei magazine de mobilă, două artere comerciale dotate cu semafoare, dar un singur conac. Toată lumea îi spune Conacul. Ceea ce e tipic pentru Iowa — noi nu ne batem capul cu zorzoane, ci ne concentrăm asupra faptelor.

O săptămână mai târziu, povestea lui Dewey a fost publicată pe prima pagină a ziarului *The Spencer Daily Reporter* sub titlul „O completare perfectă adusă Bibliotecii din Spencer”. Articolul, care se întindea pe o jumătate de pagină, relata istorioara miraculoasei salvări a lui Dewey, fiind însoţit de o poză color cu un pisoi portocaliu care stătea cocoţat pe un dulap de modă veche, în care se păstrau cartolinele de înregistrare ale volumelor din bibliotecă. Motănelul privea încrezător, deşi puţin sfios, direct către aparatul de fotografiat.

Publicitatea este un lucru periculos. Timp de o săptămână, Dewey fusese secretul personalului bibliotecii şi a câţiva dintre vizitatorii noştri fideli. Dacă nu veneai la bibliotecă, nici nu aveai habar de existenţa lui. Acum însă, toată lumea din oraş aflase. Cei mai mulţi oameni, printre care şi o parte dintre vizitatorii statornici, nu i-au acordat însă atenţie. Dar existau şi două grupuri de persoane foarte încântate de apariţia lui: iubitorii de pisici şi copiii. Zâmbetele de pe chipurile pruncilor,

bucuria şi râsetele lor erau suficiente pentru a mă convinge că Dewey trebuia să rămână la bibliotecă.

Apoi mai erau şi protestatarii. Recunosc că am fost puţin dezamăgită, dar nu şi surprinsă. Nu există nimic pe acest pământ al lui Dumnezeu căruia cineva să nu-i găsească nod în papură, inclusiv lui Dumnezeu şi pământului.

O anumită femeie se declara în mod deosebit deranjată de prezenţa lui Dewey. Scrisoarea pe care ne-a trimis-o, atât mie, cât şi fiecărui membru al consiliului, era plină de venin şi pucioasă, de imagini cu copii răpuşi de crize de astm iscate din senin şi de mame care avortau spontan după expunerea la reziduurile fiziologice ale pisicii. Conform acestei scrisori, eu eram o nebună şi o criminală care nu doar periclita sănătatea tuturor ţâncilor neprihăniţi din oraş, fie ei născuţi sau nenăscuţi, dar şi distrugea structura socială a comunităţii. Un animal! Într-o bibliotecă! Dacă aşa ceva era permis, atunci de ce să nu ne plimbăm cu vacile pe Grand Avenue? De fapt, femeia chiar ameninţa că, într-una din zile, foarte curând, avea să se prezinte la bibliotecă trăgând după ea o vacă. Din fericire, nimeni nu a luat-o în serios. Sunt convinsă că, în felul ei exagerat, femeia aceasta reprezenta portavocea mai multor persoane din oraş, dar mânia colectivă a semenilor nu era una dintre preocupările mele. Din câte îmi dădeam seama, nici unul dintre aceşti oameni nu pusese vreodată piciorul în bibliotecă.

Pentru mine mai importante erau telefoanele îngrijorate pe care le primeam.

— Copilul meu e alergic. Cum să procedez? Iubeşte biblioteca din tot sufletul, mi-a spus o femeie.

Ştiam că acesta avea să fie unul dintre principalele motive de nelinişte, aşa că eram pregătită. Cu un an înainte, Muffin, pisica de la Biblioteca din Putnam Valley, din statul New York, fusese izgonită din clădire după ce un membru al consiliului instituţiei dezvoltase o alergie

severă la pisici. În consecinţă, biblioteca a pierdut 80 000 de dolari din donaţiile promise, bani care ar fi trebuit să vină, în majoritate, de la cetăţeni din zonă. Iar eu nu aveam de gând să permit una ca asta.

În Spencer nu exista nici un alergolog, aşa că am solicitat sfaturile a doi medici generalişti. Aceştia au ajuns la concluzia că Biblioteca Publică din Spencer beneficia de un spaţiu de mari proporţii, deschis, secţionat doar din loc în loc de şiruri de rafturi cu cărţi, înalte de un metru şi douăzeci de centimetri. Zona destinată personalului, biroul meu şi debaralele erau despărţite cu ajutorul unor pereţi falşi, care nu se ridicau până la plafon, ci lăsau un spaţiu de un metru şi optzeci şi doi de centimetri între ele şi tavan. În perete existau două deschideri de dimensiunile unei uşi standard şi, de vreme ce în nici una din ele nu fusese instalată vreo uşă propriu-zisă, spaţiile respective erau tot timpul accesibile. Aşadar, până şi zona angajaţilor era tot un perimetru deschis, mobilat cu birouri aşezate unul în faţa celuilalt şi separate prin intermediul altor corpuri cu rafturi.

Această configuraţie nu numai că îi permitea lui Dewey să ajungă în orice moment, fară dificultăţi, în zona personalului, dar, după cum m-au asigurat doctorii, avea şi efectul de a preveni acumulările de păr şi alte materii eliminate în mod natural de pe corpul animalului. Se părea, aşadar, că interiorul bibliotecii fusese perfect gândit pentru a preveni alergiile. Dacă vreunul dintre angajaţi ar fi fost alergic, atunci am fi avut o problemă, dar câteva ore de expunere, o dată la două zile, nu reprezentau nici un risc. Ambii medici au căzut de acord asupra faptului că nu aveam de ce să-mi fac griji.

Am discutat personal cu fiecare dintre apelanţii impacientaţi şi le-am transmis rezultatul analizei făcute de către specialişti. Desigur, părinţii au rămas sceptici, dar cei mai mulţi şi-au adus totuşi copiii într-o vizită de probă. De fiecare dată îl ţineam pe Dewey în braţe. Nu

numai că nu ştiam cum vor reacţiona părinţii, dar nu puteam fi sigură nici de reacţia lui Dewey, fiindcă micuţii erau surescitaţi şi extrem de încântaţi să-l vadă. Părinţii le cereau să se liniştească şi să se comporte cu delicateţe. Atunci cei mici se apropiau încet, cu prudenţă şi şopteau „Bună, Dewey”, după care explodau în chiote frenetice. Mamele îi luau imediat de-acolo, cu un brusc „De-ajuns”. Pe Dewey nu-l deranjau zgomotele, era cel mai calm pisoi pe care l-am văzut vreodată. Cred că suferea din cauza faptului că acestor copii nu li se permitea să-l mângâie.

Dar, câteva zile mai târziu, una dintre familii a revenit, iar de data aceasta, şi cu un aparat de fotografiat. Băieţelul alergic, pentru care mama îşi facea atâtea griji, stătea acum lângă Dewey şi-l mângâia, în vreme ce mama le facea poze.

— Nu putem să-i luăm lui Justin animale de companie, mi-a explicat ea. Dar niciodată nu mi-am dat seama cât de mult i-ar plăcea să aibă unul. Deja s-a îndrăgostit de Dewey.

Şi eu eram deja îndrăgostită de motănel. Cu toţii îl iubeam. Cum să-i rezişti, când era de-a dreptul încântător? Era frumos, iubitor, sociabil — şi încă şchiopăta din cauza perniţelor degerate. Era însă incredibil cât de mult ne iubea. Cât de bine se simţea în preajma unor străini. Atitudinea lui părea să spună: Cum ar putea cineva să nu iubească un pisoi? Sau, mai exact, cum ar putea cineva să-mi reziste? Curând mi-am dat seama că Dewey nu se percepea ca fiind un motănel oarecare. Ci, în mod corect, se considera un unicat.

Capitolul 3

Dewey Citeştemaimulte Cărţi

Dewey era un pisoi norocos. Nu numai că supravieţuise cutiei îngheţate de recuperare a cărţilor, dar nimerise în braţele unor angajaţi care-l iubeau şi într-o bibliotecă perfect gândită pentru nevoile lui. Asta era sigur: Dewey ducea o viaţă de poveste. Dar şi Spencer era un oraş norocos, pentru că Dewey n-ar fi putut să apară în vieţile noastre într-un moment mai bun. Iarna aceea nu a fost doar înfiorător de geroasă, dar a şi coincis cu una dintre cele mai dificile perioade din istoria Spencerului.

S-ar putea ca cei care locuiau pe atunci în oraşe mai mari să nu-şi amintească de criza agricolă din anii ’80. Poate n-aţi uitat de Willie Nelson şi Farm Aid. Sau aţi citit despre falimentul fermelor de familie, despre dispariţia micilor cultivatori şi a fermelor-conglomerat, care se întind pe kilometri întregi, unde ferma propriu-zisă, casa, nu mai e de găsit şi de unde până şi muncitorii au dispărut cu totul. Pentru cei mai mulţi oameni, acestea erau doar nişte simple poveşti, nu ceva care să-i afecteze în mod direct.

În Spencer însă, criza se simţea chiar prea puternic: în aer, în pământ, în fiecare cuvânt rostit. Oraşul avea o bază manufacturieră solidă, dar în fapt eram tot o comunitate agricolă. Noi îi susţineam pe fermieri şi eram susţinuţi, la rândul nostru, de către aceştia. Dar fermele se dezintegrau. Era vorba de familii pe care le cunoşteam, familii care locuiau în zonă de generaţii întregi, aşa că era imposibil să nu le înţelegem problemele. În primul rând, oamenii au renunţat să mai cumpere piese de

schimb sau utilaje noi, mulţumindu-se cu reparaţii improvizate. Apoi au început să-şi reducă proviziile. În cele din urmă, au încetat să-şi mai plătească ratele la bănci, sperând într-o recoltă îmbelşugată, care să le restabilească echilibrul financiar. Când miracolul nu s-a produs, băncile i-au executat. Aproape jumătate dintre fermele situate în nord-vestul statului Iowa au fost executate silit în anii ‘80. Marea majoritate a acestora a intrat în proprietatea unor conglomerate de ferme-mamut, speculanţi din afara statului, şi a companiilor de asigurări.

Criza agricolă n-a fost rezultatul unei catastrofe naturale precum Furtunile de Praf din anii ’30. Acesta avea, în primul rând, o cauză de natură financiară. În 1978, terenul arabil din Clay County se vindea cu 900 de dolari acrul. Apoi preţurile au luat-o razna. În 1982, terenurile agricole se vindeau cu 2000 de dolari acrul. Un an mai târziu, cu 4000 de dolari. Fermierii au împrumutat bani şi-au început să cumpere pământ. De ce nu, când preţurile păreau să crească la infinit şi puteai să obţii mai mulţi bani din vânzarea unei bucăţi de teren o dată la câţiva ani decât din recolte?

Apoi economia a luat-o la vale. Preţul pământului a început să scadă, iar rezervele bancare au secat. Fermierii nu mai puteau să împrumute bani garantând cu terenurile deţinute nici cât să-şi cumpere un utilaj nou sau măcar seminţe pentru următorul sezon de semănat. Preţurile produselor recoltate nu erau atât de mari încât să acopere dobânzile împrumuturilor vechi, dintre care foarte multe aveau o rată de peste 20% pe an. În patru-cinci ani, oamenii au ajuns la fundul sacului; patru-cinci ani de disperare şi de speranţe deşarte. Forţele economice îi trăgeau însă, în mod constant, în jos.

În 1985, Land O’Lakes, gigantul producător de unt şi margarină, a închis fabrica amplasată la ieşirea dinspre nord a oraşului. Curând, şomajul a atins cota de 10%, ceea ce nu sună chiar atât de rău, până când înţelegi că

populaţia oraşului Spencer scăzuse în doar câţiva ani de la 11000 la 8000 de suflete. Valoarea caselor a scăzut şi ea cu 25% aproape peste noapte. Oamenii plecau din regiune, părăsind uneori chiar şi statul Iowa, în căutare de slujbe.

Preţul terenului arabil a continuat să scadă, forţând şi mai mulţi fermieri să-şi cedeze proprietăţile în favoarea băncilor. Dar vânzarea pământului la licitaţie nu acoperea valoarea împrumuturilor, aşa că băncile au început şi ele să înregistreze pierderi. Or, aici era vorba de instituţii ce îndeplineau rolul de coloană vertebrală a micilor oraşe. Aceste bănci împrumutaseră bani fermierilor locali, bărbaţi şi femei pe care îi cunoşteau şi în care aveau încredere. Când fermierii n-au mai fost în stare să-şi plătească datoriile, sistemul s-a prăbuşit. În oraşele de pe întreg teritoriul statului Iowa băncile au început să dea faliment. Flagelul s-a extins apoi şi la alte filiale din Vestul Mijlociu. Banca locală din Spencer a fost vândută pe nimic unor străini, iar noii proprietari nu au mai vrut să acorde împrumuturi. Astfel, procesul de dezvoltare economică s-a blocat. În 1989, în Spencer nu a mai fost acordată nici o autorizaţie de construcţie. Nici măcar una singură. Nimeni nu mai voia să investească bani într-un oraş muribund.

În fiecare an, de Crăciun, Spencerul avea un Moş Crăciun numai al său. Comercianţii sponsorizau o tombolă şi ofereau drept cadou o excursie în Hawaii. În 1979, nu mai exista nici o vitrină liberă în care să se instaleze Moşul. În 1985, erau douăzeci şi cinci de vitrine goale, echivalentul a 30% din afacerile dispărute. Excursia în Hawaii se evaporase şi ea. Iar Moş Crăciun abia dacă a mai ajuns în oraş. A început să circule până şi o glumă pe această temă: ultimul proprietar de magazin din centrul Spencerului este rugat să stingă luminile.

Biblioteca a făcut şi ea ce-a putut. Când Land O’Lakes a dat bir cu fugiţii, am întocmit o bancă de informaţii

care conţinea toate locurile de muncă vacante, cărţi despre diversele calificări necesare, descrieri ale unor posturi şi cursuri de pregătire tehnică. Am pus la dispoziţia oamenilor şi un calculator, astfel încât localnicii să-şi poată întocmi CV-uri şi scrisori de intenţie. Pentru mulţi dintre cetăţenii oraşului, acesta era primul calculator pe care îl atingeau. Ţi se părea deprimant când vedeai cât de multe persoane veneau să acceseze banca noastră de informaţii. Şi dacă imaginea aceasta era dezolantă pentru un bibliotecar ce încă avea serviciu, închipuiţi-vă cum trebuie să fi fost pentru un muncitor proaspăt concediat de la fabrică, pentru un patron a cărui mică firmă a dat faliment sau pentru un fermier care nu-şi mai putea lucra pământul.

Şi-apoi ne-am trezit cu Dewey. Nu vreau să fac din ţânţar armăsar, pentru că Dewey n-a pus mâncare pe masa nimănui. Nu a creat locuri de muncă. Nu a revigorat economia. Dar unul dintre cele mai groaznice lucruri, atunci când treci printr-o perioadă proastă, este efectul pe care aceasta îl are asupra psihicului. Perioadele de criză te storc de energie. Îţi acaparează gândurile. Îţi amărăsc viaţa. Veştile rele sunt la fel de otrăvitoare ca pâinea mucegăită. Dewey a fost, în cel mai rău caz, o sursă de amuzament.

Deşi el a reprezentat mult mai mult. Povestea lui Dewey i-a emoţionat pe locuitorii din Spencer. Ne-am identificat cu ea. Oare băncile nu ne aruncaseră şi pe noi într-o cutie de recuperare? Sau forţele economice externe? Sau restul Americii, care ne mânca hrana, dar căreia nu-i păsa de oamenii care o produceau?

Ceea ce aveam acum în faţă era un pisoi f[ră pedigri, aruncat şi lăsat să moară într-o cutie de recuperare a cărţilor, şi care ştia ce însemnau frica şi singurătatea, dar se agăţase cu ghearele de viaţă. Un motănel care supravieţuise acelei nopţi întunecate şi acelui eveniment înspăimântător, ce se dovedise totuşi a fi unul dintre cele mai bune lucruri care i s-au întâmplat. Indiferent de

circumstanţe, motănelul nu-şi pierduse nici o clipă încrederea sau pofta de viaţă. Era modest. Bine, poate că *modest* nu e chiar cel mai potrivit termen — în fond, Dewey era un motan —, dar cu siguranţă nu era nici arogant. Ci încrezător. Poate că avea acea încredere a fiinţei care a trecut pe lângă moarte, acea linişte interioară pe care o descoperi în clipa în care ajungi pe fundul prăpastiei, dincolo de pragul speranţei, izbutind totuşi să revii la lumină. În concluzie, ştiam un singur lucru cu siguranţă: din clipa în care l-am găsit, Dewey a fost convins că totul avea să fie bine.

Iar prezenţa lui îi facea şi pe oamenii din jur să creadă că, într-adevăr, totul va fi bine. I-au trebuit zece zile pentru a se întrema îndeajuns încât să poată explora biblioteca de unul singur, dar, odată pornit, a devenit evident că motănelul nostru nu era interesat de cărţi, rafturi sau alte obiecte. Pe el îl interesau oamenii. Când în bibliotecă intra un vizitator, Dewey se ducea imediat la el — era limpede că pernuţele încă îl dureau, dar nu se mai clătina pe picioare — şi-i sărea în poală. De cele mai multe ori, era dat jos, dar respingerile nu-l intimidau deloc. Dewey continua să se arunce în braţele oamenilor, continua să li se aşeze în poală şi să caute mâini dispuse să-l mângâie. Şi astfel, situaţia a început să se schimbe.

Am remarcat primele semne la vizitatorii în vârstă, care veneau adesea la bibliotecă, să răsfoiască reviste sau să caute cărţi. După ce Dewey a început să-şi petreacă timpul cu ei, oamenii veneau din ce în ce mai des şi stăteau tot mai mult. Câţiva dintre ei păreau chiar mai frumos îmbrăcaţi. Era clar că se îngrijeau mai mult de aspectul lor exterior. Înainte, intrau pe uşă, îi salutau pe bibliotecari cu o simplă fluturare prietenească din mână sau cu un bună dimineaţa, dar acum se angajau în adevărate conversaţii, al căror subiect era, de cele mai multe ori, pisoiul. Vizitatorii noştri nu se mai săturau de poveşti cu Dewey. De-acum nu mai băteau drumul până

la bibliotecă doar ca să-şi omoare timpul, ci veneau în vizită la nişte prieteni.

Am observat mai ales un bărbat în vârstă care ajungea în fiecare dimineaţă, la aceeaşi oră, lua loc în acelaşi fotoliu mare şi confortabil şi citea ziarul. Soţia lui murise de puţină vreme, prin urmare ştiam că se simţea singur. Deşi nu mă aşteptasem să fie un iubitor de pisici, din prima clipă când Dewey i s-a căţărat în poală, omului i-a înflorit un zâmbet pe buze. Dintr-odată, iată că nu mai citea ziarul de unul singur.

— Eşti fericit aici, Dewey? îl întreba el în fiecare dimineaţă, în timp ce-şi mângâia noul prieten.

Dewey închidea ochii şi, de cele mai multe ori, se cufunda în somn.

Apoi mai era şi bărbatul de la banca de informaţii. Nu-l cunoşteam personal, dar eram familiarizată cu genul lui — omul mândru, harnic şi capabil să îndure multe — şi-mi dădeam seama că suferea. Omul acesta era din Spencer, ca majoritatea celor care foloseau banca noastră de informaţii, şi fusese muncitor, nu fermier. Pentru a-şi căuta o nouă slujbă, se îmbrăca la fel ca atunci când încă mai avea serviciu, adică în jeanşi şi cămaşă. Şi nu folosea niciodată calculatorul. Studia cărţile cu modele de CV-uri, se uita pe listele cu posturi vacante şi nu solicita ajutorul nimănui. Era un om tăcut, calm şi cumpănit, dar, pe măsură ce săptămânile zburau, îl vedeam din ce în ce mai apăsat. Povara pe care o purta cu el îi cocoşase spatele şi-i adâncise ridurile de pe chipul mereu proaspăt bărbierit. În fiecare dimineaţă Dewey se apropia de el, dar omul îl gonea. Apoi, într-o zi, l-am văzut pe Dewey aşezat în poala lui şi, pentru prima dată după multe săptămâni, bărbatul zâmbea. Era în continuare cocoşat, iar în ochi avea o privire tristă, dar zâmbea. Poate că Dewey nu putea să ofere multe, dar, în iarna anului 1988, el i-a dat comunităţii din Spencer exact ceea ce avea nevoie.

Aşa că eu l-am oferit pe pisoiul nostru comunităţii. Colegii au înţeles. În esenţă, Dewey nu era al nostru. El aparţinea vizitatorilor Bibliotecii Publice din Spencer. Am aşezat o cutie în faţa uşii de la intrare, chiar lângă banca de informaţii, şi le-am spus oamenilor:

— Îl ştiţi pe pisoiul care vă sare în braţe şi vă ajută cu CV-urile? Cel care citeşte ziarele alături de voi? Care vă fură rujul din geantă şi vă însoţeşte atunci când vreţi să găsiţi rafturile cu cărţi de ficţiune? Ei bine, acesta e pisoiul vostru şi vreau să veniţi cu idei de nume pentru el.

Eram directoarea bibliotecii de şase luni, aşa că ideea organizării de concursuri încă mă mai entuziasma. O dată la câteva săptămâni, puneam o cutie în hol, dădeam un anunţ la postul local de radio, ofeream un premiu pentru câştigător şi ne chinuiam să trezim interesul oamenilor pentru cele mai recente noutăţi legate de bibliotecă. Un concurs bun, cu un premiu stimulativ, ne aducea cam cincizeci de concurenţi. Dacă aveam un premiu scump — de exemplu, un televizor — atunci reuşeam să stârnim cam şaptezeci de persoane. La cele mai multe concursuri se înscriau însă doar aproximativ douăzeci şi cinci de persoane. Dar concursul „Un nume pentru pisoi”, care nici n-a fost anunţat la radio, deoarece eu am dorit ca participanţii să provină numai din rândul vizitatorilor obişnuiţi ai bibliotecii, şi care nici nu oferea nici un premiu, a înregistrat trei sute nouăzeci şi şapte de concurenţi. Trei sute nouăzeci şi şapte! Atunci am înţeles că biblioteca dăduse peste o comoară. Interesul comunităţii faţă de Dewey depăşise toate aşteptările.

Personajul de desene animate, Garfield cel amorezat de lasagna era pe atunci în culmea gloriei, aşa că Garfield a fost un nume foarte des invocat. Apoi au existat şi nouă voturi pentru Tiger. Tiger era aproape la fel de popular ca Garfield. Un alt nume care a primit multiple voturi a fost Morris, după pisica-emblemă a

brandului Nine Lives. Până şi anomaliile culturale de genul ALF (o păpuşă extraterestră blănoasă, care avea propriul serial de televiziune) şi Spuds (după Spuds MacKenzie, câinele mare iubitor de petreceri şi alcool, care-şi câştigase celebritatea datorită unor reclame la bere) au primit destul de multe voturi. Au existat şi câteva propuneri răutăcioase, precum Fleabag, şi câteva care se aflau la graniţa dintre ingenios şi bizar, precum Catgang Amadeus Taffy (o poftă subită de dulciuri?), Lady-books (un nume ciudat pentru un motan), Hopsnopper, Boxcar şi Nukster.

De departe însă, cele mai multe voturi, adică mai bine de cincizeci, au fost înregistrate pentru Dewey. Se părea că vizitatorii fideli ai bibliotecii se ataşaseră deja de pisoi şi nu voiau ca el să se schimbe în nici un fel. Voiau să-i păstreze până şi numele. La drept vorbind, aceasta era şi dorinţa personalului instituţiei. Şi noi îl îndrăgiserăm pe Dewey exact aşa cum era.

Şi totuşi, numelui părea că-i lipsea ceva. Am decis că soluţia cea mai potrivită era să-i găsim şi un nume de familie. Mary Walk, bibliotecara de la secţiunea pentru copii, a venit cu propunerea Citeştemaimult. Una dintre reclamele difuzate în timpul desenelor animate de sâmbătă dimineaţa — asta se întâmpla pe vremea când desenele animate erau numai pentru copii şi erau introduse în programele televiziunilor numai sâmbăta, înainte de prânz — avea drept personaj principal un pisoi pe nume O.G. Citeştemaimult, care îi îndemna pe cei mici: „Citiţi o carte şi uitaţi-vă la televizorul din capul vostru”. Sunt convinsă că de-acolo a venit ideea numelui de familie. Dewey Citeştemaimult. Era mai bine, dar nu perfect. În cele din urmă, am venit după cu sugestia de a adăuga şi cuvântul Cărţi.

Dewey Citeştemaimulte Cărţi[1]. Un nume pe placul bibliotecarilor, a căror existenţă profesională se ghidează

[1] În orig., *Dewey Readmore Books.*

după sistemul zecimal Dewey. Un nume pe gustul copiilor. Un nume pe gustul tuturor.

Citim mai multe cărţi? Iată o provocare. Un nume care să ne deschidă pofta de lectură. Cât ai clipi, întregul oraş avea să devină cultivat şi bine informat.

Dewey Citeştemaimulte Cărţi. Trei nume pentru pisoiul nostru splendid şi încrezător. Sunt convinsă că l-am fi numit Sir Dewey Citeştemaimulte Cărţi dacă o asemenea idee ne-ar fi dat prin minte. Dar noi nu eram decât nişte bieţi bibliotecari din Iowa. Iar oamenii din Iowa nu ţin la pompă şi protocol. Lucruri care nici pe Dewey nu-l interesau. El a răspuns întotdeauna la prenumele lui şi, ocazional, la „The Dew”.

Capitolul 4

O zi în bibliotecă

Pisicile sunt fiinţe care preţuiesc un program ordonat, aşa că nici lui Dewey nu i-a luat mult până să dezvolte diverse obiceiuri. În fiecare dimineaţă, când ajungeam la bibliotecă, îl găseam aşteptându-mă îndărătul uşii de la intrare. În timp ce îmi atârnam în cuier haina şi geanta, lua câteva înghiţituri de mâncare, pentru ca apoi s-o pornim împreună într-o excursie prin încăperile bibliotecii, cu scopul de a ne asigura că totul e în ordine. În acelaşi timp, ne şi povesteam unul celuilalt ce făcuserăm cu o seară înainte. Dewey prefera mai curând să amuşine decât să vorbească, dar pe mine nu mă deranja asta. Spaţiul bibliotecii, cândva rece şi inanimat la prima oră a dimineţii, era acum, datorită lui, viu şi primitor.

După ce ne încheiam plimbarea, Dewey îmi vizita colegii. Dacă vreunul dintre ei avea o dimineaţă mai proastă, pisoiul avea grijă să petreacă mai mult timp cu el. Jean Hollis Clark se măritase de curând şi facea naveta din Estherville până în Spencer: în fiecare zi, câte patruzeci şi cinci de minute. Oricine s-ar fi aşteptat ca efortul acesta s-o epuizeze, dar Jean era cea mai calmă persoană din lume. Singurul lucru care o deranja erau fricţiunile din interiorul echipei noastre, formată dintr-o mână de colegi. Nu reuşea să se elibereze tensiunea astfel acumulată, dar Dewey era mereu acolo s-o aline. Cu simţul lui extraordinar, ştia cine avea nevoie de el şi era întotdeauna dispus să-şi dedice o parte din timp acestor persoane. Dar niciodată prea mult. La nouă fără două minute, Dewey lăsa baltă orice activitate şi dădea fuga la uşa de la intrare.

La ora nouă, când se deschidea biblioteca, afară aştepta întotdeauna câte un vizitator, care, de cele mai multe ori, odată trecut de prag, lansa un salut prietenos:

— Bună, Dewey. Cum te simţi în dimineaţa asta?

Bine-ai venit, bine-ai venit, mi-l imaginam pe Dewey răspunzându-i de la postul lui din stânga uşii. *De ce nu mângâi pisoiul?*

Nici un răspuns. De obicei, matinalii veneau la bibliotecă dintr-un motiv foarte bine întemeiat, ceea ce însemna că n-aveau vreme să stea la taclale cu motănelul.

Nici o mângâiere? Nu-i nimic. Întotdeauna vor mai veni şi alţii de acolo de unde-ai venit tu — oriunde ar fi aia.

Lui Dewey nu-i lua mult timp să găsească o altă persoană în poala căreia să se cuibărească şi, ţinând cont că el era deja treaz de vreo două ore, odată aşezat confortabil, nu se dădea în lături de la un pui de somn. Pisoiul nostru se simţea deja atât de bine în bibliotecă, încât adormea fară probleme în spaţii circulate. Sigur că prefera cuibul din poala unui om, dar, dacă nu avea la dispoziţie nici un astfel de culcuş, se facea ghem în câte o cutie. Cartolinele de catalogare veneau în cutiuţe de dimensiunea celor în care sunt ambalaţi botoşeii pentru bebeluşi. Lui Dewey îi plăcea să-şi îndese toate cele patru lăbuţe înăuntru, după care se aşeza, revărsându-se peste marginile cutiei. În cazul în care cutia era puţin mai mare, îşi ascundea înăuntru şi capul, şi coada. Aşa că de-afară nu mai vedeai altceva decât o bucată de blăniţă răzvrătită. Semăna cu o brioşă. Într-o dimineaţă, l-am găsit dormind lângă o cutie plină cu cartoline, în care-şi îndesase doar o lăbuţă. Probabil că trecuseră mai multe ore până să admită, fară tragere de inimă, că, pur şi simplu, în recipientul cu pricina nu-i mai încăpea nimic altceva.

Curând după asta, l-am urmărit vârându-se încetişor într-o cutie doar pe jumătate plină cu şerveţele de hârtie. Mai întâi şi-a băgat prin deschizătura din capac lăbuţele din faţă, apoi, cu aceeaşi delicateţe, şi-a tras înăuntru şi lăbuţele din spate. Cu grijă, s-a proptit în şezut şi şi-a împins spinarea în interior. După care şi-a flexat lăbuţele

din faţă şi a început să-şi îndese pieptul, întreaga operaţiune a durat vreo patru sau cinci minute, dar, până la urmă, în afara cutiei nu i-au mai rămas decât capul, iţit într-o parte, şi coada, înţepenită în direcţia opusă. În cele din urmă, pisoiul a aruncat printre pleoapele semiînchise o privire pierdută. Se prefăcea că restul lumii nici nu exista.

În perioada aceea, statul Iowa punea la dispoziţia cetăţenilor săi plicuri cu formularele destinate declarării veniturilor, iar noi, la bibliotecă, aveam mereu o cutie cu astfel de plicuri pentru vizitatori. Cred că Dewey şi-a petrecut jumătate din prima iarnă cuibărit în cutia cu pricina.

— Am nevoie de un plic, ne anunţa îngrijorat câte-un vizitator, dar nu vreau să-l deranjez pe Dewey. Cum să procedez?

— Nu vă faceţi probleme. Doarme dus.

— Dar n-o să-l trezesc? Stă chiar pe plicuri.

— A, nu, Dewey doarme buştean.

Vizitatorul îl împingea uşor într-o parte, apoi, cu mai multă prudenţă decât ar fi fost necesar, extrăgea un plic. Ar fi putut să-l şi smulgă cu o mişcare bruscă, asemenea celei folosite de un magician care trage faţa de masă de sub serviciul de farfurii. Pentru pisoiul nostru tot n-ar fi contat.

— Părul de pisică vine gratis, împreună cu plicurile.

Un alt loc preferat de Dewey pentru somn era partea din spate a copiatorului.

— Nu vă faceţi griji, le explicam eu vizitatorilor nedumeriţi, nu-l deranjează. Dewey doarme acolo fiindcă e mai cald. Cu cât faceţi mai multe copii, cu atât maşina va genera mai multă căldură, iar motănelul va fi mai fericit.

Dacă vizitatorii încă nu prea ştiau cum să procedeze cu Dewey, personalul bibliotecii nu avea astfel de ezitări. Una dintre primele mele decizii a fost aceea ca nici măcar un singur bănuţ din fondurile alocate instituţiei să

nu fie cheltuit pentru îngrijirea pisoiului. În acest scop am aşezat, în încăperea din spate, ceea ce ulterior a primit numele de „cutia lui Dewey”. Toţi angajaţii puneau acolo mărunţişul pe care-l aveau prin buzunare. Cei mai mulţi dintre noi aduceam de-acasă cutii de suc goale. Reciclarea cutiilor de suc era în mare vogă, aşa că una dintre funcţionare, Cynthia Behrends, le ducea săptămânal la un punct de colectare. Toată lumea „îngrăşa cutia” ca să îngraşe motănelul.

In schimbul acestor mici donaţii, primeam ore nesfârşite de plăcere. Dewey adora sertarele şi căpătase obiceiul de a se ivi din ele când te aşteptai mai puţin. Dacă aşezai volumele pe raft, sărea în cărucior şi cerea să meargă în excursie prin bibliotecă. Iar când Kim Peterson, secretara noastră, începea să bată la maşină, ştiai că e pe cale să înceapă un adevărat spectacol. Cum auzeam tastele maşinii, lăsam totul baltă şi pândeam semnalul.

— Dewey vânează iar ciocănelele! striga Kim.

Atunci ieşeam repede din birou şi-l vedeam pe Dewey aplecat peste uriaşa maşină de scris albă a lui Kim. Pisoiul urmărea de câteva ori cu privirea deplasarea de la stânga la dreapta a discului, până când nu mai suporta şi se repezea asupra ciocănelelor. Acestea nu erau altceva decât braţele mobile care loveau hârtia şi imprimau literele. Toată lumea se aduna să urmărească reprezentaţia şi se prăpădea de râs. Giumbuşlucurile lui Dewey atrăgeau întotdeauna o mulţime de oameni în jurul lui.

Iar asta era foarte important. Toţi angajaţii bibliotecii erau bine intenţionaţi, dar, de-a lungul anilor, colectivul se divizase şi funcţiona sub forma unor grupuri ce nu reuşeau să ajungă la un numitor comun. Doar Doris Armstrong, care era mai în vârstă şi probabil mai înţeleaptă decât noi, izbutise să rămână prietenă cu toată lumea. Avea un birou de mari dimensiuni, amplasat în mijlocul spaţiului destinat angajaţilor, unde îmbrăca

fiecare volum nou în coperte protectoare din plastic. Umorul şi veselia ei ne ţineau uniţi. Doris era şi cea mai mare iubitoare de pisici dintre noi toţi, astfel că, foarte curând, biroul ei a devenit unul din locurile preferate ale lui Dewey. Pisoiul se întindea acolo înainte de ora prânzului şi bătea cu lăbuţele foile mari de plastic, transformându-se astfel din nou într-un punct de atracţie şi în prietenul comun al întregului colectiv. În sfârşit, prin intermediul lui Dewey, găsiserăm ceva care să ne preocupe pe toţi în egală măsură. Nu mai puţin important era faptul că motănelul juca şi rolul de prieten pentru toţi copiii funcţionarilor (sau, în cazul lui Doris, pentru nepoţi). Nu pot pretinde că s-a întâmplat ceva concret — nimeni nu şi-a cerut iertare, iar problemele anterioare nu au fost discutate — dar odată cu apariţia lui Dewey, tensiunea din sânul colectivului a început să se risipească. Râdeam cu toţii, eram mai fericiţi, Dewey ne reunise.

Dar indiferent cât de mult s-ar fi distrat, pisoiul nu se abătea niciodată de la programul lui bine stabilit. La ora zece şi jumătate fix, sărea în picioare şi se îndrepta către încăperea angajaţilor. Era pauza în care Jean Hollis Clark îşi mânca iaurtul, iar dacă pisoiul aştepta destul prin preajmă, primea în cele din urmă căpăcelul să-l lingă. Jean era o femeie liniştită şi harnică şi găsea întotdeauna metode să-i facă pe plac lui Dewey. Dacă pisoiul voia să se relaxeze, se întindea ca o plăcintă pe umărul stâng al lui Jean — întotdeauna pe umărul stâng, niciodată pe cel drept — în vreme ce ea îndosaria documente. După câteva luni, motănelul nu ne-a mai lăsat să-l ţinem în braţe (presupun că poziţia aducea prea tare cu aceea a unui bebeluş), aşa că am adoptat tehnica drapării peste umăr inventată de Jean. Am botezat-o „poziţia Dewey”.

Dewey mă ajuta şi pe mine să mă relaxez, iar lucrul acesta îmi prindea foarte bine, pentru că aveam mereu tendinţa să muncesc prea mult. Zile în şir stăteam cocoşată peste birou cu orele, urmărind atât de

concentrată cifrele din bugete sau rapoartele de progres, încât nu-mi dădeam seama că Dewey era acolo decât în clipa când îmi sărea în poală.

— Ce mai faci? îl întrebam zâmbind. Cât mă bucur să te văd.

Îl mângâiam de câteva ori, apoi reveneam la hârtiile mele. Nemulţumit, Dewey se căţăra pe birou şi începea să amuşine.

— A, te-ai aşezat cu totul întâmplător tocmai pe documentele la care lucram, nu? E doar o coincidenţă.

Îl puneam pe podea, dar pisicuţul sărea la loc pe masă.

— Nu acum, Dewey. Sunt ocupată.

Iar îl aşezam jos, şi el iar se urca. Poate aveam sorţi de izbândă dacă-l ignoram?

Dewey începea să se împingă cu capul în pixul pe care-l ţineam în mână. Eu îl alungam. *Foarte bine,* îşi zicea el în gând. *Atunci o să-ţi dau toate pixurile pe jos.* Ceea ce şi facea. Împingea fiecare pix peste marginea biroului, urmărindu-l cum cade pe podea. Sigur că nu puteam să mă abţin şi izbucneam în râs.

— Bine, Dewey. Ai câştigat.

Strângeam în pumn o bucăţică de hârtie şi i-o aruncam. Dewey fugea după ea, o mirosea şi se întorcea. Mişcare tipic pisicească. Pisoii vor întotdeauna să se joace, dar niciodată nu aduc înapoi obiectul aruncat. Aşa că mă duceam, luam hârtia şi i-o mai aruncam de câteva ori.

— Ce mă fac eu cu tine?

Dar viaţa noastră nu era numai o glumă şi-un joc. Eu eram şefa şi aveam responsabilităţi — cum ar fi aceea de a îmbăia motănelul. Prima dată când i-am făcut baie lui Dewey am fost convinsă că totul avea să fie bine din acest punct de vedere. Doar îi plăcuse baia din acea primă dimineaţă, nu? De data aceasta însă, Dewey a intrat în apa din chiuvetă ca un bloc de gheaţă… într-o găleată cu acid. A început să se zbată. Să miaune. S-a

prins cu lăbuţele de marginea chiuvetei şi a încercat să sară afară. Am fost nevoită să-l imobilizez cu amândouă mâinile. Douăzeci de minute mai târziu, eram udă din cap până-n picioare. Părul îmi stătea vâlvoi, de parcă mi-aş fi vârât limba într-o priză. Toată lumea râdea, inclusiv eu.

A treia baie a fost tot un dezastru. Am izbutit să-l spăl, dar n-am mai avut răbdare să-l zvânt cu prosopul şi apoi să-l usuc. Pisoiul era nebun de legat.

— Foarte bine, i-am spus. Dacă urăşti baia atât de tare, atunci pleacă de-aici.

Dewey era un motănel vanitos. Petrecea şi câte o oră întreagă spălându-se pe faţă, până când obţinea exact efectul dorit. Cel mai amuzant era felul în care îşi strângea degeţelele, îşi lingea pumnul şi apoi şi-l vâra în urechi. Muncea la urechiuşele alea până le facea sclipitor de albe. Acum însă, ud leoarcă, arăta ca un chihuahua strivit de un val de peruci. Era demn de milă. Colegii mei râdeau să se prăpădească şi-i făceau poze, dar Dewey părea atât de sincer supărat, încât, după câteva minute, cu toţii au pus deoparte aparatele de fotografiat.

— Dă şi tu dovadă de puţin simţ al umorului, Dew, l-am tachinat eu. Ţi-ai făcut-o cu mâna ta.

Pisoiul s-a cuibărit în spatele unui raft cu cărţi şi n-a mai ieşit de-acolo câteva ore bune. După episodul acesta, eu şi Dewey am căzut de acord că două băi pe an erau mai mult decât suficiente.

— Baia e floare la ureche, i-am spus lui Dewey la câteva luni după venirea lui în bibliotecă, în timp ce-l înveleam în prosopul verde. Chestia pe care urmează s-o facem chiar că n-o să-ţi placă deloc.

Dewey nu călătorea niciodată închis în cuşcă, aducea prea mult cu noaptea petrecută în cutia de recuperare a cărţilor. Din acest motiv, de fiecare dată când îl scoteam din bibliotecă, îl înfăşuram doar în prosopul lui verde.

Cinci minute mai târziu, ne aflam în celălalt capăt al oraşului, la cabinetul doctorului Esterly. În Spencer

existau mai mulţi medici veterinari — în fond, locuiam într-o zonă în care vacile erau predispuse să fete viţei invers poziţionaţi în uter, în care porcii erau stresaţi şi dulăii de fermă bolnavi — dar eu îl preferam pe doctorul Esterly Un bărbat liniştit şi modest, care îşi cântărea foarte bine cuvintele înainte de a vorbi. Vocea lui era profundă şi domoală, asemenea unui râu leneş. Doctorul Esterly nu se grăbea niciodată. Întotdeauna era extrem de ordonat. Avea o statură masivă, dar mâini blânde. Era conştiincios şi eficient, îşi cunoştea foarte bine meseria. Iubea animalele. Iar autoritatea lui venea mai degrabă din lipsa vorbelor, nu din felul în care le folosea.

— Bună, Dewey, a spus doctorul Esterly examinându-l pe pisoi.

— Doctore, credeţi că e absolut necesar?

— Motanii trebuie castraţi.

Am coborât ochii şi m-am uitat la perniţele lui Dewey, care, în sfârşit, se vindecaseră. Smocuri de blăniţă i se iţeau printre degete.

— Credeţi că e o corcitură de persană?

Doctorul Esterly l-a privit pe motănel cu atenţie. I-a studiat atitudinea regală şi colanul splendid de blană, cu fire lungi şi portocalii, din jurul gâtului. Dewey era un leu în haine de motănel.

— Nu. E doar un pisoi maidanez, dar unul arătos.

N-am crezut nici o secundă în acest verdict.

— Dewey este produsul sistemului în care cel mai puternic supravieţuieşte, a continuat medicul. Probabil că generaţii întregi de înaintaşi de-ai lui au trăit pe străzi.

— Deci e unul de-al nostru.

Doctorul Esterly a zâmbit.

— Presupun că da.

L-a ridicat pe Dewey şi l-a luat sub braţ. Pisoiul era relaxat şi torcea. Ultimul lucru pe care l-a spus doctorul înainte să dispară împreună cu el în cealaltă cameră a fost:

— Dewey e un motan pe cinste.

Şi asta era cât se poate de adevărat. Iar mie îmi era deja dor de el.

A doua zi dimineaţă, când m-am dus să-l iau acasă, mi s-a frânt inima. Pisoiul avea o privire pierdută, iar abdomenul micuţ îi fusese ras. L-am luat în braţe. Şi-a implântat capul în mâna mea şi-a început să toarcă. Era atât de fericit s-o revadă pe vechea lui prietenă, Vicki.

Când am ajuns la bibliotecă, toţi colegii mei şi-au lăsat treburile baltă.

— Bietul pisoi. Bietul de el.

L-am lăsat în mâinile lor, să-l îngrijească — în fond, Dewey era prietenul tuturor — şi m-am apucat de lucru. Încă o pereche de mâini şi motănelul risca să fie strivit. În plus, din cauza drumului la veterinar, îmi neglijasem îndatoririle de serviciu şi aveam un munte de probleme de rezolvat. Ar fi trebuit să mă dedublez ca să-mi pot duce treaba la bun sfârşit, dar primăria nu ne-ar fi dat bani pentru aşa ceva, cu siguranţă, astfel încât eram nevoită să mă descurc de una singură.

Însă nu eram tocmai singură. O oră mai târziu, în timp ce închideam telefonul, am ridicat ochii şi l-am văzut pe Dewey intrând împleticindu-se pe uşa biroului. Ştiam că fusese răsfăţat cu dragoste şi atenţie de toate colegele mele, dar mi-am dat seama, din încăpăţânarea cu care şontâcăia către mine, că avea nevoie de ceva în plus.

Sigur, pisicile, în general, pot fi foarte amuzante, dar relaţia mea cu Dewey devenise deja mult mai complexă şi mai intimă. Dewey era atât de inteligent. Atât de jucăuş. Se purta minunat cu oamenii. Între noi nu se stabilise încă o legătură profundă, însă îl iubeam de pe atunci.

Iar el mă iubea la rândul lui. Nu cum îi iubea pe toţi ceilalţi, ci într-o manieră specială, intensă. Privirea aceea cu care mă săgetase în prima dimineaţă însemnase ceva. Însemnase cu adevărat ceva. Şi acest lucru nu-mi fusese niciodată mai limpede decât atunci, când am

văzut cu câtă încrâncenare înainta spre mine. Aproape că-l auzeam zicând: *Unde ai fost? Ţi-am dus dorul.*

M-am aplecat, l-am ridicat în braţe şi l-am strâns la piept. Nu ştiu dacă într-adevăr am rostit cuvintele sau doar le-am gândit, dar asta nici nu mai conta. Dewey era deja capabil să-mi descifreze stările de spirit, dacă nu cumva şi gândurile.

— Eu sunt mămica ta, nu-i aşa?

Motănelul şi-a lăsat căpşorul pe umărul meu, chiar lângă gât, şi a început să toarcă.

Capitolul 5

Iarba-pisicii şi elasticele din cauciuc

Acum, să nu mă înţelegeţi greşit: nu totul era perfect în legătură cu Dew. Da, Dew era un pisoi drăgălaş şi frumos şi da, era extraordinar de încrezător şi de generos, însă rămânea încă un pui. Prin urmare, se întâmpla deseori să alerge ca un nebun prin camera bibliotecarilor. Sau să ne împrăştie toate hârtiile de pe birou, numai aşa, în joacă. Era prea imatur ca să-şi dea seama cine avea cu-adevărat nevoie de el, iar uneori, când un vizitator voia să fie lăsat în pace, nu accepta sub nici o formă respingerea. La „Ora poveştilor”, prezenţa lui îi facea pe copii să fie atât de agitaţi şi de imprevizibili, încât Mary Walk, bibliotecara de la secţiunea pentru copii, i-a interzis să mai intre în încăpere. Apoi mai era şi Mark, o păpuşă de mari dimensiuni care înfăţişă un copil suferind de distrofie musculară. Pe Mark îl foloseam pentru a-i învăţa pe cei mici ce înseamnă diversele dizabilităţi motorii. Dar, în cele din urmă, pe picioarele păpuşii se strânsese atât de mult păr de pisică, încât am fost nevoiţi s-o închidem într-un dulap. Dewey s-a căznit o noapte întreagă să descopere cum se deschidea uşa dulapului, pentru ca apoi să se culce din nou în poala lui Mark. A doua zi am cumpărat un lacăt.

Dar nimic nu se compara cu reacţia lui în preajma ierbii-pisicii. Doris Armstrong îi aducea tot timpul cadouri: tot felul de mingiuţe sau şoricei de jucărie. Doris avea acasă o mulţime de pisici şi, devotată cum era, întotdeauna când se ducea la magazin după mâncare şi granule absorbante, se gândea şi la pisoiul meu. Într-o zi, către sfârşitul primei veri petrecute de Dewey la bibliotecă, Doris i-a adus, mânată cele mai bune intenţii, o punguţă cu iarba-pisicii proaspătă. Motănelul a fost atât de excitat de miros, încât am crezut c-o să-i încalece

piciorul lui Doris. Pentru prima dată, Dewey al nostru chiar s-a milogit.

Când, în sfârşit, Doris i-a mărunţit câteva frunze şi i le-a aşezat pe jos, pisoiul a luat-o razna. A început să le miroase cu atâta putere, de-am crezut c-o să inhaleze şi podeaua. După câteva amuşinări, a început să strănute, dar tot nu s-a oprit. S-a apucat să mestece frunzele, apoi a prins să alterneze acţiunile: mestecat, amuşinat, mestecat, amuşinat. Muşchii au început să-i freamăte: un val de tensiune i s-a ridicat din oase şi i-a coborât pe şira spinării. După ce tensiunea a fost eliminată printr-o scuturare a cozii, Dewey s-a întins pe jos cât era de lung s-a pornit să se rostogolească prin iarba-pisicii. Şi s-a tot rostogolit, până când şi ultimul oscior a părut să i se lichefieze. Incapabil să se mai ridice în picioare, a început să se târască pe podea cu mişcări ondulatorii. În tot acest timp, îşi freca bărbia de covor, asemenea unui plug de zăpadă. Părea că pisoiul nostru se transformase în gelatină. Apoi, încet-încet, coloana vertebrală i s-a arcuit, până când Dewey şi-a atins popoul cu capul. Apoi a continuat să se zvârcolească. Jur că arăta ca şi cum partea din faţă a trupului i-ar fi fost detaşată de cea din spate. Când, în sfârşit, şi doar printr-un accident, a revenit cu burta pe podea, motănelul s-a ondulat târâş până la rămăşiţele de iarba-pisicii şi a început din nou să se rostogolească prin ele. Majoritatea frunzuliţelor i se lipiseră de blană, dar el tot mai găsea câte una pe care s-o miroase şi-apoi s-o ronţăie. În cele din urmă, s-a întins pe spate şi a început să se bată cu lăbuţele posterioare în bărbie. A făcut asta până când, cu două-trei ultime zvâcniri epuizate, Dewey a leşinat peste resturile de iarbă. Eu şi Doris ne-am uitat una la alta năucite, după care am izbucnit în râs. Doamne, cât de haios fusese!

Dewey nu se sătura niciodată de iarba-pisicii. Mirosea fără prea multă tragere de inimă frunzele vechi şi ofilite, dar dacă în bibliotecă apărea vreun lot proaspăt, pisoiul

îşi dădea imediat seama. Şi, de fiecare dată când punea laba pe vreun smoc de iarba-pisicii, programul se repeta întocmai: unduirea spatelui, rostogolitul, târâşul, răsucirile, zvâcnirile din lăbuţe. Rezultatul final era întotdeauna un motănel sleit de puteri şi comatos. Acelor mişcări le spuneam „mamba lui Dewey”.

Celelalte obiecte de interes pentru Dewey — în afara păpuşilor, a sertarelor, cutiilor, copiatoarelor, maşinilor de scris şi ierbii-pisicii — erau elasticele din cauciuc. Dewey era înnebunit după elasticele din cauciuc. Nici măcar n-avea nevoie să le vadă, le mirosea din celălalt capăt al bibliotecii. Imediat ce puneai o cutie cu elastice pe birou, Dewey îşi şi facea apariţia.

— Poftim, Dewey, îi spuneam deschizând o pungă nouă. Unul pentru tine şi unul pentru mine.

Pisoiul îşi lua fericit elasticul în gură şi pleca.

Îl găseam dimineaţa următoare… în tăviţa cu nisip. Arăta ca un vierme care tocmai a scos capul din pământ. Mi-am zis: „Asta nu poate fi un lucru bun”.

Dewey participa întotdeauna la şedinţele de personal, dar, din fericire, încă nu era capabil să înţeleagă despre ce discutam cu colegii mei. Peste câţiva ani, eu şi motănelul aveam să susţinem lungi conversaţii filozofice, dar deocamdată era simplu să închei şedinţa cu rugămintea:

— Vă rog să nu-i mai daţi lui Dewey elastice. Nu-mi pasă cât de mult cerşeşte. Problema e că le mănâncă, iar eu cred că nu e cea mai sănătoasă hrană pentru un pisoi în creştere.

A doua zi, am găsit mai mulţi viermi din cauciuc în tăviţa motănelului. La fel şi în ziua următoare. Şi în următoarea. La prima şedinţă, am fost mai directă:

— Îi dă cineva elastice lui Dewey?

Nu. Nu. Nu. Nu. Nu.

— Atunci înseamnă că le fură. De-acum înainte, nu mai lăsaţi elastice pe birouri.

Ceea ce era însă mai uşor de spus decât de făcut. Mult, mult mai uşor de spus decât de făcut. Aţi fi uimiţi să ştiţi câte elastice din cauciuc se găsesc într-o bibliotecă. Cu toţii ne-am ascuns cutiile cu elastice, dar aceasta nu a fost nici măcar începutul rezolvării situaţiei. Elasticele astea sunt îngrozitor de viclene.

Alunecă sub tastatura calculatorului sau se refugiază în suportul pentru pixuri. Cad sub birou şi se ascund printre cabluri, într-o seară, l-am prins pe Dewey scociorând printr-un morman de hârtii de pe masa uneia dintre colege. Sub fiecare document pe care-l împingea se găsea câte-un elastic.

— Până şi elasticele ascunse trebuie să dispară, am anunţat la următoarea şedinţă. Haideţi să ne facem ordine pe birouri şi să le punem bine. Nu uitaţi că Dewey e foarte sensibil la mirosul de cauciuc.

În câteva zile, spaţiul destinat angajaţilor era mult mai curat decât fusese în ultimii ani.

Aşa că Dewey a început să dea iama prin elasticele lăsate la recepţie pentru uzul vizitatorilor. A trebuit să le încuiem şi pe acestea într-un sertar. Dar pisoiul a găsit altele, lângă copiator. Era limpede că, de-acum înainte, vizitatorii trebuiau să ne ceară nouă elastice, dacă ar fi avut nevoie. E un preţ minor, m-am gândit eu, plătit de dragul unui motănel care-şi petrece mare parte din zi străduindu-se să-i înveselească.

Curând, contraofensiva noastră a început să dea roade. Încă mai găseam viermişori în tăviţă, dar nu atât de mulţi. Iar Dewey era forţat de noile împrejurări să recurgă la acţiuni de-a dreptul obraznice. De fiecare dată când scoteam un elastic, era cu ochii pe mine.

— Eşti chiar disperat, nu-i aşa?

Nu, nu, doar voiam să văd ce se mai întâmplă.

Cum lăsam elasticul din mână, Dewey se şi arunca asupra lui. Îl împingeam într-o parte, dar el nu se dădea bătut, ci rămânea pe birou, pândind o nouă ocazie.

— De data asta n-ai nici o şansă, Dewey, îl avertizam râzând.

Trebuie să recunosc: jocul era cât se poate de distractiv.

Dewey a hotărât atunci să fie mai subtil. Aştepta să te întorci cu spatele şi-abia apoi sărea asupra elasticului rămas fară apărare pe birou. Jucăria stătuse acolo cinci minute. Ideea e că oamenii uită. Pisicile nu. Dewey ţinea minte fiecare sertar lăsat întredeschis, iar în timpul nopţii se întorcea la el şi se strecura înăuntru. Niciodată nu deranja conţinutul sertarului. Insă, a doua zi, observai că toate elasticele dispăruseră.

Într-o după-amiază, treceam pe lângă dulapul cu rechizite, înalt până la tavan. Eram preocupată de altceva — probabil de cifrele bugetului — dar am văzut cu coada ochiului că uşa era deschisă.

— Oare ce-am văzut…

M-am răsucit pe călcâie şi m-am întors la dulap. Într-adevăr, Dewey era acolo, cuibărit pe un raft, la nivelul ochilor. Din gură îi atârna un elastic uriaş.

Dewey e de neoprit! Mă voi desfăta o săptămână întreagă.

N-am putut să mă abţin şi am izbucnit în râs. Dewey era cel mai bine-crescut motănel pe care-l văzusem. Niciodată nu dărâma cărţile sau exponatele de pe rafturi. Dacă-i spuneam să înceteze o anume activitate, de cele mai multe ori se oprea imediat. Era mereu extrem de îndatoritor atât cu străinii, cât şi cu bibliotecarii. Pentru un pisoi, era de-a dreptul cuminte. Dar, când venea vorba de elastice din cauciuc, era absolut incorigibil. Era dispus să se ducă oriunde şi să facă orice, numai pentru a reuşi să-şi înfigă dinţii într-un elastic.

— Stai pe loc, Dewey, i-am zis în timp ce puneam jos vraful de documente pe care-l aveam în mână. Trebuie să-ţi fac o poză.

Când am revenit cu aparatul, Dewey şi elasticul lui din cauciuc dispăruseră.

— Asiguraţi-vă că toate dulapurile şi sertarele sunt complet închise, le-am reamintit colegilor.

Dewey devenise deja notoriu. Avea obiceiul să rămână încuiat în dulapuri şi sertare, pentru ca apoi să sară direct în faţa celui care le deschidea. Nu ştiam sigur dacă episoadele acestea erau un joc sau doar rezultatul întâmplării, dar era limpede că Dewey le savura din plin.

Câteva dimineţi mai târziu, am găsit mai multe cartoline de înregistrare, împrăştiate în mod suspect, pe biroul de la recepţie. Dewey nu mai atacase niciodată elasticele cu care erau legate documentele, acum însă le rodea în fiecare noapte. Dar, ca întotdeauna, se purta cu multă delicateţe chiar şi când ne sfida. Lăsa în urmă teancuri de cartoline perfect aliniate. În consecinţă, acestea din urmă au fost ascunse în sertare, iar sertarele au fost închise cu grijă.

În toamna anului 1988, puteai să petreci o zi întreagă în Biblioteca Publică din Spencer fară să vezi nici un elastic din cauciuc. A, sigur că elasticele continuau să existe, dar erau ascunse în locurile unde numai posesorii unui deget opozabil puteau să ajungă. Aceasta s-a numit suprema acţiune de dereticare. Biblioteca arăta foarte frumos, iar noi eram mândri de realizarea noastră. Mai exista o singură problemă: Dewey încă ronţăia elastice din cauciuc.

Am întrunit o echipă de investigaţie, care să verifice toate pistele posibile. Ne-a luat două zile să descoperim ultima sursă a lui Dewey: cana de cafea de pe biroul lui Mary Walk.

— Mary, am spus deschizându-mi carneţelul asemenea unui detectiv dintr-un serial de televiziune prost, avem motive să credem că elasticele provin din cana ta.

— Imposibil. Nu l-am văzut niciodată pe Dewey pe lângă biroul meu.

— Dovezile demonstrează că suspectul îţi evită intenţionat biroul, ca să ne împingă pe o pistă falsă. Avem dovezi că se apropie de cană doar în timpul nopţii.

— Ce dovezi?

I-am arătat lui Mary bucăţelele de cauciuc mestecat de pe podea.

— Le ronţăie şi apoi le scuipă. Ca pe cojile de seminţe.

Mary s-a cutremurat la gândul că gunoiul de pe jos trecuse

Întâi prin gura pisoiului. Şi totuşi, i se părea atât de puţin probabil…

— Cana are cincisprezece centimetri adâncime. E plină cu agrafe pentru foi de hârtie, capse, creioane şi pixuri. Cum ar fi putut scoate elasticele fară s-o răstoarne?

— Unde există voinţă, se găseşte şi o soluţie. Iar suspectul în cauză ne-a dovedit, în cele opt luni petrecute aici, că numai de voinţă nu duce lipsă.

— Dar în cană sunt puţine elastice. Nu se poate ca asta să fie singura lui sursă.

— Ce zici de-un experiment? Tu pui cana în dulap, şi-apoi vedem dacă mai scuipă elastice pe lângă biroul tău.

— Dar cana asta e imprimată cu pozele copiilor mei!

— Corect. Atunci, hai să scoatem toate elasticele din ea, ce părere ai?

Mary s-a hotărât să pună un capac pe cană. A doua zi dimineaţă, acesta era răsturnat pe masă, purtând nişte urme dubioase de dinţi pe una dintre laturi. Era cât se poate de limpede: acolo se ascundea sursa de elastice a lui Dewey. Acestea din urmă au fost dosite într-un sertar, comoditatea fiind sacrificată în beneficiul pisoiului.

Niciodată n-am reuşit să eradicăm fixaţia lui Dewey pentru elasticele din cauciuc. Din când în când, îşi pierdea interesul, dar, după câteva luni sau chiar după câţiva ani, îşi relua vânătoarea. Până la urmă, totul era mai degrabă un joc decât o bătălie, mai curând un concurs de isteţime şi viclenie. Noi aveam isteţimea, iar Dewey viclenia. Şi voinţa. El era mult mai chitit să mănânce elastice decât eram noi să-l împiedicăm. Şi mai avea de partea lui atuul unui nas de excepţie, cu care putea să miroase cauciucul de la distante foarte mari.

Dar haideţi să nu insistăm asupra acestui subiect. Elasticele din cauciuc erau mai degrabă un hobby. Iarba-pisicii şi cutiile, simple divertismente. Marea iubire a lui Dewey erau oamenii, şi era capabil să facă orice pentru adoratorii săi. Îmi aduc aminte că, într-o dimineaţă, stăteam la recepţie şi discutam cu Doris, când am observat un copilaş păşind împleticit în jurul nostru. Probabil că fetiţa abia învăţase să meargă, fiindcă îşi ţinea cu greu echilibrul, iar paşii îi erau inegali. N-o ajuta nici faptul că îşi încrucişase braţele pe piept, strângându-l pe Dewey într-o îmbrăţişare de urs. Fundul şi coada pisoiului aproape acopereau faţa copilei, iar capul îi atârna în jos, către podea. Eu şi Doris am amuţit şi-am privit uluite cum fetiţa se deplasa cu încetinitorul prin bibliotecă. Pe faţă îi înflorise un zâmbet larg, iar în braţe i se bălăngănea un motănel resemnat, spânzurat cu capul în jos.

— Fantastic! a exclamat Doris.

— Ar trebui să intervin, am răspuns eu.

Dar n-am făcut nimic. Eram sigură că, în ciuda aparenţelor, Dewey nu pierduse absolut deloc controlul asupra situaţiei. Ştia ce facea şi, indiferent ce s-ar fi întâmplat, putea să-şi poarte singur de grijă.

Când ne gândim la o bibliotecă sau, de fapt, la orice clădire, avem în minte un spaţiu de mici dimensiuni. Cum să-ţi petreci tot timpul, zi după zi, într-o încăpere de 4000 de metri pătraţi şi să nu te plictiseşti? Însă pentru Dewey, Biblioteca Publică din Spencer era o lume gigantică, plină de sertare, dulapuri, rafturi cu cărţi, casete de expoziţie, elastice din cauciuc, maşini de scris, copiatoare, mese, scaune, rucsacuri, genţi şi un şuvoi constant de mâini care să-l mângâie, de picioare pe lângă care să se gudure, de guri care să-i ridice osanale şi de persoane în poala cărora să se caţere. Biblioteca era întotdeauna plină cu astfel de oameni.

În toamna lui 1988, Dewey considera toate acestea ca fiind posesiunile lui de drept.

Capitolul 6
Moneta

Dimensiunea e o chestiune de perspectivă. Pentru o insectă, un ştiulete de porumb, sau chiar un singur bob, poate să reprezinte o întreagă lume. Pentru Dewey, biblioteca era un labirint care-l menţinea într-o continuă stare de fascinaţie — asta, cel puţin, până când a început să se întrebe ce se află dincolo de uşa de la intrare. Pentru majoritatea oamenilor din nord-vestul statului Iowa, Spencer este un oraş mare. De fapt, suntem cel mai mare oraş pe o distanţă de o sută de mile, în orice direcţie ai privi. Locuitori din nouă regiuni vin în Spencer în căutare de distracţii sau pentru a-şi face cumpărăturile. Aici avem o mulţime de magazine, nenumărate firme de prestări servicii, trupe muzicale ce susţin concerte live, cinematografe şi, bineînţeles, târgul Clay County. De ce altceva ai mai putea avea nevoie? Dacă ar exista o uşă care să se deschidă direct din Grand Avenue către restul lumii, cei mai mulţi localnici n-ar fi deloc interesaţi să-i treacă pragul.

În primii ani de liceu, ţin minte că mă intimidau fetele din Spencer, şi asta nu pentru c-aş fi cunoscut vreuna, ci pentru că veneau din oraşul cel mare. Ca majoritatea oamenilor din zonă, şi eu am crescut la o fermă. Stră-stră-mătuşa mea, Luna, a fost prima învăţătoare din Clay County. Le preda copiilor într-o căsuţă din chirpici cu o singură încăpere. Aici, în prerie, n-au existat niciodată copaci, aşa că primii colonişti au construit cu materialul pe care l-au avut la îndemână: iarba. Iarbă şi rădăcini, şi pământ. Stră-străbunicul meu, Norman Jipson, a reuşit să cumpere destul teren încât să-i dăruiască fiecăruia dintre

cei şase copii ai săi câte o fermă. Indiferent unde mă duceam în copilărie, eram înconjurată de rudele tatei. Majoritatea celor din neamul Jipson erau baptişti convinşi şi nu purtau pantaloni. Ei, sigur, bărbaţii purtau. Ba chiar cu religiozitate. Femeile, în schimb, se îmbrăcau doar în rochii. Niciodată n-am văzut o femeie din familia tatei purtând pantaloni.

În cele din urmă, tata a moştenit pământul şi a început să muncească din greu, încercând să ţină pe linia de plutire ferma familiei. Mai întâi însă a învăţat să danseze. Dansul era interzis în comunităţile de baptişti, dar Verlyn „Jipp” Jipson era cu cincisprezece ani mai mic decât fraţii lui, aşa că părinţii i-au cântat în strună. Când era tânăr, Jipp se strecura afară din casă şi conducea camioneta preţ de o oră, până la Roof Garden, o staţiune celebră în perioada de aur a anilor ’20, aflată pe malul lacului Okoboji. Acolo se ţineau petrecerile dansante de vineri seara. Okoboji este un nume renumit în Iowa. West Okoboji, piesa centrală a unui lanţ de cinci lacuri, este singurul luciu de apă albastră din tot statul, care se hrăneşte dintr-un izvor. Oamenii vin aici, la hotelurile de pe mal, chiar şi din Nebraska şi Minnesota — un alt stat dăruit cu câteva lacuri. La sfârşitul anilor ’40, punctul cel mai fierbinte al distracţiilor din zonă, ba poate chiar din toată Iowa, era Roof Garden. Toate orchestrele mari de swing au cântat acolo, iar deseori sala de bal era atât de plină de oameni, încât nici nu mai aveai loc să te mişti. Al Doilea Război Mondial se încheiase, iar oamenii trăiau într-o petrecere continuă. Afară, pe pontoanele din lemn, existau un montagne russe, un carusel şi destule lumini, sunete şi fete frumoase, încât să uiţi că lacul Okoboji era doar un grăunte albastru-strălucitor în vasta pustietate a Marilor Câmpii americane.

Şi acolo, în acel punct de lumină, Jipp Jipson a cunoscut-o pe Marie Mayou. Au dansat împreună toată noaptea şi apoi, în aproape fiecare noapte din următoarele şase luni de zile. Tata a ţinut secretă relaţia,

deoarece ştia că familia lui n-ar fi acceptat-o niciodată. Neamul Mayou nu semăna cu neamul Jipson. Erau francezi get-beget, veniţi din Montreal, oameni înflăcăraţi şi pasionali. Cei din familia Mayou iubeau cu ardoare, se luptau cu ardoare, beau cu ardoare, puneau pasiune chiar şi în credinţă, respectând cu stricteţe o formă de catolicism sever, aproape habotnic.

Neamul Mayou era proprietarul cafenelei din Royal, Iowa, care se afla la zece mile distantă de ferma tatei. Tatăl mamei mele era un bărbat minunat: cinstit, bun şi sociabil. Dar era şi un alcoolic înveterat. În copilărie, mama era nevoită să plece de la şcoală ca să muncească în cafenea la ora prânzului, când clienţii veneau în număr foarte mare. Apoi se întorcea la şcoală, unde mai învăţa câteva ore după-amiaza. Deseori se întâmpla ca tatăl ei să zacă leşinat pe una dintre băncuţele cafenelei, iar mama trebuia să-l care în pat, ca să elibereze locul pentru muşterii plătitori.

Însă familia lui Marie Mayou nu fusese niciodată subiect de bârfa. În Iowa anilor ’40, zece mile însemnau cale lungă. Adevărata problemă o reprezenta faptul că toţi din neamul mamei erau catolici. Aşa că mama şi tata au fugit în Minnesota, să se căsătorească. Rana produsă de fuga lor s-a cicatrizat abia după câţiva ani, dar simţul practic învinge în Iowa. Dacă s-a produs un lucru ireversibil, nu mai are nici un rost să insişti asupra lui. Mama şi tata s-au instalat la ferma familiei şi curând au adus pe lume trei copii: doi băieţi (David şi Mike) şi o fată. Eu am fost mijlocia.

Ferma familiei. Ideea aceasta a căpătat conotaţii romantice, dar, în general, pe parcursul întregii istorii a Statelor Unite, întreţinerea unei ferme a presupus întotdeauna o muncă grea, prost plătită şi epuizantă. Iar traiul la ferma familiei Jipson se înscria perfect în acest tipar. În bucătărie aveam o pompă mecanică pentru apă rece. Aveam o maşină de spălat în pivniţă, dar apa trebuia încălzită pe aragazul de la parter. După ce

spălam rufele, fiecare haină trebuia trecută printr-un storcător manual, ca să eliminăm excesul de apă, după care le atârnam afară, pe sârmă. Tot în pivniţă aveam şi un duş. Pereţii erau din ciment, dar pe jos puseserăm gresie. Acesta era marele nostru lux.

Aer condiţionat? Eu nici n-aveam habar că există aşa ceva. Mama robotea în bucătărie şase ore pe zi, deasupra flăcării aragazului, chiar şi când afară erau 38°C. Copiii dormeau la etaj, dar, în nopţile umede de vară, în dormitor se facea atât de cald, încât cu toţii ne căram pernele la parter şi ne culcam pe podeaua din sufragerie. Linoleumul era cea mai răcoroasă suprafaţă din casă.

Toaletă în casă? Până când am împlinit vârsta de zece ani, toată familia a folosit o toaletă săpată în pământ, afară, în grădină. Când groapa se umplea, pur şi simplu săpam o alta şi mutam căsuţa de lemn de deasupra. Acum, privind în urmă, e greu de crezut că aşa se trăia pe atunci, dar ăsta-i adevărul.

Şi totuşi, copilăria mea a fost cea mai frumoasă din câte se pot imagina. N-aş da-o pentru toţi banii din Des Moines. De ce să-ţi faci griji pentru jucării noi sau haine? Nimeni dintre cei pe care îi cunoşteam nu avea aşa ceva. Primeam hainele care le rămâneau mici copiilor mai mari decât noi, iar când nici nouă nu ne mai erau bune, le lăsam moştenire generaţiei care venea în urma noastră. La fel procedam şi cu jucăriile. Nu aveam televizor, aşa că stăteam de vorbă unii cu alţii. O dată pe an, porneam într-o mare călătorie: atunci mergeam la ştrandul din Spencer. În fiecare dimineaţă ne trezeam împreună şi apoi munceam tot împreună.

Când aveam zece ani, mama şi tata au adus pe lume cel de-al doilea set de trei copii — Steven, Val şi Doug. Pe aceştia i-am crescut eu şi mama. Aşa se făceau lucrurile în familia Jipson: ne ajutam unii pe alţi. Noaptea, la fermă se lasă întunericul, te simţi singur şi pierdut în pustiu, dar eu ştiam că nu exista nimic în toată lumea

aceea mare care ar fi putut să mă rănească — nici ruşii, nici rachetele, nici hoţii. Îmi aveam familia alături. Iar dacă situaţia devenea catastrofală, atunci aveam câmpurile cu porumb. Puteam oricând să fug în porumb şi să dispar.

Sigur că, în realitate, nu eram deloc singuri. Fiecare milă pătrată de teren, mărginită în toate părţile de drumurile perfect drepte caracteristice statului nostru, se numea secţiune. O treime şi jumătate dintre familiile din secţiunea noastră erau catolice (noi reprezentam jumătatea), iar în total, familiile acestea însumau şaptesprezece copii. Aşa că puteam să ne organizăm până şi propriul nostru meci de baseball. Nici nu-mi aduc aminte să mă fi gândit vreodată la vreun altfel de joc. Eu eram micuţă, dar, la doisprezece ani, reuşeam deja să trimit mingea dincolo de şanţ, direct în lanul de porumb. În fiecare seară ne strângeam în jurul mesei şi-i mulţumeam lui Dumnezeu că mai trecuse o zi în care nu ne pierduserăm mingea în porumb.

La două mile distanţă de câmpul nostru, în partea de est, la capătul celei de-a doua secţiuni, se afla oraşul Moneta, Iowa. Spencer şi Moneta erau la doar douăzeci de mile distanţă, dar noi le vedeam ca pe două lumi diferite. Unii ar putea descrie acele douăzeci de mile ca fiind o bucată de pământ oarecare, dar dacă o parcurgi în septembrie, când cerul se întunecă de-atâţia nori vineţii de furtună, iar culturile formează petice în splendide nuanţe de maro, atunci oricărui privitor i-ar fi foarte greu să nu considere acea palmă de pământ ca fiind de-a dreptul superbă. Punctul de maxim interes îl reprezintă, probabil, placa de lemn de la intrarea în oraşul Everly, care le salută pe campioanele echipei feminine de baschet din anul 1966. Îmi amintesc de echipa aceasta. Everly ne-a învins la un punct diferenţă în finala regională, care s-a jucat în Spencer. V-aş povesti întreg meciul, dar numai menţionarea pancartei mi-a luat

mai mult decât durează să treci cu maşina prin Everly, un oraş cu doar cinci sute de suflete.

Populaţia Monetei nu s-a ridicat niciodată la cinci sute de locuitori, dar depăşea numărul acesta dacă îi luai în considerare pe toţi fermierii — asemenea celor din familia mea — care se considerau ca făcând parte din acea minunată comunitate. În anii ’30, Moneta era capitala jocurilor de noroc din nord-vestul statului Iowa. În restaurantul de pe Main Street se vindea ilegal alcool, iar în partea din spate exista un salon de jocuri de noroc, în care accesul se făcea printr-o uşă secretă. Pe vremea copilăriei mele, toate aceste legende apuseseră deja de mult, fiind înlocuite în imaginaţia noastră de câmpul de baseball şi de albine. Fiecare comunitate are ceva de care copiii îşi aduc aminte. Dacă veniţi în Spencer peste şaizeci de ani, bătrânii vă vor spune: „Noi am avut un motan. Care locuia în bibliotecă. Oare cum îl chema? A, da, Dewey. Niciodată n-o să-l uit pe Dewey”. În Moneta, acest element de neuitat erau albinele. Aproape toate familiile de-acolo aveau câte şaizeci de stupi, iar mierea era celebră în patru comitate. Ceea ce nouă ni se părea a fi lumea întreagă.

Totuşi, punctul central al oraşului era şcoala: o clădire din cărămidă roşie, cu două etaje şi zece încăperi. Şcoala din Moneta se afla chiar lângă terenul de baseball. Aproape toţi locuitorii oraşului urmaseră cursurile acestei instituţii, cel puţin pentru câţiva ani. În clasa mea nu erau decât opt copii, dar numărul redus de elevi era compensat de facilităţile pe care le aveam la dispoziţie. Două femei din comunitate găteau în fiecare zi pentru întreaga şcoală. Eu şi Janet, singurele fete din clasa noastră, primeam deseori permisiunea de a merge dimineaţa la bucătărie ca să glazurăm brioşele cu scorţişoară. Dacă aveai o problemă, unul dintre profesori mergea întotdeauna cu tine în luminişul ascuns din crângul aflat îndărătul şcolii, acolo unde puteai să stai de vorbă în linişte. Dacă voiai să fii singur sau cu cineva

drag, tot în crâng te duceai. Acolo am fost sărutată pentru prima oară. La finele anului şcolar, instituţia de învăţământ din Moneta organiza o petrecere cu întreceri de cai, curse în saci şi, desigur, meciuri de baseball. Tot oraşul ieşea la iarbă verde. Toată lumea participa la eveniment. Reuniunea de la şcoală avea loc în miezul verii, când porumbul era atât de înalt, încât înconjura Moneta ca un zid. În anii ’50, la petrecere se strângeau câteva mii de oameni. Cu toţii erau mândri de această şcoală. Fără excepţie.

Apoi, în 1959, statul Iowa a închis şcoala Moneta. Populaţia oraşului scăzuse vertiginos, şi statul nu mai putea să justifice o asemenea cheltuială. Moneta fusese dintotdeauna un nucleu pentru fermierii din zonă, dar modul în care se făcea agricultura începuse să se schimbe. La începutul anilor ’50, prima generaţie de maşini de recoltat uriaşe şi de combine le-a permis fermierilor să are şi să adune recolta de pe arii mai întinse. Unii fermieri au cumpărat utilaje noi, apoi au achiziţionat şi terenurile vecinilor şi şi-au dublat producţia, după care au folosit banii astfel obţinuţi pentru a cumpăra şi mai multe pământuri de la vecini. Fermele familiale au început să dispară, obligându-i pe oameni să se mute în centre precum Spencer. Aşa au dispărut casele, micile grădini de zarzavaturi şi rândurile de copaci plantaţi de primii colonişti ca să protejeze locuinţele de arşiţa verii şi de vânturile iernii. Erau nişte arbori gigantici, cu circumferinţa trunchiului de un metru şi jumătate şi cu vârsta de o sută de ani. După ce terenurile au ajuns în posesia marilor fermieri, aceştia din urmă au intrat cu buldozerele şi-au culcat totul la pământ — copaci, clădiri, totul. Resturile au fost strânse în grămezi şi incendiate. De ce să păstrezi o casă în care nu mai locuieşte nimeni, când poţi folosi terenul în scopuri agricole? Pământurile au revenit, în cele din urmă, nu naturii, ci porumbului.

Vechii fermieri creşteau şi vite. Plantau grădini. Cultivau câmpuri micuţe şi bine delimitate. La noile ferme gigantice, nu mai vedeai decât porumb şi soia. În fiecare an, statul Iowa semăna din ce în ce mai mult porumb, iar localnicii consumau din ce în ce mai puţin din cantitatea recoltată. Majoritatea porumbului era folosit ca hrană pentru animale. Iar o parte se transforma în etanol. Restul era ales, măcinat şi procesat. V-aţi întrebat vreodată ce este guma xantan? Este porumb procesat, ca aproape toate celelalte ingrediente neidentificabile din lista aceea lungă, imprimată pe ambalajul produselor pe care le consumaţi la cină. 70% din dieta cetăţeanului american din clasa mijloc — 70%! — este porumb.

Dar viaţa în ţinutul fermelor nu e deloc uşoară. Câteva ferme de mari dimensiuni valorează o avere, însă pentru cei mai mulţi fermieri şi pentru oamenii care depind de ei — muncitori, agenţi de vânzări, unităţi de depozitare, fabrici de procesare, comercianţi locali — banii sunt puţini, munca e grea şi traiul apăsător. Dacă nu plouă, dacă nu se mai opreşte ploaia, dacă se face prea cald sau prea rece, dacă preţurile nu se menţin când produsele tale ajung pe piaţă, nu prea ai ce să faci. Viaţa unui fermier nu mai înseamnă patruzeci de acri de teren şi un măgar. Fermierii au nevoie de combine de mari dimensiuni ca să are ogoarele întinse, iar combinele astea pot să coste 500000 de dolari sau chiar mai mult. Mai puneţi la socoteală şi seminţele, pesticidele şi insecticidele şi costul traiului de zi cu zi, şi datoria unui fermier se poate ridica uşor la un milion de dolari. Dacă omul se poticneşte sau rămâne în urmă sau pur şi simplu a avut un ghinion, în cele mai multe cazuri nu mai izbuteşte să-şi revină.

Aceeaşi soartă o au şi oraşele din ţinutul fermelor. În fond, ele nu sunt nimic altceva decât o aglomerare de oameni. Oraşele depind de oameni, iar oamenii depind de oraşe. Sunt asemenea polenului şi mătăsii

porumbului: două elemente interdependente. Tocmai din acest motiv, locuitorii din nord-vestul statului Iowa sunt foarte mândri de oraşele lor. Şi tocmai de aceea investesc atât de multă energie în buna lor funcţionare. Plantează copaci, construiesc parcuri, se înscriu în organizaţiile comunitare. Ştiu că dacă un oraş nu priveşte tot timpul înainte, riscă să rămână în urmă şi apoi să moară.

Unii oameni consideră că incendiul din anii ’30, care a nimicit silozul de grâne, a distrus oraşul Moneta. Eu cred că, de fapt, oraşul acesta a fost distrus de închiderea şcolii. După 1959, când copiii familiei Jipson au început să fie transportaţi cu autobuzul cele zece mile până în Hartley, tata nu s-a mai luptat să ţină ferma pe linia de plutire. Pământul nostru nu dădea recolte mari, iar tata nu-şi putea permite să cumpere utilaje-mamut. S-a implicat într-o afacere cu vite, apoi a început să vândă asigurări. Neamul Jipson era la a treia generaţie de agricultori, dar la doi ani după ce s-a închis şcoala din Moneta, tata i-a vândut ferma unui vecin şi s-a dedicat exclusiv domeniului asigurărilor. A detestat munca aceasta, a detestat faptul că era nevoit să recurgă la tactici de intimidare şi să sperie familiile aflate la restrişte. În cele din urmă, a ajuns agent de vânzări pentru Crow, firma producătoare de seminţe. Vecinul care ne-a cumpărat proprietatea a dărâmat casa, a tăiat copacii şi transformat toţi cei 160 de acri de teren în pământ arabil. A acoperit până şi pârâul. Acum mi se întâmplă deseori să trec cu maşina pe-acolo şi să nici nu mai recunosc locul. Primul metru din fosta noastră alee pavată cu pietriş este tot ce a mai rămas din copilăria mea.

Azi, dacă mergi cincisprezece mile vest de Spencer, încă mai găseşti pe marginea drumului un indicator spre Moneta. Faci stânga. După ce mai parcurgi două mile, caldarâmul se sfârşeşte, lăsând locul unui drum prăfuit, care trece printre lanuri. Dar oraşul nu mai există. Au

mai rămas vreo cincisprezece case, dintre care cel puţin jumătate sunt abandonate. Nici un magazin nu se mai vede în zonă. Aproape toate clădirile din vechiul centru, acelea pe care mi le aduc aminte din copilărie, au dispărut şi-au fost înlocuite de lanuri de porumb. Poţi să te opreşti pe locul în care s-a aflat cândva fostul magazin universal din Moneta — unde copiii priveau fascinaţi la vitrina uriaşă plină cu bomboane şi fluieraşe — şi să te uiţi la cultivatorii cu pompe conice ataşate pe piept şi containere cu fertilizatori şi insecticide prinse pe spinare. Poţi să-i urmăreşti târându-se pe câmp ca nişte lăcuste minuscule păşind tiptil prin vastul pustiu. Sala de bal a rămas în picioare, la fel şi vechiul restaurant unde se vindea alcool în vremea Prohibiţiei, dar ambele sunt acum închise. Şi, în câţiva ani, probabil că şi ele vor dispărea.

Şcoala din Moneta e şi ea încă acolo, dar prin crăpăturile dintre cărămizi s-au ivit copaci şi ierburi sălbatice. Majoritatea ferestrelor sunt sparte. Vreme de zece ani, în clădire au locuit capre, iar animalele au distrus podelele şi au ros pereţii. Mirosul lor persistă şi azi. Singurul lucru care a mai rămas, de fapt, e reuniunea. La patruzeci de ani după închiderea şcolii, la adunarea anuală, pe câmpul unde jucam baseball şi unde petreceam la final de an şcolar, se mai strângeau încă aproximativ o mie de persoane. Azi nu mai vin decât vreo sută. Şcoala e închisă de cincizeci de ani, prea puţini dintre absolvenţii ei mai sunt în viaţă. Curând, pancarta de pe Autostrada 18 va rămâne singurul element încă întreg, indicând către cele două mile de drum părăsit spre Moneta.

Capitolul 7
Grand Avenue

Criza agricolă din anii ’80 a fost foarte grea, dar cei mai mulţi dintre noi n-am crezut cu adevărat că Spencerul va împărtăşi soarta Monetei. N-am crezut nici o clipă că oraşul nostru va depune armele, că se va lăsa risipit în cele patru vânturi şi va dispărea. În fond, de-a lungul istoriei lui, Spencerul îşi dovedise capacitatea de a rezista în faţa celor mai dificile obstacole. Nici oraşul şi nici cetăţenii lui nu primiseră nimic pe tavă. Tot ceea ce aveam fusese dobândit prin muncă grea.

Spencerul a început prin a fi un oraş-fantomă. În anii 1850, un dezvoltator a vândut mai multe loturi numerotate de pe o parcelă de mari dimensiuni aflată în apropierea unui cot al râului Little Sioux. Coloniştii se aşteptau să găsească aici un oraş prosper într-o vale fertilă, dar acesta s-a dovedit a fi doar un vis. La faţa locului nu era decât un râu leneş şi o singură cabană — la patru mile distanţă. Oraşul nu exista decât pe hârtie.

Cu toate acestea, coloniştii au hotărât să rămână. De vreme ce nu ajunseseră într-un oraş deja construit, oamenii au încropit o aşezare din colbul pământului. Spencer a fost legitimat în 1871 şi imediat după aceea a înaintat guvernului o petiţie prin care solicita o gară feroviară. A primit-o abia peste aproape cincizeci de ani. Mai târziu, în cursul aceluiaşi an, a furat titlul de capitală a Clay County de la Petersen, un oraş mai mare, situat la treizeci de mile spre sud. Spencer era o comunitate de muncitori. Nu avea pretenţii, dar ştia că aici, în câmpie, trebuie să mergi mereu înainte, să te modernizezi şi să creşti.

În iunie 1873, au apărut lăcustele. Insectele au devorat recoltele până la tije, după care au atacat grânele deja strânse. În mai 1874, lăcustele s-au întors. Au revenit apoi în iulie 1876, tocmai când grâul se cocea, iar

porumbului îi mijea mătasea. Iată cum sunt consemnate aceste evenimente în *Centenarul Spencer,* o istorie a comunităţii publicată cu ocazia aniversării a o sută de ani de existenţă: „Lăcustele au mâncat capetele grânelor, apoi s-au aşezat pe porumb, pe care l-au distrus cu greutatea lor. Distrugerea a fost totală”.

Fermierii au abandonat zona. Locuitorii oraşului şi-au părăsit casele şi afacerile în seama creditorilor şi au plecat din regiune. Cei care au rămas au strâns rândurile şi s-au ajutat unii pe alţii pe întreg parcursul unei ierni lungi, marcate de foamete, în primăvară au adunat împreună destui bani cu care să cumpere seminţe pentru a semăna tot pământul. Lăcustele au devastat partea de vest a Clay County, ajungând până la patruzeci de mile distanţă de Spencer, dar n-au mai înaintat. Recolta din 1877 a fost cea mai bună pe care o văzuse ţinutul acesta până atunci. Lăcustele nu s-au mai întors niciodată.

Când cei din prima generaţie de colonişti au devenit prea bătrâni să se mai ocupe cu agricultura, s-au mutat în Spencer. Şi-au construit bungalow-uri micuţe la nord de râu şi s-au amestecat printre comercianţi şi muncitori. Când calea ferată a ajuns în sfârşit şi în oraşul nostru, fermierii locali n-au mai fost nevoiţi să meargă cincizeci de mile cu căruţele cu cai până la târg. Fermieri din alte regiuni străbăteau acum un drum de douăzeci de mile pentru a ajunge în Spencer. Oraşul şi-a sărbătorit succesul lărgind calea de acces, care parcurgea întreaga distanţă de la râu până la gară. Acel drum, care se intersecta cu alte opt străzi, a fost botezat Grand Avenue şi a devenit principalul culoar comercial al întregii regiuni. În centru se găseau o bancă, o fabrică de floricele de porumb pe latura de nord, lângă parcul de distracţii, o fabrică de blocuri de ciment, o alta de cărămizi şi un depozit de cherestea. Dar Spencer nu era un oraş industrial. Nu avea facilităţi industriale de mari dimensiuni. Aici nu existau îmbogăţiţi de frontieră, de felul celor acoperiţi cu diamante, care-şi aprind trabucul

cu o bancnotă de douăzeci de dolari. Nu aveam nici şiruri de conace victoriene. Aici, sub uriaşul cer albastru de Iowa, nu vedeai decât ogoare, fermieri şi opt străzi cu margine unul lângă celălalt.

Şi-apoi a venit ziua de 27 iunie 1931.

Temperatura era de 40°C când, la ora 13: 36, un băieţel de opt ani a aprins un artificiu în faţa farmaciei lui Otto Bjornstad, de la intersecţia străzilor Main şi West Forth. Cineva a ţipat, iar puştiul speriat a scăpat artificiul într-o cutie plină cu alte scăpăriciuri. Conţinutul cutiei a explodat, iar focul, purtat de vântul fierbinte, s-a întins de cealaltă parte a drumului. În câteva minute, flăcările cuprinseseră ambele laturi ale lui Grand Avenue, depăşind capacitatea de intervenţie a micii unităţi de pompieri din Spencer. Paisprezece oraşe din apropiere au trimis în ajutor echipamente şi oameni, dar presiunea apei era atât de scăzută, încât pompierii au fost nevoiţi să pompeze apă din râu. Totul a culminat cu aprinderea pavajului de pe Grand Avenue. La sfârşitul zilei, treizeci şi şase de clădiri, care adăposteau şaptezeci şi două de antreprize comerciale, adică mai bine de jumătate din afacerile oraşului, fuseseră distruse.

Nici nu pot să-mi închipui ce a fost în mintea oamenilor care au văzut în ziua aceea fumul ce plutea deasupra câmpurilor şi a resturilor carbonizate ale oraşului nostru. Probabil că în după-amiaza aceea, nord-vestul statului Iowa a părut un loc izolat şi singuratic. Aici, în câmpie, oraşele mor. Afacerile dispar, oamenii pleacă. Cele mai multe familii din Spencer îşi duceau traiul aici de trei generaţii. Iar acum, în pragul Marii Depresiuni Economice — care începuse deja să răvăşească localităţile de coastă, dar nu avea să ajungă în interiorul continentului, în zone precum nord-vestul statului Iowa, decât la mijlocul anilor ’30 — inima Spencerului se prefăcuse în scrum. Costul distrugerilor — puţin peste două milioane de dolari, la valoarea pe care o aveau banii în perioada Crizei — arată că acesta este, până în prezent, cel mai

costisitor dezastru produs de mâna omului din întreaga istorie a statului Iowa.

De unde ştiu aceste lucruri? Toată lumea din Spencer le cunoaşte. Amintirea incendiului este moştenirea noastră. El ne defineşte. Singurul detaliu pe care nu-l cunoaştem este numele băieţelului care a pornit incendiul. Cu siguranţă, cineva îl ştie, dar oamenii au hotărât să păstreze secretul. Mesajul: suntem o comunitate. Cu toţii suntem implicaţi. Haideţi să nu arătăm cu degetul spre nimeni. Mai bine să rezolvăm problema. În partea aceasta de lume, un astfel de comportament e considerat progresist. Dacă întrebi orice locuitor ce-ţi poate spune despre Spencer, omul îţi va răspunde: „E un oraş progresist”. Aceasta este mantra noastră. Dacă ceri să ţi se explice însă ce înseamnă *progresist*, vei fi lămurit:, Avem parcuri. Facem muncă de voluntariat. Încercăm continuu să îmbunătăţim viaţa comunităţii”. Dacă insişti, persoana chestionată se va gândi un minut şi, în cele din urmă, îţi va spune: „Păi, a fost un incendiu…”

De fapt, nu incendiul este cel care ne defineşte, ci ceea ce a făcut ulterior oraşul. La două zile după incendiu, a fost reunită o comisie cu scopul de a proiecta un nou centru, cât mai modern şi rezistent la accidente. În acelaşi timp, magazinele s-au redeschis în clădirile rămase în picioare şi-n construcţiile adiacente. Nimeni nu s-a dat bătut. Nimeni n-a zis: „Haideţi să-l refacem aşa cum a fost!” Liderii comunităţii au vizitat oraşele mari din Vestul Mijlociu, precum Chicago şi Minneapolis. Au studiat strategia de construcţie coerentă şi maniera arhitecturală a unor localităţi precum Kansas City. Într-o lună de zile, a fost creat planul pentru un centru Art Deco, reproducând stilul oraşelor celor mai prospere ale momentului. Fiecare clădire distrusă fusese în proprietatea unui individ, dar, în acelaşi timp, reprezentase şi o parte integrantă a urbei. Proprietarii au

acceptat planul propus. Au înţeles că trăiau, munceau şi aveau să supravieţuiască doar împreună.

Dacă vizitezi azi centrul Spencerului, s-ar putea să nu-l identifici ca aparţinând stilului Art Deco. Majoritatea arhitecţilor erau din Des Moines şi Sioux City, iar ei au construit într-un stil denumit Prairie Deco. Clădirile sunt joase. Cele mai multe au fost construite din cărămidă. Câteva au turnuleţe în stil Mission, precum cele de la Alamo. Prairie Deco este un stil practic. Neostentativ, dar elegant. N-are nimic epatant. Şi nici provocator. Ni se potriveşte perfect. Nouă, celor din Spencer, ne place să fim moderni, dar urâm să atragem atenţia asupra noastră.

Când ajungeţi în centru, pentru o prăjitură la Carroll’s Bakery sau pentru câteva cumpărături la The Hen House, probabil că nu veţi observa vitrinele lungi şi joase şi liniile arhitecturale curate. În loc de asta, veţi parca pe Grand Avenue, vă veţi plimba pe sub cornişele late şi aplatizate, prin faţa ferestrelor largi. Veţi remarca stâlpii de iluminat metalici şi inserţiile de cărămidă din trotuare, felul în care magazinele se înlănţuie şi vă veţi spune: „Îmi place aici. Centrul acesta e bine gândit”.

Centrul Spencerului e moştenirea lăsată nouă de incendiul din 1931, dar şi de criza agricolă din anii ’80. În momentele grele, nu există decât două soluţii: să strângi rândurile sau să clachezi. Acesta e un principiu care se aplică familiilor, oraşelor şi chiar indivizilor. Şi de această dată, transformarea a venit din interior: comercianţii de pe Grand Avenue, mulţi dintre ei având aceleaşi magazine în care munciseră şi bunicii lor în 1931, au hotărât că stătea în puterea lor să îmbunătăţească oraşul. Au angajat un singur director economic pentru întregul culoar comercial din centru, au ameliorat infrastructura şi au investit masiv în publicitate, chiar şi atunci când părea că nimeni nu mai avea bani de cheltuit.

Încetul cu încetul, rotiţele progresului au început să se pună în mişcare. Un cuplu de localnici a achiziţionat şi-a început să restaureze The Hotel, clădirea cea mai mare şi mai impregnată de istorie din oraş. Construcţia aceasta în ruină fusese un spin în ochiul comunităţii, secătuindune energia colectivă şi zelul. După reconstrucţie s-a transformat într-un motiv de mândrie, în promisiunea unui viitor mai bun. Pe toată lungimea secţiunii comerciale a Grand Avenue, negustorii au plătit pentru instalarea de noi vitrine, pentru îmbunătăţirea pavajului şi pentru amenajarea unor spaţii de agrement pe toată perioada verii. Oamenii aceştia credeau sincer că Spencerul avea în faţă un viitor mai bun, iar când locuitorii veneau în centru, auzeau muzică, păşeau pe noile trotuare şi începeau şi ei să creadă. Şi dacă toate astea n-ar fi fost de-ajuns, în capătul de sud al centrului, chiar la intrarea pe Third Street, se afla o bibliotecă proaspăt reconstruită, curată şi primitoare.

Sau, cel puţin, aşa arăta ea în planurile mele. Imediat ce am devenit directoare, în 1987, am început să fac presiuni cu scopul de a obţine banii necesari pentru renovarea bibliotecii. Spencerul nu avea un administrator general, iar până şi postul de primar era ocupat doar cu jumătate de normă, fiind, mai curând, o poziţie onorifică. Toate deciziile erau luate de consiliul orăşenesc. Aşa că acolo m-am dus. Şi m-am tot dus. Şi iar m-am dus.

Consiliul orăşenesc era alcătuit dintr-o reţea clasică de băieţi buni de modă veche, o extensie a diriguitorilor care se reuneau la Sister’s Cafe. Sister’s se afla la doar şase metri distanţă de bibliotecă, dar cred că nici unul dintre membrii grupului de-acolo n-a călcat vreodată în clădirea noastră. Desigur, nici eu nu frecventam cafeneaua, aşa că eram chit.

— Bani pentru bibliotecă? De ce? Avem nevoie de locuri de muncă, nu de cărţi.

— Biblioteca nu e un depozit, le-am răspuns celor din consiliu. Este un centru comunitar vital. Avem resursele

necesare pentru a crea locuri de muncă, avem sală de conferinţe şi calculatoare.

— Calculatoare! Câţi bani dăm pe calculatoarele alea?

Acesta e întotdeauna pericolul. Dacă începi să ceri bani, mai devreme sau mai târziu, cineva te va întreba: „Dar pentru ce are biblioteca nevoie de bani? Aveţi deja destule cărţi”.

Răspunsul meu a fost:

— Drumurile proaspăt asfaltate sunt bune, dar nu ameliorează starea de spirit a cetăţenilor. Nu aşa cum poate să facă o bibliotecă primitoare, caldă şi prietenoasă. Nu credeţi că ar fi grozav pentru moralul oamenilor să aibă o bibliotecă de care să fie mândri?

— Trebuie să fiu sincer. Eu, unul, nu pricep cum pot să schimbe situaţia nişte cărţi mai frumoase.

După aproape un an de tergiversări, acumulasem o anumită cantitate de frustrare, dar în nici un caz nu mă consideram înfrântă. Apoi s-a întâmplat ceva ciudat: Dewey a început să-mi susţină cauza. La sfârşitul verii lui 1988, la Biblioteca Publică din Spencer s-a făcut simţită o oarecare schimbare. Numărul vizitatorilor a început să crească. Oamenii petreceau tot mai mult timp în bibliotecă. În plus, plecau fericiţi, iar fericirea aceasta îi însoţea acasă, la şcoală sau la serviciu. Iar ceea ce era şi mai important, locuitorii Spencerului au început să discute:

— Am fost la bibliotecă, spunea cineva în vreme ce se plimba, admirând vitrinele de pe noul şi îmbunătăţitul Grand Avenue.

— Era şi Dewey?

— Sigur.

— Ţi s-a urcat în poală? Dewey se aşază întotdeauna în poala fiicei mele.

— A, eu mă întinsesem să iau o carte de pe unul dintre rafturile de sus, dar nu eram prea atentă, şi-n loc să pun mâna pe carte, mi-am înfipt degetele într-o bucată din

blăniţa lui Dewey. M-am speriat atât de tare, încât mi-am scăpat cartea direct pe degetele de la picioare.

— Şi Dewey ce-a făcut?

— A râs.

— Pe bune?

— Nu, dar eu sigur am râs.

Probabil că astfel de conversaţii au ajuns şi la urechile celor de la Sister’s Cafe, pentru că, în cele din urmă, până şi membrii consiliului orăşenesc au început să ne acorde mai multă atenţie. Treptat, atitudinea lor s-a schimbat. Mai întâi au încetat să mă mai ia peste picior. Apoi au început să mă şi asculte.

— Vicki, mi-au spus în cele din urmă, poate că, într-adevăr, biblioteca va reuşi să facă mai mult pentru comunitate. Deocamdată, după cum ştii, ne aflăm într-o situaţie financiară precară şi nu dispunem de bani. Dar, dacă tu ai deja fonduri, poţi considera că ai şi sprijinul nostru.

Recunosc, n-a fost mare lucru, dar a fost mai mult decât primise biblioteca în ultimii ani de la consiliul orăşenesc.

Capitolul 8

Cei mai buni prieteni ai motănelului

Şoapta pe care a auzit-o consiliul orăşenesc în toamna lui 1988 nu îmi aparţinea. Sau, cel puţin, nu în totalitate. Era vocea oamenilor care ieşiseră din muţenie, erau vocile persoanelor care de obicei rămân neauzite: vocile cetăţenilor în vârstă, vocile mamelor şi ale copiilor. Unii vizitatori veneau la bibliotecă având un scop precis — să împrumute o carte, să citească ziarul, să caute o revistă. Alti vizitatori considerau biblioteca o destinaţie. Le facea plăcere să-şi petreacă timpul acolo, se simţeau încurajaţi şi îmbărbătaţi. Şi, în fiecare lună, numărul acestor oameni creştea. Dewey nu mai era doar o găselniţă, devenise un element de bază al comunităţii. Localnicii veneau la bibliotecă să-l vadă.

Nu vă imaginaţi că motănelul ar fi fost un animal deosebit de slugarnic. Nu se grăbea să iasă în calea fiecărei persoane care ne trecea pragul. Dacă era căutat de către vizitatori, putea fi găsit la postul lui, lângă uşa de la intrare; dacă oamenii nu voiau să-l bage în seamă, puteau să-l ocolească şi să-şi vadă de treburile lor. Aceasta este diferenţa subtilă dintre câini şi pisici şi, mai ales, dintre câini şi un motănel precum Dewey: pisicile pot avea nevoie de tine, dar niciodată nu se vor agăţa de tine.

Când vizitatorii fideli intrau în clădire, şi Dewey nu era acolo să-i întâmpine, oamenii o porneau prin bibliotecă în căutarea lui. Mai întâi cercetau podeaua, gândindu-se că motănelul stătea ascuns pe după vreun colţ. Apoi se uitau pe rafturile cu cărţi.

— A, ce faci, Dewey? Nu te-am văzut acolo, exclamau admiratorii ridicând mâna să-l mângâie.

Dewey le întindea creştetul, dar nu-i urma. Iar vizitatorii erau întotdeauna dezamăgiţi.

Însă imediat ce uitau de el, Dewey le sărea în braţe. Şi-atunci vedeam zâmbete largi înflorindu-le pe buze. Nu era vorba numai de faptul că Dewey petrecea cu ei zece-cincisprezece minute, important era că le oferise mai multă atenţie decât altora. La sfârşitul primului an, zeci de vizitatori mi se confesau:

— Ştiu că Dewey iubeşte toţi oamenii, dar noi doi avem o relaţie specială.

Eu surâdeam şi-i aprobam printr-o mişcare a capului. „Aşa e, Judy", îmi spuneam în gând. „Dewey are o relaţie specială cu toţi cei care intră în biblioteca asta."

Desigur, dacă Judy Johnson (sau Marcy Muckey ori Pat Jones sau oricare altul dintre fanii lui Dewey) zăbovea în bibliotecă mai mult timp decât de obicei, cu siguranţă se simţea, la un moment dat, dezamăgită. De nenumărate ori, la o jumătate de oră după conversaţia relatată anterior, când femeia dădea să plece, vedeam cum zâmbetul i se veştejea pe chip, fiindcă-l surprinsese pe pisoi cuibărit în poala altcuiva.

— Vai, Dewey, se lamenta atunci Judy. Şi eu care-am crezut că numai pe mine mă iubeşti aşa.

Apoi Judy îl ţintuia cu privirea preţ de câteva secunde. Dar Dewey nici că se clintea. După care femeia începea din nou să surâdă. Iar eu ştiam clar ce era în mintea ei: „Asta e obligaţia lui de serviciu. Tot pe mine mă iubeşte cel mai mult".

Apoi mai erau şi copiii. Dacă voiai să înţelegi efectul pe care îl avea Dewey asupra oraşului, tot ce trebuia să faci era să te uiţi la copii, la zâmbetele lor atunci când intrau în bibliotecă, la bucuria de pe chipurile lor atunci când îl căutau şi-l strigau, la fericirea pe care-o emanau în clipa în care îl găseau. Iar mamele care-i însoţeau râdeau şi ele.

Ştiam că familiile din Spencer sufereau, că viaţa multora dintre aceşti copii era grea. Părinţii lor nu-şi discutau niciodată probleme cu mine sau cu colegii mei. Probabil că nu le discutau nici cu prietenii lor cei mai

apropiaţi. Mentalitatea oamenilor din zona noastră este următoarea: nu ne confesăm în ceea ce priveşte viaţa personală, cu bunele şi cu relele ei. Dar situaţia era limpede pentru toată lumea. Observasem un băieţel îmbrăcat cu aceeaşi hăinuţă pe care o avusese şi-n iarna precedentă. Mama lui renunţase la machiaj, iar în cele din urmă, şi la bijuterii. Puştiul acesta îl iubea din tot sufletul pe Dewey, se lipea de el ca de un prieten adevărat, iar mama lui zâmbea întotdeauna când îi vedea împreună. Apoi, prin luna octombrie, băieţelul şi mama lui n-au mai apărut la bibliotecă. Am aflat că se mutaseră din oraş.

Iar acesta n-a fost singurul copil care, în toamna aceea, s-a îmbrăcat cu hăinuţe vechi şi nici singurul care-l adora pe Dewey. Toţi micuţii tânjeau după atenţia motănelului. Dorinţa lor era atât de puternică, încât au învăţat până şi să stea cuminţi la „Ora poveştilor”. Totul numai ca să fie aproape de el. În fiecare marţi dimineaţă, murmurul de voci frenetice din Sala Rotundă, acolo unde se organiza „Ora poveştilor”, era dintr-odată străpuns de strigătul „A venit Dewey!”. Ceea ce urma era o goană nebună. Toţi copii voiau să-l mângâie în acelaşi timp.

— Dacă nu vă liniştiţi, le spunea Mary Walk, bibliotecara de la secţiunea pentru copii, voi fi obligată să-l dau pe Dewey afară.

Sala se cufunda într-o linişte clocotitoare. Cei mici se aşezau pe scaune, străduindu-se să-şi ţină în frâu entuziasmul. Când toată lumea se calma, Dewey se furişa printre ei, frecându-se de picioarele fiecărui copil şi stârnind chicote încântate. Curând, micuţii începeau iar să întindă mânuţele după el şi să şoptească:

— Stai cu mine, Dewey. Stai cu mine.

— Copii, să nu vă mai spun o dată!

— Da, Mary.

Cei mici i se adresau întotdeauna lui Mary Walk folosindu-i doar prenumele. Colega noastră n-a intrat niciodată în rolul de domnişoara Mary.

Dewey, conştient că exagerase, punea capăt plimbării printre cei mici şi se cuibărea în poala câte unui norocos. Nu le permitea copiilor să-l înşface şi să-l ţină în braţe cu forţa, el *alegea* cu cine să-şi petreacă timpul. Şi, în fiecare săptămână, avea grijă să aleagă un alt prichindel.

După ce se aşeza în poala cuiva, de obicei Dewey rămânea liniştit până la sfârşitul orei. Cu excepţia zilelor în care se proiectau filme. Atunci sărea pe masă, îşi strângea picioruşele sub el şi se uita ţintă la ecran. Când post-genericul începea să curgă, pisoiul nostru se prefăcea plictisit şi se dădea jos de pe masă. Şi, înainte ca micuţii s-apuce să-ntrebe „Unde-i Dewey?”, se facea nevăzut.

Exista un singur copil pe care Dewey nu reuşea totuşi să-l câştige: o fetiţă care avea patru ani când l-am adoptat pe pisoi. Venea la bibliotecă în fiecare săptămână, împreună cu mama şi cu fratele ei mai mare. Băiatul era topit după Dewey. Copila se ţinea însă cât de departe putea. Tot timpul era încordată şi agitată. În cele din urmă, mama ei mi-a mărturisit că fetiţei îi era frică de orice animal cu patru picioare şi, în special, de pisici şi câini.

Ce ocazie! Ştiam că motănelul nostru putea să facă pentru această copilă ce făcuse şi pentru prichindeii care sufereau de alergie la pisici, dar care avuseseră în acest fel şansa de a petrece timp în compania unei feline. I-am propus mamei s-o apropiem pe fetiţă încetul cu încetul. Mai întâi să se uite la Dewey prin geam şi apoi să organizăm nişte întâlniri sub stricta noastră supraveghere.

— Ar fi o misiune ideală pentru Dewey, care e extrem de blând şi de iubitor, i-am explicat femeii.

Eram atât de entuziasmată, încât am căutat şi cele mai bune cărţi care s-o ajute pe fetiţă să-şi înfrângă teama.

Mama ei n-a fost însă de acord cu planul meu, aşa că nu am mai încercat să schimb sentimentele celei mici

faţă de pisici, respectând dorinţa femeii. Când fetiţa se apropia de recepţie şi-i facea cu mâna bibliotecarului de serviciu, cineva se ducea imediat, îl găsea pe Dewey şi-l închidea în biroul meu. Ceea ce lui nu-i convenea deloc, mai ales la orele când în bibliotecă erau vizitatori. *Nu trebuie să faci asta,* îl auzeam mieunând. *Ştiu cine e fetiţa! N-o să mă apropii de ea!*

Şi eu uram să-l închid în birou, aşa cum uram şi faptul că astfel ratam şansa de a-i permite lui Dewey să îmbunătăţească viaţa fetiţei. Dar ce puteam să fac? „Nu încerca să forţezi lucrurile, Vicki”, m-am sfătuit singură. „Problema o să se rezolve.”

Cu ideea aceasta în minte, am pus la cale o petrecere în cadru restrâns, cu ocazia primei aniversări a lui Dewey: doar un tort făcut din mâncare pentru pisici pentru Dewey şi un alt tort, normal, pentru vizitatori. Nu ştiam exact care era ziua lui de naştere, dar doctorul Esterly estimase că atunci când l-am găsit avea opt săptămâni, prin urmare am numărat în sens descrescător, până la sfârşitul lui noiembrie, şi am ales ziua de optsprezece. De vreme ce-l găsiserăm pe 18 ianuarie, am considerat că aceasta era ziua lui norocoasă.

Cu o săptămână înainte de petrecere, am pus la dispoziţia vizitatorilor o felicitare pe care s-o semneze. În doar câteva zile, s-au adunat peste o sută de nume. La următoarea „Oră a poveştilor”, copiii au desenat diverse torturi aniversare. Cu patru zile înaintea petrecerii, am legat desenele de o sforicică atârnată în spatele biroului de la recepţie. Apoi ziarul local a publicat un articol, iar astfel am început să primim felicitări şi prin poştă. Nu-mi venea să cred: oamenii îi trimiteau felicitări unui motănel!

În ziua petrecerii, prichindeii ţopăiau de nerăbdare. Cu siguranţă că o altă pisică s-ar fi speriat, dar Dewey a tratat întreaga situaţie cu calmul lui obişnuit. Totuşi, în loc să se joace cu copiii, a stat tot timpul cu ochii aţintiţi

asupra premiului: tortul din mâncare pentru pisici, în formă de şoricel şi acoperit cu marca de iaurt integral preferată a lui Jean Hollis Clarck (Dewey detesta produsele dietetice). În timp ce prichindeii râdeau şi chicoteau, eu îi priveam pe adulţii strânşi în spatele lor, dintre care majoritatea erau părinţi. Cu toţii râdeau la fel de zgomotos ca pruncii lor. Şi-n clipa aceea mi-am dat seama încă o dată, că Dewey era cu adevărat special. Nu orice pisoi ar fi fost în stare să adune în jurul său asemenea admiratori. Şi mi-am mai dat seama de încă vreo câteva lucruri: că Dewey avea impact asupra comunităţii, că fusese acceptat ca făcând parte din ea şi că, deşi îmi petreceam foarte mult timp alături de el, niciodată nu aveam să cunosc toate relaţiile pe care le dezvolta cu vizitatorii şi nici pe toţi oamenii cărora le lăsase o impresie de neuitat. Dewey nu facea favoruri, el iubea pe toată lumea în egală măsură.

Dar, chiar în secunda în care le scriu, înţeleg că rândurile de mai sus nu sunt adevărate. Dewey avea şi câteva relaţii excepţionale, iar relaţia pe care n-am s-o uit niciodată a fost aceea cu Crystal. De zeci de ani, biblioteca organiza în fiecare săptămână o „Oră a poveştilor” deosebită, care li se adresa copiilor de şcoală primară şi generală din clasele speciale. Înainte de apariţia lui Dewey, micuţii aceştia dăduseră dovadă de multă proastă creştere. Aceasta era marea lor ieşire săptămânală şi nu-şi mai încăpeau în piele de bucurie: ţipau, urlau şi ţopăiau ca ieşiţi din minţi. Dar Dewey a schimbat situaţia. Pe măsură ce au început să-l cunoască, aceşti copii au înţeles că dacă erau prea gălăgioşi sau neastâmpăraţi, Dewey pleca din sală. Iar ei erau gata să facă orice, numai să stea cu el; după câteva luni, au devenit atât de liniştiţi, încât nici nu-ţi venea să crezi că era vorba despre acelaşi grup.

Copiii nu prea reuşeau să-l mângâie pe Dewey, fiindcă cei mai mulţi dintre ei erau afectaţi de dizabilităţi fizice. Însă asta nu conta pentru motănel. Atât timp cât copiii

stăteau relativ cuminţi, el îşi petrecea întreaga oră alături de ei. Se plimba prin sală şi se freca de picioarele lor. Le sărea în braţe. Iar ei erau atât de concentraţi asupra lui, încât nu mai erau atenţi la nimic altceva. Am fi putut să le citim şi din cartea de telefon, că lor tot nu le-ar fi păsat.

Crystal suferea de un handicap fizic sever. Era o fetiţă foarte frumoasă, în vârstă de unsprezece ani. Dar nu vorbea deloc şi avea foarte puţin control asupra membrelor. Era imobilizată într-un scaun cu rotile, care avea montată în partea din faţă un fel de tăviţă din lemn. Când venea la bibliotecă, Crystal îşi ţinea întotdeauna capul în jos, fixând tăviţa. Profesorul îi scotea paltonul şi-i descheia jacheta, dar ea nu se clintea. Era ca şi cum nici n-ar fi fost acolo.

Dewey a remarcat-o pe Crystal imediat, însă pentru ca între ei să se lege o prietenie a fost nevoie de timp. Fetiţa nu părea interesată de el, iar împrejur erau întotdeauna destui copii care doreau cu disperare ca motănelul să le acorde puţină atenţie. Apoi, în timpul uneia dintre aceste vizite săptămânale, pisoiul a sărit pe tăviţa scaunului lui Crystal. Fetiţa a scos un chiot. Venea la bibliotecă de ani de zile, dar până atunci nici nu ştiusem că poate articula sunete. Chiuitul acela a fost primul sunet pe care l-am auzit ieşind din gura ei.

Dewey a început s-o viziteze săptămânal. De fiecare dată îi sărea pe tăviţă, iar Crystal chiuia încântată. Deşi sunetul produs de fetiţă era foarte sonor şi ascuţit, Dewey nu se speria niciodată. Ştia ce înseamnă. Simţea bucuria fetiţei sau poate că vedea schimbările de pe chipul ei. Pentru că, în clipa în care îl zărea pe motănel, Crystal începea să strălucească de fericire. Ochii ei, care fuseseră mereu lipsiţi de expresie, erau acum scânteietori.

Curând, copila nu mai aştepta ca pisoiul să-i sară pe tăviţă, ci prindea viaţă din clipa în care profesorul o împingea cu scaunul peste pragul uşii de la intrare. Când

îl vedea pe Dewey, care o aştepta lângă uşă, începea imediat să bâiguie ceva. Acum însă nu mai scotea acel chiot ascuţit, ci un sunet grav. Eu cred că îl striga pe Dewey. Probabil că asta credea şi motănelul, fiindcă apărea imediat ce o auzea. După ce scaunul se oprea, Dewey îi sărea pe tăviţă, iar fericirea exploda din tot trupul lui Crystal. Fetiţa începea să chiuie, iar zâmbetul de pe buze îi devenea incredibil de larg şi de senin. Crystal avea cel mai frumos zâmbet din lume.

De obicei, profesorul îi lua mâna şi o ajuta să-l mângâie pe pisoi. Atingerea aceea, senzaţia pe care o simţea la contactul pielii cu blăniţa lui genera întotdeauna o nouă serie de chiuieli şi mai sonore, şi mai încântate. Vă jur că, într-o zi, micuţa a ridicat capul şi m-a privit direct în ochi. Era atât de copleşită de fericire, încât a simţit nevoia să împărtăşească acel moment cu cineva, cu toată lumea. Nu uitaţi că era vorba despre o fetiţă care ani de zile nu ridicase ochii din podea!

Într-o zi, l-am luat pe Dewey de pe tăviţă şi l-am strecurat în haina lui Crystal. Fetiţa a amuţit. Doar îl privea, peste măsură de emoţionată. Era atât de fericită! Iar Dewey era la fel de fericit. Găsise un piept de care să se lipească, îi era cald şi se afla lângă o persoană pe care o iubea. Motănelul a rămas acolo douăzeci de minute sau poate şi mai mult. În timp ce restul copiilor împrumutau cărţi, Crystal şi Dewey au stat împreună în faţa biroului de la recepţie. Autobuzul aştepta la uşă, ceilalţi copii se urcaseră deja în el, dar Crystal şi Dewey erau, în continuare, acolo unde-i lăsasem. Zâmbetul acela al fetiţei, momentul acela a valorat mai mult decât orice de pe lumea asta.

Nu pot să-mi imaginez viaţa lui Crystal. Nu ştiu cum se simţea când ieşea în lume. Nu ştiu nici măcar ce facea. Dar ştiu sigur că, de fiecare dată când se afla în Biblioteca Publică din Spencer, împreună cu Dewey, Crystal era fericită. Şi cred că fetiţa aceasta a primit în dar acel gen de fericire deplină de care foarte puţini

dintre noi au parte. Dewey era conştient de asta. Voia ca prietena lui să simtă fericirea şi o iubea pentru acest motiv. Nu e oare asta o moştenire demnă de orice pisică sau de orice om?

*
* *

Lista de pe următoarea pagină a fost scrisă pe o bucată mare de carton portocaliu şi a fost expusă la recepţia Bibliotecii Publice din Spencer cu ocazia primei aniversări a lui Dewey, pe 18 noiembrie 1988.

LUCRURILE CARE ÎI PLAC ŞI CARE NU-I PLAC LUI DEWEY

Categorie	***Îi plac(e)***	***Nu-i plac(e)***
Mâncare	*Purina Special Dinners cu aromă de lactate!*	*Nimic altceva*
Loc de dormit	*Orice cutie sau în poala unui om*	*Singur sau în coşuleţul lui*
Jucărie	*Orice conţine iarba-pisicii*	*Jucăriile care nu se mişcă*
Parte a zilei	*8 a.m., când sosesc bibliotecarii*	*Când pleacă toată lumea*
Poziţie a corpului	*Întins pe spate*	*În picioare pentru mult timp*
Temperatură	*Cald, cald, cald*	*Frig, frig, frig*
Ascunzătoare	*Între westernuri, pe raftul cel mai de jos*	*Holul de la intrare*

Activitate	*Să-şi facă prieteni noi, să se uite la copiator*	*Să meargă la veterinar*
Mângâieri	*Pe cap, în spatele urechilor*	*Să fie scărpinat sau atins pe abdomen*
Echipamente electronice sau electrocasnice	*Maşina de scris a lui Kim, copiatorul*	*Aspiratorul*
Animal	*El însuşi!*	
Ferchezuire	*Să se spele în urechi*	*Să fie periat sau pieptănat*
Medicament	*Felaxin (pentru ghemotoacele de blană)*	*Nimic altceva*
Joc	*De-a v-aţi ascunselea, împinge pixul pe podea*	*Luptele*
Oameni	*Aproape toată lumea*	*Oamenii care se poartă urât cu el*
Zgomot	*Fâşâitul produs la desfacerea unei pungi de snackuri, foşnetul hârtiei*	*Camioane zgomotoase, sunete produse în timpul lucrărilor de reparaţie sau construcţie, lătrat de câini*

Carte	*The Cat Who Would Be King*[2]	*101 Uses for a Dead Cat*[3]

[2] *Motanul care ar putea fi rege,* titlul unei cărţi ilustrate pentru copii.

[3] *101 utilizări pentru o pisică moartă,* titlul unei cărţi ilustrate pentru copii, de Simon Bond.

Capitolul 9
Dewey şi Jodi

Relaţia dintre Dewey şi Crystal este importantă nu doar pentru că a schimbat viaţa fetiţei, ci şi pentru că ilustrează un anumit lucru legat de Dewey. Stă mărturie pentru efectul pe care l-a avut motănelul asupra oamenilor. Pentru dragostea lui. Pentru puterea lui de înţelegere. Pentru profunzimea sentimentelor lui. De fiecare dată când istorisesc această poveste spun: luaţi istorioara aceasta, multiplicaţi-o de o mie de ori şi abia atunci veţi începe să înţelegeţi cât de mult a însemnat Dewey pentru Spencer. Dewey n-a câştigat pe toată lumea dintr-odată, ci câte o nouă persoană în fiecare zi, câte o nouă inimă în fiecare zi. Şi una dintre aceste persoane, una foarte apropiată sufletului meu, a fost chiar fiica mea, Jodi.

Mi-am crescut singură fetiţa, aşa că, atât cât a fost mică, eu şi Jodi eram nedespărţite. O plimbam împreună pe Brandy, căţeluşa noastră, metisă de cocker spaniol şi pudel. Mergeam împreună să căscăm gura prin mall. Dormeam împreună în sufragerie. De câte ori la televizor se difuza un film pe care voiam să-l vedem, organizam un picnic pe covor, în faţa ecranului. *Vrăjitorul din Oz* — dincolo de curcubeu totul e colorat şi ai puterea să faci ce ţi-ai dorit dintotdeauna, iar puterea aceasta ai avut-o mereu, numai că n-ai ştiut să te foloseşti de ea — se difuza o dată pe an şi era preferatul nostru. Când Jodi avea nouă ani, mergeam împreună în fiecare după-amiază, când ne permitea vremea, să ne plimbăm prin împrejurimi. Cel puţin o dată pe săptămână ne căţăram până în vârful dealului de calcar. Ajunse acolo, ne aşezam şi priveam în vale, spre râu. Stăteam pur şi simplu, mamă şi fiică, şi discutam.

Locuiam în Mankato, Minnesota, dar petreceam mult timp acasă la părinţii mei, în Hartley, Iowa. Preţ de două

ore, în vreme ce câmpurile cu porumb din Minnesota lăsau locul câmpurilor cu porumb din Iowa, cântam împreună cu vechiul nostru casetofon tot felul de melodii sentimentale, din anii ’70. Preferaţii noştri erau John Denver şi Barry Manilow. Şi întotdeauna jucam un joc special. Eu ziceam:

— Care e cel mai înalt om pe care-l cunoşti?

Jodi îmi răspundea, apoi mă întreba şi ea:

— Cine e cea mai puternică femeie pe care o cunoşti?

Răspundeam şi eu, după care o chestionam:

— Care e cea mai haioasă femeie pe care o cunoşti?

Şi tot aşa, până când prin minte nu-mi mai trecea decât o singură întrebare, cea pe care aşteptasem încă de la început s-o pun:

— Cine e cea mai deşteaptă femeie pe care o cunoşti?

Jodi răspundea întotdeauna:

— Tu, mami.

Habar n-avea ea cu câtă nerăbdare aşteptam să aud acest răspuns.

Apoi Jodi a împlinit zece ani. Şi, la zece ani, fiica mea a încetat să-mi mai răspundă la această întrebare. Comportamentul ei era tipic pentru o adolescentă de vârsta ei, dar eu tot am fost dezamăgită.

La treisprezece ani, după ce ne mutaserăm deja în Spencer, Jodi nu m-a mai lăsat s-o sărut de noapte bună:

— Sunt prea mare pentru asta, mami, mi-a spus ea într-o seară.

— Ştiu, i-am răspuns. Te-ai făcut fată mare.

În realitate, am simţit că mi se rupe sufletul.

Ţin minte c-am ieşit în sufrageria bungalow-ului nostru de 365 de metri pătraţi, care avea două dormitoare şi se afla la doar o milă distanţă de bibliotecă. Sigur, jumătate din Spencer se afla la doar o milă distanţă de bibliotecă. M-am uitat pe fereastră la căsuţele pătrate şi liniştite din grădiniţele lor pătrate şi îngrijite. La fel ca în tot restul statului, majoritatea drumurilor din Spencer erau drepte. Oare de ce viaţa nu era şi ea la fel?

Brandy a venit clătinându-se pe picioare şi şi-a împins năsucul în mâna mea. Brandy îmi era alături de când rămăsesem însărcinată cu Jodi şi era limpede că fizic se cam şubrezise odată cu trecerea anilor. Era letargică şi, pentru prima dată în viaţa ei, începuse să scape pipi pe podea. Biata Brandy. Nu voiam să mă părăsească şi ea. Am rezistat cât am putut, dar, în cele din urmă, am dus-o la doctorul Esterly, care a diagnosticat-o cu o formă avansată de insuficienţă renală.

— Are paisprezece ani. Nu e ceva surprinzător.

— Ce-ar trebui să facem?

— Pot să o tratez, Vicki, dar nu putem spera s-o vindecăm.

Am coborât ochii către căţeluşa cea obosită. Fusese întotdeauna alături de mine, îmi dăruise totul. I-am luat căpşorul în mâini şi-am scărpinat-o în spatele urechilor.

— N-am prea mulţi bani, fetiţo, dar o să fac tot ce pot.

După câteva săptămâni de tratament, stăteam în sufragerie, cu Brandy în poală, când am simţit ceva cald. Apoi mi-am dat seama că era şi umed. Brandy urina pe mine. Am observat că nu era doar jenată de ceea ce se întâmpla, dar că avea şi dureri.

— A venit momentul, mi-a explicat doctorul Esterly.

Nu i-am spus lui Jodi sau, cel puţin, nu i-am spus totul. În parte, ca s-o protejez. În parte, pentru că nu voiam să admit ceea ce trebuia să fac. Aveam impresia că Brandy fusese cu mine toată viaţa. O iubeam, aveam nevoie de ea. Nu eram în stare s-o eutanasiez.

I-am telefonat surorii mele, Val, şi i-am spus soţului ei, Don:

— Te rog, vino într-o zi pe la mine pe-acasă şi ia-o. Nu-mi spune când, vino pur şi simplu.

Câteva zile mai târziu, când m-am întors acasă la prânz, Brandy nu mai era acolo. Ştiam ce însemna asta. Că murise. Am sunat-o pe Val şi am rugat-o s-o ia pe Jodi de la şcoală, apoi s-o ducă la masă în oraş. Aveam nevoie de timp ca să mă adun. La restaurant, Jodi şi-a

dat seama că se întâmplase ceva. În cele din urmă, Val a cedat şi i-a spus că Brandy fusese eutanasiată.

Făcusem foarte multe greşeli până în acel punct. Încercasem să ameliorez durerile lui Brandy. O lăsasem să moară în braţele cumnatului meu. Nu fusesem sinceră până la capăt cu Jodi. Şi îmi lăsasem sora să-i dea fiicei mele vestea morţii căţeluşei pe care o adora. Dar cea mai mare greşeală a fost cea pe care am făcut-o când Jodi a ajuns acasă. N-am plâns. Nu mi-am exteriorizat sentimentele. Mi-am spus că trebuie să fiu puternică pentru ea. Nu voiam ca Jodi să vadă cât de mult sufeream. După ce fata mea a plecat a doua zi la şcoală, am clacat. Am plâns atât de mult, încât mi s-a făcut rău. Eram foarte tulburată, nici să conduc până la serviciu nu mai eram în stare. M-am târât la bibliotecă abia după prânz. Dar Jodi n-a văzut nimic din toate astea. În mintea ei de copil de treisprezece ani, eu eram femeia care îi ucisese câinele şi căreia nici măcar nu-i păsa de ceea ce făcuse.

Moartea lui Brandy n-a fost un moment de cotitură în relaţia noastră. A fost, mai degrabă, un simptom al prăpastiei care începuse să se caşte între noi. Jodi nu mai era un copil, dar o parte din mine încă o trata ca atare. Pe de altă parte, fiica mea nu era nici un om matur, deşi o parte din ea se considera deja femeie în toată firea. O femeie care nu mai avea nevoie de mine. Tocmai când, pentru prima dată, începusem să percep dimensiunea distanţei dintre noi, moartea lui Brandy ne-a îndepărtat şi mai mult.

La sosirea lui Dewey, Jodi avea şaisprezece ani şi, ca multe mame de adolescente, eu aveam impresia că trăiam o viaţă separată de cea a fiicei mele. În mare parte, lucrul acesta se întâmpla din vina mea. Munceam din greu la planul de renovare a bibliotecii, proiect pe care, în sfârşit, consiliul orăşenesc îl aprobase. Nu stăteam prea mult timp acasă. Dar o parte din vină îi aparţinea şi lui Jodi. Fiica mea îşi petrecea aproape tot

timpul cu prietenii sau închisă în camera ei. În majoritatea zilelor săptămânii, ne întâlneam numai la cină. Chiar şi atunci, rareori găseam subiecte de discuţie comune.

Asta până când a apărut Dewey. În Dewey descoperisem un subiect de discuţie de care şi Jodi era interesată. Îi povesteam ce mai făcuse motănelul, cine venise să-l vadă, cu cine se jucase, ce ziar sau post de radio ne mai contactase pentru un interviu. Câţiva dintre colegii mei veneau cu rândul duminica dimineaţa, să-i dea de mâncare pisoiului. Deşi niciodată nu izbuteam s-o dau pe Jodi jos din pat pentru o vizită matinală, duminica seara, când ne întorceam de la cina luată acasă la mama şi la tata, treceam deseori pe la bibliotecă.

Nici nu vă puteţi închipui cât de tare se bucura Dewey când o vedea pe Jodi intrând pe uşa bibliotecii. Se repezea la ea în goana mare. Făcea salturi de pe rafturile cu cărţi, numai ca s-o impresioneze. În timp ce eu mă duceam în camera din spate să-i curăţ tăviţa şi să-i umplu castronul cu mâncare, Dewey şi Jodi se jucau. Fiica mea nu era doar o altă persoană care îşi petrecea timpul cu el, Dewey era pur şi simplu înnebunit după ea.

V-am spus că Dewey nu se ţinea niciodată după nimeni, că păstra întotdeauna o oarecare distanţă. Cel puţin pentru o vreme. Strategia asta nu se mai aplica însă şi în cazul lui Jodi. Dewey o urma ca un căţeluş. Jodi era singura persoană din lume pe care Dewey o dorea lângă el tot timpul şi după a cărei afecţiune tânjea. Chiar şi atunci când fiica mea venea la bibliotecă în timpul programului de lucru, Dewey se repezea la piciorul ei. Nu-i păsa cine-l vedea, alături de ea, lăsa la o parte orice urmă de vanitate. Şi imediat ce Jodi se aşeza pe un scaun, pisoiul îi şi sărea în braţe.

În vacanţe, când biblioteca era închisă pentru câteva zile, îl luam pe Dewey acasă. Drumul cu maşina nu-i plăcea — întotdeauna presupunea că mergem la doctorul Esterly, aşa că, în primele minute stătea ghemuit pe

podea, sub bancheta din spate — dar imediat ce luam colţul de pe Grand Avenue şi intram pe Eleventh Street, se cocoţa pe scaun, ca să poată privi pe geam. Apoi, cum îi deschideam portiera, fugea într-un suflet în casă, unde purcedea la o cercetare riguroasă. După asta începea să alerge în sus şi-n jos pe treptele de la pivniţă. La bibliotecă, Dewey trăia într-o lume pe un singur nivel, aşa că la mine acasă nu se mai sătura de scări.

După ce-şi consuma entuziasmul provocat de trepte, Dewey se aşeza, de obicei, pe canapea, lângă mine. La fel de des însă, alegea să se cuibărească pe spătarul canapelei, cu ochii aţintiţi asupra ferestrei. O aştepta pe Jodi. Când fiica mea ajungea acasă, Dewey sărea în picioare, după care fugea la uşă. Din clipa în care Jodi intra în casă, motănelul se lipea de ea ca şi cum ar fi fost înmuiat în adeziv. Nu se mai desprindea de ea cu nici un chip. I se împletea printre picioare, aproape împiedicând-o, atât de fericit era. Când Jodi facea duş, Dewey o aştepta în baie, fixând perdeaua. Dacă Jodi închidea uşa, rămânea pe hol. Dacă robinetul se închidea, iar Jodi nu ieşea destul de repede, începea să miaune. Apoi, în secunda în care fiica mea se aşeza undeva, Dewey îi şi sărea în poală. Nu conta dacă Jodi era la masă sau pe toaletă. Motănelul îi sărea în braţe, îi frământa abdomenul cu lăbuţele, după care începea să toarcă şi nici că se mai oprea.

Camera lui Jodi era un adevărat dezastru. Când venea vorba de aspectul ei, fata mea era imaculată. Nici un fir de păr nu-i stătea nelalocul lui, iar pe haine nu-i găseai nici cea mai mică scamă. Ca să înţelegeţi ce vreau să spun: Jodi îşi călca până şi şosetele. Prin urmare, nimeni n-ar fi crezut că interiorul camerei ei era precum bârlogul unui trol. Numai o adolescentă ar fi putut să stea într-o cameră în care podeaua nici nu se mai vedea, în care uşa de la şifonier nu se mai închidea şi unde farfurii cu resturi de mâncare uscată şi pahare zăceau îngropate cu săptămânile pe sub mormane de haine murdare. Eu

refuzam să fac curăţenie în locul ei, dar refuzam şi să renunţ la a o mai bate la cap pe această temă. Ştiu, aveam o relaţie mamă-fiică tipică, dar asta e uşor de spus abia după ce apele se mai liniştesc. Când treci prin astfel de momente, nu ţi-e tot una.

Pentru Dewey însă, nimic nu constituia o problemă. Camera murdară? Mama cicălitoare? Ce-i păsa lui de toate astea? *Acolo e Jodi,* îmi spunea el cu o ultimă privire, înainte să dispară în spatele uşii de la dormitor pentru tot restul nopţii. *Ce importanţă au toate celelalte amănunte?*

Uneori, chiar înainte să se culce, Jodi mă chema la ea în cameră. Când intram, îl găseam pe Dewey păzindu-i perna de parc-ar fi fost un cufăr plin cu aur sau stând întins peste fruntea ei. Îl priveam câteva secunde, tânjind cu disperare după atingerea fiicei mele, apoi izbucneam amândouă în râs. În compania prietenilor ei, Jodi era simpatică şi glumeaţă, dar cu mine, pe întreaga perioadă a liceului, a fost mereu extrem de serioasă. Numai Dewey facea ca atmosfera dintre noi să devină relaxată şi jucăuşă. Cu Dewey prin preajmă, râdeam împreună, aproape aşa cum faceam când Jodi era mică.

Dar Jodi şi cu mine nu eram nici pe departe singurele pe care le ajuta motănelul. Şcoala se afla peste drum de bibliotecă şi aproximativ cincizeci de elevi stăteau, în mod regulat, cu noi după ore. În zilele în care dădeau buzna în clădire precum uraganul, Dewey îi evita. Mai ales pe cei mai gălăgioşi. Dar, de obicei, se amesteca printre ei. Avea mulţi prieteni în rândul elevilor, atât băieţi, cât şi fete. Aceştia îl mângâiau şi se jucau cu el, de pildă de-a împinsul pixului de pe masă, şi-i urmăreau expresia surprinsă în clipa în care obiectele dispăreau. Alteori, câte o fetiţă îi arăta pixul pendulând la capătul mânecii de la haină. Dewey vâna pixul prin mânecă, după care, hotărând că-i plăcea locul acela cald şi umbrit, se întindea să tragă un pui de somn.

Cei mai mulţi copii ne părăseau imediat după ora cinci, când părinţii lor ieşeau de la serviciu. Câţiva rămâneau însă până la opt. Oraşul Spencer nu era imun la probleme — alcoolism, neglijenţă, abuz — dar elevii care stăteau cu noi în mod obişnuit erau copii de muncitori. Aceştia din urmă îşi iubeau copiii, însă erau nevoiţi să-şi mai ia şi un al doilea serviciu sau să facă ore suplimentare pentru a câştiga câţiva bani în plus.

Părinţii aceştia, care intrau în bibliotecă doar o clipă, rareori aveau vreme să-l mângâie pe Dewey. Lucrau mult şi, înainte să cadă răpuşi în pat, mai aveau şi de pregătit mâncarea, şi de făcut curăţenie prin casă. Dar copiii lor petreceau ceasuri întregi cu Dewey, el le oferea distracţie şi afecţiune. Nu mi-am dat seama cât de mult însemna asta sau cât de profunde erau aceste legături dintre pisoi şi copii, până într-o zi, când am văzut-o pe mama unuia dintre băieţi aplecându-se şi şoptind „Mulţumesc, Dewey”, în timp ce mângâia cu tandreţe capul motănelului.

Mi-am închipuit că-i mulţumea pentru faptul că stătea cu fiul ei, pentru că umplea un interval de timp care altfel ar fi putut deveni stânjenitor şi deprimant pentru acesta din urmă.

Apoi femeia s-a ridicat şi a cuprins umerii băiatului cu braţul. După care, în vreme ce se îndreptau spre uşă, am auzit-o întrebându-l:

— Şi ce-a mai făcut Dewey azi?

În clipa aceea, am înţeles perfect ce era în mintea femeii. Dewey transformase perioada dificilă pe care o traversau, adusese orele petrecute departe unul de celălalt la un numitor comun. Dewey era calea de întoarcere către tot ceea ce femeia lăsase în urmă. Niciodată nu-l considerasem pe băieţelul respectiv ca fiind unul dintre companionii cei mai apropiaţi ai lui Dewey — în majoritatea timpului se prostea împreună cu prietenii lui sau se juca pe calculator — dar acum mi-era limpede că motănelul avea un efect asupra vieţii lui şi

dincolo de zidurile bibliotecii. Şi lucrul acesta nu se întâmpla doar în cazul lui. Cu cât priveam mai atent, cu atât mai bine îmi dădeam seama că scânteia care reaprinsese relaţia mea cu Jodi licărea şi în sânul altor familii. Asemenea mie, părinţii din Spencer îşi petreceau acea unică oră pe zi cu adolescenţii lor discutând despre Dewey.

Colegii mei nu înţelegeau ce se întâmplă. Îi vedeau pe Jodi şi Dewey împreună şi credeau că sunt supărată din cauză că pisoiul iubea pe altcineva mai mult decât pe mine. După ce fiica mea pleca, cineva venea şi-mi spunea:

— Vocea lui Jodi seamănă perfect cu a ta. De-aia o iubeşte atât de mult.

Dar nu eram absolut deloc geloasă. Eu şi Dewey aveam o relaţie complexă, care implica băi, perieri, vizite la veterinar şi alte experienţe neplăcute. Relaţia lui Dewey cu Jodi era pură şi inocentă. Plină de distracţie şi de momente amuzante şi nicidecum încorsetată de responsabilităţi. Dacă aş fi vrut cu orice preţ să impun elementul Vicki asupra prieteniei lor, aş fi putut spune că Dewey îşi dădea seama cât de importantă era Jodi pentru mine şi, din acest motiv, devenise importantă şi pentru el. Aş fi putut chiar să exagerez şi să pretind că poate — un mare poate — Dewey înţelegea semnificaţia acelor momente în care eram toţi trei împreună, înţelegea cât de mult îmi lipseau clipele în care râdeam cu fiica mea şi că, în consecinţă, era mai mult decât fericit să se arunce peste hăul dintre noi două şi să ne servească drept punte de legătură.

Dar nu cred că lucrurile stăteau aşa. Dewey o iubea pe Jodi pentru ceea ce este ea — Jodi cea minunată, caldă şi prietenoasă. Iar eu îl iubeam pe Dewey pentru că o iubea pe fiica mea.

Capitolul 10

Departe de casă

În Hartley, Iowa, acolo unde familia mea s-a mutat când aveam paisprezece ani, eu eram un copil silitor şi cuminte, şefa bibliotecarilor-elevi şi a doua cea mai deşteaptă fată din anul meu, după Karen Watts. Vicki Jipson avea numai zece pe linie, cu excepţia notelor de la cursurile de dactilografie, unde nu luam decât şapte. Dar asta nu m-a împiedicat să dobândesc o anume faimă. Într-o seară, am mers împreună cu părinţii la o petrecere dansantă în Sanborn, un orăşel aflat la nouă mile depărtare de Hartley. Când sala s-a închis, la ora unsprezece, ne-am mutat la restaurantul de alături, unde eu am leşinat instantaneu. Tata m-a scos afară, să iau o gură de aer proaspăt, dar asta nu m-a făcut decât să vomit. A doua zi dimineaţă, la opt şi jumătate, bunicul ne-a sunat şi-a întrebat:

— Ce naiba se întâmplă acolo, la voi? Am auzit că Vicki s-a îmbătat aseară, în Sanborn.

Cauza incidentului s-a dovedit a fi o infecţie dentară, dar, într-un orăşel precum Hartley, o reputaţie negativă odată creată nu mai poate fi desfiinţată cu una, cu două.

În acelaşi timp, fratele meu mai mare era considerat ca fiind unul dintre cei mai inteligenţi copii care urmaseră vreodată cursurile Liceului Hartley. Toată lumea îi spunea Profesorul. David a absolvit cu un an înaintea mea şi a plecat la facultate, la o sută de mile distanţă, în Mankato, Minnesota. Mă gândeam să-l urmez. Când i-am pomenit planul meu consilierului de la liceu, acesta mi-a răspuns:

— Nu trebuie să-ţi baţi capul cu facultatea. O să te măriţi, o să ai copii, iar bărbatul va avea grijă de tine.

Ce ticălos! Dar asta se întâmpla în 1966. În Iowa rurală. Alte sfaturi nici c-am mai primit.

După ce-am terminat liceul, m-am logodit cu al treilea băiat cu care ieşisem până atunci. Eram împreună de doi ani şi el mă adora. Dar eu simţeam nevoia să fug de sub lupa orăşelului meu de provincie, simţeam nevoia să fiu independentă. Aşa că am anulat logodna — lucrul cel mai dificil pe care îl făcusem până în clipa aceea — şi m-am mutat în Mankato, împreună cu cea mai bună prietenă a mea, Sharon.

În vreme ce David mergea la facultate în cealaltă parte a oraşului, eu şi Sharon ne-am angajat la Mankato Box Company. Era o făbricuţă de ambalat produse precum Jet-Dry, detergentul de spălat vase, şi Gumby[4], care era una dintre vedetele momentului. Eu lucram în special la linia Punch and Grow, adică mă ocupam de nişte recipiente umplute cu pământ de grădină, care aveau plicuri cu seminţe lipite de capac. Treaba mea era să iau recipientele de pe banda mobilă, să aplic capacele din plastic, să le îmbrac într-o manşetă din carton şi-apoi să le introduc într-o cutie. Lucram umăr la umăr cu Sharon şi amândouă cântam de zor, inventând versuri haioase despre Punch and Grow, pe care le potriveam pe melodiile la modă din acea perioadă. Toţi colegii noştri se prăpădeau de râs şi ne porecliseră Laverne şi Shirley[5] de la Mankato Box. După trei ani de zile, am fost avansată şi-am început să introduc containerele de plastic în aparatul care le umplea cu pământ. Locul în care lucram acum era mai izolat, aşa că nu mai aveam ocazia să cânt la fel de mult ca înainte, dar cel puţin nu mă mai murdăream cu ţărână.

Eu şi Sharon ne instituiserăm un fel de program similar tuturor celor care muncesc într-o fabrică. Ieşeam de la

[4] Gumby este numele unei păpuşi umanoide din plastilină, care a fost personajul principal al unui serial de 233 de episoade, difuzat de televiziunile americane.

[5] *Laverne&Shirley* a fost un serial de televiziune difuzat în America, de postul ABC, între anii 1966-1983. Protagonistele erau două colege de apartament, care, în primele episoade, lucrau împreună într-o fabrică de bere din Milwaukee.

serviciu la ora cinci fix, luam autobuzul până la apartament, mâncam repede, după care colindam cluburile din oraş. Acolo ne faceam veacul, dansând până la ora închiderii. Dacă nu dansam, de cele mai multe ori ieşeam cu fratele meu, David, şi cu prietenii lui. David era mai mult decât fratele meu, era prietenul meu cel mai bun şi nici nu mai ţin minte câte nopţi am pierdut împreună, discutând despre vieţile noastre. Dacă rămâneam acasă, ceea ce se întâmpla foarte rar, îmi puneam un disc şi dansam singură în dormitor. Pur şi simplu trebuia să dansez. Îmi plăcea la nebunie să mă mişc în ritmul muzicii.

Pe Wally Myron l-am cunoscut tot într-un club, dar era un băiat cu totul diferit de cei cu care ieşisem până atunci. Era foarte inteligent şi foarte cultivat, ceea ce m-a impresionat imediat. Şi avea o personalitate puternică. Wally zâmbea întotdeauna şi toţi cei din preajma lui sfârşeau prin a zâmbi la rândul lor. Wally era genul de om care se duce până la magazinul din colţ să cumpere lapte şi se întinde la o conversaţie de două ore cu vânzătorul. Era capabil să discute despre orice cu oricine. Şi nu avea nici urmă de răutate în el. O spun chiar şi în ziua de azi: lui Wally îi era imposibil să rănească pe cineva intenţionat.

După un an şi jumătate, în iulie 1970, ne-am căsătorit. Eu aveam douăzeci şi doi de ani şi am rămas imediat însărcinată. A fost o perioadă dificilă, cu greţuri dimineaţa, la prânz şi seara. De obicei, după ce termina lucrul, Wally ieşea cu prietenii lui — în general, plecau cu motocicletele —, dar întotdeauna ajungea acasă înainte de şapte şi jumătate. Wally îşi dorea o soţie mondenă, dar era dispus să accepte şi o soţie bolnavă, dacă aceasta era condiţia pentru a primi un copil.

Uneori, o anume decizie îţi poate schimba întreaga viaţă, iar decizia cu pricina nici nu trebuie să-ţi aparţină — uneori nici măcar nu e nevoie să ai cunoştinţă de ea. Când au început contracţiile, doctorul a decis să

accelereze travaliul, administrându-mi două doze uriaşe de oxitocină. Am aflat ulterior că medicul era aşteptat la o petrecere şi voia să scape cât mai repede de naşterea mea nenorocită. În decurs de numai două ore am ajuns de la o dilataţie de trei centimetri la punctul în care capul copilului era vizibil în deschiderea vaginului. Şocul mi-a distrus placenta, aşa că mi s-a indus un nou set de contracţii. Cu toate astea, doctorul n-a reuşit să recupereze toate fragmentele placentare. După şase săptămâni, am făcut hemoragie internă şi-am fost dusă în goana mare la spital, unde am intrat de urgenţă în operaţie.

Dintotdeauna îmi dorisem o fiică pe care s-o cheme Jodi Marie. Am visat la asta de la o vârstă foarte fragedă. Acum aveam fetiţa, pe Jodi Marie Myron, şi muream de nerăbdare să stau cu ea, s-o strâng la piept, să-i vorbesc şi să mă uit în ochii ei. Dar operaţia m-a distrus fizic. Hormonii mi-o luaseră razna, eram răvăşită de migrene, insomnie şi valuri de transpiraţii reci. După doi ani de zile şi alte şase intervenţii chirurgicale, starea mea de sănătate nu se îmbunătăţise, aşa că medicul mi-a propus o operaţie exploratorie. Când m-am trezit pe patul de spital, am descoperit că-mi fuseseră extirpate atât ambele ovare, cât şi uterul. Durerea fizică era atroce, dar şi mai groaznică era conştientizarea faptului că nu voi mai putea avea niciodată copii. Eu mă aşteptasem ca doctorul să arunce o scurtă privire înăuntrul meu, în nici un caz nu fusesem pregătită să fiu scobită şi curăţată complet. Şi nici să intru brusc în stare de menopauză severă. Aveam douăzeci şi patru de ani, dar era ca şi cum aş fi mers pe şaizeci: tot abdomenul mi-era brăzdat de cicatrice, inima îmi era plină de regrete, iar acasă mă aştepta o fetiţă pe care nici nu puteam s-o ţin în braţe. Cortina a fost coborâtă şi lumea mea s-a cufundat în beznă.

Când mi-am revenit, câteva luni mai târziu, Wally nu era acolo. Sau, cel puţin, nu mai era alături de mine aşa

cum fusese înainte. Atunci mi-am dat seama, dintr-odată, că pentru Wally totul se rezuma la băutură. Dacă se ducea la pescuit, trebuia să bea. Dacă se ducea la vânătoare, trebuia să bea. Chiar şi atunci când pleca într-o plimbare cu motocicleta. Curând a început să nu se mai întoarcă acasă la ora promisă. Rămânea în oraş până târziu şi nici nu-mi mai telefona. Când reapărea, era întotdeauna beat. Eu îi spuneam:

— Ce faci? Ai o soţie bolnavă şi un copil de doi ani!

— Am fost la pescuit, îmi răspundea el. Am băut niţel mai mult. Dar nu-i un capăt de ţară.

În dimineaţa următoare, când mă trezeam, descopeream că Wally plecase deja la serviciu. Pe masa din bucătărie găseam câte-un bilet: *Te iubesc. Nu vreau să ne certăm. Îmi pare rău.* Wally avea probleme cu somnul, aşa că stătea treaz toată noaptea şi-mi compunea scrisori lungi. Bărbatul meu era inteligent. Scria superb. Şi, în fiecare dimineaţă, când vedeam scrisorile acelea, simţeam cât de mult îl iubesc.

Ca să-ţi dai seama că soţul tău are o problemă cu alcoolul nu-ţi trebuie decât o clipă, dar acceptarea acestei realităţi îţi ia mult, mult timp. Simţi cum ţi se strânge stomacul de durere, dar inima refuză să înţeleagă. Găseşti explicaţii, după care scuze, începi să te temi de sunetul telefonului. Apoi de tăcerea care se aşterne în casă când telefonul nu sună. În loc să stai de vorbă cu soţul tău, îi arunci berea. Te prefaci că nu observi diverse lucruri, cum ar fi lipsa banilor. Soţul tău scoate în cele din urmă banii din buzunar, dar numai atunci când cămara e goală. Ţie însă ţi-e frică să te mai plângi. Te gândeşti că e posibil ca situaţia să se înrăutăţească în loc să se îmbunătăţească.

— Înţeleg, îţi răspunde el când te hotărăşti să-i vorbeşti despre ceea ce te doare. Dar nu e o problemă. O să mă las de băutură. Pentru tine. Promit.

Însă nici unul din voi nu crede în promisiunea lui. Zi după zi, lumea ta devine din ce în ce mai mică. Nu vrei

să mai deschizi uşile dulapurilor de teama a ceea ce vei găsi înăuntru. Nu vrei să-i cauţi prin buzunarele pantalonilor. Nu vrei să mai mergi cu el nicăieri. Unde ar putea să te ducă şi să nu bea?

În multe dimineţi, găseam sticle de bere în cuptor. Jodi descoperea cutii goale în cufărul cu jucării. Wally se trezea în fiecare zi dis-de-dimineaţă şi, dacă îndrăzneam să mă uit pe fereastră, îl vedeam stând în camionetă şi bând bere caldă. Nu se mai deranja nici măcar să tragă maşina după colţ.

Când Jodi avea trei ani, am mers în Hartley, la nunta fratelui meu, Mike. Doar eu şi Jodi participam la ceremonie, aşa că Wally avea destul timp liber la dispoziţie, pe care îl folosea ca să dispară până noaptea târziu, după ce toată lumea se ducea la culcare.

— Încerci să ne eviţi? l-am întrebat.

— Nu. Ţin foarte mult la ai tăi. Doar ştii asta.

Într-o seară, întreaga familie se adunase în jurul mesei din bucătăria mamei. Ca de obicei, Wally nu era de găsit. Berea se terminase, aşa că mama s-a dus la dulapul în care ţinea sticlele pregătite pentru vizitele prietenilor şi ale rudelor. Majoritatea dispăruseră.

— Ce-a fost în capul tău când ai luat berea mamei?

— Nu ştiu. Îmi pare rău.

— Cum crezi că mă simt eu? Cum crezi că se simte Jodi?

— Ea nu înţelege.

— Ba e destul de mare încât să înţeleagă. Numai că tu nu-ţi cunoşti fiica.

Ţi-e frică să întrebi. Dar ţi-e frică şi să nu întrebi.

— Măcar de muncit mai munceşti?

— Normal că muncesc. Doar ai văzut cecurile, nu?

Tatăl lui Wally îl luase ca partener la compania lui de construcţii, ceea ce însemna că soţul meu nu primea un salariu regulat. N-aveam cum să-mi dau seama dacă firma se afla între două proiecte sau dacă întregul univers se năruia în jurul nostru.

— Nu e vorba numai de bani, Wally.
— Ştiu. O să stau mai mult pe-acasă.
— Renunţă la băutură pentru o săptămână.
— De ce?
— Wally.
— Bine. O săptămână. O să renunţ.

Dar, ca de obicei, nici unul din noi n-a crezut în promisiunea lui.

După nunta lui Mike, am recunoscut în sfârşit faţă de mine însămi că Wally avea o problemă. Că stătea pe-acasă din ce în ce mai puţin. Că aproape întotdeauna când îl vedeam era beat. Nu era un om violent la beţie, dar nu era nici un beţiv funcţional. Şi cu toate astea, el ne conducea vieţile. El folosea singura maşină a familiei. Ca să merg la cumpărături, trebuia să iau autobuzul sau să rog vreo prietenă să mă ia cu maşina ei. El încasa cecurile. El plătea facturile. Deseori mie îmi era mult prea rău ca să mă ocup de organizarea finanţelor, darămite să mai cresc şi-un copil de una singură. Am ajuns să numesc casa în care locuiam Sicriul Albastru, pentru că pereţii erau vopsiţi într-o nuanţă hidoasă de albastru, iar forma aducea cu aceea a unui coşciug. Totul a început ca o glumă — de fapt, era o casă frumoasă, într-un cartier decent — dar, în decurs de doi ani, descrierea aceasta a ajuns să mi se pară cât se poate de reală. Eu şi Jodi eram blocate în locuinţa aceea, ca îngropate de vii. Familia mi-a sărit în ajutor. Niciodată nu m-a învinovăţit.

Niciodată nu mi-a ţinut predici. Părinţii mei nu aveau bani, dar o luau pe Jodi la ei câte două săptămâni, îngrijind-o ca pe propria fiică. De fiecare dată când simţeam că viaţa mă sufoca, mama şi tata îmi ofereau spaţiul necesar pentru a respira.

Apoi mai erau şi prietenele mele. Dacă medicul acela ginecolog mi-a distrus trupul, un alt străin mi-a salvat mintea. Când Jodi avea şase luni, la uşa mea a bătut o

femeie. Avea cu ea un cărucior, în care şedea fetiţa ei. Copilele erau cam de aceeaşi vârstă. Femeia mi-a spus:

— Eu sunt Faith Landwer. Soţul meu e prieten cu soţul tău încă din liceu, aşa că hai să bem o cafea împreună şi să ne cunoaştem mai bine.

Slavă Domnului că am acceptat invitaţia ei!

Faith m-a introdus într-un club al nou-venitelor: fetele jucau cărţi împreună o dată pe lună. Pe Trudy am întâlnit-o la partida regulată de Five Hundred, apoi le-am cunoscut şi pe Barb, Pauli, Rita şi Idelle. Curând am instituit obiceiul de a ne bea cafeaua împreună, de două ori pe săptămână, în casa lui Trudy. Toate eram mame tinere, iar locuinţa lui Trudy era singura destul de mare ca să ne cuprindă pe toţi. Pe copii îi îndesam la grămadă într-o cameră de joacă uriaşă, iar noi ne aşezam la masa din bucătărie şi ne ajutam unele pe altele să nu ne pierdem minţile.

Eu le-am mărturisit ce probleme aveam cu Wally, iar ele nici n-au clipit. Trudy a venit pe după masă şi m-a strâns în braţe.

Ce au făcut prietenele mele pentru mine în anii aceia? Dar ce n-au făcut?! Când aveam nevoie să merg undeva, mă duceau cu maşina. Când mi-era rău, mă îngrijeau. Când aveam nevoie de cineva care să stea cu Jodi, treceau şi o luau la ele. Nici nu mai ştiu de câte ori una sau alta dintre ele a venit pe la mine, cu o farfurie cu mâncare aburindă, tocmai când exact de asta aveam nevoie.

— Am gătit puţin mai mult. Vrei tu porţia asta?

Şi totuşi, nici rudele şi nici prietenele nu mi-au salvat viaţa. Nu la modul propriu. Adevărata raţiune, adevăratul motiv pentru care trăgeam de mine în fiecare dimineaţă şi mă chinuiam să înfrunt o nouă zi a fost fiica mea. Jodi avea nevoie să-i fiu mamă, s-o educ prin puterea exemplului. Ne lipseau banii, dar ne aveam una pe cealaltă. În zilele când zăceam în pat, eu şi Jodi stăteam de vorbă ore în şir. Când mă simţeam mai bine, ne

plimbam prin parc împreună cu cel de-al treilea membru real al familiei, Brandy. Jodi şi Brandy mă priveau cu respect, mă adorau fară să pună întrebări şi fară să se îndoiască nici o secundă de mine, oferindu-mi dragostea lor necondiţionată. Dragostea necondiţionată este puterea secretă a copiilor şi a câinilor. În fiecare seară, o înveleam pe Jodi în patul ei şi o sărutam de noapte bună, iar atingerea aceea, senzaţia aceea de piele pe piele, era cea care îmi dădea putere.

— Te iubesc, mamă.

— Şi eu te iubesc. Noapte bună.

Una dintre eroinele mele, doctoriţa Charlene Bell, spune că toată lumea are un barometru al durerii, cu o scală de la unu la zece. La nouă, încă îţi e teamă. Doar la zece te mobilizezi. Şi-ţi dai singur seama când ai ajuns la zece. Nimeni nu poate să decidă în locul tău.

Am observat asta în cazul uneia dintre prietenele mele. Femeia era însărcinată, iar soţul ei, care fusese întotdeauna violent, continua s-o brutalizeze aproape zilnic. Noi, prietenele ei, am decis că trebuia s-o salvăm din mâinile lui înainte de a fi prea târziu, aşa că am convins-o să-şi părăsească bărbatul. Am instalat-o într-o rulotă, împreună cu copiii pe care îi avea deja. Părinţii o vizitau în fiecare zi. Iar ea avea tot ceea ce-i trebuia. Două săptămâni mai târziu, prietena noastră s-a întors la soţul ei. Atunci mi-am dat seama că nu-i poţi forţa pe oameni să facă lucrul despre care tu ştii că e ceea ce se cuvine. Fiecare trebuie să ajungă singur la această concluzie. După încă un an, prietena mea şi-a părăsit soţul pentru totdeauna. De fapt, n-avea nevoie de ajutorul nostru.

Am învăţat lecţia aceasta şi pe propria piele, pentru că un mariaj se ofileşte lent. Şi cred că nu lentoarea procesului, ci constanţa lui este ceea ce te doboară. În fiecare zi e un pic mai rău, situaţiile devin din ce în ce mai puţin previzibile, până când, în cele din urmă, te trezeşti făcând lucruri pe care niciodată n-ai crezut că le

vei putea face. Într-o seară, căutam ceva de mâncare în bucătărie, când am găsit un carnet de cecuri. Carnetul fusese emis în baza unui cont secret, pe care Wally şi-l deschisese doar pe numele lui. Era două dimineaţa când am aprins cuptorul, am rupt filele una câte una şi le-am ars. Pe la jumătatea carnetului, mi-am zis în gând: „Oamenii normali nu trăiesc aşa”.

Şi totuşi am rămas lângă el. Eram epuizată. Secată afectiv, încrederea în propria-mi persoană mi-era ciobită. Eram slăbită din cauza operaţiilor. Şi mi-era frică. Dar nu destul de frică încât să risc o schimbare fundamentală.

Ultimul an a fost groaznic. Atât de înfiorător, încât nici nu mai reţin detaliile. Tot anul acela a fost negru-tăciune. Wally nu se mai întorcea acasă înainte de trei noaptea şi, pentru că dormeam în camere separate, nu-l mai vedeam deloc. În fiecare dimineaţă pleca foarte devreme şi habar nu aveam unde se ducea. Fusese concediat, iar situaţia noastră financiară deja precară devenise acum de-a dreptul insuportabilă. Mama şi tata îmi trimiteau şi ei ce puteau. Apoi se duceau pe la restul rudelor şi mai strângeau câteva sute de dolari. Când îi terminam şi pe aceia, eu şi Jodi nu mai aveam nici ce să mâncăm. La un moment dat, timp de două săptămâni am trăit doar cu terci de ovăz. În cele din urmă, am apelat la mama lui Wally, care ştiam că mă învinovăţeşte pentru viaţa pe care o ducea fiul ei.

— N-o face pentru mine, i-am spus. Fă-o pentru nepoata ta.

Soacra mea mi-a cumpărat o sacoşă cu mâncare, a pus-o pe masa din bucătărie şi-a plecat.

Câteva nopţi mai târziu, soţul meu a venit acasă. Jodi adormise deja. Eu eram în sufragerie şi citeam *One Day at a Time*[6]*,* biblia membrilor Al-Anon, un grup de sprijin pentru persoanele afectate de alcoolicii alături de care trăiesc. Când l-am văzut, nici n-am ţipat la el, nici nu l-am lovit, n-am făcut nimic. Amândoi ne-am comportat ca

[6] *Pas cu pas*, un ghid pentru familiile celor afectaţi de alcool.

şi cum totul ar fi fost perfect normal. Nu-l mai văzusem de un an de zile şi-am fost surprinsă să constat cât de rău arăta. Era slab. Părea bolnav. Era limpede că nu mânca. Mirosea a alcool şi tremura. Soţul meu s-a aşezat în partea cealaltă a încăperii, fără să scoată un cuvânt. El, care cândva era în stare să stea de vorbă ore întregi cu oricine, acum tăcea şi mă privea în timp ce citeam. În cele din urmă a aţipit, aşa că am tresărit când l-am auzit întrebându-mă:

— De ce râzi?

— De nimic, i-am răspuns.

Dar când a rostit întrebarea aceea, am ştiut. Mi-am dat seama că ajunsesem la valoarea zece de pe barometrul durerii. Aşa, simplu, fără zarvă şi artificii. Fără vreun gest de injustiţie final. Clipa aceea se strecurase în creierul meu tiptil, la fel ca un străin care-ţi pătrunde în casă.

A doua zi am mers la un avocat şi am intentat acţiunea de divorţ. Atunci am descoperit că eram în urmă cu şase luni la plata ratelor pentru casă, tot cu şase luni la plata ratelor pentru maşină şi mai aveam şi o datorie de 6 000 de dolari. Wally luase chiar şi un împrumut pentru lucrări de reabilitare a locuinţei, dar fireşte că nu investise nici un ban în reparaţii. Sicriul Albastru stătea să se dărâme.

Bunica Stephenson — mama mamei mele, care divorţase şi ea de soţul ei alcoolic — mi-a dat banii cu care am salvat casa.

Am lăsat banca să ia maşina. Nu merita s-o păstrez. Tata a organizat o chetă în Hartley şi-a strâns 800 de dolari, cu care mi-a cumpărat un Chevrolet din 1962, de la o femeie în vârstă, care nu-l folosise nici măcar pe ploaie. Timp de o lună de zile am luat lecţii de şofat, după care am dat examenul pentru permisul de conducere. Aveam douăzeci şi opt de ani.

Primul drum pe care l-am făcut cu maşina aceea a fost la biroul de asistenţă socială. Aveam o fetiţă de şase ani, o diplomă de liceu, un dosar medical care nu putea fi

numit altfel decât dezastruos şi un morman de datorii. N-aveam de ales. Şi totuşi, celor de la asistenţă socială le-am spus:

— Am nevoie de ajutor, dar n-o să-l accept decât dacă-mi daţi voie să mă duc la facultate.

Slavă Domnului că sistemul de asistenţă socială de pe vremea aceea era diferit de cel de azi. Oamenii au fost de acord. De la ei m-am dus direct la Universitatea din Mankato şi m-am înscris cu începere din următorul semestru. Patru ani mai târziu, în 1981, am absolvit summa cum laude. Am primit o diplomă de studii generală, cu specializări principale în psihologie şi studii feministe şi specializări secundare în antropologie şi biblioteconomie. Biroul de asistenţă socială a plătit pentru tot: cursuri, casă, cheltuieli de întreţinere. Fraţii mei, David şi Mike, abandonaseră facultatea înainte să-şi ia licenţa, aşa că, la treizeci şi doi de ani, eu am devenit prima reprezentantă a familiei Jipson cu o diplomă de absolvire a studiilor universitare. După încă doisprezece ani, Jodi avea să devină a doua.

Capitolul 11
De-a v-aţi ascunselea

În curând am descoperit că îţi trebuie mai mult decât o diplomă de facultate ca să devii psiholog. Pentru a mă menţine pe linia de plutire din punct de vedere financiar, m-am angajat ca secretară a lui Brian, soţul prietenei mele, Trudy. După o săptămână, i-am spus însă omului:

— Nu-ţi mai irosi banii ca să mă pregăteşti pe mine. N-o să rămân aici. Nu-mi plăcea deloc să îndosariez documente şi să dactilografiez.

După treizeci şi doi de ani, eram sătulă de executat ordine. Aproape toată viaţa mea de adult mă străduisem să mă înscriu în limitele profilului pe care mi-l trasase consilierul liceului din Hartley. Nu mă abătusem de la calea care-mi fusese aşternută înainte, asemenea majorităţii femeilor din generaţia mea. Dar acum nu mai voiam să fac nimic din toate astea.

Sora mea, Val, care locuia în Spencer, mi-a spus într-o zi că la biblioteca din oraşul ei era un post liber. În clipa aceea, nu aveam nici cea mai mică intenţie să mă întorc acasă. În ciuda specializării secundare în biblioteconomie, niciodată nu mă gândisem serios la posibilitatea de a lucra într-o bibliotecă. Dar m-am prezentat la interviu şi m-am îndrăgostit de oamenii pe care i-am găsit acolo. O săptămână mai târziu, mă întorceam în nord-vestul statului Iowa, în calitate de nouă directoare adjunctă a Bibliotecii Publice din Spencer.

Nu m-am aşteptat să-mi iubesc noul loc de muncă. Asemenea majorităţii oamenilor, credeam că a fi bibliotecar înseamnă să ştampilezi data de predare pe spatele cărţilor. De fapt, slujba aceasta înseamnă mult mai mult. În câteva luni, eram ocupată până peste cap cu campanii de marketing şi design grafic. Am iniţiat un program de deservire a cetăţenilor la domiciliu, prin care

bibliotecarii duceau cărţi acasă persoanelor aflate în incapacitatea de a vizita biblioteca. De asemenea, am dezvoltat o strategie amplă, menită să crească interesul adolescenţilor pentru lectură. Am implementat programe care vizau şcolile şi azilurile pentru bătrâni, am început să răspund la întrebări prin intermediul postului de radio şi să ţin prelegeri în cadrul cluburilor sociale şi al organizaţiilor comunitare. Sunt genul de persoană care se concentrează pe imaginea de ansamblu şi acum începeam să văd rolul pe care o bibliotecă puternică putea să-l joace într-o comunitate. Apoi m-am implicat şi în partea administrativă a conducerii unei astfel de instituţii — bugetarea şi planificarea pe termen lung —, iar atunci am fost complet sedusă de noua mea activitate. Mi-am dat seama că era o slujbă la care puteam merge cu sufletul deschis pentru tot restul vieţii.

În 1987, şefa şi prietena mea, Bonnie Pluemer, a fost promovată într-o poziţie de conducere în sistemul regional al bibliotecilor. Atunci am discutat, în mod confidenţial, cu mai mulţi membri din consiliul director al bibliotecii şi le-am comunicat că doream să devin noua directoare. Spre deosebire de restul candidaţilor, care au susţinut interviul la bibliotecă, eu am fost chemată în secret în casa unui membru al consiliului director, în fond, un oraş de mici dimensiuni se poate transforma rapid dintr-un cuib ocrotitor într-un rug de spini atunci când pari să te crezi mai important decât eşti.

Cei mai mulţi dintre membrii consiliului director ţineau la mine, dar erau sceptici. Din acest motiv mă tot întrebau:

— Eşti sigură că poţi *să faci faţă* postului?

— Sunt directoare adjunctă de cinci ani de zile, aşa că ştiu mai bine decât oricine ce presupune o funcţie de conducere. Îi cunosc pe oamenii din comunitate. Sunt familiarizată cu problemele bibliotecii. Ultimii trei directori au plecat de-aici pentru posturi în sistemul

regional. Chiar vă doriţi o nouă persoană care să considere poziţia asta o simplă rampă de lansare?

— Nu, dar tu chiar *vrei* postul acesta?

— Nici nu vă închipuiţi cât de mult îl vreau.

Viaţa este o călătorie. După toate prin câte trecusem, era de neconceput ca acesta să nu fie următorul pas, ori că nu aş fi fost cea mai potrivită persoană pentru a ocupa postul. Eram mai în vârstă decât foştii directori. Aveam o fetiţă. Era imposibil să nu tratez această oportunitate cu seriozitate.

— Aici e locul meu, le-am declarat celor din consiliu. Nu-mi doresc să fiu niciunde altundeva.

A doua zi am fost numită director.

Nu aveam însă calificarea necesară. Iar aceasta nu era o părere, ci o realitate. Eram inteligentă, muncitoare şi aveam experienţă, dar postul de director cerea o diplomă de studii aprofundate în biblioteconomie, iar eu nu aveam aşa ceva. Consiliul era dispus să închidă ochii în faţa acestui neajuns, cu condiţia să mă înscriu la un program de masterat în următorii doi ani. Ceea ce mi s-a părut mai mult decât corect, aşa că am acceptat oferta.

Ulterior am descoperit însă că cel mai apropiat program de masterat, acreditat de Asociaţia Bibliotecilor Americane, se ţinea la cinci ore distanţă, în Iowa City. Eu îmi creşteam copilul singură. Şi aveam o slujbă cu normă întreagă. Prin urmare, nu puteam să mă deplasez regulat în Iowa City.

Azi poţi să obţii o diplomă acreditată, în domeniul biblioteconomiei, pe internet. Dar, în 1987, n-am reuşit să găsesc nici măcar un program de învăţământ la distanţă. Şi credeţi-mă când vă spun că am căutat. În cele din urmă, la insistenţele mele către administratorul regional, John Houlahan, Emporia State University din Emporia, Kansas, a acceptat provocarea. Astfel, primul masterat naţional acreditat de Asociaţia Bibliotecilor Americane şi susţinut prin sistemul de învăţământ la

distanţă a fost instituit în Sioux City, Iowa, în toamna anului 1988. Iar eu am fost primul student înscris.

Mi-au plăcut foarte mult cursurile acelea. Pentru că nu aveau drept subiect doar catalogarea şi împrumutul cărţilor. La cursuri învăţam lucruri despre demografie, psihologie, bugetare, analize economice şi metodologia procesării informaţiilor. Am învăţat despre relaţionarea cu comunitatea. Am petrecut douăsprezece săptămâni istovitoare investigând şi analizând structura comunităţii, ceea ce reprezintă arta determinării necesităţilor vizitatorilor. La prima vedere, analiza comunităţii pare un lucru cât se poate de simplu. În Spencer, de exemplu, nu deţineam cărţi despre schiat, în schimb aveam întotdeauna cele mai noi informaţii cu privire la pescuit şi navigaţie, deoarece lacurile se aflau la doar douăzeci de minute distanţă de noi.

Doar un bibliotecar bun este acela care cercetează în profunzime. Ce preţuieşte comunitatea ta? Care este trecutul ei? Cum şi de ce s-a schimbat comunitatea ta? Şi, cel mai important, spre ce se îndreaptă ea? Un bibliotecar bun îşi dezvoltă un soi de filtru prin care prinde informaţiile din zbor şi apoi le procesează. Criza agricolă e în plină desfăşurare? Atunci datoria ta este să nu-ţi umpli stocul numai cu volume despre cum să-ţi întocmeşti un CV sau să-ţi gestionezi cariera, trebuie să cumperi şi cărţi despre repararea motoarelor şi alte măsuri care pot atrage după sine reducerea costurilor. Spitalul angajează asistente? Aduci cele mai noi manuale medicale şi te asociezi cu facultatea din localitate, ajutându-i pe oameni să beneficieze la maximum de resursele bibliotecii. Din ce în ce mai multe femei renunţă la statutul de casnice în favoarea unui loc de muncă? Iniţiezi o a doua „Oră a poveştilor” seara şi te concentrezi asupra sistemului de creşe.

Materia era complexă, iar temele pentru acasă de-a dreptul nimicitoare. Toţi studenţii lucrau deja pe post de bibliotecari, iar mai multe dintre femei eram mame

singure. Acest program de masterat nu reprezenta o decizie luată în joacă, era ultima noastră şansă, şi de aceea eram dispuse să muncim pe brânci ca s-o fructificăm. Pe lângă prezenţa la cursuri, de vinerea, de la cinci şi jumătate, până duminica la prânz — după nu mai puţin de două ore de mers cu maşina până în Sioux City — trebuia să ne documentăm şi să scriem două lucrări, uneori chiar mai multe. Eu nu aveam maşină de scris acasă, şi cu atât mai puţin un calculator, aşa că plecam de la serviciu la ora cinci, pregăteam cina pentru mine şi pentru Jodi, apoi mă întorceam la bibliotecă şi lucram până la miezul nopţii sau chiar mai târziu.

În acelaşi timp, m-am dedicat proiectului de renovare a bibliotecii. Voiam ca aceasta să se încheie până la sfârşitul verii anului 1989 şi mai aveam încă multe luni de trudă înainte ca lucrările propriu-zise să demareze. Am învăţat ce înseamnă profilarea spaţiului, organizarea secţiunilor, dar şi normele de conformitate pentru persoanele cu dizabilităţi. Am ales culorile, am schiţat aranjamentul mobilierului şi am decis că, dacă vom avea destui bani, vom cumpăra mese şi scaune noi (nu am avut, aşa că le-am recondiţionat pe cele vechi). Împreună cu Jean Hollis Clark, am realizat două machete la scară, una a vechii biblioteci şi cealaltă a noului ei interior. Pe ambele le-am expus pe biroul de la recepţie. Nu era suficient să proiectezi o renovare de excepţie, publicul trebuia să fie şi el informat şi să-şi declare aprobarea. Dewey ne-a ajutat dormind în fiecare zi în câte una din machete.

Odată ce proiectul a fost definitivat, am trecut la următoarea etapă: găsirea modalităţii prin care să mut mai bine de 30 000 de obiecte din clădire şi apoi să-l reaşez fiecare la locul lui. Am găsit un spaţiu de depozitare şi echipamentul necesar translocării. Am organizat şi programat voluntarii. Fiecare plan şi fiecare bănuţ trebuia inventariat şi justificat în faţa consiliului director al instituţiei.

Orele petrecute la serviciu şi la şcoală începuseră să mă epuizeze fizic şi mental, iar taxele de studiu îmi subţiau bugetul alarmant de mult. Aşa că nici nu mi-a venit să cred când am aflat că membrii consiliului orăşenesc alocaseră un fond destinat pregătirii profesionale a angajaţilor. Dacă angajaţii primăriei se întorceau la şcoală pentru a-şi îmbunătăţi performanţele la locul de muncă, oraşul avea să suporte costurile. Donna Fisher, funcţionară la primărie, a primit o binemeritată bursă. Însă când m-am înfăţişat la una dintre şedinţele consiliului orăşenesc şi-am pomenit de programul de masterat pe care-l urmam, oamenii n-au fost tocmai entuziasmaţi.

Cleber Meyer, noul nostru primar, stătea chiar în faţa mea, în celălalt capăt al mesei. Cleber reprezenta exemplul perfect al băieţilor de la Sister’s Cafe, un bărbat muncitor, pâinea lui Dumnezeu. Nu avea decât opt clase, în schimb era posesorul unei voci baritonale, era lat în umeri şi mereu conectat la pulsul oraşului. Cleber deţinea şi administra o benzinărie, Meyer Service Station, dar, privindu-i palmele uriaşe şi bătătorite, îţi dădeai seama că fusese crescut la o fermă. De fapt, Cleber copilărise chiar lângă Moneta, el şi tata se cunoşteau de când lumea şi pământul. Şi da, Cleber era numele lui adevărat. Iar pe fratele lui, dacă vă vine să credeţi, îl chema Cletus.

În ciuda manierelor zgomotoase, Cleber Meyer era cel mai cumsecade om din lume. Era în stare să-ţi dea şi haina de pe el (cu tot cu petele de benzină) şi cred din suflet că era incapabil să facă vreun rău cuiva. Era mânat de intenţii bune şi punea întotdeauna pe primul loc interesul oraşului. Dar, în acelaşi timp, era un om de modă veche, încăpăţânat şi, uneori, chiar vulgar. Când am adus vorba de programul meu de masterat, Cleber a lovit cu pumnul în masă şi-a tunat:

— Cine te crezi? Vreo angajată a primăriei?

Câteva zile mai târziu, David Scott, un avocat din localitate şi membru al consiliului, m-a luat deoparte şi mi-a spus că avea de gând să se lupte pentru dreptul meu la bursă. În fond, eu chiar *eram* o angajată a primăriei.

— Nu-ţi bate capul, i-am răspuns lui David. Chestia asta n-o să facă decât rău bibliotecii.

Nu voiam să distrug atmosfera benefică pe care Dewey începuse s-o construiască.

În loc de asta, am muncit şi mai abitir. Mai multe ore dedicate şcolii: scris, documentare, studiu. Mai multe ore alocate proiectului de renovare: planificare, documentare, bugetare. Mai multe ore destinate activităţilor cotidiene de conducere a bibliotecii. Toate astea însemnau, din păcate, mai puţin timp petrecut cu fiica mea. Într-o duminică, telefonul lui Val m-a prins tocmai când eram pe punctul de a pleca din Sioux City.

— Bună, Vicki. Îmi pare rău că trebuie să-ţi spun asta, dar aseară…

— Ce s-a întâmplat? Unde e Jodi?

— Jodi e-n regulă. Dar casa ta…

— Da?

— Uite, Vicki, Jodi a dat o petrecere împreună cu câţiva prieteni şi, ei bine, situaţia a cam scăpat de sub control.

Val a făcut o pauză.

— În următoarele două ore, imaginează-ţi tot ce e mai rău. În felul ăsta, ce-o să găseşti acasă o să te bucure.

Locuinţa era complet devastată. Jodi şi prietenii ei făcuseră curăţenie toată dimineaţa, dar încă rămăseseră o mulţime de pete pe covor… şi pe tavan. Uşa dulăpiorului de sub chiuvetă fusese smulsă din balamale. Puştii îmi dăduseră cu toate discurile de pereţi şi le făcuseră ţăndări. Cineva îndesase cutii de bere în gurile de ventilaţie. Toate medicamentele îmi dispăruseră. Un adolescent deprimat se încuiase în baie şi încercase să se sinucidă cu o supradoză de estrogen. Am aflat ulterior că poliţia fusese chemată de două ori, dar fiindcă parte

din echipa de fotbal se regăsea printre invitaţi, iar petrecerea fusese dată în plin sezon câştigător, ofiţerii închiseseră ochii la ceea ce se întâmpla în casa mea. Deranjul din casă nu m-a supărat cu adevărat, dar mi-a reamintit, o dată în plus, că Jodi creştea fară mine. Am înţeles atunci că singurul lucru pe care nu puteam să-l obţin muncind mai mult era să construiesc o relaţie apropiată cu fiica mea.

În mod ironic, tocmai Cleber Meyer a fost cel care mi-a aşezat în faţa ochilor tabloul de ansamblu al situaţiei. Într-o zi, îmi alimenta maşina cu benzină — da, Cleber era primarul Spencerului, dar numai cu jumătate de normă — când am pomenit ceva despre Jodi.

— Nu-ţi face griji, mi-a spus el. Când împlinesc cincisprezece ani, părintele e cea mai tâmpită persoană din lume. Când ajung la douăzeci şi doi, mama devine din nou deşteaptă.

Serviciu, şcoală, viaţă de familie, meschinării locale — eu am făcut ceea ce faceam mereu în situaţii stresante: am tras adânc aer în piept, am scormonit în interiorul meu şi m-am forţat să mă ridic deasupra tuturor problemelor. Toată viaţa mă ridicasem singură din butoiul de melancolie. Mi-am zis atunci că pot face faţă şi situaţiei cu care mă confruntam în perioada aceea. Abia în bibliotecă, noaptea târziu, când rămâneam numai eu cu gândurile mele şi cu ochii aţintiţi asupra monitorului calculatorului, începeam să-mi simt povara de pe umeri. Abia în clipele acelea, singurele liniştite de pe tot parcursul zilei, simţeam că fundaţia eşafodajului construit până atunci începea să se surpe.

După ora închiderii, o bibliotecă e un spaţiu pustiu. Un spaţiu marcat de o tăcere în care îţi auzi până şi propriile bătăi ale inimii, iar şirurile de rafturi cu cărţi nasc nenumărate cotloane întunecate şi îţi dau fiori. Majoritatea bibliotecarilor pe care îi cunosc spun că sub nici o formă n-ar rămâne în bibliotecă după ora închiderii şi, mai ales, după căderea întunericului, dar mie nu mi-a

fost niciodată frică. Sunt o fiinţă puternică. Şi încăpăţânată. Şi, mai presus de orice, nu eram niciodată singură. Îl aveam pe Dewey. În fiecare noapte, în timp ce eu lucram, el stătea întins pe monitorul calculatorului, bălăngănindu-şi leneş coada. Când ajungeam într-un impas, fie din pricină că îmi pierdeam inspiraţia, fie din cauza oboselii sau a stresului, Dewey sărea pe tastatură sau direct în poala mea. *Gata*, îmi spunea el. *Hai sa ne jucăm.* Dewey avea o extraordinară abilitate de a şti când e momentul potrivit pentru ceva anume.

— Bine, Dewey, îi răspundeam. Tu primul.

Jocul lui preferat era de-a v-aţi ascunselea, iar în secunda în care primea acceptul pentru o partidă, o şi rupea la fugă pe după colţ, în corpul principal al clădirii. În 50% dintre cazuri, îi dibuiam imediat blăniţa lungă şi portocalie. Pentru Dewey, să te ascunzi însemna să-ţi vâri capul într-un raft cu cărţi; era ca şi când ar fi uitat că mai avea şi coadă.

— Oare unde-o fi Dewey? strigam în timp ce mă furişam pe la spatele lui. Bau! ţipam când ajungeam la doar câţiva centimetri.

Pisoiul o zbughea ca din puşcă.

Alteori însă era mai bine ascuns. Mă învârteam printre câteva corpuri de rafturi, dar fară nici un rezultat. Apoi, când luam colţul, îl vedeam tropăind către mine cu un zâmbet larg pe faţă.

Nu m-ai găsit! Nu m-ai găsit!

— Nu-i cinstit, Dewey. Nu mi-ai dat decât douăzeci de secunde.

Uneori se facea ghem în câte-un ungher şi rămânea acolo. Eu îl căutam preţ de vreo cinci minute, după care începeam să-l strig.

— Dewey! Dewey!

O bibliotecă năpădită de beznă poate să-ţi pară stingheră când te apleci printre vrafurile de cărţi şi rafturi, dar eu mi-l imaginam întotdeauna pe motănel râzând de mine la doar câţiva paşi distanţă.

— Bine, Dewey. De-ajuns. Ai câştigat!

Nimic. Oare unde ar putea să fie pisoiul ăsta? Mă întorceam şi dădeam cu ochii de el în mijlocul culoarului, ţintuindu-mă cu privirea.

— A, Dewey, ce băiat deştept eşti! Acum e rândul meu.

O luam la fugă şi mă ascundeam în spatele unui raft, după care, invariabil, se întâmpla unul din două lucruri. Ajungeam la ascunzătoare, mă întorceam şi-l găseam pe Dewey în spatele meu, fiindcă se ţinuse după mine.

Te-am găsit. A fost simplu.

Cealaltă metodă preferată era să fugă pe culoarul paralel şi să ajungă la ascunzătoare înaintea mea.

A, aici voiai să te ascunzi? Bănuiam eu.

Eu izbucneam în râs şi-l mângâiam în spatele urechilor.

— Bine, Dewey. Hai să alergăm puţin.

Şi porneam într-o cursă printre rafturi, întâlnindu-ne în capătul culoarelor. Nimeni nu se mai ascundea şi nimeni nu mai căuta pe nimeni. După cincisprezece minute de joacă, uitam complet de lucrarea pe care o scriam, de cea mai recentă şedinţă, de bugetul alocat proiectului de renovare sau de discuţia nefericită avută cu Jodi. Indiferent ce m-ar fi supărat până atunci, problema se evapora. Sau, aşa cum se spune, mi se lua o piatră de pe inimă.

— OK, Dewey. Hai să ne întoarcem la treabă.

Dewey nu se plângea niciodată. Eu mă aşezam pe scaun, el se aşeza pe monitor şi începea să-şi balanseze coada prin faţa ecranului. Următoarea dată când aveam nevoie de el, Dewey era acolo.

Nu ar fi deloc o exagerare să spun că partidele acelea de joacă şi, în general, timpul petrecut cu Dewey au fost cele care m-au scos la liman. Poate ar fi fost mai simplu să vă spun că Dewey îşi punea capul în poala mea şi mieuna în vreme ce eu plângeam, sau că-mi lingea lacrimile de pe obraji. Oricine reacţionează la o astfel de

istorisire. Şi e aproape adevărat, pentru că uneori, în clipele în care simţeam că până şi cerul mi se prăbuşea în creştetul capului şi mă trezeam holbându-mă în gol la ecranul calculatorului, cu ochii înotând în lacrimi, Dewey era lângă mine, adică exact acolo unde aveam nevoie să fie.

Dar viaţa nu e aşezată în compartimente perfect ordonate. Relaţia noastră nu poate fi redusă la câteva lacrimi. În primul rând, că nu sunt o mare plângăcioasă. Deşi Dewey nu se dădea niciodată în lături de la a-şi demonstra iubirea — era întotdeauna amator de-o îmbrăţişare în miez de noapte — nici nu pot să pretind că mă copleşea cu afecţiunea lui. În mod cu totul misterios, pisoiul ştia când aveam nevoie de un mic impuls ori de căldura cuiva şi ştia când să mă provoace la o partidă de-a v-aţi ascunselea, care nu-mi solicita creierul în nici un fel. În orice caz, indiferent de ce aş fi avut nevoie, Dewey îmi oferea exact acel ceva, fară să stea pe gânduri, fară să aştepte vreo răsplată şi fară ca eu să-i cer. Nu era vorba numai de dragoste. Era mai mult de-atât. Era vorba de respect. Şi empatie. Iar sistemul funcţiona reciproc. Amintiţi-vă scânteia care s-a aprins între noi doi în clipa în care ne-am întâlnit prima dată. Nopţile petrecute împreună în bibliotecă au transformat-o într-o adevărată vâlvătaie.

Răspunsul meu final este că, probabil, atunci când în viaţa mea totul era extrem de complicat, când toate o luaseră la vale toate în acelaşi timp, dar în direcţii diferite, când mi se părea că miezul fiinţei mele avea să cedeze, relaţia cu Dewey era atât de simplă şi atât de naturală, încât tocmai de-asta devenise cel mai firesc lucru din lume.

Capitolul 12
Crăciunul

Crăciunul este o sărbătoare care, în oraşul Spencer, se celebrează în sânul comunităţii. E un sezon liniştit pentru fermieri şi manufacturieri, o perioadă în care oamenii se relaxează şi-şi împart banii economisiţi peste an cu comercianţii locali. Activitatea principală a sezonului este Marea plimbare, un tur la pas pe Grand Avenue, care începe în primul weekend din decembrie. Toată strada e decorată cu şiruri de luminiţe albe, dispuse astfel încât să fie scoase în evidenţă frumoasele linii arhitecturale ale clădirilor. Peste tot răsună muzică de sărbătoare, iar Moş Crăciun vine să strângă listele cu cadouri de la copii. Spiriduşii lui, îmbrăcaţi tot în costume de Moş, sună din clopoţei pe la colţuri şi adună bani pentru acţiuni de caritate. Întregul oraş iese pe stradă, lumea râde, discută şi se îmbrăţişează cu căldură. Magazinele rămân deschise până târziu, expunându-şi produsele de sezon şi oferindu-le clienţilor prăjiturele şi ciocolată caldă, să poată face faţă gerului crâncen de afară.

Toate vitrinele sunt împodobite cu grijă. Noi le spunem Vitrinele vii, fiindcă în fiecare dintre ele localnicii joacă scenete de sărbătoare. Muzeul Parker, care adăposteşte o colecţie de artefacte din Clay County, inclusiv o tulumbă care s-a luptat cu marele incendiu din 1931, pune întotdeauna în scenă o variaţiune pe tema Crăciunului primilor colonişti. În alte vitrine se prezintă interpretări ale Crăciunurilor mai apropiate de epoca noastră, cu trotinete Radio Flyer şi păpuşi din porţelan. În altele sunt montate iesle. În unele sunt tractoraşe de jucărie şi maşinuţe, reproducând o dimineaţă de Crăciun din perspectiva unui băieţel. Nu poţi să te uiţi la vitrinele din Spencer, fie ele jucăuşe sau emoţionante, haioase sau serioase, şi să nu te gândeşti la cele o sută cincizeci de plimbări trecute, în susul şi-n josul aceleiaşi străzi, şi

la cele alte o sută cincizeci care vor urma. Mesajul tuturor vitrinelor pare a fi unul singur: acesta e Spencerul.

Festivalul Brazilor, un concurs de decorare a pomilor de Crăciun, se organizează la intersecţia dintre First Avenue şi Fifth Street, în interiorul a ceea ce a fost cândva Centrul de Conferinţe din Spencer, iar acum este The Eagles Club, un club afiliat unor asociaţii militare, unde au loc petreceri dansante şi cine festive în scopul strângerii de fonduri pentru cauze caritabile. În 1988, cu ocazia primului Crăciun al lui Dewey, biblioteca a înscris în concurs un brad cu denumirea „Iubim Crăciunul?”. Arborele era decorat cu — ce altceva? — fotografii cu Dewey. De ramuri atârnau ornamente în formă de pisică şi ghirlande din fire de lână roşie. Cadourile de sub brad erau cărţi potrivite cu tema aleasă, precum *The Cat-a-log* şi *The Cat in the Hat*[7]*.* Fiecare volum era garnisit cu o fundă roşie. Vizitatorii se puteau plimba printre brazii expuşi contra unei mici donaţii. Nu exista un juriu oficial, dar nu cred că exagerez spunându-vă că „Iubim Crăciunul?” a câştigat în mod detaşat concursul din anul respectiv.

Crăciunul la bibliotecă, asemenea Crăciunului de pe Grand Avenue, era o perioadă în care toate celelalte griji trebuiau lăsate deoparte şi fiecare dintre noi se concentra asupra prezentului. După o toamnă stresantă, eu eram mai mult decât fericită să nu mă mai gândesc la şcoală şi la proiectul de renovare şi să mă dedic în totalitate confecţionării decoraţiunilor de sezon.

În lunea de după Marea plimbare, am dat jos cutiile de pe raftul cel mai de sus din debara, să ne pregătim pentru sărbători. Piesa de rezistenţă era uriaşul nostru brad artificial de lângă recepţie. În prima zi de luni din decembrie, eu şi Cynthia Behrends veneam întotdeauna

---

[7] *Motanul cu joben,* o carte pentru copii, semnată Dr. Seuss, al cărei personaj principal este un motan poznaş, care poartă pe cap un joben în dungi albe şi roşii şi un papion roşu la gât.

mai devreme ca să împodobim bradul. Cynthia era cea mai muncitoare dintre colegele mele şi se oferea întotdeauna voluntar cu mare entuziasm, pentru orice. Dar atunci nici măcar nu bănuia ce avea să se întâmple, pentru că, în clipa în care am coborât de pe raftul cel mai de sus cutia lunguiaţă cu bradul, ne-am dat seama că nu mai eram singure.

— Ce agitat e Dewey în dimineaţa asta. Cred că-i place cum arată cutia.

— Sau cum miroase plasticul dinăuntru.

Îl vedeam amuşinând nouăzeci de arome pe minut şi simţeam cum gândurile i se învălmăşeau în creier.

Oare e adevărat? Se poate ca în tot timpul ăsta mama să fi ţinut ascuns cel mai mare, cel mai spectaculos şi cel mai bine mirositor elastic de cauciuc din lume?

Când am scos bradul din cutie, am văzut cum Dewey a rămas cu gura căscată.

Nu e un elastic de cauciuc, e... e... ceva mai grozav.

În vreme ce noi scoteam ramurile din cutie, motănelul s-a năpustit asupra comorii. Voia să miroase şi să ronţăie fiecare bucăţică de plastic ce se iţea de pe fiecare rămurică din sârmă verde. A reuşit să smulgă câteva ace şi-a prins să le molfăie.

— Dă-le-ncoace, Dewey!

Pisoiul a scuipat câteva pe podea. Apoi a făcut un salt înainte şi şi-a îngropat capul în cutie, tocmai când Cynthia scotea altă creangă.

— Du-te de-aici, Dewey.

Colega mea l-a dat la o parte, dar după nici o secundă, Dewey era înapoi, cu un ac verde lipit de vârful umed al nasului. De data aceasta, întreg capul i-a dispărut în cutie.

— Nu merge aşa, Dewey. Vrei să scot şi restul crengilor sau nu?

Probabil că răspunsul era nu, fiindcă motănelul nici nu se clintea.

— Bine, Dewey. Atunci afară cu tine. Nu vreau să-ţi scoţi vreun ochi.

Cynthia nu-l certa însă, ci râdea. Dewey a priceput totuşi şi-a sărit afară din cutie, dar asta numai ca să se afunde în mormanul de ramuri de pe podea.

— O să ne ia toată ziua să montăm bradul, a spus Cynthia.

— Sper din tot sufletul.

În timp ce colega mea scotea ultimele rămurele din cutie, eu am trecut la asamblarea bradului. Dewey mustăcea şi sărea în jurul nostru, urmărindu-mi fiecare mişcare. A venit pentru un miros şi-o gustare, după care a făcut un salt în spate, să aibă o privire de ansamblu. Bietul pisoi arăta ca şi cum ar fi fost pe punctul să explodeze din pricina agitaţiei. *Grăbiţi-vă. Grăbiţi-vă. Vreau şi eu.* Nu-l mai văzusem niciodată aşa de fericit.

— A, nu, Dewey, nu începe din nou.

Când am întors capul, l-am văzut pe motănel îngropat din nou în cutia bradului. Mai mult ca sigur, începuse iar să miroasă şi să pipăie cu lăbuţele aromele îmbibate în pereţii de carton. Apoi a dispărut cu totul înăuntru şi, câteva secunde mai târziu, cutia se rostogolea înainte şi-napoi pe podea. La un moment dat, Dewey s-a oprit, a scos capul afară şi s-a uitat împrejur. A dat cu ochii de bradul pe jumătate asamblat şi s-a năpustit să ronţăie ramurile cele mai de jos.

— Cred că şi-a găsit o nouă jucărie.

— Cred că şi-a găsit o nouă *iubire,* am spus eu introducând crenguţele de sus în locaşurile de pe tija verde care constituia trunchiul copacului.

Era adevărat. Dewey se îndrăgostise de bradul de Crăciun, îi adora mirosul. Textura. Gustul. După ce l-am montat şi l-am aşezat lângă biroul de la recepţie, a decis că-i plăcea la nebunie să stea sub el. *E al meu acum,* ne anunţa pisoiul înconjurându-i baza de mai multe ori. *Şi vă rog să ne lăsaţi în pace.*

— Îmi pare rău, Dewey. Dar mai avem încă de lucru la el. Nici n-am apucat să-l împodobim.

Am scos ornamentele, beteala cea nouă în culoarea care era la modă în anul respectiv, fotografiile şi decoraţiunile speciale, asociate cu tema acelui sezon. Îngeraşi înşiraţi pe sfoară. Moşi Crăciun. Mingiuţe strălucitoare îmbrăcate în sclipici. Funde, ornamente, felicitări şi păpuşi. Dewey cerceta fiecare cutie în parte, dar nu era prea interesat de textile şi metal, cârlige şi luminiţe. A fost distras pentru câteva clipe de beteală, care era confecţionată din bucăţele reciclate din bradul anterior, dar plasticul vechi nu se compara cu cel nou şi lucios. Curând, Dewey a revenit la locul lui, sub copac.

Am început să atârnăm decoraţiunile. Dewey cotrobăia acum prin cutii, să vadă ce ornamente urma să folosim, pentru ca imediat după aceea să-l găsim la picioarele noastre, jucându-se cu şireturile de la pantofi. Apoi se întorcea la brad, să-l mai miroase o dată. După alte câteva secunde, nu mai era de găsit pe nicăieri.

— Ce-i foşnetul ăsta?

Brusc, motănelul a trecut în viteză pe lângă noi, cu gâtul vârât în mânerul unei pungi de plastic în care avusesem învelit ceva. A fugit până în capătul bibliotecii, apoi a gonit înapoi spre noi.

— Prinde-l!

Dewey a evitat obstacolul şi-a continuat să alerge. Cynthia i-a blocat accesul către zona uşii de la intrare. Eu m-am postat la recepţie. Dewey a trecut direct printre noi. Am văzut din privirea lui că era panicat. Nu-şi dădea seama cum să scape de punga din jurul gâtului. Singurul lui gând era: *Trebuie doar să alerg încontinuu. Poate scap de monstrul ăsta.*

Curând eram patru sau cinci persoane pe urmele lui, dar pisoiul nu se oprea din goană şi reuşea să evite blocajele tuturor. Atitudinea lui era alimentată şi de faptul că toată lumea râdea.

— Îmi pare rău, Dewey, dar trebuie să recunoşti că eşti haios.

În cele din urmă am izbutit să-l prind într-un colţ şi, chiar dacă se zbătea cu disperare, l-am eliberat din pungă. Dewey s-a dus imediat la noul lui prieten, bradul de Crăciun, şi s-a aşezat sub coroana acestuia, unde şi-a aplicat o spălare amănunţită şi reconfortantă, lingându-şi blăniţa cu limba, completată de obişnuitul ritual al pumnilor îndesaţi în urechi. Cu siguranţă că mai târziu, în cursul acelei zile, sau a doua zi dimineaţă, aveam să ne luptăm cu un ghem de blană. Totuşi motănelul învăţase o lecţie. De atunci, a urât pungile de plastic.

Acea primă zi cu bradul de Crăciun din bibliotecă a fost una dintre cele mai frumoase. Bibliotecarii râdeau şi erau destinşi, iar Dewey şi-a petrecut toată ziua — desigur, cu excepţia cursei cu sacoşa — într-o stare de romantică şi moleşită beatitudine. Dragostea lui pentru bradul de Crăciun nu a scăzut în intensitate de-a lungul timpului. În fiecare an, când cutia era dată jos de pe raft, Dewey începea să ţopăie.

De obicei bibliotecarii primeau câteva daruri de la vizitatorii recunoscători, dar, în anul acela, mica noastră comoară de ciocolată şi prăjituri a fost pusă în inferioritate de mormanul enorm de mingi, dulciuri şi şoricei de jucărie al lui Dewey. Se părea că toţi locuitorii din Spencer voiau ca Dewey — şi noi, deopotrivă — să ştim cât de mult însemna el pentru ei. Printre ele erau şi câteva jucării scumpe, ba chiar şi unele, foarte frumoase, confecţionate de mână, dar jucăria preferată a pisoiului din acea iarnă n-a fost una dintre cele primite cadou, ci un ghem de lână roşie pe care l-a găsit într-o cutie cu ornamente. Ghemul acela de lână a fost companionul constant al lui Dewey nu doar cu ocazia sărbătorilor de iarnă, ci ani întregi. Îl bătea cu lăbuţele prin toată biblioteca până reuşea să desfăşoare câţiva centimetri buni de aţă, după care ataca firul, se lupta cu el plin de râvnă şi, în cele din urmă, şi-l învârtea de jur-împrejurul

corpului. Nu o dată am fost pe punctul de a mă ciocni de un motănel portocaliu care gonea prin bibliotecă, cu un fir de lână roşie în gură şi ghemul târât în urma lui. După o oră, Dewey zăcea întins sub brad, ţinându-şi bine, cu toate patru lăbuţele, prietenul cel roşu.

De Crăciun, biblioteca era închisă pentru câteva zile, aşa că îl luam pe Dewey la mine acasă. Îşi petrecea majoritatea timpului singur, deoarece tradiţia familiei Jipson impunea ca sărbătorile de iarnă să fie celebrate în Hartley. Toată lumea se strângea de Crăciun acasă la părinţii mei; dacă nu veneai, riscai să fii dezmoştenit. Nu aveai voie să ratezi nici una dintre activităţile festive, iar acestea erau multe: mese extravagante, petreceri în timpul cărora membrii familiei împodobeau casa, jocuri pentru copii, colinde, deserturi şi tot felul de dulciuri, jocuri pentru adulţi, rude care treceau pe la noi cu o farfurie de prăjituri sau câte un cadouaş, doar o mică atenţie, l-am văzut în Sioux City şi m-am gândit că ţi-ar plăcea, poveştile strânse peste an spuse şi respuse. Întotdeauna se găsea câte-o poveste pe care cineva s-o istorisească aşezat lângă bradul familiei. Cadourile nu erau ieşite din comun, dar fiecare Jipson se alegea cu o săptămână petrecută în sânul unei familii numeroase şi expansive, şi acesta era cel mai frumos cadou dintre toate.

În cele din urmă, cineva se trezea întotdeauna să spună:

— Haideţi să cântăm *Johnny M'Go.*

Mama şi tata erau colecţionari de antichităţi şi, cu câţiva ani înainte, ne folosiserăm de tezaurul lor ca să punem pe picioare orchestra familiei Jipson. Eu cântam la contrabas, care era realizat dintr-o copaie cu o coadă de mătură ataşată la unul din capete şi o coardă întinsă pe toată lungimea lor. Sora mea cânta la grătarul de spălat rufe. Tata şi Jodi băteau ritmul cu două linguri. Mike sufla într-un pieptene acoperit cu hârtie ceruită. Doug sufla în buza unei damigene de sticlă. Desigur, obiectul cu

pricina nu fusese niciodată folosit pentru prepararea licorilor de contrabandă. Mama răsturna cu susul în jos o maşinărie din lemn pentru bătut untul, care data din epoca primilor colonişti şi pe care o folosea pe post de tobă. Cântecul nostru se numea *Johnny B. Goode.* Când era mică, Jodi zicea întotdeauna „Cântaţi *Johnny M'Go!",* şi-aşa i-a rămas numele, în fiecare an, până noaptea târziu, râdeam împreună şi cântam *Johnny M'Go* şi alte piese vechi la instrumentele noastre improvizate, aducând astfel un omagiu tradiţiei country, care probabil că n-a existat niciodată în această parte de Iowa.

În Ajunul Crăciunului, după slujba de la miezul nopţii, eu şi Jodi ne-am întors acasă, la Dewey, care ne aştepta plin de nerăbdare. Ne-am petrecut dimineaţa de Crăciun în Spencer, doar noi trei. Lui Dewey nu i-am luat nici un cadou. Ce sens ar fi avut? Avea deja mai multe jucării decât îi trebuiau. Şi, după un an de zile împreună, relaţia noastră depăşise faza darurilor şi a atenţiilor forţate. Nici unul din noi n-avea nimic de demonstrat. Dewey nu voia şi nu aştepta de la mine decât câteva ore din timpul meu. Iar eu aveam aceleaşi pretenţii. În după-amiaza aceea, am lăsat-o pe Jodi cu mama şi tata şi m-am întors acasă, nedorind altceva decât să stau cu Dewey pe canapea, fără să fac sau să spun nimic: doi prieteni lenevind împreună ca doi ciorapi vechi în aşteptarea unui pantof.

Capitolul 13
O bibliotecă extraordinară

O bibliotecă extraordinară nu trebuie să fie mare sau frumoasă. Nu trebuie să aibă cele mai grozave facilităţi, cel mai eficient personal sau cei mai mulţi vizitatori. O bibliotecă extraordinară pune la dispoziţia publicului exact ceea ce el are nevoie.

O bibliotecă extraordinară se insinuează în viaţa comunităţii astfel încât să-i devină acesteia indispensabilă. O bibliotecă extraordinară este aceea pe care nimeni nu o remarcă, fiindcă e mereu acolo şi fiindcă oferă întotdeauna ceea ce le este necesar oamenilor.

Biblioteca Publică din Spencer a fost fondată în anul 1883, în salonul doamnei H.C. Crary. În 1890, biblioteca s-a mutat într-o clădire de mici dimensiuni de pe Grand Avenue. În 1902, Andrew Carnegie a acordat oraşului suma de 10000 de dolari pentru construirea unei noi biblioteci. Carnegie era un produs al revoluţiei industriale care transformase o naţiune de fermieri în muncitori, petrolişti şi topitori. Un capitalist feroce care a făcut din compania United States Steel cea mai de succes afacere a ţării. Pe de altă parte, era şi baptist, iar în 1902 îl cuprinsese deja febra donaţiilor, susţinând diverse cauze nobile. Una dintre acestea a fost finanţarea sistemului de subsidii acordate oraşelor mici, cu scopul de a-şi ridica biblioteci. Pentru un oraş ca Spencer, biblioteca de tip Carnegie era un semn că, deşi nu ajunsese în vârful piramidei, oricum se situa mai sus decât Hartley şi Everly.

Biblioteca publică a fost inaugurată la 6 martie 1905, pe East Third Street, la câţiva metri distanţă de Grand Avenue. Clădirea era în stil Carnegie, de vreme ce donatorul însuşi impusese planul unei construcţii clasice, cu linii arhitecturale simetrice. În holul de la intrare se

aflau trei vitralii: două cu flori şi un al treilea care avea încastrat cuvântul *Bibliotecă.* Bibliotecarul stătea în spatele unui birou central masiv, înconjurat de sertare cu cartoline de înregistrare. Camerele laterale erau mici şi separate unele de celelalte, cu rafturi de cărţi care se ridicau până la tavan. Într-o epocă în care se aplica o segregare în funcţie de sex în spaţiile publice, femeile şi bărbaţii erau liberi să pătrundă în orice încăpere. Bibliotecile Carnegie au fost printre primele instituţii de acest gen care le-au permis vizitatorilor să-şi aleagă singuri volumele de pe raft, în loc să le mai solicite bibliotecarului.

Unii istorici descriu bibliotecile Carnegie ca fiind simple, dar această descriere este valabilă numai prin comparaţie cu bibliotecile centrale din oraşele mari, precum New York şi Chicago, care aveau frize sculptate, plafoane acoperite cu picturi bogate şi candelabre de cristal. În schimb, comparativ cu salonul din casa unei unei locuitoare a Spencerului sau cu faţadele celorlalte clădiri de pe Grand Avenue, noua noastră bibliotecă era incredibil de ornamentată. Tavanul era înalt şi ferestrele uriaşe. Parterul pe jumătate îngropat adăpostea secţiunea destinată copiilor, o inovaţie pentru acea perioadă, când prichindeii erau deseori ţinuţi încuiaţi în case. Astfel, cei mici puteau să stea şi să citească aşezaţi pe o băncuţă circulară, în vreme ce, deasupra lor, o fereastră deschidea perspectiva la nivelul solului, spre o bucată de gazon plat. Podelele întregii clădiri erau dintr-un lemn închis la culoare, tăiat în bucăţi foarte late, extrem de bine lustruite. Acestea scârţâiau când păşeai pe ele şi, deseori, scârţâitul lor era singurul sunet pe care-l auzeai în toată clădirea. Carnegie era tipul de bibliotecă în care cărţile erau văzute, nu auzite. Era un muzeu. Tăcut ca o biserică. Sau o mănăstire. Era un altar al învăţăturii, iar în 1902 învăţătura era sinonimă cu cartea.

Mulţi oameni, atunci când se gândesc la o bibliotecă, au în minte clădirile Carnegie. Acestea au fost bibliotecile copilăriei noastre. Cu liniştea din interiorul lor. Cu plafoanele înalte. Cu biroul de la recepţie amplasat central, cu tot cu bibliotecara bătrână, grăsuţă şi respectabilă (cel puţin în amintirile noastre). Bibliotecile acestea păreau proiectate astfel încât să-i convingă pe cei mici că se puteau rătăci în ele, că nimeni n-ar fi reuşit să-i mai găsească vreodată şi că aceasta ar fi fost cel mai frumos lucru care li se putea întâmpla.

În 1982, când m-am angajat eu, biblioteca de tip Carnegie nu mai exista. Fusese o clădire frumoasă, dar mică. Prea mică pentru un oraş în plină dezvoltare. În actul de dare în folosinţă a terenului era specificat faptul că oraşul trebuia să-l utilizeze pentru bibliotecă sau să-l returneze proprietarului. În consecinţă, în 1971, primăria a demolat vechea construcţie, ca să facă loc alteia mai mari, mai moderne şi mai eficiente, o bibliotecă în care podelele să nu mai scârţâie, camerele să nu mai fie întunecoase şi labirintice, iar rafturile cu cărţi, imposibil de înalte, să devină mai practice şi uşor de utilizat.

Dar a fost un dezastru.

Oraşul Spencer este construit într-un stil tradiţional. Clădirile centrelor comerciale sunt din cărămidă, iar casele de pe Third Street sunt ridicate pe structură de lemn, au două sau trei caturi şi au fost deseori folosite şi ca pensiuni. Noua bibliotecă era din beton. Avea un singur nivel şi se cocoşa într-un colţ, ca un buncăr. Gazonul care în trecut acoperea o bună bucată de teren a fost înlocuit cu două petice minuscule de grădină. Neavând însă destulă lumină, plantele s-au ofilit, iar spaţiile verzi au fost acoperite curând cu pietriş. Uşa de la intrare era din sticlă, plasată în adâncime în raport cu faţada, iar culoarul care ducea către ea era închis şi neprimitor. Peretele de est, cel dinspre şcoala generală, era format dintr-o singură placă de beton. La sfârşitul anilor ’70, Grace Renzing şi-a făcut loc în consiliul

director al bibliotecii militând pentru plantarea de iederă, care să îmbrace tot zidul. Grace a obţinut iedera câţiva ani mai târziu, dar în consiliu a rămas aproape douăzeci.

Noua bibliotecă din Spencer era modernă şi eficientă, dar neprietenoasă. Iar înăuntru degerai de frig. Către nord se afla un zid de sticlă, care oferea o privelişte splendidă spre alee. În timpul iernii însă, partea din spate a clădirii nu se încălzea niciodată. Planul interior era deschis, astfel că nu existau spaţii de depozitare. Personalul nu avea o zonă separată de cea publică. Nu existau decât cinci prize. Mobilierul, confecţionat de tâmplari locali, era superb, dar nepractic. Mesele aveau bare de sprijin inferioare de mari dimensiuni, astfel încât nu puteai să aduci nici un scaun în plus, şi erau făcute din stejar masiv, cu blaturi laminate de culoare neagră, ceea ce însemna că erau mult prea grele ca să fie mutate din loc. Covorul era portocaliu, adică un coşmar de Halloween.

Sau, mai simplu spus, clădirea nu era potrivită pentru un oraş ca Spencerul. Biblioteca fusese întotdeauna bine condusă. Colecţia de cărţi era excepţională, mai ales pentru un oraş de asemenea dimensiuni, iar directorii fuseseră cu toţii adepţii noilor idei şi tehnologii. La capitolul entuziasm, profesionalism şi expertiză, biblioteca era, într-adevăr, una de top. Dar, după 1971, toate acestea au fost îndesate într-un spaţiu impropriu. Exteriorul nu se potrivea cu faţadele clădirilor din jur. Interiorul nu era practic şi prietenos. Nu te îmbia să te aşezi şi să te relaxezi. Era rece din toate punctele de vedere.

Renovarea a început — haideţi s-o numim „procesul de încălzire” — în mai 1989, tocmai când partea de nord-vest a statului Iowa se trezea la viaţă, renunţând la mantia iernatică, maro şi îmbrăcând una nouă, într-o splendidă nuanţă de verde. Dintr-odată, iarba trebuia tunsă, iar copacii de pe Grand Avenue se confruntau cu explozia frunzelor proaspete. La ferme, plantele scoteau

capul din pământ şi se înfoiau crude, iar oamenii vedeau, în sfârşit, rezultatul atâtor luni în care-şi reparaseră utilajele, araseră şi semănaseră. Vremea începea să se încălzească. Copiii ieşeau să se plimbe cu bicicletele. La bibliotecă, după aproape un an de muncă la proiect, venise momentul să demarăm lucrările propriu-zise.

Prima etapă a fost zugrăvitul pereţilor de beton. Am hotărât să lăsăm corpurile de rafturi, înalte de doi metri şaptezeci şi cinci de centimetri, prinse de ziduri, aşa că Tony Joy, zugravul şi soţul colegei noastre Sharon Joy, nu trebuia decât să arunce pe ele câteva bucăţi de material textil pentru a le proteja şi să-şi monteze scara. Dar în clipa în care omul a aşezat scara, Dewey a şi prins s-o escaladeze.

— Gata, Dewey. Acum coboară.

Însă Dewey nici nu l-a băgat în seamă. Se afla în bibliotecă de mai bine de un an, dar niciodată n-o văzuse de la aproape trei metri înălţime. Perspectiva aceasta era o revelaţie. Pisoiul a sărit de pe scară pe unul dintre rafturi şi, din câţiva paşi, a devenit intangibil.

Tony a mutat scara. Dewey s-a tras şi el într-o parte. Tony s-a urcat până pe ultima treaptă, s-a înfipt cu cotul într-un raft şi şi-a aţintit privirea asupra motănelului nostru încăpăţânat.

— Nu-i o idee prea bună, Dewey. Eu trebuie să vopsesc zidul, iar tu o să te freci de el. Vicki o să se enerveze şi-atunci ştii ce-o să se întâmple? O să mă concedieze.

Dewey a continuat să privească în jos, la sala de dedesubt.

— Nu-ţi pasă, nu-i aşa? Ei, eu te-am avertizat. Vicki!

— Aici sunt.

— Ai văzut?

— Ai dreptate, l-ai avertizat. N-o să dau vina pe tine.

Adevărul e că nu-mi faceam griji din cauza motănelului.

Dewey era cel mai atent pisoi pe care-l văzusem vreodată. Alerga nebuneşte de-a lungul rafturilor, fară să calce vreodată greşit, îşi freca intenţionat coastele de exponate, aşa cum fac toate felinele, dar nu le dărâma niciodată. Ştiam că putea nu numai să se plimbe pe rafturi fară să se atingă de vopseaua umedă, dar şi să folosească scara fară să lovească recipientul cu vopsea de pe treapta cea mai de sus. Mai preocupată eram de Tony. Nu e uşor să împărţi scara cu regele bibliotecii.

— Dacă tu n-ai nimic împotrivă, eu sunt de acord cu aranjamentul ăsta, i-am strigat.

— O să risc, a glumit Tony.

În câteva zile, Tony şi Dewey au devenit prieteni. Sau, ar trebui să spun, Tony şi Dewkster, pentru că bărbatul nu voia să-l strige altfel. Zugravul era de părere că Dewey e un nume prea blând pentru un motan atât de macho. Se temea că pisicile de pe stradă se strângeau noaptea în faţa ferestrelor bibliotecii şi îşi băteau joc de numele lui. Prin urmare, Tony a decis că numele adevărat al pisoiului nu era Dewey, ci The Duke, după porecla lui John Wayne.

— Numai prietenii apropiaţi îi spun Dewkster, ne-a explicat Tony.

Pe mine, de exemplu, zugravul mă numea Madame President.

— Ce părere aveţi despre nuanţa asta de roşu, Madame President? mă întreba când mă vedea traversând biblioteca.

— Nu ştiu. Mie mi se pare roz.

Dar vopseaua roz nu era cea mai mare problemă a noastră. Brusc, nu mai reuşeam să ne ţinem pisoiul cel politicos şi educat departe de rafturile de sub tavan. Într-o zi, Tony l-a văzut pe Dewey cocoţat pe raftul cel mai înalt din celălalt capăt al clădirii. Din clipa aceea, totul s-a schimbat pentru Dewey: şi-a dat seama că se putea căţăra pe rafturile cele mai de sus oricând avea chef. De-

acolo, de la înălţime, putea să conducă biblioteca şi mai bine, iar în unele zile nici nu mai voia să se dea jos.

— Unde e Dewey? întreba fiecare membru al clubului de genealogie, în timpul şedinţei lor obişnuite din prima sâmbătă a fiecărei luni.

Asemenea tuturor membrilor cluburilor care se întâlneau la bibliotecă — Sala Rotundă era cel mai generos spaţiu gratuit din oraş şi, în cea mai mare parte a timpului, era rezervat — oamenii cunoşteau deja comportamentul lui Dewey. La începutul fiecărei şedinţe, motănelul sărea în mijlocul mesei. Îi trecea în revistă pe participanţi, după care se plimba tacticos prin faţa fiecăruia, mirosindu-le mâinile sau privindu-i în ochi. Când circuitul era complet, Dewey alegea o persoană şi i se cuibărea în poală. Nu conta ce se discuta la şedinţă, el nu se grăbea şi nu se abătea niciodată de la program. Singura modalitate de a-l scoate dintr-ale lui era să-l dai afară şi să-i închizi uşa în nas.

Iniţial, comportamentul lui Dewey a fost primit cu oarecare reticenţă, în special de către grupurile de oameni de afaceri şi politicieni care se reuneau în Sala Rotundă, dar, după câteva luni, până şi comercianţii au început să-l considere atracţia principală a întâlnirilor. Membrii clubului de genealogie îl priveau ca pe un joc, de vreme ce, în fiecare lună, Dewey alegea o altă persoană în braţele căreia să se cuibărească. Oamenii râdeau şi încercau, să-l ademenească în poalele lor, cam cum procedau şi copiii la „Ora poveştilor”.

— Dewey e destul de ocupat în această perioadă, i-am anunţat eu. De când Tony a început să zugrăvească biblioteca, şi-a dat peste cap întreg programul. Dar sunt convinsă că imediat ce-şi va da seama c-aţi venit…

Ca la un semnal, pisoiul a intrat pe uşă, a sărit pe masă şi şi-a început rondul.

— Vă rog să ne anunţaţi dacă aveţi nevoie de ceva, am mai adăugat eu, întorcându-mă spre corpul principal al clădirii.

N-am primit nici un răspuns, toată lumea era prea ocupată cu Dewey.

— Nu-i cinstit, Esther, am mai auzit pe cineva zicând, în vreme ce forfota grupului se topea în depărtare, cred că ai câteva bucăţele de ton în buzunar.

Trei săptămâni mai târziu, când Tony a terminat de zugrăvit, Dewey era o altă pisică. Poate chiar ajunsese să creadă că el era The Duke, fiindcă brusc nu se mai mulţumea doar cu dormitul în braţele oamenilor. Dewey voia acum să exploreze. Să escaladeze. Şi, cel mai important, voia să descopere noi locuri, numai bune de escaladat. Am botezat perioada aceasta „Faza Edmund Hillary”, după numele celebrului alpinist. Dewey era hotărât să nu se oprească din căţărări decât atunci când avea să atingă Everestul său personal. Ceea ce a şi izbutit peste doar o lună de zile.

— L-ai văzut pe Dewey în dimineaţa asta? am întrebat-o pe Audrey Wheeler, care era în tură la recepţie. N-a venit la micul dejun.

— Nu l-am văzut.

— Să mă anunţi dacă-l vezi. Sper să nu fie bolnav.

După cinci minute, am auzit-o pe Audrey rostind ceea ce, prin partea noastră de lume, este considerat a fi o adevărată blasfemie:

— Vai de mine! Bată-te norocu’ să te bată!

Colega mea stătea în mijlocul bibliotecii, cu gâtul mult întins în sus. Deasupra capului ei, căţărat pe lustră, uitându-se direct în jos, era Dewey.

Când şi-a dat seama că l-am văzut, pisoiul şi-a retras capul. Într-o clipă, a devenit invizibil. Am continuat să ne zgâim în direcţia lui şi, după câteva secunde, capul motănelului a reapărut câţiva centimetri mai încolo. Apoi a dispărut din nou, ca să se iţească iar câţiva centimetri mai departe. Sistemul de iluminat era format din segmente cablate cu o lungime de treizeci de metri, şi era clar că Dewey stătea acolo de ore întregi, urmărindune.

— Cum îl dăm jos?

— Să sunăm la primărie, a propus cineva. Să ne trimită pe cineva cu o scară.

— Hai să mai aşteptăm puţin, am spus eu. Nu face nimic rău, iar când i se va face foame va coborî să mănânce.

După o oră, Dewey a intrat în pas săltat la mine în birou, lingându-se pe buze în urma unui mic dejun servit cu întârziere. Imediat mi-a sărit în poală, cerându-mi o mângâiere. Mi-era limpede că fusese foarte încântat de noul lui joc, dar nu voia să sară calul. Dar vedeam că murea de nerăbdare să mă întrebe: *Cum ţi s-a părut?*

— Dewey, nu vreau să discutăm despre asta.

Pisoiul şi-a înclinat capul într-o parte, cu o expresie nedumerită.

— Vorbesc serios.

Bine. Atunci o să trag un pui de somn. Îţi dai seama c-am avut o dimineaţă agitată.

Am întrebat în stânga şi-n dreapta, dar nimeni nu-l văzuse coborând de pe instalaţia de iluminat. Ne-a luat câteva săptămâni ca să-i dibuim metoda prin care se urca acolo. Mai întâi, Dewey sărea pe masa cu calculatorul, atunci când nimeni nu era prin preajmă. Apoi se căţăra pe un fişet, după care trebuia să execute un salt întins, până pe peretele fals, care delimita zona personalului. Acolo se ascundea în spatele unui uriaş colaj textil, care ilustra istoria Spencerului. Din punctul acela nu mai avea decât un metru până la primul corp de iluminat.

Fireşte, am fi putut să mutăm mobilierul, dar odată ce Dewey dezvoltase o fixaţie pentru plimbările pe lămpile de sub plafon, ştiam că nimic nu-i putea sta în cale. Nimic altceva decât bătrâneţea şi oasele şubrede. Când pisicile nu ştiu că un anume lucru există, e simplu să le ţii departe de el. Dar, atunci când nu pot să ajungă la un anume lucru şi au hotărât că şi-l doresc cu orice preţ, sunt aproape imposibil de oprit. Pisicile nu sunt leneşe,

din contră, sunt dispuse să insiste până când îţi dau peste cap chiar şi cel mai bine puse la punct planuri.

În plus, lui Dewey îi plăcea la nebunie să stea sus, pe corpurile de iluminat. Umbla de colo-colo, până când găsea un loc pe placul lui. Apoi se întindea, îşi înclina capul într-o parte şi privea. Vizitatorii se dădeau şi ei în vânt după noul lui joc. Uneori, când pisicuţul se balansa pe sub pereţii falşi ai plafonului, îi vedeam cum ridicau ochii şi începeau să-şi mişte capetele înainte şi înapoi, ca pendulul de la ceas. Mai şi vorbeau cu el. Când le era arătat copiilor felul în care motănelul îşi iţea căpşorul peste marginile corpurilor de iluminat, aceştia începeau să chiuie de bucurie. Şi aveau o mulţime de întrebări.

— Ce face?

— Cum a ajuns acolo sus?

— De ce e acolo sus?

— O să se ardă?

— Dacă va cădea? O să moară?

— Dacă va cădea în capul cuiva? Omul ăla o să moară?

Când cei mici aflau că nu aveau voie să i se alăture pe tavan, începeau să se milogească de Dewey să coboare.

— Lui Dewey îi place acolo, le explicam noi. Se joacă.

În cele din urmă, până şi prichindeii au înţeles că atunci când Dewey se căţăra pe plafoniere, nu mai cobora decât atunci când avea el chef. Pisoiul meu descoperise acolo propriul lui rai pe pământ.

Oficial, lucrările de renovare au avut loc în iulie 1989, pentru că iulie era luna cea mai puţin aglomerată din an. Copiii erau în vacanţă, ceea ce însemna că nu mai veneau la noi în excursii cu clasa şi nici nu mai trebuia să le purtăm de grijă, neoficial, după orele de curs. O firmă locală de contabilitate ne-a donat un spaţiu de depozitare aflat peste drum. Biblioteca Publică din Spencer avea în dotare 55 de unităţi de rafturi, 50000 de cărţi, 6000 de reviste, 2000 de ziare, 5000 de albume şi casete audio şi 1000 de volume de genealogie şi

clasoare, fară să mai punem la socoteală proiectoarele, ecranele de proiecţie, televizoarele, aparatele de filmat (pe 16mm şi 8mm), maşinile de scris, birourile, mesele, scaunele, cataloagele cu cartoline, fişetele şi rechizitele de birou. Fiecărui obiect în parte i s-a dat un număr de înregistrare. Acestea corespundeau cu cele de pe o schemă realizată în mai multe culori, care indica atât locul obiectului în depozit, cât şi noul lui loc din bibliotecă. Pe covorul albastru, nou, eu şi Jean Hollis Clark am desenat cu cretă locul fiecărui raft, al fiecărei mese şi al fiecărui birou. Dacă un raft era aşezat cu doi centimetri în afara spaţiului stabilit, muncitorii aveau obligaţia să-l mute, deoarece culoarele trebuiau să aibă nişte dimensiuni standard, respectând cerinţele ADA (Americans with Disabilities Act[8]). Dacă un raft era poziţionat greşit cu doi centimetri, următorul putea să iasă din schemă cu patru. Şi tot aşa, până când riscam să ne trezim cu un scaun cu rotile blocat în colţul bibliotecii.

Translocarea a necesitat cu-adevărat efortul întregii comunităţi. Membrii Rotary Club ne-au ajutat să scoatem cărţile din clădire, iar cei de la Golden Kiwanis ne-au ajutat să le mutăm la loc. Directorul departamentului de dezvoltare urbană, Bob Rose, a mutat rafturile. Jerry, soţul lui Doris Armstrong, a petrecut mai bine de o săptămână prinzând cu bolţuri 110 plăcuţe din oţel în capătul fiecărei unităţi de rafturi, ceea ce însemna cel puţin 6 bolţuri de plăcuţă, şi nu s-a plâns nici măcar o dată. Toată lumea din oraş s-a oferit voluntară: membrii clubului de genealogie, consiliul director al bibliotecii, profesorii, părinţii, cei nouă membri ai consiliului organizaţiei Prietenii Bibliotecii. Comercianţii din centru au sărit şi ei în ajutorul nostru, oferind băuturi şi gustări gratis tuturor.

Operaţiunea de renovare a decurs perfect. În exact trei săptămâni, coşmarul nostru de Halloween a fost înlocuit cu un covor albastru şi piese de mobilier recondiţionate

[8] Legea privind drepturile cetăţenilor americani cu dizabilităţi.

în diverse culori. Am mai adus în secţiunea pentru copii şi câteva balansoare duble, astfel încât mamele să le poată citi prichindeilor în timp ce-i leagănă. Într-un dulap, am găsit optsprezece reproduceri Grosvenor, împreună cu şapte schiţe vechi în peniţă. Biblioteca nu avea destui bani ca să le înrămeze, aşa că fiecare ilustraţie a fost adoptată de către un membru al comunităţii, care a plătit pentru înrămare. Noul aranjament, cu rafturile amplasate în unghi, conducea privirea către cărţi, către miile de cotoare colorate care îi invitau pe vizitatori să caute printre ele, să citească şi să se relaxeze.

Deschiderea a fost marcată printr-o ceremonie la care s-au servit ceai şi prăjiturele. Nimeni n-a fost mai emoţionat în ziua aceea decât Dewey. Stătuse închis în casa mea vreme de trei săptămâni şi, în acest răstimp, întreaga lui lume se schimbase. Pereţii erau altfel, toate scaunele, mesele şi rafturile erau vopsite în alte locuri. Până şi cărţile miroseau diferit după excursia în depozitul de peste drum.

Dar, în clipa în care invitaţii au început să sosească, Dewey a şi dat fuga la masa cu bunătăţi, să-şi asume din nou rolul de personaj principal. Da, biblioteca se schimbase, dar ceea ce-i lipsise lui cel mai mult în cele trei săptămâni fuseseră oamenii. Pisoiului nu-i plăcea deloc să stea departe de prietenii lui. Iar ei îi duseseră la rândul lor dorul. În drum spre masa cu prăjiturele, fiecare se oprea să-l mângâie. Unii îl mai ridicau şi pe umăr, făcându-i turul noilor rafturi. Alţii doar îl priveau, discutau despre el şi zâmbeau. Biblioteca se schimbase, dar Dewey continua să fie regele ei.

Între 1987, cu un an înainte de venirea lui Dewey, şi 1989, anul în care s-au definitivat lucrările de renovare, numărul vizitatorilor la Biblioteca Publică din Spencer a crescut de la 63 000 pe an la mai bine de 100 000. Era limpede că intervenise o schimbare. Oamenii aveau acum o altă perspectivă asupra bibliotecii, o apreciau mai mult. Şi nu era vorba doar de cetăţenii din Spencer.

În anul acela, 19,4% dintre vizitatorii noştri proveneau din zona rurală a Clay County. Alţi 18% erau oameni care veneau din regiunile învecinate. Judecând după cifrele acestea, nimeni nu putea să conteste poziţia de centru regional a bibliotecii.

Fără îndoială, procesul de renovare a avut şi el un rol pozitiv; la fel ca revitalizarea arterei comerciale Grand Avenue, şi economia care începuse să prindă puteri, şi personalul zelos, şi noile noastre programe de divertisment şi de ajutorare a comunităţii. Dar principala schimbare, ceea ce ne-a adus mai mulţi vizitatori şi a făcut din Biblioteca Publică din Spencer un centru de socializare, şi nu un depozit de cărţi, a fost Dewey.

Capitolul 14
Marea evadare a lui Dewey

Sfârşitul lunii iulie este cea mai frumoasă perioadă a anului în Spencer. Porumbul are trei metri înălţime şi e verde cu auriu. E atât de înalt, încât fermierii sunt obligaţi prin lege să-l reteze la jumătate acolo unde drumurile se intersectează în unghi drept. Iowa rurală are prea multe intersecţii şi prea puţine indicatoare cu semnul Stop. Dimensiunile reduse ale porumbului ajută, pentru că astfel poţi să vezi maşinile care vin din celălalt sens, iar fermierilor nu le dăunează cu nimic. Ştiuleţii cresc la jumătatea tijei, nu în vârf.

Pe perioada verii, în Iowa e uşor să-ţi neglijezi îndatoririle de serviciu. Verdele proaspăt, căldura soarelui şi câmpurile nesfârşite te ademenesc. Laşi fereastra deschisă, numai ca să simţi aromele. În pauza de prânz mergi la râu, iar în weekenduri pleci la pescuit lângă Thunder Bridge. Uneori îţi vine foarte greu să stai închis într-o clădire.

— Asta e raiul? îmi vine să întreb în fiecare an.

— Nu, aud răspunsul imaginar. E Iowa.

În august 1989, lucrările de renovare luaseră sfârşit. Fluxul vizitatorilor începuse din nou să crească. Personalul era fericit. Dewey nu doar că fusese acceptat de comunitate, dar atrăgea oamenii către bibliotecă şi le servea drept sursă de inspiraţie. Târgul Clay County, cel mai mare eveniment al anului, aştepta după colţ, în septembrie. Iar eu aveam o lună de vacanţă între semestrele programului de masterat. Totul mergea perfect — mai puţin pentru Dewey. Motănelul meu cel mulţumit, eroul bibliotecii, se schimbase: devenise neatent, sperios şi, cel mai important, începea să ne facă necazuri.

La baza problemei au stat cele trei săptămâni pe care le petrecuse în casa mea, pe perioada lucrărilor de

renovare. În tot acest timp, Dewey privise prin plasa de la ferestre către lumea de-afară. Din locuinţa mea nu putea să vadă porumbul, dar auzise păsărelele. Simţise adierea vântului. Mirosise toate aromele acelea pe care orice pisică le percepe atunci când îşi îndreaptă năsucul către orizontul cel vast. Lui Dewey îi era dor acum de plasa de la geamuri. Şi biblioteca avea ferestre, dar acestea nu se deschideau niciodată. Simţeai mirosul noului covor, dar nu şi pe acela al lumii de-afară. Auzeai camioanele, dar nu şi ciripitul păsărelelor. *Cum poţi să-mi arăţi un lucru minunat,* părea să se lamenteze Dewey, *şi-apoi să mi-l răpeşti fară milă?*

Între cele două seturi de uşi de la intrarea în bibliotecă se găsea un holişor din sticlă, care mai atenua frigul din timpul iernii, de vreme ce măcar una dintre uşi era mereu închisă. Doi ani de zile, Dewey urâse holişorul acela, dar după cele trei săptămâni petrecute la mine acasă, a început să-l adore. Din hol putea să audă păsărelele. Când uşa din afară era deschisă, putea să adulmece aerul proaspăt. Preţ de câteva ore, după-amiaza, acolo zăbovea chiar şi un petic de soare. Dewey se prefăcea că asta era tot ce-şi dorea: să se întindă în peticul acela de soare şi să asculte păsărelele. Dar noi ne dădeam seama că lucrurile nu stăteau chiar aşa. Dacă îi permiteam să rămână mai mult timp în holişor, motănelul avea să devină curios, dorind în cele din urmă să treacă şi de cea de-a doua uşă şi să iasă în lumea de-afară.

— Dewey, vino înapoi! îi striga bibliotecara de la recepţie de fiecare dată când acesta se ţinea după vreun vizitator şi trecea de prima uşă.

Bietul motănel n-avea nici o şansă. Biroul de la recepţie era poziţionat cu faţa către hol, iar bibliotecara de serviciu îl repera imediat. Aşa că Dewey a încetat să ne mai asculte, mai ales dacă la recepţie se afla Joy DeWall. Joy era cea mai tânără şi mai nouă membră a colectivului nostru şi singura care nu era încă măritată.

Fata locuia împreună cu părinţii într-un duplex, unde proprietarii nu le permiteau să ţină animale de companie, aşa că Joy avea o mare slăbiciune pentru Dewey. Motănelul ştia asta şi n-o asculta defel, ceea ce o determina pe colega mea să vină şi să mă cheme ori de câte ori întâmpina dificultăţi. Eu reprezentam vocea autoritară a mamei. Dewey mă asculta întotdeauna, deşi, în cazul acesta, pisoiul meu era aşa de chitit să nu cedeze, încât am fost nevoită să-i demonstrez că ameninţarea mea era cât se poate de reală.

— Dewey, vrei să aduc sticla cu apă?

Motănelul doar m-a ţintuit cu privirea.

Atunci am scos sticla cu apă de la spate. Cu cealaltă mână, am ţinut deschisă uşa de la intrare. Dewey s-a prelins înapoi înăuntru.

Zece minute mai târziu, am auzit din nou:

— Vicki, Dewey e iar în hol.

Ei, aşa nu mai mergea. Asta era a treia oară în aceeaşi zi. Trebuia să pun piciorul în prag. Am ieşit valvârtej din birou, mi-am luat un ton autoritar de mamă, am dat de perete uşa de la hol şi-am strigat:

— Tinere, te rog să pofteşti imediat înăuntru.

Un băiat până-n douăzeci şi cinci de ani aproape că s-a prăbuşit la pământ de frică. Înainte s-apuc să-nchid gura, vizitatorul şi intrase în bibliotecă, înşfacase o revistă şi-şi ascunsese capul în ea. Vă daţi seama cât de jenată am fost. Rămăsesem cu mâna pe clanţa uşii deschise şi nu mai eram capabilă să scot nici un cuvânt. Nu-mi venea să cred că nu-l văzusem pe tânărul respectiv, care fusese chiar sub nasul meu. Tocmai atunci, Dewey a intrat ţanţoş nevoie mare şi-a trecut pe lângă mine de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic ieşit din comun. Mai că-i vedeam zâmbetul de pe buze.

O săptămână mai târziu, motănelul n-a apărut la micul dejun şi nici n-am reuşit să-l găsesc pe nicăieri. Ceea ce nu era neapărat un lucru neobişnuit, fiindcă Dewey avea nenumărate ascunzători la dispoziţie. De pildă, avea un

spaţiu cât o cutiuţă, în spatele unei casete de expoziţie aflate lângă uşa de la intrare.

Şi vă jur că spaţiul respectiv avea dimensiunile unei cutii de creioane — din acelea de pe vremuri, cu şaizeci şi patru de piese şi ascuţitoare încorporată. Apoi mai era şi fotoliul maro din secţiunea pentru copii, deşi, de obicei, când se ascundea acolo, coada îi rămânea pe-afară. Într-o după-amiază, Joy aşeza nişte cărţi pe raftul cel mai de jos din secţiunea de westernuri, când, nu mică i-a fost mirarea să-l vadă pe Dewey apărând ca prin minune chiar sub ochii ei. Într-o bibliotecă, volumele sunt dispuse de ambele părţi ale rafturilor. Între cele două rânduri astfel formate rămâne un spaţiu de aproximativ zece centimetri. Acolo, între cele două şiruri de cărţi, se afla suprema ascunzătoare a lui Dewey: un loc la îndemână, sigur şi la care putea să ajungă rapid. Unica posibilitate să-l găseşti era să scoţi nişte volume la întâmplare şi să te uiţi în spatele lor. Ceea ce nu sună deloc greu, până nu-ţi dai seama că Biblioteca Publică din Spencer conţine mai mult de patru sute de rafturi cu cărţi. Între aceste mii de cărţi se afla un labirint enorm, un spaţiu lung şi îngust care-i aparţinea lui Dewey în exclusivitate.

Din fericire, pisoiul se furişa aproape întotdeauna la locul lui preferat de pe raftul de jos din secţiunea de westernuri. Nu şi de data aceasta însă. Nu era nici sub fotoliul maro şi nici în cutia de creioane. Nu l-am văzut nici plimbându-se printre lămpile de sub plafon. Am deschis uşile de la toalete, să verific dacă nu cumva rămăsese încuiat pe-acolo. Nu şi în dimineaţa acesta.

— L-a văzut cineva pe Dewey?

Nu. Nu. Nu. Nu.

— Cine a încuiat aseară?

— Eu, mi-a răspuns Joy, şi sigur era aici.

Ştiam că Joy n-ar fi uitat sub nici o formă să-i spună noapte bună lui Dewey. În afară de mine, ea era singura

care stătea până târziu, să se joace de-a v-aţi ascunselea cu motănelul.

— Bine. Atunci înseamnă că e în clădire. Se pare că şi-a găsit o ascunzătoare nouă.

Dar când m-am întors din pauza de prânz, Dewey tot nu era de găsit. Şi nici de mâncare nu se atinsese. Atunci am început să mă îngrijorez.

— Unde e Dewey? a întrebat un vizitator.

Auzisem deja întrebarea de douăzeci de ori până atunci şi abia trecuse de ora prânzului. Aşa că le-am zis colegilor:

— Spuneţi-le că Dewey nu se simte prea bine. N-are sens să-i speriem. Până la urmă o să apară. Sunt convinsă.

În seara aceea, în loc să mă duc direct acasă, m-am învârtit încă o jumătate de oră cu maşina prin oraş. Nu mă aşteptam să văd un motan portocaliu şi blănos patrulând prin cartier, dar trebuia să încerc. În minte aveam un singur gând: „Dacă a păţit ceva? Dacă are nevoie de mine şi eu nu reuşesc să-l găsesc? Îl dezamăgesc”. Ştiam că Dewey nu era mort. Era sănătos tun. Şi mai ştiam şi că nu fugise. Dar gândul acela tot nu-mi dădea pace…

A doua zi dimineaţă, Dewey nu mă aştepta lângă uşa de la intrare. Am intrat în bibliotecă şi clădirea mi s-a părut moartă. De frică, am simţit fiori reci urcându-mi pe şira spinării, cu toate că afară erau treizeci şi două de grade. Mi-am dat seama că se întâmplase ceva grav.

Le-am cerut colegilor:

— Căutaţi peste tot.

Am scotocit fiecare cotlon. Am deschis fiecare dulap şi sertar. Am scos cărţile de pe rafturi, sperând să-l găsim pe motănel în labirintul dintre rânduri. Ne-am uitat cu lanternele în spatele rafturilor lipite de perete. Unele dintre ele se deplasaseră cu trei-patru centimetri, era posibil ca, făcându-şi rondul, Dewey să fi căzut acolo şi să fi rămas înţepenit. Pisoiul meu nu era un

neîndemânatic, dar, în situaţii de urgenţă, eşti dator să elimini toate posibilităţile.

Omul de serviciu din tura de noapte! Ideea mi-a venit din senin şi imediat am pus mâna pe telefon.

— Bună, Virgil, sunt Vicki, de la bibliotecă. L-ai văzut cumva pe Dewey azi-noapte?

— Pe cine?

— Pe Dewey. Motanul.

— Nu. Nu l-am văzut.

— E posibil să-şi fi băgat botul într-o substanţă toxică şi să i se fi făcut rău? Poate vreo soluţie de curăţat?

Omul a ezitat.

— Nu cred.

Nu voiam să-l întreb, dar trebuia.

— Tu laşi cumva vreo uşă deschisă?

De data acesta, bărbatul a ezitat serios.

— Pun ceva jos, ca să ţin uşa din spate deschisă cât duc gunoiul la container.

— Asta cât înseamnă?

— Cam cinci minute.

— Ai lăsat-o deschisă şi acum două nopţi?

— Aşa fac noapte de noapte.

Am simţit că inima mi se opreşte în piept. Deci asta se întâmplase. Dewey n-ar fi fugit niciodată pe o uşă lăsată deschisă, dar aşa, după săptămâni întregi în care avusese timp să analizeze situaţia, să tragă cu ochiul după colţ, să adulmece aerul…

— Crezi că a fugit? m-a întrebat bărbatul.

— Da, Virgil.

Le-am comunicat vestea şi celorlalţi bibliotecari. Orice informaţie era bine-venită. Lucram prin rotaţie, astfel încât două persoane se ocupau în permanenţă de bibliotecă, iar restul îl căutau pe motănel. Vizitatorii şi-au dat seama că se întâmplase ceva. „Unde e Dewey?” s-a transformat dintr-o întrebare relaxată în expresia unei profunde îngrijorări. Majorităţii vizitatorilor am continuat să le răspundem că totul era în regulă, dar pe cei de-ai

casei i-am luat de-o parte şi le-am explicat că Dewey dispăruse. Curând, vreo douăsprezece persoane băteau trotuarele în lung şi-n lat. „Uită-te la toţi oamenii ăştia. Uită-te la toată iubirea asta. O să-l găsim îndată”, îmi repetam de una singură.

Însă mă înşelam.

Mi-am petrecut pauza de prânz umblând pe străzi şi căutându-mi motănelul. Trăise atât de protejat în bibliotecă. Nu era un luptător. Era mofturos la mâncare. Cum putea să supravieţuiască în lumea de afară?

Prin mila străinilor, bineînţeles. Dewey avea încredere în oameni. N-ar fi ezitat să le ceară ajutorul.

Am trecut pe la domnul Fonley, de la Florăria Fonley, a cărei clădire avea o ieşire şi pe aleea din spatele bibliotecii. Însă nici dânsul nu-l văzuse pe pisoi. Nici Rick Krebsbach, de la studioul foto. Am sunat la toţi medicii veterinari din oraş. În Spencer nu exista nici un adăpost pentru animale, aşa că dacă cineva l-ar fi găsit pe stradă, l-ar fi dus la un cabinet veterinar. Desigur, asta în cazul în care nu-l recunoştea.

— Dacă vine cineva cu o pisică ce-i seamănă lui Dewey, probabil că e chiar Dewey. Credem că a fugit din bibliotecă.

Mi-am spus: „Toată lumea îl cunoaşte pe Dewey. Toată lumea îl iubeşte. Dacă îl găseşte cineva, o să ni-l aducă înapoi”.

Nu voiam să dau sfoară-n ţară că dispăruse. Atâţia copii îl iubeau pe Dewey, ca să nu mai pomenesc de elevii cu dizabilităţi. Vai, Doamne, şi ce s-ar fi putut întâmpla cu Crystal? Nu voiam să-i sperii. Ştiam că Dewey avea să se întoarcă acasă.

A treia zi, când am văzut că motănelul tot nu era la uşă, am simţit un gol în stomac. Mi-am dat seama că, în adâncul sufletului, mă aşteptasem să-l găsesc acolo, la intrare. Vizând însă că nu era, m-am prăbuşit. Atunci am conştientizat realitatea: Dewey dispăruse. Putea fi chiar mort. Probabil că n-avea să se mai întoarcă la bibliotecă.

Ştiusem întotdeauna că motănelul meu era important, dar abia în clipa aceea mi-am dat seama ce gol uriaş ar fi rămas în urma lui. Pentru Spencer, Dewey era biblioteca însăşi. Cum am fi putut să mergem înainte fară el?

Când Jodi avea trei ani, am pierdut-o la mallul din Mankato. În clipa în care m-am uitat în jos, nu mai era acolo. Am avut senzaţia că mi s-a oprit inima-n piept. Văzând că nu reuşesc s-o găsesc, am intrat în panică. Fetiţa mea. Fetiţa mea. Nici nu mai puteam să gândesc. N-am mai fost în stare decât să smulg hainele de pe umeraşe şi să alerg pe culoare din ce în ce mai repede. Până la urmă, am descoperit-o ascunsă în mijlocul unui stativ circular încărcat de haine. Râdea. Stătuse ascunsă acolo tot timpul. Doamne! Iar eu simţeam că mor închipuindu-mi că o pierdusem pentru totdeauna.

Aveam aceeaşi senzaţie şi acum. Atunci mi-am dat seama că Dewey nu era doar motănelul bibliotecii. Durerea mea nu avea legătură cu oraşul, cu biblioteca şi nici măcar cu prichindeii din comunitate. Durerea pe care o simţeam era cât se poate de egoistă. Dewey locuia la bibliotecă, dar era motănelul meu. Iar eu îl iubeam. Şi astea nu erau doar simple cuvinte. Nu iubeam ceva anume la el. Îl iubeam cu totul. Dar pisoiul meu, scumpul meu Dewey, dispăruse.

Atmosfera din bibliotecă era sumbră. Cu o zi înainte sperasem. Crezusem că nu era decât o chestiune de timp. Acum însă cu toţii ne dăduserăm seama că Dewey nu mai era. Ne-am continuat cercetările, dar ştiam că deja căutaserăm peste tot. Nu mai aveam opţiuni. M-am aşezat pe un scaun şi m-am gândit la ce aveam să le spun oamenilor. Trebuia să telefonez la postul de radio, care reprezenta principala sursă de informaţii pentru Spencer. Cei de-acolo puteau să facă imediat un anunţ. Puteau să facă referire la o pisică portocalie, dar fară să-i pomenească numele. Adulţii aveau să priceapă, dar astfel puteam să mai câştigăm timp în ceea ce-i privea pe copii.

— Vicki!

Apoi mai era şi ziarul local. Şi ei ar fi publicat, cu siguranţă, un articol în ediţia de a doua zi. Poate că Dewey fusese totuşi luat de cineva.

— Vicki!

Oare să lipim şi anunţuri pe străzi? Să oferim şi o recompensă?

— Vicki!

Prostii! Dewey dispăruse. Dacă ar mai fi fost în oraş, l-am fi găsit...

— Vicki! Ghici cine-a venit acasă!

Am scos capul din birou şi am dat cu ochii de prietenul meu portocaliu. Stătea în braţele lui Jean Hollis Clark. Am fugit la el într-un suflet şi l-am îmbrăţişat, gata-gata să-l sufoc. Dewey şi-a lăsat căpşorul pe pieptul meu. Copilul mi se materializase sub nas, din mijlocul stativului rotativ!

— Of, băieţelul meu, băieţelul meu. Să nu mai faci niciodată aşa ceva.

Dewey nu avea însă nevoie de alinarea mea. Mi-am dat seama imediat că ştia cât de serioasă fusese situaţia. Motănelul torcea la fel ca în acea primă dimineaţă. Era aşa de fericit să mă vadă, aşa de recunoscător să fie din nou în braţele mele. Părea bucuros. Dar eu îl cunoşteam atât de bine. Sub masca aceea, în adâncul lui, Dewey încă tremura de frică.

— L-am găsit sub o maşină pe Grand Avenue, îmi explica Jean. Mă duceam la White Drug şi-am prins cu coada ochiului o fâşie de portocaliu.

Eu însă n-o ascultam. În următoarele zile aveam să aud povestea de nenumărate ori, dar în clipa aceea n-o ascultam. Nu mai aveam ochi şi urechi decât pentru Dewey.

— Stătea lipit de roata dinspre stradă. L-am strigat, dar n-a venit la mine. Parc-ar fi vrut s-o rupă la fugă, însă îi era prea frică. Cred că acolo a fost tot timpul. Îţi vine

să crezi? Atâţia oameni l-au căutat şi el a fost aici, la doi paşi.

Între timp, ceilalţi colegi se strânseseră şi ei în jurul nostru.

Îmi dădeam seama că toţi voiau să-l ia în braţe şi să-l mângâie, dar mie nu-mi venea să-i dau drumul.

— Trebuie să mănânce, le-am spus.

Cineva a scos o conservă proaspătă şi cu toţii l-am privit pe Dewey hăpăind-o în câteva secunde. Nu cred că mai mâncase nimic de zile bune.

După ce şi-a terminat treburile — mâncare, apă, tăviţă — li l-am dat şi colegilor. A fost trecut dintr-o mână în alta, ca un erou la parada învingătorilor. După ce toată lumea l-a mângâiat şi răsfăţat în semn de bun venit, l-am scos să-l arătăm şi publicului. Majoritatea nici nu ştia că Dewey dispăruse, dar am văzut şi câţiva ochi înlăcrimaţi. Dewey, fiul nostru rătăcitor, ne fusese redat. E chiar adevărat ce se spune, că îţi dai seama cât de mult iubeşti pe cineva abia după ce l-ai pierdut.

În după-amiaza aceea, i-am făcut o baie. Pe care a tolerat-o pentru prima dată de la baia primită în acea dimineaţă geroasă de ianuarie de la care trecuse atât de mult timp. Bietul Dewey era plin de ulei de maşină. Mi-au trebuit luni de zile să i-l scot cu totul din blana aceea lungă. Am descoperit că una dintre urechi îi era sfâşiată şi avea o zgârietură pe nas. I-am curăţat rănile cu gesturi blânde şi iubitoare. Oare de vină fusese vreo altă pisică? Vreo sârmă desprinsă de cine ştie unde? Apărătoarele vreunei maşini? I-am frecat urechiuşa tăiată între degete, iar el nici nu s-a clintit. „Ce-ai păţit?” voiam să-l întreb, dar amândoi căzuserăm deja de acord să nu mai discutăm niciodată despre acest incident.

Mulţi ani mai târziu, am căpătat obiceiul de a lăsa deschisă una dintre uşile laterale în timpul şedinţelor consiliului director al bibliotecii. Cathy Greiner mă întreba de fiecare dată:

— Nu ţi-e teamă că Dewey o să fugă afară?

Eu coboram ochii spre motan, care, ca de obicei, era prezent la orice şedinţă, iar el se uita spre mine. Privirea lui îmi spunea la fel de clar ca şi cum s-ar fi jurat prin vorbe că nu mai avea de gând să fugă. De ce nici unul dintre ceilalţi oameni nu înţelegea asta?

— Nu pleacă nicăieri, îi răspundeam lui Cathy. Îi e loial bibliotecii.

Şi chiar aşa era. Vreme de şaisprezece ani, Dewey n-a mai ieşit niciodată în holişor. Se întindea lângă uşa de la intrare, mai ales dimineaţa, dar nu se mai lua după vizitatorii care plecau. Dacă uşile se deschideau şi auzea camioane, se ascundea imediat în zona destinată bibliotecarilor. Nu voia sub nici o formă să se mai apropie de vreun camion în mişcare. Lui Dewey îi trecuse definitiv pofta de a explora lumea exterioară.

Capitolul 15

Motănelul preferat al oraşului Spencer

Cam la o lună de zile după evadarea lui Dewey, Jodi a plecat din Spencer. Nu eram sigură că-mi puteam permite s-o trimit la facultate, dar ea nu mai voia să rămână acasă. Fiica mea îşi dorea să călătorească, aşa că s-a angajat pe post de bonă în California şi a început să strângă bani pentru a-şi plăti studiile. Sunt convinsă că n-a deranjat-o deloc faptul că statul California era foarte departe de mine.

În ultimul ei weekend, l-am adus şi pe Dewey acasă. Ca întotdeauna, motănelul a stat lipit de ea ca un magnet. Cred că nopţile petrecute alături de ea îi plăceau cel mai mult. Când Jodi a tras cuvertura, Dewey a sărit imediat pe pat. Adică s-a cuibărit chiar înaintea ei. Când fiica mea a terminat cu spălatul pe dinţi, el era deja întins pe pernă, gata să se lipească de ea. În clipa în care Jodi s-a culcat pe pat, Dewey i s-a lipit de faţă. Nici n-o mai lăsa să respire. Fiica mea l-a împins jos, dar el s-a întors imediat. Jodi l-a împins iar. El i s-a urcat pe faţă. Iar l-a împins. I s-a întins pe gât.

— Stai jos, Dewey.

În cele din urmă, pisoiul a cedat şi s-a culcat lângă şoldul ei. Acum Jodi putea să respire, dar nu putea să se răsucească. Oare Dewey simţea că fata noastră urma să plece, poate pentru totdeauna? Când dormea cu mine, motănelul se foia prin şi pe lângă pat toată noaptea. Acum explora casa, acum se cuibărea lângă mine. Pe Jodi însă n-a părăsit-o nici o secundă. Doar la un moment dat a coborât puţin ca să-i atace picioarele, care erau acoperite cu pilota, dar mai departe nu s-a aventurat. Jodi n-a prea închis ochii în noaptea aceea.

Următoarea dată când Dewey a venit la mine acasă, Jodi plecase. Cu toate acestea, motănelul a găsit o cale de a fi aproape de ea: a stat toată noaptea în camera ei,

făcut ghem pe podea, lângă calorifer, visând, cu siguranţă, la nopţile calde de vară pe care le petrecuse lipit de şoldul ei.

— Ştiu, Dewey, i-am spus. Ştiu.

După o lună, l-am dus la prima lui şedinţă foto oficială. Aş vrea să vă pot spune c-am făcut asta din sentimentalism, că lumea mea era în transformare şi voiam să salvez momentul acela pentru eternitate sau că-mi dădusem seama că Dewey era pe punctul să devină mult mai important decât ne imaginaserăm. Dar adevăratul motiv l-a reprezentat un simplu cupon. Rick Krebsbach, fotograful oraşului, le făcuse clienţilor săi o ofertă promoţională: un set de fotografii cu animale de companie la preţul de zece dolari.

Dewey era un motănel atât de cuminte, încât m-am convins singură că a-i face un portret în studioul unui fotograf profesionist nu putea fi un lucru dificil. Dar Dewey a urât studioul lui Rick. De cum a intrat pe uşă, a început să-şi rotească ochii în toate direcţiile. L-am aşezat pe un scaun, dar s-a dat jos imediat. L-am luat în braţe şi l-am pus la loc. Cum m-am îndepărtat puţin, Dewey a şi luat-o la goană.

— E agitat. N-a ieşit prea mult din bibliotecă, am spus urmărindu-l în timp ce mirosea obiectele din studio.

— Asta nu-i nimic, m-a asigurat Rick.

— Se lucrează greu cu animalele?

— Nici nu-ţi imaginezi, mi-a răspuns el, în timp ce amândoi ne uitam cum Dewey îşi îndesa capul sub o pernă. Unul dintre câini a încercat să-mi mănânce aparatul de fotografiat. Altul chiar mi-a mâncat florile artificiale. Acum, că mă gândesc mai bine, tot el a şi vomat pe perna aia.

L-am luat pe Dewey în braţe, dar atingerea mea nu l-a calmat. Continua să se uite de jur-împrejur, mai mult neliniştit decât curios.

— Au existat şi multe episoade nefericite, în timpul cărora animalele au făcut pipi prin studio. Ba chiar am

fost nevoit să arunc unul dintre cearşafuri. Sigur că dezinfectez totul, dar, pentru un animal ca Dewey, probabil că aici miroase ca la grădina zoologică.

— Nu e obişnuit cu alte animale, am zis eu, deşi îmi dădeam seama că lucrurile nu stăteau chiar aşa.

Pe Dewey nu-l interesau alte animale. Ignora de fiecare dată câinele care venea la bibliotecă împreună cu stăpânul lui nevăzător. Nu-l băga în seamă nici pe dalmaţian. Aici nu era vorba de frică, ci de nedumerire.

— La bibliotecă ştie ce aşteaptă oamenii de la el, în schimb ăsta e un loc pe care nu-l înţelege.

— Nu vă grăbiţi.

Atunci mi-a venit o idee.

— Pot să-i arăt aparatul de fotografiat?

— Dacă tu crezi c-o să-l ajute.

La bibliotecă, Dewey poza tot timpul, dar acelea erau nişte aparate de fotografiat simple. Camera lui Rick era un model profesional, cu corp masiv, semănând cu o cutie. Dewey nu mai văzuse niciodată aşa ceva, dar învăţa repede.

— E un aparat de fotografiat, Dewey. De fotografiat. Am venit aici ca să-ţi facem o poză.

Motănelul a mirosit obiectivul. S-a tras puţin în spate, s-a uitat la el, apoi l-a mai mirosit o dată. Simţeam cum se relaxa şi mi-am dat seama că înţelesese.

Atunci i-am arătat cu mâna:

— Scaun. Stai pe scaun.

L-am lăsat din braţe. Pisoiul a mirosit fiecare picior al scaunului şi de două ori blatul. Apoi a sărit pe el şi şi-a fixat privirea în obiectiv. Rick a venit repede şi-a tras şase poze.

— Nu-mi vine să cred, a comentat el, în timp ce Dewey se dădea jos.

N-am vrut să-i spun lui Rick, dar Dewey făcea asta mereu. Motănelul meu şi cu mine aveam o modalitate de comunicare pe care nici măcar eu nu o înţelegeam. Dewey părea să ştie întotdeauna ce voiam, dar, din

păcate, asta nu însemna că mă şi asculta de fiecare dată. Nici măcar nu trebuia să rostesc cuvintele *perie* sau *baie,* era suficient să le gândesc, iar Dewey dispărea cât ai clipi. Ţin minte că, într-o după-amiază, în timp ce treceam pe lângă el, a ridicat ochii către mine cu aceeaşi atitudine de leneşă indiferenţă. *Bună. Ce mai faci?*

Eu m-am gândit: „Are două ghemotoace de păr pe gât. Ar trebui să iau foarfeca şi să i le tund". În secunda în care ideea mi s-a conturat în minte, *zvââârrr,* motănelul a şi luat-o la fugă.

Dar, după recenta escapadă, Dewey îşi folosise puterile exclusiv în scopuri benefice, nu pentru a pune în practică alte boroboaţe. Nu numai că anticipa ceea ce-mi doream, dar şi punea în aplicare. Sigur, când venea vorba de treburi legate de bibliotecă, nu şi de periat sau îmbăiere. Acesta era şi unul dintre motivele pentru care fusese atât de cooperant în povestea cu fotografia. Dewey voia să facă tot ce era mai bine pentru bibliotecă.

— Ştie că e pentru bibliotecă, i-am comunicat eu lui Rick, dar mi-am dat seama că fotograful nu mă credea.

În fond, de ce i-ar păsa unui pisoi de o bibliotecă? Şi cum să facă un motănel legătura dintre bibliotecă şi un studio foto aflat de cealaltă parte a străzii? Dar acesta era adevărul, iar convingerea mea era de neclintit.

L-am luat pe Dewey în braţe şi l-am mângâiat acolo unde îi plăcea lui cel mai mult: pe cap, între urechi.

— Ştie ce e un aparat de fotografiat. Nu-i e frică.

— A mai pozat vreodată?

— De cel puţin două-trei ori pe săptămână. Pentru vizitatori. Îi place la nebunie.

— Nu prea sună a comportament de motan.

Am vrut să-i spun că Dewey nu era un motan oarecare, dar Rick fotografiase animale de companie toată săptămâna. Probabil că auzise replica asta de sute de ori.

Şi totuşi, dacă vă uitaţi la fotografia lui Dewey, cea pe care i-a făcut-o Rick în ziua aceea (e pe coperta

volumului de faţă), vă puteţi da seama imediat că, într-adevăr, Dewey nu e un motan oarecare. Da, e un motan frumos, dar, mai mult decât atât, e relaxat. Nu-i e frică de aparatul de fotografiat, nu e nedumerit în legătură cu ceea ce i se întâmplă. Are ochii mari şi limpezi.

Blana îi stă perfect. Nu arată ca un pisoi, dar nici ca un motan adult. E asemenea unui tânăr aflat la poza de absolvire sau unui marinar care, înainte de a pleca în prima lui călătorie, se imortalizează pentru a-i lăsa iubitei lui o amintire. Dewey stă drept, capul are o postură demnă, iar ochii lui privesc calm în obiectiv. De fiecare dată când văd poza asta zâmbesc, fiindcă motănelul meu pare atât de serios. Arată ca şi cum ar vrea să demonstreze că e puternic şi chipeş, dar figura nu-i prea reuşeşte, deoarece e incredibil de drăgălaş.

La câteva zile după ce am primit fotografiile, am aflat că Shopko, un lanţ de magazine universale similar celor deţinute de companiile Wal-Mart sau Kmart, organizase un concurs de fotografii cu animale de companie. Scopul era acela de a strânge bani pentru o cauză caritabilă. Fiecare persoană plătea un dolar ca să voteze, iar suma astfel obţinută era folosită pentru lupta împotriva distrofiei musculare. O atitudine caracteristică oraşului Spencer. La noi se strângeau întotdeauna fonduri pentru ceva, iar iniţiativele erau mereu susţinute de către cetăţeni. Postul local de radio, KCID, promova şi el aceste eforturi. Şi ziarul publica deseori câte un articol. Iar rezultatele erau de obicei copleşitoare. Locuitorii din Spencer nu au foarte mulţi bani, dar atunci când cineva se află în nevoie suntem fericiţi să-i întindem o mână de ajutor. Asta înseamnă mândrie civică.

Dintr-un impuls, l-am înscris şi eu pe Dewey în concurs. În fond, poza fusese făcută pentru promovarea bibliotecii, iar ocazia era una perfectă pentru a scoate în evidenţă acest aspect ieşit din comun al instituţiei, nu? Câteva săptămâni mai târziu, Shopko a expus în faţa magazinului, înşirate pe-o sforicică, vreo douăsprezece

fotografii cu câini şi pisici. Cetăţenii au votat, iar Dewey a câştigat detaşat. A obţinut mai bine de 80% dintre voturi, de şapte ori mai multe decât ocupantul locului doi. Era ceva absolut ridicol. Când m-au sunat de la magazin să mi se comunice rezultatul, mi-a fost aproape ruşine.

În parte, succesul covârşitor al lui Dewey s-a datorat pozei. Pisoiul te priveşte direct în ochi şi-ţi cere să te uiţi şi tu la el. Reuşeşte să stabilească o legătură la nivel personal, deşi atitudinea lui e mai degrabă formală.

Pe de altă parte, succesul i-a fost asigurat şi de frumuseţea lui. Dewey e suav şi seducător, ca un idol din spectacolele de matineu ale anilor ’50. E atât de arătos, încât nu poţi decât să-l iubeşti.

Un alt motiv de succes a fost personalitatea lui. În poze, majoritatea pisicilor arată speriate de moarte, sunt nerăbdătoare să miroase aparatul de fotografiat ori par dezgustate de întregul proces — sau, deseori, toate trei la un loc. Cei mai mulţi dintre câini arată ca şi cum ar fi pe punctul s-o ia razna: să dărâme totul prin cameră, să se înfăşoare într-un cablu electric şi-apoi să roadă aparatul de fotografiat. Dewey însă e perfect calm.

Dar, în primul rând, Dewey a câştigat concursul pentru că era celebru, oraşul îl adoptase; nu numai vizitatorii fideli ai bibliotecii, mi-am dat seama pentru prima dată, ci întregul oraş. În vreme ce eu eram ocupată cu şcoala, cu Jodi şi cu lucrările de renovare, Dewey îşi ţesuse, pe tăcute, pânza magică. Poveştile, nu doar cele legate de felul în care fusese salvat, dar şi cele despre viaţa şi relaţiile lui, se strecurau prin crăpăturile eşafodajului şi năşteau mlădiţe proaspete. Dewey nu mai era doar pisoiul de la bibliotecă. Devenise pisoiul Spencerului. Era sursa noastră de inspiraţie, prietenul nostru, exemplul nostru de supravieţuitor. Era unul dintre noi. Şi, în acelaşi timp, era al nostru.

Era Dewey o mascotă? Nu. Schimbase el felul în care oraşul se percepea pe sine? Cu siguranţă. Evident că schimbarea aceasta nu atinsese pe toată lumea, dar

afectase o mulţime de oameni. Dewey ne reamintise, o dată în plus, că eram un oraş special. Un oraş cu oameni cărora le păsa. Care preţuiau lucrurile mărunte. Care înţelegeau că viaţa nu înseamnă cantitate, ci calitate. Dewey reprezenta încă un motiv pentru care acest orăşel temerar din câmpiile statului Iowa trebuia iubit. În mintea localnicilor, dragostea pentru Spencer şi dragostea pentru Dewey se contopeau.

Capitolul 16

Celebrul motan de bibliotecă al statului Iowa

Privind în urmă, îmi dau seama acum că evadarea lui Dewey a reprezentat un punct de cotitură, o ultimă aventură menită să marcheze încheierea perioadei de tinereţe. După asta, a fost cât se poate de mulţumit cu viaţa lui: să fie motanul din Biblioteca Publică a oraşului Spencer, un prieten, un confident şi un ambasador al bunăvoinţei pentru toată lumea. Îi întâmpina pe vizitatori cu un entuziasm inepuizabil. Şi-a perfecţionat rafinata artă a statului întins în mijlocul secţiunii de non-ficţiune pentru adulţi, acolo unde putea fi văzut din orice punct al bibliotecii şi unde era şi destul loc, astfel încât oamenii să nu calce pe el. Dacă se afla într-o dispoziţie contemplativă, Dewey se întindea pe burtă, cu capul ridicat şi lăbuţele din faţă împreunate cu nonşalanţă. Am denumit poziţia aceasta Buddha. Motănelul era în stare să rămână aşa şi o oră întreagă, asemenea unui grăsun împăcat cu lumea. Cealaltă poziţie preferată era întins pe spate, cu lăbuţele răsfirate către toate cele patru puncte cardinale. Când se aşeza în felul acesta, se relaxa complet.

E uimitor cum, atunci când te opreşti din goană şi te linişteşti, lumea vine către tine. Sau, dacă nu lumea, cel puţin Iowa. Curând după concursul Shopko, Dewey a fost subiectul rubricii *Iowa Boy,* a lui Chuck Offenburger, din *Des Moines Register. Iowa Boy* era una dintre acele rubrici care spuneau lucruri de tipul: „Aceasta a fost cea mai şocantă veste pe care am aflat-o în ultimii ani, de când am descoperit că Biblioteca Publică din Cleghorn, aflată la o aruncătură de băţ, a început să împrumute vizitatorilor tăvi de prăjituri”. În realitate, articolul exact

asta a spus şi da, Biblioteca Publică din Cleghorn, care se află la o aruncătură de băţ, chiar împrumută vizitatorilor tăvi de prăjituri. Ştiu cel puţin o duzină de biblioteci din Iowa care deţin colecţii extinse de tăvi de prăjituri. Bibliotecarii le atârnă pe pereţi. Dacă vrei să faci un tort deosebit, de pildă unul în formă de Winnie the Pooh, pentru ziua de naştere a vreunui prichindel, atunci mergi la bibliotecă. Ei, astea da instituţii care-şi servesc comunitatea!

Când am citit articolul, m-am gândit: „Uau, Dewey a ajuns celebru!" Ne era puţin lucru ca un oraş să adopte o pisică. Darămite ca o întreagă regiune să facă asta, aşa cum se întâmplase cu nord-vestul statului Iowa. Biblioteca primea zilnic vizitatori din orăşelele şi de la fermele din comitatele vecine. Persoanele care-şi aveau reşedinţa de vară în zona lacurilor veneau cu maşinile până în Spencer ca să-l cunoască pe Dewey, pentru ca apoi să dea sfară-n ţară pe la vecinii şi oaspeţii lor, care ne treceau pragul săptămâna următoare. Dewey apărea frecvent în publicaţiile din oraşele apropiate. Dar să se scrie despre el în *The Des Moines Register!* Acesta era ziarul cotidian din capitala statului, care avea o populaţie totală de aproape 500000 de locuitori. *The Des Moines Register* se citea în tot statul. Probabil că mai bine de un milion de oameni citeau chiar în clipa aceea articolul despre Dewey. Adică mai multe persoane decât cele care veneau la târgul Clay County!

După *Iowa Boy,* Dewey a început să apară în mod regulat la emisiunile de ştiri locale de la posturile de televiziune care emiteau din Sioux City, Iowa şi Sioux Falls, South Dakota. În scurtă vreme a început să se vorbească despre el şi pe posturile din alte oraşe şi state învecinate. Fiecare ştire începea la fel, cu o voce care anunţa în fundal: *Într-o dimineaţă geroasă de ianuarie, biblioteca din Spencer nu se aştepta să găsească în cutia de recuperare altceva decât cărţi...* Indiferent cum îl încadrau, tabloul rămânea acelaşi: un pisoi amărât şi

slăbit, aproape mort de frig, care cerşea ajutorul oamenilor. Povestea sosirii lui Dewey la bibliotecă era irezistibilă.

Dar la fel era şi personalitatea lui. Majoritatea echipelor de televiziune nu erau obişnuite să filmeze pisici — fireşte, în partea de nord-vest a statului Iowa existau mii de pisici, dar nici una nu ajunsese în faţa unui aparat de filmat — aşa că întotdeauna începeau cu ceea ce lor li se părea a fi o idee bună:

— Puneţi-l să se comporte normal.

— Păi, priviţi-l: doarme într-o cutie, cu coada afară şi cu burta revărsată peste margini. Mai normal de-atât nu se poate.

După cinci secunde:

— N-ar putea să sară sau ceva de genul ăsta?

Dewey le oferea întotdeauna tot ce pofteau. Sărea peste aparatul de filmat pentru o scenă de acţiune în zbor. Trecea printre două cărţi expuse ca să-şi demonstreze agilitatea. Alerga şi facea un salt din capătul raftului cu cărţi. Distra câte-un copil. Se amuza jucându-se cu firul lui de lână roşie. Stătea liniştit pe calculator şi privea direct către cameră, ca un model de bună creştere. Nu se dădea în spectacol. Să pozeze în faţa aparatelor de fotografiat sau de filmat facea parte din fişa postului său de director de publicitate al bibliotecii, iar el îşi îndeplinea sarcina. Cu entuziasm.

Apariţia lui Dewey în *Living in Iowa*, o serie de emisiuni ale televiziunii publice Iowa, care tratează diverse probleme, evenimente şi persoane din statul Iowa, a fost una tipică. Echipa de la *Living in Iowa* a sosit la bibliotecă la ora şapte şi jumătate dimineaţa. Dewey era pregătit. S-a rostogolit. A sărit printre rafturi. S-a apropiat şi şi-a lipit năsucul de obiectivul aparatului de filmat. A stat la piciorul prezentatoarei — o tânără foarte frumoasă — pe care a sedus-o imediat.

— Pot să-l iau în braţe? a întrebat ea.

I-am arătat fetei poziţia Dewey — peste umărul drept, cu fundul sprijinit de braţul şi capul atârnat pe spate. Dacă voiai să-l ţii mai mult timp, atunci trebuia să foloseşti poziţia Dewey.

— Uite că stă! a şoptit prezentatoarea încântată în clipa în care motănelul i s-a drapat pe umăr.

Dewey a ridicat imediat capul. *Ce-a zis?*

— Cum îl fac să se liniştească?

— Mângâie-l.

Prezentatoarea l-a mângâiat pe spate. Dewey şi-a lăsat capul pe umărul ei şi i s-a lipit de gât.

— A început! Simt cum toarce.

Fata i-a zâmbit cameramanului şi i-a şoptit:

— Înregistrezi?

Am fost tentată să-i spun: „Normal că stă. Aşa face cu toată lumea”. Dar ce sens avea să-i stric bucuria?

Episodul cu Dewey a fost difuzat câteva luni mai târziu. S-a numit „Poveste despre două pisici”. (Da, titlul e un joc de cuvinte inspirat de Charles Dickens.) Cealaltă pisică era Tom, care locuia în magazinul Kibby’s Hardware, din Conrad, Iowa, un orăşel aflat în centrul statului. Ca şi Dewey, Tom fusese găsit în cea mai friguroasă zi a anului. Patronul magazinului, Ralph Kibby, a dus motănelul îngheţat la veterinar. „I-au făcut injecţii de şaizeci de dolari”, povestea omul în interviu, „şi mi-au zis că dacă până dimineaţă nu moare, atunci are şanse să supravieţuiască.” În timp ce urmăream episodul, mi-am dat seama de ce prezentatoarea fusese aşa de fericită în dimineaţa aceea, în film apărea o secvenţă de cel puţin treizeci de secunde în care Dewey stătea lipit de umărul ei — cu Tom nu reuşiseră să obţină decât o secundă în care motănelul îi mirosise degetul.

Dewey nu era singurul care-şi lărgea orizontul. În timpul programului de masterat, devenisem foarte activă în cadrul cercului bibliotecilor de stat şi, după absolvire, am fost aleasă preşedinta Asociaţiei Bibliotecilor Mici din Iowa, un grup care milita pentru bibliotecile din oraşele

cu o populaţie mai mică de 10 000 de locuitori. Mă rog, când am intrat în organizaţie, partea cu militatul era mai mult metaforică. Asociaţia aceasta suferea de complexul inferiorităţii. „Noi suntem neînsemnaţi”, gândeau oamenii. „Cui îi pasă de noi? Mai bine să ne rezumăm la prăjiturele, pahare cu lapte şi câteva bârfe.”

Dar eu constatasem pe propria-mi piele că mic nu înseamnă neapărat şi irelevant, iar exemplele anterioare m-au inspirat.

— Voi credeţi că oraşele mici nu contează? i-am întrebat. Credeţi că bibliotecile voastre nu pot avea un rol important? Uitaţi-vă la Dewey. Toţi bibliotecarii din Iowa ştiu cine e Dewey Citeştemaimulte Cărţi. A apărut de două ori pe coperta buletinului informativ al bibliotecilor din Iowa. Tot de două ori a apărut şi în buletinul informativ al Societăţii Naţionale a Pisicilor de Bibliotecă şi primeşte scrisori de la admiratori din Anglia şi Belgia. S-a scris despre el şi în buletinul informativ al bibliotecilor de stat din... Illinois. În fiecare săptămână primesc telefoane de la bibliotecari care mă întreabă cum să-i convingă pe membrii consiliilor directoare să le permită să adopte şi ei câte-o pisică. Toate astea vi se par irelevante?

— Deci ar trebui să ne luăm cu toţii pisici?

— Nu. Ar trebui să credeţi în voi.

Şi asta au şi făcut. Doi ani mai târziu, Asociaţia Bibliotecilor Mici se transformase în grupul militant cel mai activ şi mai respectat din tot statul.

Cu toate acestea, marea realizare a lui Dewey nu a venit ca urmare a eforturilor mele, ci prin intermediul poştei. Într-o după-amiază, la bibliotecă a sosit un pachet care conţinea douăzeci şi patru de exemplare din numărul de pe lunile iunie/iulie 1990 al revistei *Country*, o publicaţie naţională cu un tiraj de cinci milioane de exemplare. Nu era ceva neobişnuit să primim reviste de la publicişti care doreau să crească numărul abonamentelor de la biblioteci, dar douăzeci şi patru de

exemplare? Eu nu citisem niciodată revista *Country* şi nu discutasem cu nici un redactor de la ei, dar mi-a plăcut mottoul lor: „Pentru cei care trăiesc la ţară sau tânjesc după viaţa de acolo”. Aşa că am hotărât s-o răsfoiesc. Şi, la pagina 57, am descoperit un articol de două pagini, color, despre Dewey Citeştemaimulte Cărţi de la Biblioteca Publică din Spencer. Materialul era ilustrat cu fotografii trimise de o localnică pe care nici măcar n-o cunoşteam, dar a cărei fiică frecventa biblioteca. Evident, copila se dusese acasă şi-i povestise mamei despre Dew.

Articolul nu era mare, dar impactul lui a fost extraordinar. Ani de zile, vizitatorii mi-au mărturisit cât de mult fuseseră inspiraţi de către acesta. Redactori care ne telefonau solicitând informaţii pentru alte materiale despre Dewey citau deseori articolul respectiv. După mai bine de zece ani, am deschis un plic sosit prin poştă şi înăuntru am găsit o copie impecabilă a acestuia. Pagina fusese ruptă cu grijă, aproape de cotor. Femeia care ni-l trimisese voia să ştiu cât de mult însemnase pentru ea povestea lui Dewey.

În Spencer, oamenii care uitaseră de Dewey sau care nu fuseseră niciodată interesaţi de el au început din clipa aceea să-i acorde atenţie. Până şi adunarea de la Sister’s Cafe a ciulit urechile. Perioada cea mai grea a crizei agricole trecuse, iar liderii noştri căutau noi metode pentru atragerea de investiţii. Dewey primea genul de expunere naţională la care diriguitorii nu puteau decât să viseze şi, desigur, toată acea energie şi frenezie influenţau comunitatea. Fireşte, nimeni nu a construit vreo fabrică de dragul unei pisici, dar nici nu s-a văzut vreodată cineva care să construiască o fabrică într-un oraş despre care n-a auzit. Dewey îşi îndeplinea încă o dată rolul, şi nu doar în Spencer, ci, de data aceasta, şi în restul lumii, dincolo de câmpurile cu porumb din Iowa.

Cea mai importantă schimbare a fost totuşi aceea legată de sentimentul de mândrie. Prietenii lui Dewey

erau mândri de el şi toată lumea era mândră să-l aibă în oraş. Un bărbat, întors în Spencer pentru reuniunea de douăzeci de ani de la terminarea liceului, a trecut pe la bibliotecă în căutare de ziare din anul absolvirii. Sigur că Dewey l-a sedus imediat. Dar, când a auzit şi despre prietenii pisicuţului şi-a văzut şi articolele despre el, omul s-a declarat cu adevărat impresionat. Mai târziu, ne-a scris ca să ne mulţumească şi să ne anunţe că le povestise tuturor cunoştinţelor lui din New York despre minunatul lui orăşel natal şi despre simpaticul motan de la bibliotecă.

Bărbatul respectiv nu a fost singurul vizitator de acest fel. În fiecare săptămână veneau trei sau patru persoane care voiau să-l cunoască pe motanul meu.

— Am venit să-l vedem pe motănelul cel faimos, ne-a anunţat într-o zi un bărbat în vârstă, în timp se se apropia de biroul de la recepţie.

— Doarme în spate. Mă duc să-l aduc.

— Mulţumesc, a spus bărbatul, făcându-i semn unei tinere în spatele căreia se ascundea o fetiţă blondă. Am vrut ca nepoata mea, Lydia, să-l cunoască. A venit să mă viziteze tocmai din Kentucky.

Când Lydia l-a văzut pe Dewey, a început să zâmbească şi a ridicat ochii către bunicul ei, ca şi cum i-ar fi cerut voie să se apropie de motănel.

— Du-te la el, scumpa mea. Dewey nu muşcă.

Fetiţa a întins mâna temătoare, dar două minute mai târziu, era pe podea, mângâindu-l pe Dewey.

— Vezi? i s-a adresat bărbatul mamei fetiţei. Ţi-am zis eu că merită să veniţi până aici.

Presupun că omul se referea fie la Dewey, fie la bibliotecă, dar bănuiesc că, de fapt, se gândea la ceva mult mai profund.

După câtva timp, în vreme ce mama şi fiica îl mângâiau pe motănel, bunicul a venit la mine şi mi-a spus:

— Va mulţumesc foarte mult că l-aţi adoptat pe Dewey.

Mi s-a părut că ar fi vrut să mai adauge ceva, dar amândoi am înţeles că spusese deja destul. Peste treizeci de minute, în timp ce grupul pleca, am auzit-o pe tânără zicându-i bărbatului:

— Ai avut dreptate, tată. A fost minunat. Ar fi trebuit să venim mai curând.

— Nu-i nimic, mami, a intervenit fetiţa. O să-l mai vedem şi la anul.

Mândrie. Încredere. Siguranţa că această pisică, această bibliotecă, această experienţă, poate chiar şi acest oraş reprezentau ceva deosebit. După articolul din *Country*, Dewey n-a devenit nici mai frumos, nici mai prietenos decât înainte, de fapt, celebritatea nu l-a schimbat deloc. Tot ceea ce-şi dorea el era un loc cald unde să doarmă, o conservă proaspătă cu mâncare, dragostea şi atenţia fiecărei persoane care trecea pragul Bibliotecii Publice din Spencer. Dar, în acelaşi timp, Dewey *se schimbase,* fiindcă acum oamenii îl priveau altfel.

Dovada? Înainte de apariţia articolului din revista *Country,* nimeni nu ieşise în faţă să-şi asume vina de a-l fi vârât pe bietul pisoi în cutia de recuperare a cărţilor. Toată lumea îi cunoştea povestea, dar nimeni nu-şi mărturisise păcatul. După ce Dewey a devenit cunoscut prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă, unsprezece persoane au venit la mine şi, în mare taină, au jurat pe mormântul mamelor (sau pe ochii acestora, în cazul în care erau încă în viaţă) că ei îi făcuseră vânt motănelului pe tobogan. Nici una dintre aceste persoane nu se considera vinovată, cu toţii se lăudau cu gestul lor.

— Mereu am ştiut c-o să ajungă bine, era concluzia fiecărui candidat.

Unsprezece oameni! Va vine să credeţi? Pe aleea din spatele bibliotecii trebuie să fi fost un adevărat concurs pentru salvarea pisoiului.

PROGRAMUL ZILNIC

Aşa cum a fost el conceput de Dewey Citeştemaimulte Cărţi, curând după regretabilul incident din afara Bibliotecii Publice din Spencer, şi urmat pentru tot restul vieţii lui

7:30 a.m. Vine mama. *Cer de mâncare, dar nu insistent. Urmăresc tot ce face ea. O urmez peste tot. O fac să se simtă deosebită.*

8:00 a.m. Sosesc bibliotecarii. *Petrec o oră cercetându-i pe toţi. Aflu cine are o dimineaţă mai proastă şi-i acord onoarea de a mă mângâia cât doreşte. Sau până când...*

8:58 a.m. Pregătirea. *Îmi ocup locul de lângă uşa de la intrare, gata să-l întâmpin pe primul vizitator al zilei. Gestul meu are şi rolul de a le atrage atenţia bibliotecarilor mai distraţi asupra orei. Nu-mi place deloc când biblioteca se deschide cu întârziere.*

9:00-10:30 a.m. Se deschid uşile. *Îi întâmpin pe vizitatori. Mă ţin după cei mai drăguţi, îi ignor pe cei răutăcioşi, dar le ofer tuturor ocazia să-şi însenineze ziua acordându-mi atenţie. Faptul că vă dau voie să mă mângâiaţi este darul pe care vi-l ofer pentru că aţi venit la bibliotecă.*

10:30 a.m. Aleg pe cineva în poala căruia să dorm. *Când te cuibăreşti în poala cuiva, o faci cu scopul de a dormi, nu de a te juca. Jucatul în poala cuiva e pentru pisoi.*

11:30-11:45 a.m. Mă relaxez. *În mijlocul secţiunii de nonficţiune pentru adulţi, cu capul ridicat şi lăbuţele din faţă încrucişate. Oamenii au denumit poziţia asta*

Buddha. Eu am botezat-o Leul. Hakuna Matata. Nu, nu ştiu ce înseamnă chestia asta, dar copiii tot vorbesc despre ea.

11:45 am.-12:15 p.m. Mă întind. *Când devin prea obosit să-mi mai ţin capul sus, mă întind: pe spate, cu lăbuţele răsfirate înspre toate cele patru puncte cardinale. Mângâierile sunt asigurate. Dar nu trebuie să adorm. Dacă adormi, devii vulnerabil la atacurile asupra abdomenului. Detest atacurile asupra abdomenului.*

12:15-12:30 p.m. Prânzul în camera angajaţilor. *Are cineva iaurt? Nu? Ei, nu-i nimic.*

12:30-1:00 p.m. Excursie cu căruciorul! *Când bibliotecarii din tura de după-amiază reaşază volumele pe raft, sar în cărucior şi mă plimb prin toată biblioteca. Aaaa, e atât de plăcut să mă relaxez, cu picioarele atârnându-mi printre barele metalice ale căruciorului.*

1:00-3:55 p.m. Timp liber. *Văd cum stau lucrurile prin bibliotecă. Împletesc ascensiunea pe lămpi cu mai multe reprize de somn. Îi întâmpin pe vizitatorii de după-amiază. Petrec zece minute cu mama. Curăţarea blănii este încurajată, dar nu obligatorie. Şi nu trebuie să uit să-mi găsesc o cutie drăguţă în care să trag un pui de somn. De parcă aş putea uita aşa ceva!*

3:55 p.m. Cina. *Oamenii se încăpăţânează să creadă că masa de seară se ia la ora patru. Dacă o să stau destul timp cu ei, până la urmă vor învăţa cum se procedează de fapt.*

4:55 p.m. Pleacă mama. *Sar în jurul ei ca să-şi aducă aminte că vreau să mă joc cu ea. O cursă de viteză şi un salt de pe marginea raftului, completat cu o tumbă prin aer, generează de fiecare dată efectul dorit.*

5:30 p.m. Joacă. *Mama îi spune cursa Boodha. Eu o numesc chestia cu mingea, fiindcă nu există nimic mai plăcut decât să baţi mingea pe culoar. Cu excepţia jocului cu firul de lână roşie. Îmi iubesc la nebunie firul de lână roşie. Vrea cineva să mi-l agite puţin prin faţa ochilor?*

8:55 p.m. Pleacă bibliotecarii din ultimul schimb. *Repet figurile de la ora 4:55, dar nu mă aştept să obţin acelaşi rezultat decât dacă Joy a fost şi ea în tura de seară. Joy îşi găseşte întotdeauna timp să-mi facă un ghemotoc de hârtie şi să mi-l arunce prin bibliotecă. Alerg după ghemotoc cât pot de repede, dar odată ajuns la el, îl ignor întotdeauna.*

9:00 p.m.-7:30 a.m. Timpul meu personal! *În care nu vă priveşte ce fac, băgăcioşilor.*

Capitolul 17
Dewey în era modernă

Nu sunt naivă. Ştiu că nu toată lumea din Spencer l-a iubit pe Dewey. De pildă, femeia aceea care continua să ne trimită, în mod regulat, scrisori prin care amenințe să vină cu vaca în centrul oraşului dacă primăria nu punea capăt injustiţiei şi ororii de a găzdui o pisică într-o instituţie publică. Ea era personajul cel mai energic, dar cu siguranţă nu era unica persoană din oraş care nu înţelegea ce reprezenta Dewey.

— Prin ce e special motanul ăla? se întrebau astfel de indivizi în timp ce-şi beau cafeaua la Sister's Cafe. Nu iese niciodată din bibliotecă. Doarme cât e ziua de lungă. Nu *face* absolut nimic.

Prin asta voiau să spună că Dewey nu crea locuri de muncă. Motănelul apărea constant în reviste, în ziare, la emisiuni radio de pe tot cuprinsul ţării, dar nu facea nimic pentru a îmbunătăţi parcurile municipale. Nu pava drumurile. Nu atrăgea investiţii noi. Perioada cea mai grea a crizei agricole trecuse, moralul oamenilor era din ce în ce mai ridicat, venise vremea ca Spencerul să-şi întindă aripile şi să atragă noi investitori către curajosul nostru orăşel, care se afla relativ departe de toate cărările bătute de antreprenori.

Comisia de dezvoltare economică din Spencer a înregistrat primul ei succes notabil în 1992, când Montfort, o mare companie de ambalat produse din carne, cu sediul central în Colorado, a decis să închirieze clădirea abatorului din partea de nord a oraşului. În 1952, când întreprinzătorii locali au dezvoltat această afacere, fabrica a devenit mândria Spencerului. Proprietarii erau localnici, conducerea la fel, iar angajaţii, proveniţi tot din rândul localnicilor, erau plătiţi cu salarii de top. În 1974, salariul era de cincisprezece dolari pe oră, acestea fiind cel mai bine plătite slujbe din oraş.

Camioanele făceau coadă pe o milă, aşteptând să fie încărcate. Compania a început să ambaleze mai multe tipuri de produse sub marca Spencer Foods. Lucrul acesta era un motiv de mândrie, mai ales atunci când mergeai în Sioux Falls sau în Des Moines şi vedeai numele Spencer în noile supermarketuri.

În 1968, vânzările au început să scadă. Diverse conglomerate procesatoare se mutaseră în oraşe apropiate, care aveau fabrici mai eficiente şi mână de lucru mai ieftină. Proprietarii noştri au încercat să-şi regândească strategiile şi să reechipeze fabrica, dar nimic n-a mers. În 1979, The Spencer Packing Factory a fost vândută unui competitor naţional. Când muncitorii n-au acceptat salariul nesindical de cinci dolari şi cincizeci de cenţi pe oră, compania a închis fabrica şi s-a mutat în Skylar, Nebraska. Următorii proprietari au fost cei de la Land O'Lakes, dar când recesiunea a venit şi peste noi, la mijlocul anilor '80, firma a atârnat cheia în cui şi a plecat. Nici unii dintre aceşti oameni nu aveau legături în comunitate şi nici motive economice ca să rămână.

Zece ani mai târziu, Montfort a negociat un contract de închiriere cu proprietarul absent al fabricii. Nu era nevoie decât de o reabilitare a clădirii, care să permită extinderea şi aducerea ei la zi. Oraşele mici din întreaga ţară doreau cu disperare crearea mai multor locuri de muncă, dar slujbele din 1974, adică acelea plătite cu cincisprezece dolari pe oră, erau acum oferite de Montfort în schimbul a cinci dolari pe oră şi aproape fără nici un beneficiu social. Aici era vorba de muncă într-un abator, o muncă grea din punct de vedere fizic, paralizantă din punct de vedere psihic, ca să nu mai pomenim mirosul, zgomotul, mizeria şi poluarea. Localnicii au refuzat multă vreme aceste posturi. Majoritatea celor care au ajuns să le ocupe au fost imigranţi hispanici. Oraşele din jurul Spencerului, în care existau abatoare, ca de exemplu Storm Lake, aveau deja peste 25% populaţie hispanică.

Dar Montfort trecuse cu buldozerul prin zeci de oraşe, aşa că nici nu s-a obosit să ia în considerare temerile noastre sau să ne ofere vreo concesie. Liderii comunităţii erau de partea lor, aşa că nu avea nici un sens să-şi mai bată capul cu restul cetăţenilor. Consiliul orăşenesc a iniţiat obişnuita dezbatere publică privind lucrările de renovare. De obicei întâlnirile de acest gen aveau loc în faţa a cinci oameni strânşi într-o cămăruţă de la sediul consiliului. De data aceasta prezenţa a fost atât de numeroasă, încât reuniunea s-a desfăşurat în cea mai mare încăpere din oraş: sala de sport a şcolii generale. În seara aceea au venit trei mii de oameni, adică mai bine de 25% dintre locuitorii oraşului. Şi nici n-a prea fost o dezbatere.

— Abatoarele creează probleme. Ce vor face în privinţa deşeurilor?

— Abatoarele sunt zgomotoase. Fabrica e la doar o milă de centrul oraşului.

— Şi să nu mai vorbim de mirosuri.

— Cum vor proceda cu camioanele cu porci? Vor trece direct pe Grand Avenue? S-a gândit cineva la efectele pe care le va avea acest lucru asupra traficului?

— Noi vrem slujbe pentru localnici. Astea în ce fel vor ajuta oraşul?

Cu excepţia celor din comisia de dezvoltare economică şi din consiliul orăşenesc, în sala de sport nu existau nici o sută de susţinători ai înfiinţării abatorului. A doua zi, cererea de renovare a primit vot negativ.

Unii oameni — partizanii Montfort din oraş şi consiliile economice din oraşele adiacente — au dat de înţeles că decizia a fost luată pe criterii rasiale.

— Spencerul cel alb ca nufărul, râdeau ei în batjocură, nu vrea ca mexicanii să dea buzna.

Eu nu cred că lucrurile au stat aşa. Spencerul nu e un oraş rasist. De pildă, în anii ’70, am primit cu braţele deschise o sută de familii de refugiaţi din Laos. Fireşte că ne uitam la schimbările survenite în oraşe precum Storm

Lake şi Worthington şi nu ne plăcea ceea ce vedeam, dar problema o reprezentau abatoarele în sine, nu muncitorii. Spencerul s-a ridicat în ziua aceea nu împotriva imigranţilor, ci împotriva poluării, a traficului şi a dezastrului ecologic. Nu eram dispuşi să ne vindem modul de viaţă pentru două sute dintre cele mai proaste locuri de muncă din ţară. Dacă am fi făcut asta, ar fi însemnat că nu învăţaserăm nimic din experienţa Land O'Lakes, compania care părăsise aceeaşi clădire exact când aveam cea mai mare nevoie de ea. Poate că, aşa cum au sugerat unii, am întors atunci spatele progresului economic din dorinţa de a păstra acel gen de oraş — un oraş care se bazează pe comercianţii locali, pe fermieri şi pe manufacturierii de mică anvergură — care nu mai poate să supravieţuiască în America modernă. Dar ştiu un singur lucru: Spencerul ar fi un altfel de oraş dacă primul lucru pe care l-aţi vedea (şi mirosi, şi auzi) când aţi intra în el prin partea de nord ar fi un abator. Iar eu cred că ne e mai bine fără această fabrică.

Spencerul nu se opune afacerilor de anvergură. În decurs de un an de zile, vechiul abator a fost transformat într-un depozit frigorific. Cu această întrebuinţare, el nu a creat atât de multe locuri de muncă, dar salariile erau mai bune şi nu trebuia să te lupţi cu poluarea, cu zgomotul sau cu traficul. Abia dacă-l sesizai în peisaj.

Doi ani mai târziu, în 1994, Spencerul a îmbrăţişat intrarea pe piaţă a ceea ce mulţi consideră a fi cel mai mare şi mai malefic conglomerat comercial: Wal-Mart. Negustorii din centru s-au opus venirii acestei companii şi, mai ales, s-au opus deschiderii unui supermarket Wal-Mart, aşa că şi-au angajat un consultant care să-i consilieze. În fond, micii antreprenori locali erau cei care susţinuseră oraşul. De ce să lase acum din mână piaţa pe care investiseră şi pe care ei înşişi o creaseră? Şi totul în avantajul unui competitor naţional!

— Wal-Martul va fi un lucru extraordinar pentru comerţul din Spencer, le-a spus consultantul. Dacă

încercaţi să intraţi în competiţie cu el, veţi pierde. Dar dacă veţi găsi o nişă pe care el nu o deserveşte — de exemplu, să comercializaţi produse specializate sau să puneţi la dispoziţia cetăţenilor diverse servicii practice —, atunci veţi câştiga. De ce? Pentru că Wal-Mart va aduce mai mulţi clienţi în oraş. E foarte simplu.

Consultantul a avut dreptate. Au existat şi perdanţi, evident, precum cei de la Shopko, care şi-au făcut bagajul şi au părăsit oraşul, dar profiturile comercianţilor din centru au crescut semnificativ după venirea celor de la Wal-Mart. Wal-Mart a făcut ceea ce făcuse şi gara cu zeci de ani înainte: a transformat Spencerul într-o destinaţie regională.

În acelaşi an, 1994, Biblioteca Publică din Spencer a intrat în era modernă. Am renunţat la sistemul învechit de catalogare a cărţilor, acela cu cartoline, ştampile, sertare, coşuri de înregistrare a împrumuturilor, notificări de depăşire a termenului, sisteme de îndosariere complexe şi, desigur, zeci şi zeci de cutii. În locul lui am introdus un sistem computerizat, compus din opt calculatoare. Cutiile pentru cartoline, în care îi plăcea lui Dewey să moţăie după-amiezile, au fost înlocuite cu un calculator aşezat pe biroul de la recepţie. Maşina de scris a lui Kim, pe care pisoiul o adorase în urmă cu câţiva ani, a tăcut şi a adormit. Cu această ocazie, am dat o petrecere: am scos toate sertarele de catalogare, am răsturnat toate cartolinele pe jos şi-apoi am pornit unicul calculator pus la dispoziţia publicului, care le înlocuia pe toate. Cele trei fişete, cu sutele lor de sertare, au fost vândute la licitaţie. Am cumpărat şi eu unul, pe care l-am dus acasă. L-am montat la subsol, alături de un birou de la şcoala din Moneta. În fişet păstrez tot felul de nimicuri decorative, iar în birou am pus toate lucrările şi desenele lui Jodi din şcoala generală, pe care le-am păstrat cu grijă timp de treizeci de ani.

După actualizarea tehnologică din 1994, oamenii au început să folosească biblioteca în mod diferit. Înainte de

apariţia calculatoarelor, dacă o elevă trebuia să scrie un referat despre maimuţe, venea şi împrumuta toate cărţile pe care le aveam despre maimuţe. Acum îşi facea documentarea online şi nu mai împrumuta decât o singură carte. Numărul vizitatorilor Bibliotecii Publice din Spencer a crescut între 1994 şi 2006, dar în tot acest interval nu s-a mai împrumutat decât o treime din numărul volumelor care ieşeau înainte din clădire. În 1987, când Dewey a sosit la noi, era ceva normal ca în cutia de recuperare a cărţilor să găsim un morman gata-gata să dea pe-afară. De zece ani, n-am mai găsit niciodată cutia de recuperare a cărţilor plină. Cele mai populare articole sunt acum DVD-urile cu filme clasice — magazinele locale nu comercializează genul acesta de filme — şi jocurile video. Avem nouăsprezece calculatoare pentru public, dintre care şaisprezece cu acces la internet. Chiar dacă suntem o instituţie mică, ocupăm locul zece în topul bibliotecilor care pun la dispoziţia vizitatorilor cele mai multe calculatoare din întreg sistemul de biblioteci al statului Iowa. Cândva, treaba unui bibliotecar era aceea de a înregistra cărţi şi de a răspunde întrebărilor legate de acestea. Acum bibliotecarul trebuie să se priceapă la calculatoare şi la bazele de date. Înainte, ca să ţină evidenţa utilizării, bibliotecarul de la recepţie făcea un semn pe o foaie de hârtie, de fiecare dată când un vizitator intra în bibliotecă. Vă închipuiţi cât de exact era acest sistem, mai ales atunci când în bibliotecă era multă lume, iar bibliotecarul trebuia să răspundă şi la întrebările despre cărţi. Acum avem un contor electronic, care înregistrează fiecare persoană ce ne trece pragul. Sistemul de înregistrare a împrumuturilor ne spune exact câte cărţi, jocuri şi filme intră şi ies din instituţie şi distinge între articolele cele mai căutate şi cele de care nimeni nu s-a mai atins de ani de zile.

Şi totuşi, în ciuda schimbărilor, Biblioteca Publică din Spencer a rămas, în esenţă, la fel. Covorul este altul.

Fereastra din spate, aceea care dădea spre alee, a fost zidită şi acoperită cu rafturi pentru cărţi. Avem mai puţin lemn, mai puţine sertare şi mai multe echipamente electronice. Dar în clădire mai există grupuri de copii care râd şi ascultă poveşti. Elevi de şcoală generală care-şi petrec timpul liber alături de noi. Oameni în vârstă care răsfoiesc ziare. Oameni de afaceri care citesc reviste. Biblioteca aceasta n-a fost niciodată acel templu liniştit al cunoaşterii care era vechea Carnegie, dar e un spaţiu relaxat şi relaxant.

Şi, când păşeşti înăuntrul ei, încă mai vezi cărţile: raft după raft şi rând după rând de cărţi. Copertele sunt acum poate mai colorate, ilustraţiile mai expresive şi genurile mai contemporane, dar, în general, cărţile arată la fel cum arătau şi în 1982, în 1962 şi în 1942. Iar lucrul acesta nu se va schimba niciodată. Cărţile au supravieţuit televiziunii, radioului, filmelor cu sonor, circularelor (primele reviste), zilnicelor (primele ziare), spectacolelor cu Punch şi Judy şi pieselor lui Shakespeare. Au supravieţuit celui de-al Doilea Război Mondial, Războiului de 100 de Ani, ciumei negre şi prăbuşirii Imperiului Roman. Au supravieţuit până şi Evului Mediu, când aproape nimeni nu ştia să citească şi fiecare carte trebuia copiată de mână. Aşa că nu vor dispărea nici din cauza internetului.

Iar biblioteca va rezista şi ea. Poate că nu mai suntem depozitarul liniştitor de tăcut al epocilor trecute, dar ne servim comunitatea mai bine ca oricând. Suntem conectaţi la lumea cea largă aşa cum n-am fost niciodată în trecut. Putem să comandăm orice carte în orice secundă, ne documentăm apăsând un singur buton, comunicăm cu ceilalţi bibliotecari folosind un afişier electronic, facem schimb de ponturi şi informaţii esenţiale cu scopul de a îmbunătăţi şi a eficientiza fiecare bibliotecă, accesăm sute de ziare şi reviste la un preţ mai mic decât costul a zece abonamente de acum zece ani. Numărul vizitatorilor Bibliotecii Publice din

Spencer este în continuă creştere. Contează dacă oamenii aceştia împrumută cărţi, închiriază filme, joacă jocuri video sau vizitează un motan?

Fireşte, lui Dewey nu-i păsa de nimic din toate astea. El se concentra întotdeauna asupra prezentului. Şi era îndrăgostit de noua bibliotecă. Sigur, a pierdut câteva cutii, dar într-o instituţie care comandă cărţi aproape în fiecare zi, se găsesc întotdeauna cutii goale. Calculatoarele pot părea reci prin comparaţie cu vechiul sistem manual, care avea la bază lemnul, hârtia şi cerneala, dar pentru Dewey ele erau calde. Literalmente. Îi plăcea foarte mult să stea întins pe ele şi să se lase învăluit de căldura pe care o emanau. I-am făcut o poză în timp ce stătea pe un calculator, iar aceasta a devenit imaginea de pe noile noastre cartoline de împrumut computerizate. Celor de la firma care ni le-a tipărit le-a plăcut foarte mult. De fiecare dată când mergeam la o convenţie a bibliotecilor, vedeam imaginea lui Dewey imprimată pe un afiş uriaş expus deasupra standului lor.

La fel de grozavi, cel puţin din perspectiva lui Dewey, erau şi noii stâlpi cu senzori montaţi lângă uşa de la intrare, care scoteau un sunet de avertizare de fiecare dată când cineva încerca să iasă din clădire fară să-şi fi înregistrat materialele împrumutate. Motanul avea acum un nou loc preferat, lângă stâlpul din stânga. (La fel cum prefera şi umărul stâng pentru poziţia Dewey. Oare băieţelul meu era stângaci?) Se aşeza acolo negreşit în fiecare dimineaţă, la nouă fară două minute, şi nu-şi abandona postul preţ de o oră. Cu Dewey şi cei doi stâlpi aglomerând intrarea, vizitatorii aproape că nu mai aveau pe unde să calce. Înainte era dificil să-l ignori pe motănel când îl găseai întâmpinându-te la uşă, dar cu noii senzori devenise de-a dreptul imposibil.

REGULI DE BAZĂ PENTRU UN MOTAN CARE ARE DE CONDUS O BIBLIOTECĂ
(potrivit lui Dewey Citeştemaimulte Cărţi)
Regulament publicat pentru prima dată în buletinul informativ al Societăţii pisicilor de bibliotecă şi retipărit de atunci de multe ori pe tot cuprinsul globului

1. Personalul: *Dacă te simţi deosebit de singur şi vrei ca personalul să-ţi acorde mai multă atenţie, aşază-te pe orice document, proiect sau calculator la care oamenii lucrează în clipa aceea — dar aşază-te cu spatele către persoana în cauză şi prefă-te dezinteresat, ca să nu dai impresia că cerşeşti. De asemenea, nu uita să te freci tot timpul de piciorul bibliotecarului îmbrăcat în maro-închis, albastru sau negru. Asta pentru un maximum de efect.*

2. Vizitatorii: *Indiferent cât intenţionează vizitatorul să stea la bibliotecă, îndeasă-te în servieta sau în geanta lui pentru un somn lung şi confortabil, până când omul e nevoit să te deşerte pe masă pentru a putea să plece.*

3. Scările: *Niciodată nu rata ocazia să escaladezi o scară. Nu contează cine se află pe ea. Singurul lucru care contează este ca tu să ajungi în vârf şi să rămâi acolo.*

4. Ora închiderii: *Trezeşte-te din somn doar cu zece minute înainte de ora închiderii. În timp ce personalul se pregăteşte să stingă luminile şi să încuie uşa, execută cele mai drăgălaşe trucuri ale tale, în efortul de a-i determina să mai stea şi să se joace cu tine. (Deşi strategia aceasta nu dă roade foarte des, uneori oamenii nu rezistă şi se dedau la o partidă scurtă de de-a v-aţi ascunselea.)*

5. Cutiile: *Oamenii tăi trebuie să înţeleagă că toate cutiile care intră în bibliotecă îţi aparţin. Nu contează cât de mare, de mică sau cât de plină cu cărţi e cutia, ea este a ta! Dacă nu reuşeşti să-ţi vâri tot trupul în ea, atunci foloseşte orice parte a corpului care încape. Scopul este să ţi-o însuşeşti măcar pentru un pui de somn. (Eu mi-am folosit una sau două lăbuţe, capul sau chiar numai coada şi de fiecare dată totul a funcţionat perfect, asigurându-mi un somn cu adevărat liniştit.)*

6. Şedinţele: *Indiferent de grup, oră sau subiect, dacă o şedinţă este programată să aibă loc în sala de conferinţe, este de datoria ta să participi. Dacă oamenii ţi-au închis uşa în nas, începe să plângi pe un ton sfâşietor până când îţi dau drumul înăuntru sau până când cineva deschide uşa ca să se ducă la toaletă ori să bea un pahar cu apă. După ce ai intrat, nu uita să faci înconjurul încăperii şi să-l saluţi pe fiecare participant în parte. Dacă se proiectează un film sau diapozitive, urcă-te pe cea mai apropiată masă de ecran, aşază-te confortabil şi urmăreşte filmul până la sfârşit. În timp ce se derulează genericul, prefă-te extrem de plictisit şi părăseşte şedinţa înainte ca ea să se încheie.*

Şi regula de aur a oricărui motan de bibliotecă...

Nu uita niciodată şi nu-i lăsa nici pe oameni să uite că tu eşti şeful!

Capitolul 18
Motanul din cărţi

Calculatoarele n-au fost singura schimbare din viaţa lui Dewey. Crystal, prietena lui dintre elevii cu dizabilităţi, a absolvit şcoala şi a început o viaţă pe care nu pot să mi-o imaginez, dar care mă rog să fie fericită. Fetiţa căreia îi fusese frică de Dewey şi-a înfrânt teama de pisici. Mai venea uneori la recepţie şi ne cerea să-l închidem pe motănel, dar acum rostea cuvintele cu zâmbetul pe buze. Ca oricărui copil de zece ani, şi ei îi plăcea ca adulţii să facă întocmai ce le cerea. Ceilalţi prichindei de vârsta ei, cei cu care Dewey stătuse la „Ora poveştilor” în primul an, creşteau la rândul lor. Picii de şcoală generală care se jucaseră cu el de-a rostogolitul pixului plecau şi ei. Dewey se afla la bibliotecă de şase ani şi era inevitabil ca mulţi dintre copiii pe care-i cunoscuse să se mute din oraş sau să-şi vadă de vieţile lor.

Jean Hollis Clark, directoarea adjunctă, ne-a părăsit pentru un alt post. În cele din urmă, ea a fost înlocuită de Kay Larson, pe care o cunoşteam de ani de zile. Kay era o femeie calmă şi practică, o fată puternică, crescută la o fermă din Iowa. Fusese inginer chimist şi lucrase pe platforme petroliere în Golf, apoi s-a măritat şi s-a mutat înapoi în Iowa. În zonă nu se găseau slujbe pentru ingineri, aşa că prietena mea a muncit o vreme la abator, după care a găsit un post la biblioteca minusculă din Petersen, care se afla la aproximativ treizeci de mile sud de Spencer. Poate ar fi trebuit să spun că a găsit *postul,* de vreme ce biblioteca din Petersen nu avea decât un singur funcţionar.

Am angajat-o pe Kay fiindcă se pricepea la calculatoare, iar noi aveam nevoie de cineva care să poată ţine pasul cu tehnologia. Ştiam de asemenea că era o mare iubitoare de pisici. De fapt, în hambarul ei locuiau nu mai puţin de douăzeci de pisici, pe lângă cele

două pe care le ţinea în casă. „Tipic pentru un cotoi”, trăgea Kay concluzia cu spiritul practic, specific regiunii, atunci când Dewey îşi lua puţin nasul la purtare sau refuza să stea cuminte în îmbrăţişarea ceva mai înfocată a vreunui vizitator. Ea considera că Dewey era inteligent şi foarte chipeş, dar nu şi că ar fi avut ceva ieşit din comun.

Însă motănelul n-a dus niciodată lipsă de prieteni. Tony, zugravul nostru, îl scărpina pe Dewkster de fiecare dată când venea să-şi vadă soţia, pe Sharon, care era însărcinată cu cel de-al treilea copil. Sarcina nu fusese planificată, dar i-a făcut pe amândoi foarte fericiţi. Sharon ne-a sunat de la spital în ziua naşterii. Plângea.

— Emmy are sindromul Down, ne-a anunţat ea.

Colega noastră nu bănuise nici o secundă că sarcina s-ar fi putut dezvolta cu probleme, iar vestea aceasta surprinzătoare a zguduit-o profund. Sharon şi-a luat câteva luni de concediu, iar când a revenit la bibliotecă era îndrăgostită până peste cap de Emmy.

Vechea prietenă a lui Dewey, Doris Armstrong, continua să-i aducă mici daruri şi surprize şi era încântată să-i agite firul de lână roşie, de la Crăciun, în vreme ce motănelul ţopăia de fericire. Doris era la fel de sociabilă şi de fermecătoare ca întotdeauna, dar, la scurt timp după renovarea bibliotecii, a început să aibă episoade severe de vertij. Doctorii n-au reuşit să determine cauza crizelor şi-au presupus că era vorba de atacuri de panică. Apoi lui Doris au început să-i tremure mâinile şi, în cele din urmă, biata femeie abia mai reuşea să îmbrace copertele cărţilor. Nu mai avea încredere în puterile ei nici cât să-l mângâie pe Dewey, dar motănelului nu i-a păsat de asta. Cu cât Doris tremura mai violent, cu atât el i se freca mai tare de braţ şi se întindea pe biroul ei ca să-i ţină companie.

Apoi, într-o dimineaţă, Dewey a venit alergând la mine în birou. Plângea. Comportamentul lui era neobişnuit, dar motănelul mă chema către castronul cu mâncare, prin

urmare am crezut că voia o gustare. În loc de asta însă, am descoperit-o pe Doris căzută pe jos, în camera bibliotecarilor. Avea un episod de vertij atât de grav, încât nu mai putea să stea în picioare. Zile întregi colega noastră a fost atât de ameţită, încât abia dacă a reuşit să mănânce ceva. A doua oară când am găsit-o căzută, nu avea numai un atac de panică, dar era convinsă că suferise şi un infarct. Câteva luni mai târziu, Doris a găsit un pisoi negru. L-a adus la bibliotecă şi, cu mâini tremurânde, mi l-a întins să-l iau în braţe. I-am simţit inimioara bătându-i să-i sară din piept şi plămânii chinuindu-se să tragă aer. Pisoiul era slăbit, speriat şi bolnav.

— Ce să fac cu el? m-a întrebat Doris.

N-am ştiut ce să-i răspund.

A doua zi, femeia a venit la serviciu plângând. Luase pisoiul acasă, dar acesta murise în cursul nopţii. Uneori o pisică e mai mult decât un animal şi pierderea pe care o deplângi nu e doar aceea care se vede cu ochiul liber. Dewey a stat cu Doris toată ziua, iar ea a reuşit chiar să-şi pună mâinile pe el şi să-l mângâie, însă prezenţa lui n-a liniştit-o. La scurt timp după această întâmplare, Doris s-a pensionat şi s-a mutat mai aproape de familia ei, în Minnesota.

Şi totuşi, în ciuda tuturor acestor schimbări, viaţa lui Dewey a rămas aceeaşi. Copiii creşteau, dar întotdeauna se găseau alţii care abia împlineau patru ani. Bibliotecarii plecau, dar, până şi cu bugetul nostru restrâns, tot izbuteam să facem noi angajări. E posibil ca ulterior Dewey să nu mai fi avut niciodată o prietenă precum Crystal, dar el tot îi întâmpina la uşă, în fiecare săptămână, pe elevii din clasele speciale. A reuşit chiar să închege anumite relaţii cu vizitatori precum Mark Carey, proprietarul magazinului de electronice de pe colţ. Dewey ştia că Mark nu iubea pisicile, aşa că avea o bucurie sadică să-i sară omului pe masă din senin şi să-l bage în sperieţi. La rândul lui, Mark se răzbuna gonindu-l

pe motănel de pe orice scaun pe care stătea cuibărit, chiar dacă în bibliotecă nu mai era nimeni altcineva în afară de el.

Într-o dimineaţă, am remarcat un om de afaceri îmbrăcat în costum, care stătea la o masă şi citea *The Wall Street Journal.* Arăta ca şi cum s-ar fi oprit la noi ca să-şi petreacă puţinul timp liber dinaintea unei întâlniri oficiale, aşa încât nu mă aşteptam să zăresc o coadă portocalie, pufoasă iţindu-i-se din poală. Când m-am uitat mai bine, am văzut că Dewey i se întinsese pe una dintre paginile ziarului. Ocupat. Om de afaceri. În drum spre o întâlnire. „Of, Dewey", mi-am zis în gând, „acum chiar exagerezi." Apoi mi-am dat seama că bărbatul ţinea ziarul cu mâna dreaptă, în vreme ce cu stânga îl mângâia pe motănel. Unul torcea, celălalt zâmbea. Atunci am înţeles că Dewey şi oraşul căzuseră la pace şi că reprezentarea generală a vieţilor noastre fusese deja schiţată în linii mari, pentru cel puţin câţiva ani.

Poate că tocmai din acest motiv am fost atât de mirată într-o dimineaţă, când am ajuns la bibliotecă şi l-am găsit pe Dewey patrulând. Niciodată nu mai fusese atât de neliniştit, nici măcar prezenţa mea nu l-a calmat. Când am deschis uşa, a fugit câţiva paşi, apoi s-a oprit, aşteptându-mă să-l urmez.

— Ai nevoie la baie, Dewey? Ştii că nu trebuie să mă aştepţi pe mine.

Însă Dewey nu voia la baie şi nici de micul dejun nu s-a arătat interesat. Continua să patruleze în susul şi-n josul camerei, plângând după mine. Motănelul meu nu plângea decât dacă avea dureri. Dar eu îl cunoşteam foarte bine şi-mi dădeam seama că acum nu era cazul de aşa ceva.

Am încercat să-i schimb mâncarea. Nu. Am verificat ca nu cumva blănita să-i fie murdară de fecale. Asta îl scotea din minţi. I-am pus mâna pe năsuc, să văd dacă avea temperatură, şi i-am verificat urechile, să mă asigur că nu erau infectate. Nimic.

— Hai să ne facem rondul, Dewey.

Asemenea tuturor felinelor, Dewey avea şi el ghemotoace de blană. De fiecare dată când păţea asta, motănelul nostru cel obsedat de curăţenie se simţea îngrozitor de jenat. Dar niciodată nu se purtase atât de bizar, aşa că m-am pregătit pentru cel mai mare ghemotoc de blană din istoria pisicilor. Am trecut prin secţiunile de ficţiune şi nonficţiune, inspectând fiecare colţişor. Dar n-am găsit nimic.

Dewey mă aştepta în secţiunea pentru copii. Sărmanul stătea ca pe ace. Dar nici acolo n-am găsit absolut nimic.

— Îmi pare rău, Dewey. Nu înţeleg ce încerci să-mi spui.

După venirea colegilor mei, le-am cerut tuturor să fie cu ochii pe motănel. Eu eram extrem de ocupată şi nu puteam să-mi petrec toată dimineaţa jucând şarade cu el. Dacă şi peste câteva ore Dewey avea să se comporte la fel de straniu, eram hotărâtă să-l duc la doctorul Esterly. Ştiam că drumul acesta i-ar fi plăcut grozav.

La două minute după deschiderea bibliotecii, Jackie Shugars a venit în biroul meu.

— Vicki, n-o să-ţi vină să crezi, dar Dewey tocmai a făcut pipi pe cartoline.

Am sărit imediat de pe scaun.

— Nu se poate!

Biblioteca nu avea încă un sistem complet informatizat. Pentru a putea da împrumut o carte, continuam să ştampilăm două cartoline. Una mergea acasă la vizitator, împreună cu cartea, cealaltă ajungea într-un coş, alături de alte sute de cartonaşe. Când cartea era returnată, scoteam cartolina şi duceam volumul înapoi la raft. De fapt, aveam două coşuri, câte unul de fiecare parte a biroului de la recepţie. Dewey urinase în colţul din dreapta-faţă al unuia din ele.

Nu m-am supărat pe el. Din contră, eram îngrijorată. Motănelul era în bibliotecă de ani de zile şi nu se dăduse în spectacol niciodată până atunci. Purtarea aceasta îi

era total necaracteristică. N-am avut însă prea mult timp la dispoziţie să analizez situaţia, fiindcă unul dintre vizitatorii noştri s-a apropiat de mine şi mi-a şoptit la ureche:

— Vino cu mine, Vicki. E un liliac în secţiunea pentru copii.

Într-adevăr, liliacul era atârnat de una dintre bârnele de susţinere ale tavanului. Iar Dewey stătea lipit de piciorul meu.

Am încercat să-ţi spun. Acum uite ce-ai făcut. L-a găsit un vizitator. Am fi putut să rezolvăm situaţia înainte de sosirea tuturor. Acum sunt copii în bibliotecă. Eu credeam că vrei să-i protejezi.

V-a făcut vreodată un motan morală? Nu e o experienţă deloc plăcută. Mai ales atunci când motanul are dreptate. Şi mai ales atunci când în problemă e implicat un liliac. Urăsc liliecii. Nu suportam gândul că am unul în bibliotecă şi nici nu puteam să-mi închipui cum ar fi să te trezeşti încuiat într-o cameră cu o astfel de lighioană care să-ţi zboare pe deasupra capului. Bietul Dewey.

— Nu-ţi face griji, Dewey. Liliecii dorm în timpul zilei. N-o să facă rău nimănui.

Motănelul meu n-a părut convins, dar nu puteam să-mi mai bat capul şi cu asta. Nu voiam să-i sperii pe vizitatori, în special pe copii, aşa că, discret, l-am sunat pe omul de serviciu de la primărie şi i-am spus:

— Vino de urgenţă la bibliotecă. Şi adu-ţi scara.

Omul s-a căţărat până sub plafon, să evalueze situaţia.

— E chiar un liliac.

— Şşşşş. Nu mai vorbi atât de tare.

Bărbatul a coborât de pe scară.

— Aveţi un aspirator?

M-am cutremurat.

— Nu folosi aspiratorul.

— Atunci aveţi vreo cutie? Ceva cu capac?

M-am holbat la el. Discuţia era dezgustătoare.

Cineva a intervenit:

— Avem o cutie de cafea goală. Are capac.

Coşmarul a luat sfârşit în câteva secunde. Slavă Domnului! Acum trebuia să rezolv problema cartolinelor udate.

— E vina mea, i-am spus lui Jackie, care era încă la recepţie.

— Ştiu.

Jackie avea un simţ al umorului foarte bine dezvoltat.

— Dewey a încercat să ne avertizeze. Voi curăţa eu mizeria.

— Aşa m-am gândit şi eu.

Am scos vreo douăzeci de cartoline din coş. Dedesubt am găsit o grămăjoară destul de mare de excremente de liliac. Dewey nu încercase doar să ne atragă atenţia, dar îşi şi folosise propriul miros ca să acopere duhoarea intrusului.

— Of, Dewey, probabil crezi că sunt o mare proastă.

A doua zi dimineaţă, Dewey a iniţiat ceea ce eu am numit „faza santinelă”. În fiecare dimineaţă mirosea trei guri de ventilaţie: cea din biroul meu, cea de lângă uşa de la intrare şi cea de lângă secţiunea pentru copii. După prânz, le mai amuşina o dată, pe fiecare în parte. Motănelul meu ştia că burlanele respective duceau undeva, aşadar reprezentau puncte de acces, îşi asumase sarcina de a-şi folosi năsucul cel fin ca să ne apere, de a fi proverbialul canar din mina de cărbune. Atitudinea lui era: *Dacă nu puteţi nici măcar să vă daţi seama că e un liliac în bibliotecă, atunci cum să le purtaţi de grijă tuturor oamenilor ăstora?*

Presupun că exista şi o parte amuzantă în povestea aceasta cu motanul vigilent. De ce-şi făcea Dewey atâtea griji? Se temea cumva de un atac terorist asupra Bibliotecii Publice din Spencer? Puteţi să mă acuzaţi de sentimentalism, dar comportamentul lui mi se părea adorabil. Într-un anumit moment al vieţii sale, Dewey nu mai fusese mulţumit, aşa că-şi lărgise orizontul fugind

până pe strada din faţa bibliotecii. Acum că povestea lui făcuse înconjurul ţării, motănelul meu nu-şi mai dorea decât să stea confortabil în bibliotecă şi să-şi apere prietenii. N-aveai cum să nu iubeşti un astfel de motan, nu-i aşa?

Şi se părea că lumea îl iubea cu adevărat pe Dewey, pentru că faima lui a continuat să crească. A apărut în toate revistele de specialitate — *Cats, Cat Fancy, Cats & Kittens.* Dacă o publicaţie avea cuvântul *pisică* în titlu, atunci probabil că Dewey se regăsea şi el în paginile ei. S-a scris de el până şi în *Your Cat*, o revistă de top din domeniul publicaţiilor englezeşti specializate pe feline. Marti Attoun, o tânără scriitoare liber-profesionistă, a venit până în Spencer însoţită de un fotograf. Articolul ei a apărut în *American Profile,* un supliment de weekend ataşat la mai bine de o mie de ziare diferite. Apoi, în vara lui 1996, un regizor de filme documentare din Boston a apărut în îndepărtatul Spencer din Iowa, cu camera pe umăr, gata să-l transforme pe Dewey în personajul primei lui pelicule.

Gary Roma călătorise prin toată ţara, de pe Coasta de Est până în Dakota de Nord, ca să facă un documentar despre pisicile de bibliotecă. Când a ajuns la noi, se aştepta să aibă parte de aceleaşi imagini pe care le filmase şi în celelalte instituţii: pisici ascunzându-se speriate în spatele rafturilor cu cărţi, îndepărtându-se de cameră, dormind şi făcând tot ce puteau, numai să nu privească spre aparatul de filmat. Dewey era însă complet diferit. S-a comportat perfect normal, văzându-şi de treburile lui. Atâta doar că le-a executat pe toate la comandă. Gary a venit la bibliotecă dis-de-dimineaţă, ca să-l surprindă pe motănel aşteptându-mă în faţa uşii. L-a filmat stând lângă stâlpii cu senzori şi întâmpinându-i pe vizitatori, aşezat în poziţia Buddha, jucându-se cu jucăriile lui preferate, Marty Mouse şi firul de lână roşie, tolănit pe umărul unui vizitator şi dormind într-o cutie.

Gary mi-a spus:

— Aceasta e cea mai bună filmare de până acum. Dacă nu te superi, mă întorc după prânz.

După-amiază, regizorul m-a intervievat pe mine. După câteva întrebări introductive, Gary m-a chestionat:

— Ce înseamnă Dewey?

I-am răspuns:

— Dewey e extraordinar pentru bibliotecă. Ne vindecă de stres. Imprimă instituţiei o atmosferă caldă, aproape familială. Oamenii îl iubesc. În special copiii.

— Bine, dar care e sensul profund?

— Nu există un sens profund. Tuturor le face plăcere să stea cu Dewey. Motănelul acesta ne face pe toţi fericiţi. E unul dintre noi. Ce poate fi mai important în viaţă decât asta?

Regizorul insista însă pe sensul profund. Primul lui film purta titlul *Pe podea & pe perete: Documentarul opritorului de uşă,* şi mi-am închipuit că aşa îşi bătuse la cap toţi subiecţii:

— Ce înseamnă opritorul de uşă pentru voi?

— Împiedică uşa să se lovească de perete?

— Păi, îl folosesc pentru a ţine uşa deschisă.

— Caută sensul profund.

— Aăăă, lasă curentul să circule prin cameră?

În cele din urmă, regizorul a găsit se pare şi sensul profund al opritorului de uşă, fiindcă într-una dintre cronicile filmului se pomeneşte faptul că unii lingvişti au disecat etimologia acestei denumiri, iar filozofii au analizat o posibilă lume în care să nu existe uşi.

La aproximativ şase luni după vizita lui Gary, în iarna anului 1997, am organizat o petrecere pentru vizionarea inaugurală a producţiei *Motanul din cărţi.* Biblioteca era plină până la refuz. Filmul a început cu un cadru îndepărtat cu Dewey aşezat pe podeaua Bibliotecii Publice din Spencer, dând din coadă. Camera a focalizat imaginea şi-a început să-l urmărească pe sub masă, pe rafturi şi în căruciorul lui preferat, într-o excursie prin clădire. În fundal se auzea vocea mea: „Într-o dimineaţă,

după ce am ajuns la serviciu, ne-am dus în camera din spate ca să golim cutia de recuperare a cărţilor. Înăuntru l-am găsit pe Dewey. Era îngropat sub un morman de cărţi. Cutia era plină ochi. Oamenii care vin la bibliotecă şi află cum a ajuns motanul la noi spun: «Săracul de tine. Cum ai fost tu aruncat în cutia aia». Însă eu le răspund întotdeauna: «Nu e sărac deloc. A fost cea mai norocoasă zi din viaţa lui. Fiindcă a ajuns regele bibliotecii, iar el o ştie foarte bine”.

Pe măsură ce ultimele cuvinte se stingeau, Dewey a întors capul către aparatul de filmat. Şi-atunci s-a văzut clar că aveam dreptate când spuneam lucrurile acelea. Dewey chiar era regele bibliotecii.

De-acum mă obişnuisem cu telefoanele ciudate legate de Dewey. Primeam cam două cereri de interviu pe săptămână, iar articole despre motanul nostru vestit ne parveneau prin poştă aproape săptămânal. Fotografia oficială a lui Dewey, cea pe care i-o făcuse Rick Krebsbach imediat după plecarea lui Jodi din Spencer, fusese publicată în reviste, buletine informative, cărţi şi ziare din Minneapolis, Minnesota până în Ierusalim, Israel. A apărut chiar şi într-un calendar cu pisici, Dewey fiind domnul Ianuarie. Dar până şi eu am fost surprinsă când am primit un telefon de la sediul din Iowa al unui producător naţional de mâncare pentru pisici.

— L-am tot urmărit pe Dewey, mi-a explicat persoana respectivă, şi suntem impresionaţi.

Cine n-ar fi fost?

— Pare a fi un motan extraordinar. Şi e limpede că oamenii îl adoră.

Nu mai spune!

— Am vrea să-l folosim într-o campanie de publicitate pe prinţ. Nu vă putem oferi bani, dar vă punem la dispoziţie mâncare de pisici gratis pentru tot restul vieţii lui.

Trebuie să recunosc că am fost tentată să accept. Dewey era mofturos la mâncare, iar noi eram nişte

părinţi care-i satisfăceau toate poftele. În fiecare zi aruncam farfurii întregi cu mâncare doar pentru că motănelului nu-i plăcea mirosul şi donam câte o sută de conserve pe an, fiindcă aromele respective nu-i mai erau pe plac. De vreme ce campania cu mărunţişul bibliotecarilor şi banii câştigaţi de pe urma vânzării cutiilor de suc goale nu acopereau necesarul financiar pentru îngrijirea lui Dewey şi pentru că eu jurasem să nu folosesc în acest scop nici un bănuţ din fondurile bibliotecii, majoritatea diferenţei ieşea din buzunarul meu personal. Eu singură sponsorizam operaţiunea de hrănire a foarte multe pisici rezidente în Spencer.

— Vom discuta această propunere la întâlnirea consiliului director al bibliotecii.

— Atunci vă trimitem câteva mostre.

La momentul următoarei şedinţe de consiliu, decizia fusese deja luată. Nu de către mine şi nici de către consiliu, ci de însuşi Dewey. Domnul Mofturilă respinsese categoric mostrele de mâncare.

Îţi baţi joc de mine? mi-a zis el mirosind carnea cu o expresie dispreţuitoare. *Nu pot să înghit o asemenea porcărie.*

— Îmi pare rău, i-am comunicat producătorului. Dewey nu consumă decât produse Fancy Feast.

Capitolul 19

Cel mai mofturos motan din lume

Mofturile pe care le făcea Dewey la mâncare nu erau doar o trăsătură de personalitate. Motănelul meu era bolnav. Vorbesc cât se poate de serios. Dintre toate sistemele digestive din lume, el îl primise pe cel mai defectuos.

Dewey detestase întotdeauna să fie mângâiat pe abdomen. Puteai să-l mângâi pe spate, să-l scarpini după urechi, chiar şi să-l tragi de coadă sau să-i bagi degetul în ochi, dar absolut niciodată nu trebuia să-l atingi pe abdomen. Eu nu mi-am făcut mari probleme din cauza aceasta până când doctorul Esterly n-a încercat să-i cureţe glandele anale. Motănelul avea în jur de doi ani.

— Nu fac decât să apăs pe glande şi să le storc, mi-a explicat medicul. Durează doar treizeci de secunde.

Procedura părea destul de simplă. Eu l-am luat în braţe pe Dewey, în vreme ce doctorul Esterly îşi pregătea echipamentul compus dintr-o pereche de mănuşi şi un şerveţel de hârtie.

— Să nu-ţi fie frică Dewey, i-am şoptit eu. Se va termina înainte să-ţi dai seama.

Dar, în secunda în care medicul a început să-l apese, motănelul a prins să urle. Şi nu era doar o lamentaţie răsfăţată, ci un urlet în toată regula, un urlet terifiat, provocat de atingerea la baza abdomenului. Dewey s-a cutremurat de parcă ar fi fost lovit de trăsnet şi a început să dea din picioare disperat. Apoi şi-a înfipt dinţii în degetul meu şi-a muşcat. Cu putere.

Doctorul Esterly mi-a examinat degetul.

— N-ar fi trebuit să facă asta.

Eu mi-am frecat rana şi i-am spus:

— Nu-i nici o problemă.

— Ba da. E o problemă. Un motan n-ar trebui să muşte aşa.

Nu mi-am făcut griji. Dewey nu era rău. Îl cunoşteam bine şi ştiam că nu era genul care să muşte. Încă îi vedeam, sărmanul, expresia de panică din privire. De fapt, pisoiul nu mai distingea nimic. Se uita în gol. Durerea îl orbise.

După acest episod, Dewey a început să-l urască pe doctorul Esterly. Ura până şi gândul de a se urca în maşină, pentru că exista riscul ca drumul să se sfârşească la medic. De cum intram în parcarea cabinetului, motănelul începea să tremure. Iar mirosul din hol îl facea să se dârdâie incontrolabil. Îşi ascundea capul în braţul meu, ca şi cum ar fi vrut să-mi spună: *Apără-mă.*

Când auzea vocea doctorului, Dewey începea să mârâie. Multe pisici îşi detestă medicii atunci când aceştia sunt în cabinet, dar, în lumea de-afară, îi tratează la fel ca pe ceilalţi oameni. Nu şi Dewey însă. El se temea de doctorul Esterly necondiţionat. Dacă-i auzea vocea în bibliotecă, începea să mârâie şi-o zbughea în celălalt capăt al clădirii. Dacă medicul izbutea să se apropie de el pe la spate şi întindea mâna să-l mângâie, Dewey sărea de-un cot, se uita de jur-împrejur panicat şi-o rupea la fugă. Cred că-l recunoştea pe doctorul Esterly după miros. Pentru Dewey, mâna doctorului era mâna morţii. Motănelul meu îşi găsise inamicul suprem, iar acesta se întâmpla să fie unul dintre cei mai drăguţi oameni din oraş.

După incidentul cu glandele anale s-au scurs câţiva ani liniştiţi, dar, în cele din urmă, Dewey a revenit la vânătoarea de elastice din cauciuc. Pe vremea când era doar un pui, incursiunile acestea fuseseră făcute fară prea multă tragere de inimă, iar atenţia pisoiului era uşor distrasă de alte trofee. Pe când avea cinci ani însă, Dewey a început să ia în serios treaba aceasta. Acum găseam rămăşiţe lipicioase pe podea aproape în fiecare dimineaţă. Iar tăviţa îi era plină nu numai cu viermişori de cauciuc, ci, din când în când, şi cu picături de sânge.

Uneori Dewey apărea în goană din camera din spate, ca şi cum cineva i-ar fi aprins artificii sub fund.

Doctorul Esterly l-a diagnosticat ca suferind de constipaţie. O formă de constipaţie cronică.

— Ce fel de hrană consumă Dewey?

Am dat ochii peste cap. Dewey era pe cale să devină cel mai mofturos motan din lume.

— E foarte năzuros. Are un simt al mirosului remarcabil, astfel încât îşi dă seama imediat dacă mâncarea e veche sau alterată. Ştiţi că hrana pentru pisici nu e tocmai de cea mai bună calitate. E făcută dintr-o mulţime de resturi animale. Aşa că nu putem să-l condamnăm.

Doctorul Esterly m-a privit asemenea unei educatoare care se uită la părintele care abia i-a explicat că pruncul lui nu e vinovat pentru comportamentul său exploziv. Deci suntem excesiv de îngăduitori, nu-i aşa?

— Întotdeauna mănâncă mâncare din conservă?

— Da.

— Bine. Bea multă apă?

— Niciodată.

— Niciodată?

— Dewey evită castronul cu apă de parcă ar fi otrăvit.

— Mai multă apă, m-a asigurat medicul. Asta ar trebui să rezolve problema.

Mulţumesc, doctore. Ce-mi ceri tu e floare la ureche. Dar dumneata ai încercat vreodată să-i dai apă unei pisici care nu vrea să bea? E ceva imposibil.

Am început cu rugăminţi. Dewey mi-a întors spatele dezgustat.

Apoi am încercat să-l şantajez.

— Nu mai primeşti mâncare până când nu bei puţină apă. Nu te uita aşa la mine. Pot să rezist mai mult decât tine.

Dar n-am reuşit. Întotdeauna eu eram cea care ceda.

Apoi am încercat să-l mângâi în timp ce mânca. Încetul cu încetul, de la mângâiat am trecut la împins. „Dacă îl

bag cu capul în apă", m-am gândit, „atunci e obligat să bea." Nu e nevoie să vă spun că nici planul acesta n-a funcţionat.

Poate că de vină era apa. Am încercat cu apă caldă. Apoi cu apă rece. Am încercat să-i schimbăm apa din cinci în cinci minute.

Am încercat să-i punem apă de la diverse robinete. Lucrul acesta se întâmpla pe la mijlocul anilor '90, când apa îmbuteliată nu exista încă. Cel puţin nu în Spencer, Iowa. Am încercat să-i punem gheaţă în castronul cu apă. Tuturor ne place apa cu gheaţă, nu-i aşa? De fapt, metoda cu gheaţa a funcţionat. Dewey a gustat-o. Şi atât. Cum poate un animal să trăiască fară apă?

Câteva săptămâni mai târziu, am intrat în baia angajaţilor şi l-am descoperit pe Dewey cocoţat pe vasul de toaletă, cu capul complet scufundat înăuntru. Nu i se mai vedea decât fundul avântat în sus. Apa din WC! Ticălosule!

„Ei bine", m-am gândit, „cel puţin n-o să moară deshidratat."

Uşa rămânea deschisă când baia angajaţilor nu era ocupată, aşa că toaleta respectivă se transformase în principala lui sursă de apă. Dar lui Dewey îi plăcea şi în baia femeilor, amplasată în partea din faţă a bibliotecii. Joy DeWall era cea care se ocupa cel mai des de aşezarea cărţilor pe raft. Dewey o urmărea în timp ce încărca volumele în cărucior. Când acesta din urmă era plin, sărea şi el înăuntru pentru o excursie prin bibliotecă. În timp ce căruciorul se deplasa, motănelul privea rafturile pe lângă care trecea şi, de fiecare dată când vedea ceva ce-i plăcea, îi facea semn lui Joy că voia să se dea jos. Era ca şi cum ar fi mers cu un minitramvai pentru pisici. Dewey ştia că Joy avea o febleţe pentru el, aşa că întotdeauna se milogea de ea să-l lase în baia femeilor. Odată intrat în sanctuar, sărea pe chiuvetă şi o ruga să-i dea drumul la apă. Nu bea. Doar privea fascinat felul în care ricoşau picăturile pe pe suprafaţa ceramică.

Putea să stea aşa, uitându-se la apă, şi o oră întreagă. Doar din când în când, îi trăgea câte-o lăbuţă rapidă.

Dar nici spectacolul picăturilor şi nici excursiile la vasul de porţelan nu i-au rezolvat problema constipaţiei. Fie că se uita la apă, fie că o bea, Dewey tot nu reuşea să aibă un scaun normal. Când situaţia devenea critică, motănelul avea tendinţa să se ascundă. Într-o dimineaţă, biata Sharon Joy şi-a vârât mâna în sertarul de sus al biroului de la recepţie căutând o batistă de hârtie, dar în loc de asta a înşfăcat o bucată de blană. Femeia a căzut pur şi simplu de pe scaun.

— Cum a intrat acolo? m-a întrebat ea uitându-se la spinarea lui Dewey.

Capul şi fundul îi erau complet îndesate în sertar.

Bună întrebare. Sertarul cu pricina nu fusese deschis până atunci în dimineaţa respectivă, ceea ce însemna că Dewey se strecurase înăuntru în timpul nopţii. Am căutat de jur-împrejurul biroului. Într-adevăr, am găsit o mică deschizătură în spatele sertarelor. Dar Dewey îşi făcuse culcuşul în sertarul cel mai de sus, adică la aproximativ un metru deasupra podelei. Domnul Coloană de Cauciuc se infiltrase până în vârful fantei, depăşise un cot foarte strâns şi totul numai pentru a se cuibări într-un spaţiu minuscul.

Am încercat să-l scot de acolo, dar Dewey mi-a scuturat mâna de pe spate şi nici nu s-a clintit din loc. Un comportament total necaracteristic. În mod evident, ceva era în neregulă.

După cum bănuisem, era constipat. Extrem de constipat. Din nou. De data aceasta, doctorul Esterly l-a consultat în detaliu, împungându-l de nenumărate ori şi palpându-i abdomenul sensibil. Vai, ce dureros era să privesc. Vedeam clar că acela reprezenta sfârşitul relaţiei doctor-pacient.

— Dewey suferă de megacolon.

— Ce înseamnă asta, doctore?

— Colonul lui Dewey este dilatat. Din această cauză, conţinutul intestinelor se acumulează în interiorul cavităţii corporale.

Tăcere.

— Colonul lui Dewey stă tot timpul întins la maximum. Lucrul acesta îi permite să stocheze mai multe reziduuri. Atunci când încearcă să scape de ele, sfincterul este prea mic.

— Iar un pic mai multă apă nu va rezolva problema, nu-i aşa?

— Mă tem că nu există nici o posibilitate de vindecare. Această afecţiune e foarte rară.

De fapt, oamenii de ştiinţă nici nu erau siguri în legătură cu ce anume o producea. Din câte se părea, intestinele dilatate ale felinelor nu reprezentau un subiect prioritar de cercetare.

Dacă Dewey ar fi trăit pe străzi, megacolonul i-ar fi scurtat viaţa. Aşa, într-un mediu controlat, precum biblioteca, trebuia să mă aştept la episoade severe şi periodice de constipaţie, acompaniate de nazuri la mâncare. Atunci când ţevăria tinde să refuleze, pisicile devin extrem de selective în ceea ce priveşte produsele pe care le introduc în sistem. Vedeţi, v-am spus că Dewey era bolnav.

Doctorul Esterly mi-a recomandat o mâncare pentru pisici foarte costisitoare, din aceea pe care nu poţi s-o cumperi decât de la cabinetele veterinare. I-am uitat numele. Parcă era ceva de genul Laboratory Diet, formula pentru pisici de vârstă mijlocie, cu probleme intestinale? Nota de plată aproape că mi-a secătuit bugetul. Şi, sinceră să fiu, nu-mi surâdea deloc să arunc treizeci de dolari pe ceva care ştiam că n-avea să dea rezultate.

I-am spus doctorului Esterly:

— Dewey e mofturos. Chestia asta n-o să-i placă.

— Pune-i-o în castron şi nu-i da nimic altceva. Până la urmă, va mânca. Nici o pisică n-o să aleagă să moară de foame.

În timp ce-mi strângeam lucrurile să plec, omul a adăugat, mai mult pentru sine:

— Va trebui să-l supraveghem pe Dewey cu mare atenţie. Dacă i se întâmplă ceva, zece mii de oameni vor suferi.

— Mai mulţi, doctore. Mult mai mulţi.

Am pus mâncarea de lux în castron. Dewey n-a mâncat-o. A mirosit-o o dată şi a plecat.

Mâncarea asta nu-i bună de nimic. Dă-mi, te rog, mâncarea mea obişnuită.

A doua zi, motănelul a renunţat la subtilităţi. În loc s-o mai miroasă şi să-i întoarcă spatele, s-a aşezat lângă castronul de mâncare şi a început să miaune.

De ceeeeee? Ce-am făcut să merit asta?

— Îmi pare rău, Dewey. Aşa ne-a ordonat doctorul.

După două zile, motănelul meu era slăbit, dar nu renunţa la grevă. Nici măcar nu atinsese mâncarea cu lăbuţa. Atunci am înţeles că Dewey era un încăpăţânat. Un încăpăţânat în toată puterea cuvântului. Era un motan tandru şi îndatoritor, dar când venea vorba de un lucru esenţial, precum mâncarea, Dewey nu depunea armele.

Însă nici eu nu aveam de gând să mă las mai prejos. Mama putea să fie şi ea la fel de încăpăţânată.

Aşa că Dewey s-a dus fară ştirea mea la restul colegilor. Mai întâi a abordat-o pe Sharon: i-a sărit pe birou şi a început să i se frece de braţ. Motănelul îşi luase obiceiul de a sta pe biroul lui Sharon şi de a o urmări în timp ce-şi mânca prânzul, iar femeia părea să aprecieze hrana de calitate.

Când nici strategia aceasta n-a dat roade, Dewey a încercat s-o corupă pe vechea lui prietenă, Joy, care îi facea întotdeauna pe plac. Apoi le-a atacat pe Audrey, Cynthia, Paula şi pe toate celelalte colege, până la

ultima. A încercat chiar şi la Kay, deşi ştia că adjuncta mea era o femeie dură, pe care nu puteai s-o îndupleci cu sentimentalisme. Kay n-avea timp de slăbiciuni. Dar vedeam că până şi voinţa ei începuse să se înmoaie. Se chinuia să rămână pe poziţii, dar, în sufletul ei, afecţiunea pentru Dewey câştiga teren.

Dar mie nu-mi păsa. Putea să-mi sară toată lumea în cap. Eram hotărâtă să câştig bătălia. Mi se rupea sufletul, însă, în cele din urmă, Dewey avea să-mi mulţumească. Şi, oricum, cuvântul meu cântărea cel mai greu!

În a patra zi, până şi vizitatorii s-au întors împotriva mea.

— Dă-i să mănânce, Vicki! E lihnit de foame.

Lipsit de orice ruşine, Dewey jucase în faţa adoratorilor săi rolul motanului mort de foame, iar stratagema funcţionase.

În sfârşit, în a cincea zi, am cedat şi i-am dat lui Dewey o conservă cu mâncarea lui preferată. Motănelul a hălpăit-o pe nerăsuflate. *Gata,* a zis el lingându-şi buzele şi retrăgându-se într-un colţ pentru o sesiune prelungă de curăţare a feţei şi a urechilor. *Acum ne simţim mai bine, nu-i aşa?*

În seara aceea, am mers în oraş şi i-am cumpărat un braţ de conserve. Nu mai puteam să lupt. „Mai bine un motan constipat”, m-am gândit, „decât unul mort.”

Vreme de două luni, Dewey a fost fericit. Eu am fost fericită. Totul era bine şi frumos.

Apoi motănelul a decis că nu-i mai plăcea aroma de pui de la Fancy Feast. Nu mai voia să se atingă de nici o bucăţică. Voia un gust nou şi-l voia repede. I-am cumpărat o conservă cu o altă aromă, suculentă. Dewey a amuşinat-o o dată şi i-a întors spatele. *Nu, nici asta nu-i bună.*

— Ba o s-o mănânci, tinere, sau nu primeşti nici un fel de desert.

La sfârşitul zilei, mâncarea era tot acolo, uscată şi deja acoperită cu o crustă. Ce puteam face? Motănelul era

bolnav. A trebuit să mai fac cinci încercări, până când am găsit o aromă care să-i placă. Dar nici sortimentul acela n-a rezistat decât câteva săptămâni. Apoi iar a vrut ceva nou. Vai, Doamne! Nu pierdusem numai bătălia, pierdusem tot războiul.

În 1997, situaţia devenise complet absurdă. Cum să nu râzi la vederea unui întreg raft plin cu conserve de mâncare pentru pisici? Şi nu exagerez cu nimic. Păstram lucrurile lui Dewey pe două rafturi din zona destinată angajaţilor. Pe unul dintre ele nu se găsea decât mâncare. În orice secundă aveam la îndemână cel puţin şase arome diferite. Dewey avea gusturi rustice. Aromele lui preferate erau cele de vacă, pui, vacă&ficat şi curcan, dar niciodată nu ştiai când îi venea pofta de altceva. Detesta fructele de mare, în schimb, preţ de-o săptămână, a fost îndrăgostit de gustul de creveţi. După care n-a mai vrut cu nici un chip să se atingă de carnea respectivă.

Din nefericire, Dewey continua să fie constipat, aşa că, la indicaţiile doctorului Esterly, am copiat o pagină din calendar şi am atârnat-o pe perete. De fiecare dată când cineva găsea un cadou în tăviţa de excremente a motănelului, marca data. Printre bibliotecari, calendarul respectiv a ajuns să fie cunoscut drept Lista lui Dewey.

Nu pot decât să-mi închipui ce era în mintea unei persoane precum Sharon. Colega mea era foarte drăguţă şi îl iubea pe Dewey, dar era şi obsedată de curăţenie. Iar noi discutam de-acum zilnic despre fecale de pisică. Sharon îşi închipuia probabil c-o luaserăm razna cu totul. Dar, ori de câte ori era cazul, marca şi ea datele pe calendar şi nu se plângea niciodată. Desigur, asta se întâmpla cam de două ori pe săptămână, aşadar nimeni nu-şi tocea excesiv creionul.

Când în calendar apăreau câte trei zile consecutive neînsemnate, îl încuiam pe motănel în debaraua din spate, pentru o întâlnire romanţioasă cu tăviţa. Lui Dewey nu-i plăcea să fie încuiat nicăieri, dar ura să

păţească asta mai ales în timpul iernii, fiindcă debaraua nu era încălzită.

— E pentru binele tău, Dew.

După o jumătate de oră, îi dădeam drumul. Dacă nu găseam nici o urmă în tăviţă, îl lăsam o oră să se plimbe prin bibliotecă, după care îl mai încuiam o jumătate de oră. Nici un cadou, înapoi la cutie. Limita era de trei ture. După trei încarcerări ne dădeam seama că nu se încăpăţâna, ci că, pur şi simplu, nu putea să facă.

Strategia aceasta a avut însă şi efecte secundare. Curând, Dewey a devenit atât de răsfăţat, încât a început să refuze să se mai ducă la baie de unul singur. Cineva trebuia să-l acompanieze până la tăviţă. Nopţile nu-şi mai facea nevoile deloc. Ceea ce însemna că dimineaţa, la prima oră, eram nevoită să-l duc în braţe — da, în braţe — până la tăviţă. Asta da rege care se respectă!

Ştiu, ştiu. Eram o fraieră. O mamă care-şi strica fiul. Dar ce puteam să fac? Ştiam cât de rău se simţea Dewey. Nu doar pentru că aveam o relaţie atât de profundă cu el, ci şi pentru că aveam propria experienţă în privinţa bolilor pe care le duci cu tine toată viaţa. Stătusem prin spitale mai mult decât unii doctori. Fusesem transportată de două ori cu elicopterul până în Sioux Falls. Fusesem internată la Clinica Mayo cu sindromul colonului iritabil, hipertiroidie, migrene severe, boala Graves şi multe altele. Într-o perioadă, am avut picioarele acoperite cu o iritaţie roşiatică timp de doi ani. S-a dovedit că eram alergică la lemnul băncuţei pe care mă aşezam să mă rog la biserică. Un an mai târziu, am înţepenit din senin. N-am putut să mă mai mişc o jumătate de oră. Colegii au fost nevoiţi să mă care până la maşină, să mă ducă acasă şi să mă întindă în pat. Am păţit acelaşi lucru la o nuntă. Tocmai duceam furculiţa cu o bucăţică de tort la gură, când n-am mai putut să-mi mişc braţul. Nici limba în gură nu mi se mai clintea, astfel că nici n-am putut să anunţ pe nimeni că mi se întâmplă

ceva. Slavă Domnului că prietena mea, Faith, era şi ea acolo. Cauza episoadelor acestora s-a dovedit a fi o scădere dramatică şi bruscă a tensiunii arteriale, exacerbată de unul dintre medicamentele pe care le luam.

Dar, de departe, cea mai groaznică problemă de sănătate au reprezentat-o nodulii de la sâni. Nici acum nu mă simt tocmai în largul meu să discut despre asta. Am împărtăşit această experienţă cu foarte puţine persoane şi mi-e greu să rup cercul tăcerii. Nu vreau ca oamenii să mă privească şi să considere că nu sunt o femeie întreagă sau, mai rău, să creadă că sunt un soi de mincinoasă.

Dintre toate experienţele dificile prin care am trecut de-a lungul vieţii — soţul alcoolic, ajutorul social, histerectomia-surpriză — dubla mastectomie a fost, cu siguranţă, cea mai grea. Partea îngrozitoare n-a reprezentat-o procedura în sine, deşi cred că durerile fizice suportate atunci au fost cele mai mari pe care le-am avut vreodată. Cea mai grea a fost perioada în care m-am chinuit să iau decizia de a mă supune operaţiei. Am avut nevoie de mai bine de un an. Am mers în Sioux City, Sioux Falls şi Omaha, adică la mai mult de trei ore distanţă de Spencer, să mă consult cu diverşi doctori, dar tot nu reuşeam să mă hotărăsc.

Mama şi tata m-au îndemnat să accept procedura. Amândoi mi-au spus:

— Trebuie s-o faci. Trebuie să fii iar sănătoasă. Viaţa ta e în pericol.

Am discutat şi cu prietenele mele, care mă ajutaseră să trec peste divorţ şi peste multe alte probleme, dar, pentru prima dată de când ne cunoşteam, nici ele nu ştiau ce să-mi spună. Mai târziu au recunoscut că nu se simţeau în stare să facă faţă acestui diagnostic. Cancerul la sân era doar la un pas distanţă.

Trebuia să mă operez. Eram conştientă de asta. Dacă nu o faceam, nu mai era decât o chestiune de timp până

când aveam să aud cuvântul *cancer.* Dar eram o femeie singură. Mă întâlneam cu diverşi bărbaţi, însă nu descoperisem ceea ce căutam. Eu şi prietena mea, Bonnie, râdem şi acum de văcarul pe care l-am cunoscut la o petrecere în West Okoboji. Am stabilit să ne revedem în Sioux City, şi omul m-a dus la un local country, unde duşumeaua era acoperită cu rumeguş. Nu pot să vă spun nimic despre mâncare, fiindcă înainte s-apuc s-o gust s-a iscat o bătaie, cineva a scos un cuţit, iar eu am petrecut douăzeci de minute făcută ghem în baia femeilor. Gentil, văcarul m-a dus apoi la el acasă şi mi-a arătat — nu glumesc — cum se fac gloanţele. La plecare, m-a plimbat cu maşina printre ţarcurile vitelor. Lui i se părea romantic să le admire la lumina lunii.

Şi totuşi, în ciuda acestor eşecuri, încă speram să-mi găsesc bărbatul potrivit. Şi nu voiam că speranţa aceasta să moară. Dar cine m-ar fi putut iubi fără sâni? Nu mă temeam de faptul că mi-aş fi pierdut sexualitatea, ci că-mi omoram feminitatea, identitatea mea ca femeie, imaginea de sine. Părinţii mei nu-mi înţelegeau temerile, iar prietenelor mele le era mult prea frică să mă ajute. Ce puteam să fac?

Într-o dimineaţă am auzit pe cineva ciocănind la uşa biroului. Era o femeie pe care n-o mai văzusem niciodată. Aceasta a intrat în cameră, a închis uşa şi mi-a spus:

— Nu mă cunoşti, dar eu sunt una dintre pacientele doctorului Kolegraff. Dânsul m-a trimis la tine. În urmă cu cinci ani am suferit o operaţie de dublă mastectomie.

Am stat de vorbă două ore. Nu-mi mai aduc aminte cum o chema pe doamna care m-a vizitat în ziua aceea şi pe care n-am mai revăzut-o de atunci (nu era din Spencer), dar îmi amintesc fiecare cuvânt din discuţia noastră. Am vorbit despre toate — despre durere, despre procedură, despre perioada de recuperare, dar mai ales despre sentimentele pe care le implică. Se mai simţea ea femeie? Mai era aceeaşi femeie de dinainte de operaţie? Ce vedea când se privea în oglindă?

În clipa în care femeia a ieşit pe uşă, nu numai că ştiam care era decizia corectă, dar eram şi pregătită s-o iau.

Dubla mastectomie a fost un proces desfăşurat în mai multe etape. Mai întâi mi-au fost extirpaţi sânii. Apoi mi-au fost introduse nişte implanturi temporare, numite dilatatoare. La fiecare subsuoară aveam câte un cateter — nişte tuburi care-mi ieşeau din piele — şi din două în două săptămâni primeam o injecţie cu soluţie salină, ce avea rolul de a-mi mări dimensiunea pieptului şi de a-mi întinde pielea. Din păcate, pericolele implanturilor pe bază de silicon au explodat în presă chiar în primele săptămâni de după operaţie, iar FDA[9]-ul a interzis pentru o vreme implanturile. Din această cauză, am rămas timp de opt luni de zile cu implanturile temporare, a căror durată de utilizare era, în mod normal, de numai patru săptămâni. Aveam atât de mult ţesut cicatricial la subsuoară, încât mă confruntam cu dureri atroce, care radiau spre coaste, de fiecare dată când presiunea barometrică se modifica. Ani la rând, cum vedea un nor negru, Joy mă întreba:

— O să plouă, Vicki?

— Da, îi răspundeam, dar abia peste treizeci de minute.

Judecând după intensitatea durerilor, îmi dădeam seama, cu o marjă de eroare de zece minute, când avea să se pornească ploaia. Când durerea devenea insuportabilă însemna că ploaia era pe punctul să înceapă. Eu şi Joy ne amuzam pe tema aceasta, fiindcă nu mă înşelam aproape niciodată. Dar, în realitate, în astfel de clipe n-aş fi vrut altceva decât să mă aşez unde eram şi să plâng.

Nimeni nu ştia ce dureri eram nevoită să suport: nici părinţii, nici prietenele, nici colegii. Doctorul îmi răzuise până şi ultima bucăţică de carne pe care fusese în stare

[9] *Food and Drug Administration* — Administraţia Alimentelor şi Medicamentelor.

s-o găsească. Sentimentul acela de gol, de rană râcâită era mereu cu mine, minut de minut, dar uneori durerea se revărsa asupra mea atât de brusc şi cu atâta sălbăticie, încât mă prăbuşeam la pământ. Aproape un an întreg am mers la serviciu cu intermitenţe. În multe dintre zilele în care mă chinuiam să stau la birou, ştiam că n-ar fi trebuit să mă aflu acolo. Cu Kay la cârmă, biblioteca se descurca şi fară mine, însă nu eram sigură că eu mă puteam descurca fară ea. Adică fără rutina aceea bine împământenită. Fără compania colegilor. Fără sentimentul de împlinire. Şi, mai presus de orice, fară Dewey.

În trecut, de câte ori avusesem nevoie de el, Dewey fusese întotdeauna lângă mine. Stătuse întins pe calculatorul meu atunci când credeam că viaţa avea să mă copleşească şi se cuibărise lipit de mine, pe canapea, aşteptând împreună ca Jodi să ne acorde puţin din timpul ei. Acum Dewey nu s-a mai mulţumit să se aşeze lângă mine, ci a început să mi se urce în poală, cu fiecare lăbuţă pe rând. A renunţat să mă mai însoţească pe jos şi a insistat să-l car în braţe. Poate că toate acestea nu vi se par a fi mare lucru, însă pentru mine ele au fost un dar fabulos, deoarece, vedeţi dumneavoastră, eu nu aveam pe nimeni care să mă atingă. Între mine şi restul lumii se instalase o anume distanţă şi nu aveam pe nimeni care să mă îmbrăţişeze, care să-mi spună că totul urma să fie bine. Şi nu era vorba numai de operaţia în sine. Vreme de doi ani, cât m-am căznit să mă hotărăsc, cât mi-am jelit pierderea şi cât am îndurat acele dureri fizice sfâşietoare, Dewey m-a atins în fiecare zi. Se aşeza în poala mea. Mi se cuibărea în braţe. Şi apoi, când totul s-a terminat, când căpătasem o formă care aducea cât de cât cu fosta mea persoană, şi-a reluat obiceiul de a sta lângă mine. Nimeni n-a înţeles prin ce am trecut în acei doi ani, nimeni, cu excepţia lui Dewey. El părea să înţeleagă perfect faptul că dragostea e un sentiment

constant, dar că, atunci când e nevoie, el poate fi ridicat la un nivel superior.

În fiecare dimineaţă, începând cu prima săptămână petrecută în bibliotecă, Dewey m-a aşteptat lângă uşa de la intrare. Se uita la mine în timp ce mă apropiam de clădire, apoi se întorcea şi, când mă vedea deschizând uşa, fugea la castronul cu mâncare. Apoi, într-una dintre cele mai groaznice dimineţi din acei doi ani de coşmar, a început să mă întâmpine cu o fluturare din lăbuţă. Da, Dewey îmi facea cu mâna. M-am oprit din mers şi am rămas cu ochii holbaţi la el. Motănelul meu s-a oprit şi el, s-a uitat la mine, după care mi-a făcut iar cu mâna.

Gestul s-a repetat şi a doua zi. Şi a treia zi. Şi a patra, până când am înţeles, în sfârşit, că acesta era noul nostru salut. Pentru tot restul vieţii, din clipa în care mă vedea intrând cu maşina în parcare, Dewey începea să zgârie uşa cu lăbuţa dreaptă. Fluturarea lăbuţei continua cât timp eu traversam strada şi mă apropiam de uşă. Gestul nu era disperat. Motănelul nici nu mieuna, nici nu patrula de colo-colo, nerăbdător. Nu, stătea cât se poate de cuminte şi-mi facea cu mâna, ca şi cum mi-ar fi urat bun venit la bibliotecă şi, în acelaşi timp, mi-ar fi reamintit de prezenţa lui acolo. De parcă aş fi putut să uit. În fiecare dimineaţă, faptul că-l vedeam pe Dewey făcându-mi cu mâna în timp ce eu mă îndreptam spre bibliotecă îmi inducea o stare de bine. Legată de slujba mea, de viaţa mea, de persoana mea. Dacă Dewey îmi facea cu mâna, atunci totul era în regulă.

— Bună dimineaţa, Dewey, îi spuneam eu cu inima plină de bucurie.

Chiar şi în dimineţile cele mai înnorate şi mai reci, datorită lui, biblioteca părea plină de viaţă. După ce intram pe uşă, îmi plecam ochii către motănel şi zâmbeam. Iar el începea să mi se frece de gleznă. Dewey era prietenul meu. Băieţelul meu. Apoi îl luam în braţe şi-l duceam la tăviţă. Cum aş fi putut să-i refuz acest capriciu?

Capitolul 20

Noii prieteni ai lui Dewey

În după-amiaza zilei de 7 iunie 1999, am primit un telefon de la un admirator al lui Dewey.

— Vicki, dă drumul la radio. N-o să-ţi vină să crezi.

Am deschis aparatul şi-am auzit „şi-acum ştiţi… restul poveştii”.

Oricine a crescut cu un aparat de radio în casă cunoaşte această frază de încheiere. Emisiunea lui Paul Harvey, *Restul poveştii*, este unul dintre cele mai populare programe din istoria radioului. Fiecare emisiune aduce în prim-plan un incident minor, dar relevant, din viaţa unei personalităţi. Clenciul este că niciodată nu ştii despre cine vorbeşte Paul Harvey până când nu auzi faimoasa lui formulă de încheiere.

„Şi băieţelul acela”, istorisea el, „care vrusese să taie cireşul, a crescut şi a devenit nimeni altul decât George Washington, părintele ţării noastre. Şi-acum ştiţi… restul poveştii.”

Acum însă Paul Harvey spunea povestea unui motan care a reprezentat o sursă de inspiraţie pentru un întreg oraş şi care a devenit celebru în toată lumea… şi totul a început într-o dimineaţă geroasă de ianuarie, în cutia de recuperare a unei biblioteci dintr-un orăşel din Iowa. Şi-acum ştiţi…

Cui i-a mai păsat că nici unul dintre asistenţii lui Paul Harvey nu ne sunase pentru a verifica informaţiile? Cui i-a mai păsat că nimeni din echipa respectivă nu cunoştea nici măcar zece la sută din restul poveştii, din viaţa de zi cu zi, care-l facea pe Dewey să fie atât de special? La încheierea emisiunii, m-am aşezat pe un scaun şi mi-am spus: „Asta a fost. Acum Dewey chiar c-a dat lovitura”. Apoi, pentru că, în ceea ce-l privea pe Dewey, eram atât de obişnuită cu ciudăţeniile, m-am întrebat ce avea să urmeze.

Ani de-a rândul mersesem la redacţia ziarului local şi la postul de radio, să le aduc la cunoştinţă noutăţi legate de Dewey. Acum însă, în privinţa emisiunii lui Paul Harvey, am hotărât să păstrez secretul. Nu era vorba de faptul că Dewey n-ar fi avut o mulţime de admiratori. Vizitatorii ne chestionau zilnic cu privire la ultimele ştiri legate de motănel. Copiii dădeau buzna în bibliotecă, nerăbdători şi cu zâmbete largi, căutându-şi prietenul. Dar veştile bune legate de Dewey păreau să nu mai impresioneze şi restul oraşului. De fapt, chiar începusem să-mi fac griji cu privire la posibilitatea ca unii oameni să ne ocolească exact din cauza lui. Bănuiam că Dewey suferea acum consecinţele ultramediatizării.

Dar asta numai în Spencer. Restul lumii era la fel de ahtiat după el. Pe lângă faptul că faceam parte din mai multe consilii statale, eu eram şi unul dintre cei şase instructori proveniţi din sistemul de biblioteci al statului Iowa, care se ocupau de persoanele dornice să-şi continue studiile. Cursurile erau predate prin intermediul Communication Network Iowa (ICN), un sistem bazat pe teleconferinţe, care punea în legătură biblioteci, depozite militare, spitale şi şcoli de pe întreg teritoriul statului. De fiecare dată când mă aşezam în sala ICN pentru un nou curs, prima întrebare pe care o auzeam era:

— Unde-i Dewey?

— Da, sărea un alt bibliotecar, putem să-l vedem?

Din fericire, Dewey participa la toate întâlnirile noastre. Prefera şedinţele cu oameni în carne şi oase, dar accepta şi teleconferinţele. Îl urcam pe masă şi apăsam un buton, astfel încât imaginea lui să apară pe ecranele din tot statul. Cred că strigătele de bucurie al celorlalţi bibliotecari se auzea până-n Nebraska.

— E atât de drăgălaş!

— Crezi c-ar trebui să ne luăm şi noi, la biblioteca noastră, o pisică?

— Numai dacă e pisica potrivită.

Asta le spuneam întotdeauna.

— Nu puteţi să luaţi orice pisică. Trebuie să fie o pisică specială.

— Specială?

— Da, să fie calmă, răbdătoare, demnă, inteligentă şi, mai presus de orice, sociabilă. O pisică de bibliotecă trebuie să iubească oamenii. Sigur că nu strică să fie şi foarte frumoasă şi să aibă în spate o poveste de neuitat.

Nu mai adăugam şi că era necesar ca pisicii respective să-i placă la nebunie, din tot sufletul, să fie un animal de bibliotecă.

— Bine, spuneam în cele din urmă. Ne-am distrat destul. Acum să revenim la legea cenzurii şi la planul de dezvoltare a colecţiilor.

— Încă un minut. Te rugăm. Vreau să-l cunoască şi colegii mei pe Dewey.

Am întors capul către prietenul meu cel mare şi portocaliu, care stătea întins pe locul lui preferat de pe masă.

— Savurezi fiecare secundă, nu-i aşa?

El mi-a răspuns cu o privire inocentă. *Cine? Eu? Doar îmi fac treaba.*

Dewey era iubit nu numai de către bibliotecari. Într-o dimineaţă lucram în biroul meu când Kay m-a strigat de la recepţie. Acolo se afla o familie compusă din patru persoane: doi părinţi tineri şi copiii lor.

— Familia aceasta drăguţă, mi-a explicat Kay, abia mascându-şi uimirea, este din Rhode Island. Au venit să-l cunoască pe Dewey.

Tatăl mi-a întins mâna.

— Am fost în Minneapolis şi ne-am hotărât să închiriem o maşină şi să venim până aici. Copiii sunt îndrăgostiţi de Dewey.

Oare omul din faţa mea era nebun? Minneapolis se afla la patru ore şi jumătate distanţă de Spencer.

— Minunat, i-am răspuns, strângându-i mâna. Cum aţi aflat de Dewey?

— Am citit un articol despre el în revista *Cats.* Suntem mari iubitori de pisici.

Evident.

— Bine, am zis, fiindcă nu ştiam ce altceva să mai spun. Haideţi să faceţi cunoştinţă.

Slavă Domnului, motănelul a fost la fel de încântat ca întotdeauna să le facă pe plac. S-a jucat cu copiii. A acceptat să fie fotografiat. Eu i-am arătat fetiţei poziţia preferată a lui Dewey, după care micuţa l-a purtat pe umărul stâng (niciodată altfel decât pe umărul stâng) prin toată biblioteca. Nu ştiu dacă experienţa a meritat cele nouă ore de mers cu maşina, dar întreaga familie a plecat de la noi fericită.

— Ciudat, a remarcat Kay după ce oamenii au ieşit din clădire.

— Chiar ciudat. Bag mâna-n foc că n-o să ne mai întâlnim cu aşa ceva.

Dar episodul s-a repetat. Iar şi iar şi iar. Ne-am trezit cu admiratori care veneau din Utah, Washington, Mississippi, California, Maine şi din toate celelalte colţuri ale ţării. Erau cupluri de oameni în vârstă, cupluri de tineri, familii întregi. Mulţi se aflau în excursii prin ţară şi făceau detururi de o sută sau chiar două sute de mile numai ca să se oprească în Spencer preţ de o zi. Îmi aduc aminte multe dintre chipurile acestor vizitatori, dar singurele nume pe care le-am reţinut au fost cele ale lui Harry şi Rita Fein, din New York City, pentru că, după ce l-au cunoscut pe motănelul nostru, oamenii aceştia ne-au trimis câte un cadou de ziua lui Dewey şi câte douăzeci şi cinci de dolari pentru mâncare şi alte lucruri necesare îngrijirii lui, cu ocazia fiecărui Crăciun, şi asta an de an. Îmi pare rău că nu mi-a dat prin minte să notez informaţii şi despre ceilalţi admiratori ai lui Dewey, dar, la început, mi s-a părut foarte puţin probabil să mai primim şi alte vizite. Şi atunci mi-am zis că nu avea nici un sens. Când am început să ne dăm seama de puterea de atracţie a

motănelului nostru, vizitatorii de departe deveniseră un lucru atât de obişnuit, încât nu ne mai stârneau interesul.

Oare cum aflau toţi aceşti oameni despre Dewey? Habar nu am. Biblioteca n-a căutat niciodată să-l transforme pe motănel într-o vedetă. N-am contactat nici un ziar, cu excepţia lui *The Spencer Daily Reporter.* Nu ne-am angajat nici un agent de publicitate sau director de marketing. După istoria cu Shopko, nu l-am mai înscris pe Dewey în nici un alt concurs. Nu acţionam altfel decât ca robot telefonic al lui Dewey. Ridicam receptorul, iar la celălalt capăt al firului era o altă revistă, o altă emisiune de televiziune, un alt post de radio care ne solicita un interviu. Sau deschideam cutia poştală şi găseam un articol despre Dewey apărut într-o revistă de care nu mai auzisem niciodată sau într-un ziar din celălalt capăt al ţării. O săptămână mai târziu, ne-am trezit cu o altă familie la bibliotecă.

Oare ce se aşteptau toţi pelerinii aceştia să găsească aici? Un motan minunat, desigur, dar motani minunaţi se găsesc în toate adăposturile de animale de pe întreg cuprinsul Americii. Şi-atunci de ce băteau atâta drum până în Spencer? Oare ceea ce găseau aici — iubire, pace, linişte, această manifestare a acceptului comunităţii — le amintea de bucuriile simple ale vieţii? Ori poate doar îşi doreau să petreacă puţin timp în compania unei celebrităţi?

Sau poate sperau să găsească un motan, o bibliotecă, un oraş, o experienţă autentică, ceva ce nu avea legătură cu trecutul istoric, dar nu era nici temporar, o experienţă care să implice un lucru diferit de ceea ce însemnau vieţile lor, dar care să aibă, în acelaşi timp, şi o doză de familiar? Să fie oare aceasta esenţa statului Iowa? Poate că pământul ăsta din miezul ţării nu e un centru doar din punct de vedere geografic, poate că el e un simbol pentru locul acela din mijlocul piepturilor noastre.

Indiferent ce şi-ar fi dorit aceşti vizitatori, Dewey le oferea totul. Articolele din reviste şi informaţiile livrate în buletinele de ştiri impresionau publicul. Primeam în permanenţă scrisori care începeau cu: „N-am scris niciodată unui necunoscut, dar am aflat povestea lui Dewey şi…” Toţi admiratorii motănelului nostru plecau, până la ultimul, vrăjiţi. Ştiu acest lucru nu doar pentru că ei înşişi mi-l comunicau sau pentru că-l vedeam în ochii şi zâmbetele lor, ci pentru că, odată întorşi acasă, le povesteau tuturor despre întâlnirea din Spencer. Le arătau cunoscuţilor poze. Le trimiteau scrisori prietenilor şi rudelor. Apoi, pe măsură ce tehnologia a avansat, au început să trimită e-mailuri.

Feţişoara lui Dewey, personalitatea lui, povestea lui, toate au crescut în dimensiuni. Motănelul nostru primea acum scrisori din Taiwan, Olanda, Africa de Sud, Norvegia şi Australia. Avea prieteni în vreo şase ţări. Valul iscat într-un oraş micuţ din nord-vestul statului Iowa a fost purtat de această reţea umană şi propulsat pe întreg globul.

De câte ori mă gândesc la celebritatea lui Dewey, e imposibil să nu-mi aduc aminte de Jack Manders. Jack s-a pensionat între timp, dar, când Dewey a ajuns la noi, el era profesor la şcoala generală şi preşedintele consiliului bibliotecii. Câţiva ani mai târziu, când fiica lui a fost acceptată la Hope College din Holland, Michigan, Jack a trebuit să meargă la o recepţie organizată în cinstea părinţilor studenţilor proaspăt admişi. Şi, cum stătea el în localul elegant din Michigan, sorbind dintr-un pahar cu martini, a închegat o conversaţie cu un cuplu din New York City. La un moment dat, interlocutorii l-au întrebat de unde este.

— Dintr-un orăşel din Iowa, despre care sunt sigur că nu aţi auzit niciodată.

— A! E aproape de Spencer?

— De fapt, le-a mărturisit Jack surprins, sunt chiar din Spencer.

Interlocutorii au ciulit dintr-odată urechile.

— Şi te duci vreodată la bibliotecă?

— Tot timpul. Fac parte din consiliul director al instituţiei.

Doamna şarmantă şi bine îmbrăcată s-a întors către soţul ei şi, chicotind aproape ca o fetiţă, a exclamat:

— E tăticul lui Dewey!

Printr-o experienţă similară a trecut şi un alt membru al consiliului, Mike Baehr, în timp ce se afla într-o croazieră în Pacificul de Sud. Făcând prezentările, Mike şi soţia lui au constatat că mulţi dintre pasageri nu auziseră niciodată de Iowa. Cam tot atunci şi-au dat seama că în aceste croaziere funcţionează un soi de ierarhie socială, care are la bază numărul călătoriilor de acest fel efectuate deja. Cum ei doi se aflau abia la prima, fuseseră exilaţi pe treapta cea mai de jos. Apoi o femeie s-a apropiat de ei şi le-a spus:

— Am auzit că sunteţi din Iowa. Îl ştiţi pe Dewey, motanul de bibliotecă?

Cu replica aceasta, gheaţa a fost spartă. Mike şi Peg au ieşit de pe lista proscrişilor şi au devenit senzaţia croazierei.

Asta nu înseamnă însă că toată lumea auzise de Dewey. Indiferent cât de celebru şi de popular devenise motănelul nostru, întotdeauna se mai găsea cineva care să n-aibă nici cea mai vagă idee că Biblioteca Publică din Spencer adăpostea un animal. De pildă, ne trezeam cu o familie din Nebraska, venită special să-l întâlnească pe Dewey. Oamenii îi aduceau cadouri, se jucau cu el două ore, îi făceau poze şi stăteau de vorbă cu bibliotecarii. La zece minute după plecarea lor, o altă persoană venea la recepţie, cu o mină îngrijorată şi anunţându-ne în şoaptă:

— Nu vreau să vă alarmez, dar tocmai am văzut o pisică în clădire.

— Da, îi răspundeam noi tot în şoaptă. Pisica locuieşte aici. E cea mai celebră pisică de bibliotecă din lume.

— A, exclama persoana cu pricina zâmbind, atunci înseamnă că ştiţi deja de existenţa ei.

Însă vizitatorii care m-au impresionat cu-adevărat, aceia pe care mi-i amintesc cel mai clar, au fost cei doi tineri părinţi din Texas şi fetiţa lor de şase ani. De cum au intrat în bibliotecă, mi-a fost limpede că, pentru copilă, excursia aceasta era una deosebită. Oare micuţa era bolnavă? Suferise vreo traumă? Nu ştiu de ce, dar am avut sentimentul că părinţii îi dăduseră voie să-şi pună o dorinţă, iar călătoria aceasta era chiar ceea ce îşi dorise. Să-l întâlnească pe Dewey. Copila, am remarcat, îi adusese şi un cadou.

— E un şoricel de jucărie, mi-a spus tatăl.

Bărbatul zâmbea, dar mi-am dat seama că era extrem de îngrijorat. Vizita lor în Spencer nu fusese doar o toană.

I-am zâmbit şi eu, deşi în minte nu aveam decât un singur gând:

„Sper ca şoricelul ăla să fie umplut cu iarba-pisicii.” Dewey trecea în mod regulat prin perioade când rămânea indiferent la orice jucărie care nu era umplută cu iarba-pisicii. Şi, din păcate, vizita tinerei familii coincidea cu o astfel de perioadă.

Cu voce tare, n-am spus însă decât:

— Mă duc să-l aduc pe Dewey.

Motănelul dormea în noul lui pat garnisit cu blană falsă, pe care îl instalasem lângă uşa biroului meu, în faţa unui calorifer. Când l-am trezit, am încercat să-i transmit telepatic: „Te rog, Dewey, te rog. E ceva important”. Motanul era atât de obosit, încât abia a deschis ochii.

La început, fetiţa a fost destul de ezitantă, aşa cum li se întâmpla multor copii. Prin urmare, prima care a mângâiat motănelul a fost mama. Dewey a continuat să zacă precum un sac cu cartofi. În cele din urmă, fetiţa a întins şi ea mânuţa să-l mângâie, iar Dewey s-a trezit destul cât să se lipească de palma ei. Tatăl s-a aşezat pe jos şi i-a luat în poală atât pe fetiţă, cât şi pe motănelul

care, imediat, s-a cuibărit lângă ea. Au rămas aşa preţ de câteva minute. Apoi copila i-a arătat în sfârşit jucăria pe care i-o adusese, frumos ornamentată şi legată cu o fundiţă. Dewey s-a înviorat, dar mi-am dat seama că era în continuare obosit. Ar fi preferat să dormiteze toată dimineaţa în poala celei mici. „Hai, Dewey”, i-am spus în gând. „Trezeşte-te!” Fetiţa a scos şoricelul din ambalaj şi, aşa cum mă aşteptasem, am văzut că era o jucărie simplă, fară pic de iarba-pisicii. Mi s-a strâns inima. Întâlnirea avea să fie un dezastru.

Copila a agitat şoricelul în faţa ochilor somnoroşi ai lui Dewey, ca să-i atragă atenţia, apoi l-a aruncat cu delicateţe câţiva centimetri mai departe. În clipa în care jucăria a aterizat pe podea, Dewey a şi sărit asupra ei. Apoi a început s-o fugărească, a aruncat-o în aer şi bătut-o cu lăbuţele. Încântată, fetiţa nu se mai oprea din chicotit. Dewey nu s-a mai atins niciodată de şoricelul acela, dar, atât timp cât micuţa a fost de faţă, s-a purtat ca şi cum i-ar fi plăcut la nebunie. Şi-a consumat cu jucăria accea până şi ultima fărâmă de energie pe care o mai avea. Şi fetiţa a strălucit de fericire. Pur şi simplu, a strălucit. Bătuse un drum de sute de mile pentru a vedea un motan şi n-a fost dezamăgită. Oare de ce-mi făcusem griji din cauza lui Dewey? Băieţelul meu facea întotdeauna ceea ce trebuia.

FIŞA DE POST A LUI DEWEY

Întocmită ca răspuns la întrebarea „Deci ce trebuie să facă Dewey?”, care ne-a fost deseori adresată după ce oamenii au aflat că motanul a primit de la doctorul Esterly o reducere de 15% în calitate de angajat al bibliotecii

1. *Să reducă nivelul de stres al tuturor oamenilor care-i acordă atenţie.*

2. *În fiecare dimineaţă, la ora nouă, să stea lângă uşa de la intrare şi să-i întâmpine pe vizitatorii care păşesc în bibliotecă.*

3. *Să verifice toate cutiile care intră în bibliotecă, pentru a preveni eventuale probleme de securitate şi pentru a le stabili gradul de confort.*

4. *Să ia parte la toate şedinţele din Sala Rotundă în calitate de ambasador oficial al bibliotecii.*

5. *Să-i înveselească pe angajaţi şi pe vizitatori.*

6. *Să se strecoare în serviete sau în sacoşele pentru cărţi în timp ce vizitatorii studiază sau încearcă să-şi ia documentele de care au nevoie.*

7. *Să genereze publicitate gratuită la nivel naţional şi internaţional pentru Biblioteca Publică din Spencer. (Ceea ce înseamnă că trebuie să stea liniştit în timpul şedinţelor foto, să zâmbească în faţa camerelor de filmat şi, în general, să fie drăgălaş.)*

8. *Să se străduiască din răsputeri să dobândească statutul de cel mai mofturos motan din lume, refuzând*

mâncărurile cele mai costisitoare şi mai savuroase care-i sunt oferite.

Capitolul 21
Ce ne face speciali?

Nu-l voi uita niciodată pe fostul director administrativ din cadrul consiliului orăşenesc. De câte ori mă vedea, omul acesta mă întreba zâmbind:

— Ce mai faceţi voi, fetelor, acolo, la bibliotecă? Cocoloşiţi în continuare pisica aia?

Probabil că el voia să fie nostim, dar eu mă simţeam întotdeauna jignită. *Fetelor!* Cuvântul acesta avea, poate, şi o conotaţie afectuoasă, dar mie mi se părea că îl folosea pentru a mă pune la colţ, că, în felul acesta, verbaliza opinia multor lideri ai comunităţii, care nu concepeau sub nici un chip ca ei, bărbaţii, să considere cărţile, bibliotecile şi pisicile ca fiind preţioase. Toate lucrurile acestea ţineau exclusiv de zona *fetelor.*

În fond, oraşul mai avea oare nevoie de un motan? Eram totuşi în secolul XXI, iar Spencerul înflorea de la o zi la alta. La sfârşitul anilor ’90, YMCA-ul[10] a dus la bun sfârşit un proiect de renovare în valoare de 2 milioane de dolari. Spitalul Regional din Spencer şi-a dublat capacitatea. Mulţumită celor 170000 de dolari strânşi din donaţii şi celor 250 de voluntari, terenul de joacă modest care trebuia să fie construit în East Lynch Park s-a transformat într-un megateren de joacă, de 9000 de metri pătraţi, denumit Miracolul din South Forth Street. Şi-atunci de ce să nu facă oraşul şi pasul următor şi să atragă un… cazinou?

În 2003, când Iowa a decis să elibereze câteva licenţe pentru cazinouri, unii dintre liderii comunităţii au mirosit oportunitatea de a catapulta Spencerul până la statutul de cel mai mare orăşel din America. Au început să curteze dezvoltatori, ba chiar au ales şi o bucată de teren, pe malul râului, în partea de sud-vest a oraşului, şi

[10] Young Men's Christian Association — *Asociaţia Tinerilor Creştini.*

au schiţat un plan urbanistic. Pentru mulţi dintre noi, cazinoul din 2003 semăna cu abatorul din 1993 — era o şansă de a ne umfla muşchii economici, dar la un preţ foarte ridicat. Desigur, cazinoul ar fi atras după sine slujbe bune şi, conform estimărilor, mai mult de un milion de dolari, în fiecare an, în contribuţii caritabile obligatorii. Dar oraşul ar mai fi rămas la fel? Oare nu era posibil să ne pierdem identitatea şi să devenim, în ochii noştri şi în cei ai tuturor celorlalţi, oraşul-cazinou? S-au organizat nenumărate dezbateri, şi în cele din urmă, afacerea aceasta a avut aceeaşi soartă ca şi fabrica Montfort: comunitatea a respins-o. Cazinoul a primit autorizaţie în Palo Alto County, regiune cu care ne învecinam la est, şi a fost construit în Emmetsburg, la doar douăzeci şi cinci de mile depărtare.

Poate că atunci când am votat împotriva cazinoului am întors, din nou, spatele viitorului. Poate că ne-am refuzat destinul istoric de oraş progresist. Poate c-am fost naivi. Dar noi, cei din Spencer, credem că nu poţi să clădeşti decât pe ceea ce ai.

Noi avem târgul Clay County, unul dintre cele mai bune târguri din Statele Unite şi un eveniment cu o tradiţie de aproape o sută de ani. Clay County are mai puţin de 20000 de cetăţeni, dar târgul atrage peste 300000 de persoane pentru nouă zile de plimbări cu caii, concerte, mâncare bună şi distracţii fel de fel. Avem o pistă pentru curse de tractoare, un padoc pentru cai şi hambare metalice, lungi unde încap toate jivinele pământului, de la găini la lame. Există mai multe căruţe pentru fân care transportă vizitatorii din parcare (un câmp acoperit cu iarbă) până la intrarea principală a târgului.

Am instalat chiar şi un sistem de telegondole cu ajutorul cărora să transportăm oamenii de la un capăt la celălalt al târgului. Cam la zece mile sud de Spencer, pe drumul principal (şi singurul, dacă mergi cu maşina mai mult de câteva mile), este instalat un indicator pe care

sunt înscrise zilele rămase până la deschiderea târgului. Indicatorul e, de fapt, vopsit în coasta unei clădiri din cărămidă, amplasate pe cel mai înalt deal din zonă.

Avem şi bulevardul Grand Avenue, o comoară din punct de vedere istoric, care a fost reconstruit în 1931 şi revitalizat în 1987. La sfârşitul anilor ’90, arhitectul oraşului, Kirby Schmidt, şi-a dedicat doi ani de zile documentării acestei căi de acces din centrul urbei. Kirby era unul dintre fiii Spencerului, aflat la un pas să-şi abandoneze căminul în timpul crizei din anii ’80. Fratele lui s-a mutat pe Coasta de Est, iar sora lui, pe Coasta de Vest. Kirby s-a aşezat la masa din bucătărie, împreună cu tânăra lui familie, şi cu toţii au decis să rămână pe baricade. Economia a început să-şi revină, iar Kirby s-a angajat la primărie. Câţiva ani mai târziu, i-am dat cheia de la intrare, şi arhitectul a început să vină la bibliotecă în fiecare zi, la şase dimineaţa, să caute prin microfilme, ziare vechi şi volume despre istoria localităţii. În majoritatea cazurilor, în timpul acestor vizite, Dewey dormea, iar dimineaţa nu avea ochi decât pentru mine.

În 1999, tronsonul de pe Grand Avenue cuprins între Third Street şi Eighth Street a fost introdus în Registrul Naţional al Obiectivelor Istorice. Zona a fost declarată un exemplu remarcabil de stil Prairie Deco şi unul dintre puţinele modele de planificare urbană caracteristică epocii Marii Crize Economice care a supravieţuit intact. De obicei era nevoie de două sau trei cereri pentru ca un obiectiv istoric să fie înscris pe listele Registrului Naţional, dar, datorită lui Kirby Schmidt, Grand Avenue a obţinut un vot unanim încă de la prima cerere. Cam în aceeaşi perioadă, sora arhitectului s-a mutat, împreună cu familia, în Spencer. Femeia voia să-şi crească pruncii ca pe vremuri.

Oamenii sunt o altă avuţie a oraşului nostru. Locuitorii din Spencer sunt cumsecade, zdraveni şi muncitori. Suntem mândri, dar modeşti. Nu ne lăudăm în gura mare. Considerăm că valoarea noastră se măsoară prin

respectul vecinilor şi nici unul dintre noi nu şi-ar dori să trăiască în altă parte decât aici, în Spencer, Iowa, alături de aceşti vecini. Suntem nişte fiinţe nu doar cu rădăcinile înfipte în acest pământ, pe care familiile noastre îl muncesc de generaţii întregi, dar facem parte şi din ţesătura comunităţii. Iar unul dintre firele acestei împletituri sociale, unul dintre firele care-şi iţeşte strălucirea în sute de locuri, este Dewey.

În comunitatea noastră, oamenii cred că trebuie *să faci* ceva ca să primeşti recunoaşterea semenilor, iar acest ceva trebuie să fie „vizibil” şi, de preferat, înregistrat pe peliculă. Ne aşteptăm ca un oraş celebru să supravieţuiască unui tsunami şi unui incendiu în pădure sau să dea ţării un nou preşedinte ori să muşamalizeze cine ştie ce infracţiune oribilă. Ne aşteptăm ca o pisică vestită să salveze un copil dintr-o clădire în flăcări, să regăsească drumul spre casă după ce a fost abandonată pe un drum de ţară sau să miaune *The Star-Spangled Banner*[11]. Iar pisicuţa cu pricina ar face bine nu doar să se comporte eroic şi să dea dovadă de talent, dar să fie şi pricepută în a manipula media, să fie fercheşă şi să aibă un agent de presă iscusit, altfel n-are nici o şansă să apară în emisiunea *Today.*

Însă Dewey nu era aşa. Nu se lăuda cu isprăvi vitejeşti. Nimeni nu-l împingea de la spate pe calea spre succes. Nici unul dintre noi nu voia ca el să fie altceva decât motanul nostru adorat, de la biblioteca din Spencer, Iowa. Iar Dewey nu-şi dorea nici el nimic mai mult. A fugit de-acasă o singură dată şi n-a ajuns decât pe trotuarul vecin, dar până şi asta i s-a părut a fi prea departe.

Dewey nu era special pentru că *facea* ceva extraordinar, ci pentru că *era* extraordinar. Era asemenea uneia dintre acele persoane, aparent banale, pe care, odată ce începi să le cunoşti, îţi dai seama că se detaşează evident din mulţime. Aceştia sunt oamenii

[11] Imnul naţional al Statelor Unite ale Americii.

care nu lipsesc nici o zi de la serviciu, care nu se plâng niciodată, care nu cer mai mult decât li se cuvine. Sunt acei rari bibliotecari, vânzători de maşini şi chelneri care te servesc ireproşabil din principiu, care fac mai mult decât le cere fişa postului, tocmai pentru că-şi iubesc meseria. Sunt oameni care îşi cunosc menirea în viaţă şi care şi-o urmează în mod excepţional. Unii dintre ei câştigă premii, unii adună averi, majoritatea nu sunt însă apreciaţi. Ei sunt vânzătorii din magazine, casierii din bănci, mecanicii auto şi mamele. Lumea tinde să acorde recunoaştere celor unici şi vocali, celor bogaţi sau celor care-şi urmăresc numai propriul interes, nu celor care fac lucruri banale, dar extraordinar de bine. Dewey avea rădăcini modeste (o alee din Iowa), supravieţuise unei tragedii (cutiei de recuperare a cărţilor îngheţate bocnă) şi îşi găsise locul (biblioteca unui orăşel de provincie). Poate că tocmai acesta era secretul lui. Faptul că-şi găsise locul. Pasiunea lui, ţelul lui în viaţă era să facă astfel încât această instituţie, oricât de insignifiantă sau de neimportantă le-ar fi putut părea unora, să devină un loc mai bun pentru toată lumea.

Nu vreau să minimalizez cu nimic povestea pisicuţei căzute din rulota proprietarilor, care a petrecut cinci luni de zile târându-se înapoi spre casă prin furtuni de zăpadă şi o căldură dogoritoare. Pisica aceasta este o sursă de inspiraţie pentru noi toţi, ne-a învăţat că nu trebuie să te dai bătut niciodată şi că e important să rămâi mereu conştient de valoarea cuvântului „acasă”. Dar, în felul lui liniştit, Dewey ne-a oferit şi el aceeaşi lecţie. Nici el nu s-a dat bătut pe parcursul nopţii petrecute în cutia de recuperare a cărţilor şi a fost devotat bibliotecii, care a devenit ulterior casa lui. Dewey n-a făcut doar un act de eroism, el facea câte ceva eroic în fiecare zi. A schimbat vieţile oamenilor din Spencer, Iowa, cu fiecare pui de somn tras în poala unuia dintre noi.

Sunt convinsă că aţi observat mătasea de pe un ştiulete proaspăt de porumb. Acelea sunt, de fapt, florile

plantei. Fiecare firişor este conectat într-un anume punct de pe ştiulete. Iar punctul acela va naşte un nou fruct numai dacă firişorul de mătase este fecundat prin intermediul polenului. Ştiuleţii cresc unul câte unul, bob cu bob. Pentru ca ştiuletele să se formeze complet, toate firişoarele de mătase trebuie fecundate. La fel acţiona şi Dewey. Câştiga noi inimi în fiecare zi, persoană după persoană. Nu ignora pe nimeni. Dacă erai o fiinţă receptivă, atunci el era acolo, pentru tine. Dacă nu erai receptiv, se căznea din răsputeri să te aducă pe drumul cel bun. Îl ştiţi sigur pe Wilbur, porcuşorul din *Charlotte's Web*[12]. Aşa era şi Dewey. Entuziast, cinstit, încântător, inteligent, modest (pentru un motan) şi, mai presus de toate, prietenul tuturor şi al fiecărui om în parte. La Dewey nu era vorba numai de frumuseţe. Sau de povestea lui minunată. Dewey avea charismă, la fel ca Elvis sau ca toate celelalte persoane care trăiesc veşnic în sufletul nostru. În Statele Unite există mii de pisici de bibliotecă, dar nici una nu s-a apropiat, nici pe departe, de realizările lui Dewey. Băieţelul meu nu era doar un alt motan pe care oamenii să-l mângâie şi mulţumită căruia să zâmbească. Fiecare vizitator fidel al bibliotecii, *absolut fiecare în parte*, era convins că între el şi Dewey exista o relaţie unică. Pentru că Dewey avea darul de a-i face toţi să se simtă speciali.

Sharon o aducea deseori pe fiica ei, Emmy, care suferea de sindromul Down, să-l vadă pe Dewey. Mai ales duminicile, când era rândul ei să vină să-l hrănească. În fiecare sâmbătă, Emmy o întreba: „Mâine e ziua Dewey?" în fiecare „zi Dewey", primul lucru pe care îl facea copila era să caute pisoiul. Când acesta era mai tânăr, de cele mai multe ori, o aştepta lângă uşă. Pe măsură ce a îmbătrânit, Emmy a început să-l găsească, din ce în ce mai des, întins la soare, lângă o fereastră.

[12] Titlul unei celebre cărţi pentru copii a scriitorului american E.B. White. *Pânza lui Charlotte* spune povestea unui porcuşor, Wilbur, salvat de la tăiere de un păianjen inteligent, pe nume Charlotte.

Fetiţa îl lua în braţe şi i-l ducea mamei ei, ca să-l mângâie împreună. „Bună, Dewey. Te iubesc”, îi spunea Emmy cu vocea ei dulce şi blândă, aceeaşi voce pe care o folosea şi mama ei atunci când i se adresa. Pentru Emmy, aceasta era vocea iubirii. Lui Sharon îi era mereu teamă ca fetiţa să nu-l strângă prea tare, dar cea mică şi Dewey erau prieteni, iar Emmy îl înţelegea pe motănel la fel de bine ca oricare dintre noi. Aşa că era întotdeauna extrem de delicată cu el.

Yvonne Berry, o femeie singură, apropiindu-se de patruzeci de ani, venea la bibliotecă de trei-patru ori pe săptămână. De fiecare dată, Dewey o căuta şi-i stătea în poală preţ de aproximativ cincisprezece minute. Apoi se chinuia s-o convingă să-i deschidă uşa la baie, unde voia să se joace cu apa. Acesta era ritualul lor. Dar, în ziua în care Yvonne a fost nevoită să-şi eutanasieze propria pisică, Dewey a rămas la ea în braţe mai bine de două ore. Motănelul meu nu ştia ce se întâmplase, dar înţelegea că ceva nu era în regulă. După mai mulţi ani, când Yvonne mi-a spus povestea aceasta, mi-am dat seama că gestul lui Dewey continua să cântărească greu în ochii ei.

Ne apropiam de intrarea într-un nou secol, iar Dewey începea să îmbătrânească. Petrecea din ce în ce mai mult timp în pătuţul lui, iar jocurile obositoare fuseseră înlocuite de plimbări liniştite cu căruciorul împins de Joy. În loc să sară în cărucior, motanul nostru mieuna, rugând-o pe colega mea să-l ia în braţe şi să-l aşeze la prova vehiculului pe care-l conducea precum un căpitan de vas. Dewey a încetat să mai escaladeze lămpile de sub plafon. Dar cred că asta mai curând din plictiseală decât din cauza efortului fizic. În continuare, nu tolera să fie atins cu gesturi bruşte, în schimb se topea după mângâierile tandre, precum acelea pe care i le oferea bărbatul fară casă care a devenit unul dintre cei mai buni prieteni ai lui. Într-un oraş ca Spencer e dificil să fii invizibil, dar omul acesta aproape că izbutise. În fiecare

zi îşi făcea apariţia la bibliotecă nebărbierit, nepieptănat şi nespălat. Niciodată nu scotea o vorbă. Niciodată nu se uita la nimeni. Nu-l voia decât pe Dewey. Lua motănelul în braţe şi-l atârna pe umăr, iar Dewey stătea acolo şi torcea câte douăzeci de minute, timp în care bărbatul se despovăra de secrete.

Când Dewey a renunţat la căţăratul pe rafturile cele mai de sus ale bibliotecii, Kay i-a luat pătuţul şi i l-a aşezat pe biroul ei. Dewey se cuibărea în culcuşul lui şi-o privea în timp ce lucra. Colega mea era foarte atentă la nevoile motanului: îi împrospăta mâncarea, îl peria când blana i se încurca, îi dădea vaselină pentru ghemotoacele de păr şi mă ajuta să-i fac baie. Nu era la fel de delicată sau de răbdătoare ca mine, dar până şi gesturile ei cele mai brutale se încheiau cu momente de tandreţe şi cu o mângâiere gingaşă pe căpşor. Într-o zi, la scurt timp după ce Kay a mutat pătuţul, când Dewey a sărit pe birou, plinta de lângă perete a cedat. Dewey a zburat cât colo, cu lăbuţele răsfrânte care încotro. Carnetele şi agrafele pentru foile de hârtie au planat în direcţia opusă. Dar înainte ca ultima agrafa să aterizeze pe podea, Dewey se şi întorsese la locul faptei, să inspecteze pagubele.

— Nu-ţi e frică de nimic în biblioteca asta, nu-i aşa? a glumit Kay, cu un zâmbet care mi-am dat seama că venea din inimă.

Numai de perie şi de baie, i-ar fi răspuns Dewey dac-ar fi fost cinstit. Pe măsură ce îmbătrânea, motanul meu ura din ce în ce mai mult să fie îmbăiat şi periat.

De asemenea, nu mai avea atât de multă răbdare cu copiii preşcolari, care aveau tendinţa să tragă de el şi să-l înghiontească. Bietul Dewey începuse să anchilozeze şi nu mai tolera micile îmbrânciturі şi vânătăi. Cu toate acestea, nu se răzbuna niciodată pe cei mici şi rareori fugea de ei. Pur şi simplu, se ascundea atunci când anumiţi copii îl căutau. Pentru a evita situaţiile neplăcute înainte ca ele să se declanşeze.

Cu bebeluşii era însă o altă poveste. Într-o zi l-am văzut lăţit ca o plăcintă la câţiva centimetri de o fetiţă de numai câteva luni, care stătea pe jos, într-un port-bebe. Cum asistasem de multe ori la momente de interacţiune între Dewey şi bebeluşi, nu mi-am făcut probleme. Dar copiii mici sunt plăpânzi, iar mamele lor sunt precaute. Mama aceasta era chiar excesiv de precaută. Dewey a rămas pe loc, cu o expresie plictisită, privind în depărtare, ca şi cum ar fi zis: *M-am nimerit pe-aici, prin preajmă.* Apoi, când a crezut că nu mai eram atentă, s-a tras încă un centimetru mai aproape. *Doar m-am aşezat mai bine,* transmitea el prin limbajul trupului, *nu-i nimic de văzut aici.* După încă un minut, motanul meu s-a mai târât un centimetru, şi tot aşa. Încetul cu încetul şi centimetru cu centimetru, s-a apropiat până când s-a lipit de port-bebe. Apoi a ridicat capul peste marginea săculeţului, vrând parcă să se asigure că bebeluşul era înăuntru, după care şi-a lăsat boticul pe lăbuţele din faţă. Fetiţa a întins mânuţa şi l-a înşfăcat de-o ureche. Dewey şi-a aranjat capul în aşa fel încât fetiţa să-l prindă şi mai bine. Imediat, copila a început să râdă, să dea din picioruşe şi să-l strângă de ureche. Motanul a rămas liniştit, cu o expresie mulţumită pe faţă.

În 2002 am angajat-o pe Donna Stanford pe post de asistentă de bibliotecară, la secţiunea pentru copiii. Donna călătorise prin toată lumea în calitate de ofiţer de recrutare al organizaţiei Peace Corps şi revenise recent în Iowa, ca s-o îngrijească pe mama ei, care suferea de Alzheimer. Donna era calmă şi conştiincioasă şi, iniţial, am crezut că tocmai din acest motiv Dewey petrecea cu ea câteva ore, în fiecare zi, în biblioteca pentru copii. Mi-a luat mult timp ca să-mi dau seama că Donna nu cunoştea pe nimeni altcineva în oraş, în afară de mama ei, şi că până şi un loc precum Spencerul — sau poate tocmai un loc cu o comunitate atât de coagulată — putea să pară rece şi intimidant pentru cineva din afară. Singurul localnic ieşit în întâmpinarea Donnei a fost

Dewey, care-i stătea întins pe umăr în timp ce ea se deplasa printre rafturi, pe scaunul cu rotile, punând volumele la loc. Când motanul se plictisea, îi cobora în poală, permiţându-i femeii să-l mângâie. Uneori, noua noastră colegă îi citea din cărţile pentru copii. Într-o zi i-am surprins stând împreună: Dewey tolănit cu ochii închişi şi Donna cufundată în gânduri. Mi-am dat seama c-am speriat-o.

— Stai liniştită, i-am spus. Face parte din fişa postului tău să ţii motanul în braţe.

Apoi mai era Scott, prietenul lui Jodi. Bietul Scott a nimerit direct în groapa cu lei de la prima lui vizită în Spencer: l-am chemat la petrecerea de aniversare a cincizeci de ani de căsătorie a părinţilor mei. Şi nu era vorba de o petrecere în familie. Evenimentul a fost organizat la Centrul de Conferinţe din Spencer, care avea o capacitate de 450 de locuri. Şi totuşi nici măcar acest spaţiu n-a fost suficient pentru mulţimea de invitaţi. Când copiii clanului Jipson au urcat pe scenă să cânte — de data aceasta melodia *You are my sunshine,* pe versuri proprii, cu temă familială, şi piesa *Look at us,* a lui Vince Gill, garnisită cu ciripiturile complet afone ale fratelui meu, Doug — afară mai erau încă o sută de persoane care făcuseră coadă şi aşteptau să-i felicite pe mama şi pe tata. Întreaga lor viaţă, părinţii mei trataseră pe toată lumea ca fiind parte din familie, iar acum toată lumea venise să-i sărbătorească.

De cum a plecat de-acasă, relaţia mea cu Jodi s-a îmbunătăţit incredibil de mult. Amândouă am înţeles că eram cele mai bune prietene, în schimb ne era imposibil să coabităm sub acelaşi acoperiş. Şi, cu toate că râdeam împreună de prezent, nici una din noi nu deschidea subiectul trecutului. Poate că mamele şi fiicele nu discută niciodată despre ce a fost. Dar asta nu m-a împiedicat să încerc.

— Ştiu că am trecut prin perioade dificile, Jodi.

— La ce te referi, mamă?

De unde să încep. Sănătatea mea. Absenţa mea. Dezastrul din camera ei. Brandy.

— Eram în Mankato. Îţi aminteşti? Treceam pe lângă un magazin, iar tu-mi spuneai „Mami, îmi doresc din tot sufletul cămaşa aia, dar ştiu că nu avem bani, aşa că e-n regulă”. Adevărul era că nu îţi doreai cămaşa respectivă, ci chiar aveai nevoie de ea, dar întotdeauna ai încercat să mă protejezi, să nu mă faci să mă simt rău.

Am oftat.

— N-aveai decât cinci ani.

— Ei, mamă, asta-i viaţa.

În clipa aceea am înţeles că fiica mea avea dreptate. Şi ceea ce e bun, şi ceea ce e rău, totul face parte din viaţă. Şi nu trebuie să te frământi din cauza acestor lucruri. Nu are nici un sens să te amărăşti din pricina trecutului. Întrebarea este: cui o să-i împărtăşeşti acest trecut al tău mâine?

În noaptea aceea după petrecere, eu şi Jodi l-am dus pe Scott la bibliotecă, să-l cunoască pe Dewey. Atunci mi-am dat seama că relaţia lor era serioasă, Jodi nu-i mai făcuse cunoştinţă lui Dewey cu nici unul dintre foştii ei prieteni şi, din câte ştiam eu, nici unul dintre aceştia nu fusese interesat să-l întâlnească pe motan. Sigur că Dewey al meu a fost peste măsură de încântat s-o revadă pe Jodi. Ea a rămas eterna lui iubire. Scott i-a lăsat singuri, după care, cu multă delicateţe, l-a luat în braţe pe Dewey şi a început să-l mângâie. Nu pe abdomen, gest pe care motanul îl detesta, ci pe spinare. Apoi l-a plimbat prin toată biblioteca ţinându-l pe umăr. Mai târziu, băiatul a scos aparatul de fotografiat şi i-a făcut o poză pentru mama lui. Femeia auzise de Dewey şi era o mare admiratoare a acestuia. Când i-am văzut împreună, am simţit că-mi creşte inima-n piept. Scott era atât de iubitor şi de tandru. Şi cum să nu adopt cu tot sufletul un tânăr care era atât de atent cu mama lui, încât nu a uitat să-i facă motanului o poză pentru ea?

Nici o secundă nu mi s-a părut a fi ceva în neregulă să-l duci pe prietenul unei femei în toată firea la bibliotecă, pentru a-l cunoaşte pe motanul mamei ei. Dewey facea parte din familie, opinia lui conta. Cum ar fi fost deci posibil ca cineva să considere ideea de a intra în această familie fară să-l cunoască şi pe el? Iar eu aveam încredere în capacitatea motanului meu de a mirosi orice neregulă, Dewey era santinela mea. Întotdeauna îi proteja pe oamenii pe care-i iubea. Văzând felul în care s-au comportat Scott cu Dewey şi Dewey cu Scott mi-a fost destul. Ştiam tot ceea ce era important de ştiut.

De asemenea, în momentele acelea, nu l-am privit nici o secundă pe Dewey ca pe motanul bibliotecii. Dewey era motanul meu. Eu eram persoana la care venea atunci când avea nevoie de iubire. Eu eram persoana la care venea atunci când avea nevoie să fie alinat. Iar el era fiinţa la care eu apelam atunci când aveam nevoie de iubire şi alinare. Dewey nu era un substitut de soţ sau de copil. Nu eram o femeie singură, aveam destule prietene. Nu mă simţeam neîmplinită, îmi iubeam meseria. Nu eram în căutarea unui suflet special. Nu era nici măcar vorba de obişnuinţă. Locuiam separat. Puteau să treacă şi zile întregi în care să fim amândoi în bibliotecă, dar în care să ne vedem foarte puţin. Însă chiar şi atunci când nu-l vedeam, ştiam că e acolo. Mi-am dat seama că aleseserăm să ne trăim vieţile împreună nu doar pentru o vreme, ci pentru totdeauna.

Pentru mine, Dewey era altfel decât orice animal pe care-l întâlnisem până atunci. Era special într-un fel în care nu crezusem vreodată că poate să fie un animal. Şi totuşi, asta nu schimba cu nimic un adevăr fundamental. Dewey era motanul meu, dar locul lui era la bibliotecă. Locul lui era lângă vizitatori. Dewey era fericit la mine acasă preţ de o zi-două, dar imediat ce urcam în maşină şi ne îndreptam spre bibliotecă, se căţăra cu lăbuţele pe bord şi privea afară nerăbdător. Trebuia să virez foarte încet, ca nu cumva să alunece. Când simţea mirosul de

la Sister’s Cafe, motănelul meu ştia că nu mai aveam decât câteva străzi până să ajungem la destinaţie. Şi-atunci devenea de-a dreptul surescitat. Se muta pe cotiera portierei, îşi lipea lăbuţele de geam şi, practic, se milogea să-i deschid uşa cât mai repede. *Am ajuns! Am ajuns!* În clipa în care intram pe aleea de la bibliotecă, întorcea capul peste umăr şi aproape că-mi striga aceste cuvinte. De cum îi deschideam portiera, îmi sărea în braţe, iar eu îl treceam peste prag. Şi-apoi… fericire deplină.

Nimic nu-i plăcea mai mult lui Dewey decât să fie acasă.

Capitolul 22

Dewey merge în Japonia

Mesajul din Japonia a sosit la începutul anului 2003. De fapt, acesta a venit de la Washington, D.C., fiind redactat în numele persoanelor interesate din Tokyo. Tomoko Kawasumi era reprezentantul Televiziunii Publice Japoneze, care voia să-l filmeze pe Dewey. Compania realiza un documentar care avea ca scop introducerea pe piaţă a unei noi tehnologii de înaltă definiţie şi îşi dorea să atragă un public cât mai larg. Iniţial hotărâseră să facă un documentar despre animale, după care au restrâns subiectul doar la pisici. Pe Dewey îl descoperiseră datorită unui articol apărut în revista japoneză *Nekobiyori.* Ne-au cerut permisiunea de a trimite în Spencer o echipă pentru o zi de filmare.

Ciudat era faptul că noi nici măcar nu aveam habar de apariţia lui Dewey într-o revistă japoneză.

Câteva luni mai târziu, în mai, la Biblioteca Publică din Spencer au sosit şase persoane din Tokyo. Zburaseră cu avionul până în Des Moines, după care închiriaseră o camionetă şi veniseră cu ea până în oraşul nostru. În luna mai, Iowa e splendidă. Porumbul e chiar sub nivelul ochilor, având între nouăzeci de centimetri şi un metru şi douăzeci înălţime, aşa încât ai perspectivă asupra lanurilor care se întind în depărtare. Desigur, de la Des Moines până în Spencer sunt două sute de mile distanţă şi, milă după milă, altceva în afară de porumb nu vezi. Oare ce era în mintea a şase persoane din Tokyo după trei ore şi jumătate de vizionat porumbul statului Iowa? Aveam de gând să-i întrebăm, pentru că ei erau probabil singurii japonezi care au străbătut vreodată acest drum.

Echipa avea la dispoziţie doar o zi pentru filmări, aşa că m-au rugat să vin la bibliotecă înainte de ora şapte. Era o dimineaţă urâtă, cu o ploaie care nu se mai oprea. Traducătoarea, singura femeie din grup, m-a rugat să le

deschid prima uşă, să-şi monteze aparatura în hol. În timp ce echipa îşi căra aparatul, de după colţ a apărut Dewey. Era încă pe jumătate adormit şi tocmai îşi întindea lăbuţele din spate, aşa cum fac pisicile când se trezesc. *A, tu eşti! Ce cauţi aici aşa devreme? Te aşteptam abia peste douăzeci de minute.* Puteai să-ţi potriveşti ceasul după motanul nostru.

După ce echipa şi-a instalat camerele de filmat, traducătoarea mi-a spus:

— Am vrea să vă mai facă o dată cu mâna.

Vai, Doamne! Am încercat să le explic, cât am putut mai bine, că Dewey nu-mi facea cu mâna decât o singură dată, când mă vedea prima oară dimineaţa. Regizorul, domnul Hoshi, nici n-a vrut să audă. Era obişnuit nu doar să le dea ordine celor din jur, dar şi ca ordinele lui să fie executate. Nu încăpea nici un dubiu că el era şeful. Iar acum domnul Hoshi voia ca Dewey să-mi mai facă încă o dată cu mâna.

Aşa că m-am întors la maşină şi am refăcut drumul spre bibliotecă, pretinzând că tocmai veneam la serviciu. Dewey n-a făcut decât să se holbeze la mine.

Ce e? Te-am mai văzut şi acum cinci minute.

Am intrat în clădire, am aprins luminile, le-am stins, m-am întors la maşină, am aşteptat cinci minute şi am revenit la uşa bibliotecii. Domnul Hoshi crezuse că scenariul acesta avea să-l inducă pe Dewey în eroare şi să-l facă să creadă că venise deja ziua următoare.

Evident că nu s-a întâmplat aşa.

Ne-am chinuit aproape o oră în încercarea de a-l filma pe motan făcându-mi cu mâna. În cele din urmă, le-am zis:

— Uitaţi care e situaţia: bietul motan a stat tot timpul aici, aşteptându-şi mâncarea. Trebuie să-l hrănesc.

Domnul Hoshi nu s-a împotrivit. Mi-am luat motanul în braţe şi am fugit la tăviţa cu nisip. Ultimul lucru care-mi doream să apară în filmul japonezilor erau excrementele lui Dewey. Acesta din urmă s-a uşurat, după care şi-a

savurat tacticos micul dejun. Când a terminat, am constatat că echipa de filmare se instalase acum în interiorul bibliotecii. Oamenii parcurseseră jumătate de glob, dar tot nu s-au ales cu mult doritul salut.

În schimb, au înregistrat pe peliculă tot restul. Dewey avea aproape cincisprezece ani şi încetinise ritmul, dar nu-şi pierduse entuziasmul în faţa necunoscuţilor. Mai ales în faţa celor cu aparate de filmat. A trecut pe la fiecare membru al echipei, salutându-l cu câte-o frecare de picior. Oamenii au început să-l mângâie şi să se joace cu el, iar unul dintre cameramani s-a întins pe podea, încercând să privească lumea prin ochii motanului. Traducătoarea mi-a cerut politicos să-l aşez pe Dewey pe un raft cu cărţi. Băieţelul meu a stat cuminte şi s-a lăsat filmat. Apoi a sărit de pe un raft pe altul. În continuare, femeia mi-a spus:

— Puneţi-l să se deplaseze printre şirurile de cărţi, iar în capăt să sară jos.

M-am gândit: „Staţi puţin. Acesta este un motan, nu un animal dresat de la circ. Iar ceea ce-mi cereţi voi e absurd. Sper că n-aţi bătut atâta drum aşteptându-vă la un spectacol în toată regula, deoarece vă garantez că Dewey nu va merge pe raftul acela, făcând slalom printre cărţi, pentru ca în capăt să mai şi sară jos la comandă”.

Totuşi, m-am dus în capătul raftului şi l-am strigat:

— Vino-ncoace, Dewey. Hai, vino-ncoace!

Motanul a mers pe întreaga lungime a raftului, făcând slalom printre cărţi, după care a sărit jos, la picioarele mele.

Timp de cinci ore, domnul Hoshi a dat ordine, iar Dewey s-a supus. A stat întins pe un calculator. Apoi pe o masă. Apoi pe podea, cu lăbuţele împreunate şi cu ochii în aparatul de filmat. S-a plimbat cu căruciorul lui preferat, lăsându-şi picioarele să-i atârne printre barele de metal, complet relaxat. Nici o secundă nu a fost pierdută, s-a muncit, s-a muncit şi iar s-a muncit. O fetiţă de trei anişori şi mama ei au fost de acord să apară şi ele

în film, aşa că l-am aşezat pe Dewey în balansoar, alături de ele. Copila era emoţionată şi din cauza aceasta l-a tot strâns şi l-a tot tras pe motan de blană. Dar el nu s-a supărat. A îndurat cu stoicism calvarul de cinci minute şi nu a uitat nici o clipă să privească şăgalnic către cameră.

Toată dimineaţa îi povestisem traducătoarei cum oameni de pe întreg cuprinsul Statelor Unite veneau la bibliotecă să-l vadă pe Dewey, dar cred că domnul Hoshi nu mă credea. Apoi, imediat după prânz, ne-am trezit cu o familie din New Hampshire. Vizita respectivă a venit cum nu se putea mai bine! Familia cu pricina venise pentru o nuntă în Des Moines şi hotărâse să închirieze o maşină şi să facă un drum până în Spencer, să-l cunoască pe Dewey. Mai e nevoie să vă aduc aminte că asta presupune o călătorie de trei ore şi jumătate?

Domnul Hoshi s-a repezit imediat asupra vizitatorilor. I-a descusut în amănunt. I-a filmat filmându-l pe Dewey cu camera lor neprofesională (care probabil că era produsă în Japonia). Eu am învăţat-o pe fetiţa lor, în vârstă de vreo cinci sau şase ani, cum să se legene uşor, înainte şi înapoi, până când Dewey şi-a lăsat capul pe spatele ei şi a închis ochii. Familia din New Hampshire a stat la bibliotecă o oră, iar echipa de japonezi a plecat şi ea curând după aceea. În clipa în care toţi oaspeţii au părăsit clădirea, Dewey a adormit şi a zăcut toată ziua.

Am primit două exemplare ale filmului, pe DVD. După şaisprezece ani, încercam să nu mai vorbesc atât de mult despre Dewey, dar aceasta părea a fi o ocazie specială. Aşa că am sunat la redacţia ziarului local. Magazinul de electronice din colţ ne-a împrumutat un televizor uriaş, iar biblioteca s-a umplut până la refuz cu admiratori. Până în momentul acela, despre Dewey se mai vorbise la radiouri din Canada şi Noua Zeelandă. Apăruse în reviste şi ziare din zeci de ţări. Fotografia lui făcuse înconjurul lumii. Dar acum era altceva. Acesta era un post de televiziune cu impact global!

Eu trăsesem puţin cu ochiul la film, aşa încât eram destul de agitată.

S-a dovedit că documentarul era un fel de călătorie alfabetică prin lumea pisicilor, prezentând douăzeci şi şase de feline, câte una pentru fiecare literă a alfabetului. Da, a alfabetului nostru, deşi documentarul era în japoneză.

Le-am spus celor din public:

— În filmul acesta apar multe alte pisici. Imaginile cu Dewey sunt montate aproape de sfârşit şi toată vorbăria e în japoneză. Aşa că haideţi să votăm. Derulăm până ajungem la partea cu Dewey sau ne uităm la tot filmul?

— Ne uităm la tot filmul! Ne uităm la tot filmul!

După zece minute, mulţimea striga:

— Derulează! Derulează!

Haideţi să spunem doar că era extrem de plictisitor să te uiţi la cadre cu pisici sărind de colo-colo şi să asculţi interviuri în japoneză. Ne-am oprit doar la pisicile cele mai drăgălaşe şi atunci când pe ecran mai apărea câte un cetăţean american — din acest motiv, am oprit derularea de două ori, dar ne-am lămurit că una din femei era englezoaică — pentru că aproape tot documentarul era cu japonezi şi animalele lor de companie.

Când am ajuns la litera W, mulţimea a izbucnit în urale, trezindu-i astfel şi pe cei care moţăiau pe scaune. Pe ecran apăruse Dewey al nostru, alături de cuvintele *Motanul care munceşte,* scrise atât în engleză, cât şi în japoneză. Şi iată-mă şi pe mine, apropiindu-mă de bibliotecă prin ploaie, în vreme ce comentatorul anunţa ceva în japoneză. N-am înţeles decât trei cuvinte:, America, Iowa-shun, Spencer”. O nouă rundă de chiuituri. Câteva secunde mai târziu, am auzit: „Dewey a-Deedamore Booksa”.

Şi iată-l din nou pe Dewey, aşezat lângă uşa de la intrare (trebuie să recunosc că o fluturare de lăbuţă ar fi dat bine), urmat de Dewey căţărat pe un raft cu cărţi,

Dewey plimbându-se printre două şiruri de volume, Dewey stând şi stând şi iar stând, apoi Dewey mângâiat de un băieţel sub o masă şi iar… Dewey stând. Un minut şi jumătate şi asta a fost tot. Nici urmă de fetiţă cu Dewey în poală. Nici urmă de Dewey cărat pe umăr. Nici urmă de cărucior. Nici urmă de familia din New Hampshire. N-au folosit nici măcar secvenţa cu Dewey mergând pe raftul cel mai de sus, făcând slalom printre cărţi şi apoi sărind jos. Oamenii ăştia traversaseră jumătate de glob pentru nouăzeci de secunde de filmare cu un motan tolănit.

Tăcere. Tăcere deplină.

După care toată lumea a izbucnit în urale zgomotoase. Dewey al nostru era o vedetă internaţională. Aveam dovada în faţa ochilor. Ce mai conta că nu înţeleseserăm nimic din ce spusese comentatorul? Ce mai conta că partea cu Dewey dura puţin mai mult decât o reclamă comercială? în film se vedea biblioteca noastră. Se vedea bibliotecara. Şi se vedea Dewey. Şi, cel puţin, eram siguri că reporterul spusese. „America, Iowa-shun, Spencer”.

Oraşul Spencer n-a uitat niciodată acest documentar japonez. Poate că a uitat conţinutul lui. În bibliotecă avem două copii care pot fi împrumutate, dar nimeni e interesat de ele. *Motanul din cărţi* e un produs mult mai popular. Dar faptul că o echipă de filmare a venit tocmai din Tokyo până în Spencer, asta n-o să uităm niciodată! La postul de radio s-a vorbit îndelung despre acest eveniment, ziarul local a publicat un articol mare, iar în lunile care au urmat, oamenii se tot adunau la bibliotecă să disece subiectul.

— Cum erau cei din echipă?
— Ce-au făcut?
— Unde s-au dus cât au stat în oraş?
— Ce altceva au mai filmat?
— Îţi vine să crezi?
— Îţi vine să crezi?
— Îţi vine să crezi?

Televiziunea japoneză a pus coroana celebrităţii absolute pe capul lui Dewey. Chiar şi astăzi, când localnicii discută despre motanul nostru, conversaţia atinge întotdeauna subiectul acesta: „Şi japonezii ăia care au venit aici, în Spencer, ca să-l filmeze”. Ce altceva ar mai fi de adăugat?

Cetăţenii din Spencer nu sunt singurii care-şi amintesc documentarul. După ce a fost difuzat pe post, am primit mai multe scrisori din Japonia şi ne-au fost solicitate patruzeci de cărţi poştale cu imaginea lui Dewey. Website-ul bibliotecii înregistrează originea vizitatorilor şi, în fiecare lună, de la difuzarea filmului, în vara anului 2004, Japonia este pe locul doi în topul ţărilor din care provine publicul nostru virtual, după Statele Unite — am înregistrat mai mult de 150 000 de vizitatori în decurs de trei ani. Şi ceva mă face să cred că toate aceste persoane nu erau interesate să împrumute cărţi de la noi.

Dar invazia japonezilor n-a fost singurul lucru deosebit care s-a întâmplat în vara lui 2003. Cel puţin nu şi pentru mine. În anul precedent, în Ajunul Crăciunului, Scott o ceruse în căsătorie pe Jodi în casa părinţilor mei. Fetiţa mea m-a rugat să mă ocup de alegerea florilor şi a celorlalte decoraţiuni, ştiind că acestea erau una dintre pasiunile mele.

Un gând nu-mi dădea însă pace. Sora mea, Val, era domnişoara de onoare a lui Jodi, şi împreună încercau să găsească rochia potrivită. Eu n-am avut şansa să-mi aleg rochia atunci când m-am măritat. O fată din Hartley îşi anulase nunta în ultima secundă, iar mama mi-a cumpărat rochia ei. Aşa că acum îmi doream mai mult decât orice altceva pe lume s-o ajut pe Jodi să-şi aleagă rochia de mireasă. Voiam ca rochia ei să fie deosebită. Şi voiam să fiu şi eu implicată. I-am telefonat lui Jodi şi i-am spus:

— Toată viaţa am visat să te ajut să-ţi alegi rochia de mireasă. Val are două fete. Ea o să mai aibă ocazia asta.

— Mami, mi-ar plăcea foarte mult să alegem rochia împreună.

Am simţit că-mi creşte inima. Mi-am dat seama din tremurul vocii ei că şi Jodi se bucura. Eram două biete femei sentimentale.

În acelaşi timp, eu sunt însă şi practică.

— Tu hotărăşte cam ce ţi-ar plăcea, i-am spus în continuare lui Jodi. Când găseşti şase rochii pe gustul tău, mă anunţi şi vin la tine să luăm decizia finală.

Când venea vorba de haine, fiicei mele îi era imposibil să se hotărască. Îşi ţinea aproape toate lucrurile în ambalajul original, fiindcă tot timpul ducea câte ceva înapoi la magazin. Jodi locuia la aproximativ trei ore distanţă de mine, în Omaha, Nebraska, şi nu voiam să mă extenuez conducând până acolo în fiecare weekend, în următoarele şase luni de zile.

Jodi a mers la vânătoare de rochii împreună cu prietenele ei. Câteva săptămâni mai târziu, m-am dus în Omaha s-o ajut să aleagă una singură. Dar n-am putut lua o hotărâre definitivă. Până când am văzut o rochie pe care n-o probase. De cum a îmbrăcat-o, amândouă am ştiut că era exact ce căutase. Şi chiar acolo, în cabina de probă, şi eu şi Jodi am izbucnit în lacrimi.

După câteva luni, am ieşit din nou la cumpărături, şi Jodi mi-a ales o rochie splendidă. Apoi fiica mea mi-a telefonat şi m-a anunţat:

— Tocmai am cumpărat o rochie pentru bunica.

— Extraordinar, i-am răspuns. Am fost până în Des Moines pentru a rezolva unele chestiuni legate de bibliotecă şi i-am cumpărat şi eu una.

Următoarea dată când ne-am întâlnit, ne-am dat seama că amândouă cumpăraserăm, în aceeaşi zi şi la aceeaşi oră, aceeaşi rochie. Am râs de ne-am prăpădit.

Nunta a avut loc în iulie, la biserica catolică St. Joseph din Milford, Iowa. Jodi a plănuit totul din Omaha, eu m-am ocupat cu munca de teren. Vechile mele prietene din Mankato, Trudy, Barb, Faith şi Ideile, au venit cu câteva

zile înainte de ceremonie ca să mă ajute cu ultimele detalii. Şi eu şi Jodi eram perfecţioniste, voiam ca până şi ultimul fir de floare să stea la locul lui. Când ne-am apucat să decorăm garajul părinţilor mei pentru petrecere, Trudy şi Barb erau îngrozitor de stresate, dar totul a ieşit minunat. În clipa în care au terminat, locul nu mai semăna nici pe departe cu un garaj. A doua zi ne-am ocupat de decorarea bisericii şi a restaurantului.

La nuntă au participat treizeci şi şapte de invitaţi. Numai prieteni apropiaţi şi rude. Prietenele mele n-au ajuns la ceremonie, stăteau ascunse într-o încăpere din spate şi încălzeau fluturii.

Insectele trebuiau păstrate la gheaţă, într-o stare de amorţeală, apoi încălzite şi „trezite" cu cincisprezece minute înainte de momentul zborului. Faith se autoporeclise BFFSM — Bona de Fluturi Frumoasă şi cu Sâni Mari —, dar îşi luase treaba foarte în serios. Avea atâtea emoţii din cauza momentului cu fluturii încât în noaptea de dinaintea nunţii i-a luat cu ea şi i-a cărat până la casa lui Trudy, din Worthington, Minnesota, la o oră distanţă, ca să-i ţină lângă patul ei.

După terminarea ceremoniei, pe măsură ce ieşeau din biserică, invitaţii primeau de la părinţii lui Scott câte un plic. Fratele meu, Mike, care stătea chiar lângă mireasă, a început imediat să pipăie plicul cu simţ de răspundere. Jodi l-a pironit cu privirea.

— Ce-i? a întrebat-o Mike. Sunt vii?

— Au fost.

Citisem cândva legenda fluturilor care nu au glas. Atunci când sunt eliberaţi, ei se ridică la cer şi-i şoptesc lui Dumnezeu dorinţele oamenilor.

Când invitaţii au desfăcut plicurile, fluturi de toate dimensiunile şi culorile au zburat în sus, către un cer mirific, de un albastru cristalin, aflat la doar o şoaptă distanţă de Dumnezeu. Majoritatea au dispărut purtaţi de vânt. Trei s-au aşezat însă la loc, pe rochia lui Jodi, iar unul i-a rămas în buchetul de mireasă mai bine de-o oră.

După fotografiile de nuntă, oaspeţii s-au înghesuit într-un autocar. În vreme ce prietenele mele au rămas să cureţe în urma noastră, noi, ceilalţi, ne-am dus la West Okoboji, pentru un tur al lacului pe vasul *Queen II,* celebra ambarcaţiune locală. Ulterior, Jodi şi Scott s-au hotărât să se dea în roata mare din Arnold Park, aceeaşi care sclipise printre stele şi în noaptea când mama şi tata s-au îndrăgostit la Roof Garden, pe muzica lui Tommy Dorsey, cu mulţi, mulţi ani înainte. În timp ce noi îi urmăream din priviri, roata cea mare i-a purtat pe Jodi şi Scott, cavalerul de onoare şi fata care a ţinut buchetul, din ce în ce mai sus, cufundându-i în albastrul cristalin al cerului, ca pe nişte fluturi eliberaţi din carcera plicurilor.

Din scrisoarea pe care mi-a trimis-o Jodi după ce s-a întors din luna de miere am aflat tot ce voiam să ştiu: „Îţi mulţumesc, mamă. A fost nunta perfectă”. Nu există pe lume alte şapte cuvinte care să mă poată face mai fericită.

Ce bine-ar fi ca viaţa să fie atât de simplă. Ce bine-ar fi fost ca Dewey, Jodi şi întreaga familie Jipson să încremenească acolo, în vara anului 2003. Deşi nici măcar atunci, în clipele când roata cea mare se ridica la cer, iar Dewey devenea celebru în Japonia, tabloul nu era perfect. Cu doar câteva luni în urmă, mama mea fusese diagnosticată cu leucemie, ultima dintr-un lung şir de boli care încercaseră s-o răpună. Se spune că norocul şi cancerul se moştenesc. Din păcate, cancerul are o istorie lungă în familia noastră.

Capitolul 23

Amintiri despre mama

În 1976, fratele meu, Steven, a fost diagnosticat cu limfom non-Hodgkin în stadiul patru, cea mai avansată formă de cancer letal. Doctorii i-au mai dat doar două luni de trăit. Steven avea nouăsprezece ani.

Şi totuşi, el a ţinut piept bolii cu mai multă demnitate decât oricare alt bolnav pe care l-am cunoscut. A luptat, dar fară disperare. Cu alte cuvinte, a continuat să-şi trăiască viaţa. Nici o clipă nu şi-a pierdut identitatea. Cancerul era însă localizat în piept şi medicii nu-l puteau învinge. L-au stârpit o dată, dar el a revenit. Tratamentul era dureros şi i-a consumat rinichii lui Steven. Fratele meu Mike, cel mai bun prieten al lui Steven, s-a oferit să-i doneze unul dintre rinichii lui, dar Steven i-a spus:

— N-are sens. O să-l termin şi pe acela.

În vreme ce eu mă războiam cu divorţul, cu asistenta socială şi facultatea, Steven se războia cu cancerul. Ajuns în 1979, fratele meu trăise mai mult decât oricare altă persoană din Iowa afectată de aceeaşi maladie. Doctorii îl bombardaseră cu atât de multă chimioterapie, încât în extremităţile membrelor nu-i mai rămăsese nici un strop de sânge. Chimioterapia nu mai dădea însă rezultate, aşa că Steven s-a înscris în programul unui centru de tratament experimental din Houston. Stabiliseră să înceapă terapia în ianuarie, dar înainte s-o pornească spre Houston, fratele meu şi-a dorit să mai petreacă un Crăciun în stil Jipson, un Crăciun fară nici un fel de restricţii. Voia să mănânce din supa de midii pe care o prepara tata în Ajunul Crăciunului. Şi m-a rugat să-i pregătesc floricele de porumb cu caramel, preferatele lui. A stat învelit cu o pătură şi-a zâmbit în vreme ce orchestra familiei Jipson zdrăngănea la instrumentele improvizate. În Ajunul Crăciunului, afară au fost -28°C, dar el a insistat să meargă împreună cu

noi la slujba de la miezul nopţii. În ultima lui noapte petrecută în casa părinţilor, Steven m-a forţat să-l duc cu maşina, la două dimineaţa, acasă la mătuşa Marlene, să-şi ia la revedere de la ea. După care m-a rugat să nu mă culc şi să ne uităm împreună la *Brian's Song,* un film despre un jucător de fotbal american bolnav de cancer.

— Nu, mulţumesc, Steven. L-am mai văzut.

Dar a insistat, aşa că am rămas cu el. După primele cinci minute, adormise deja.

O săptămână mai târziu, pe 6 ianuarie, Steven şi-a trezit soţia la cinci dimineaţa şi a rugat-o să-l ajute să coboare la parter şi să se aşeze pe canapea. După câteva ore, când cumnata mea s-a întors, n-a mai putut să-l trezească. Ulterior am aflat că fratele meu nu fusese înscris în nici un program al centrului de tratament experimental din Houston. În ajunul Zilei Recunoştinţei, medicii îl anunţaseră că nu mai aveau ce alte tratamente să-i propună. Steven nu a spus însă nimănui, fiindcă, înainte să moară, îşi dorise un ultim Crăciun în stil Jipson, un Crăciun fară lacrimi şi demonstraţii de milă.

Părinţii mei au fost foarte afectaţi de moartea lui Steven. Moartea poate să îndepărteze doi oameni, dar pe mama şi tata i-a apropiat şi mai mult. Au plâns împreună. Au vorbit unul cu celălalt. S-au sprijinit unul pe umărul celuilalt. Tata s-a convertit la catolicism, religia mamei, şi, pentru prima dată în viaţa lui de om matur, tata a început, alături de mama, să meargă regulat la slujbe.

Au adoptat o pisică.

La trei săptămâni după moartea lui Steven, tata i-a cumpărat mamei un pisoi persan albastru, pe care l-au botezat Max. Aceea a fost o perioadă groaznică pentru ei, absolut cumplită, însă Max era ca un sfânt: plin de personalitate, dar nu sălbatic, întotdeauna dormea în chiuveta din baie, cu excepţia momentelor când se cuibărea lângă mama. Chiuveta era locul lui preferat din toată casa. Dacă un pisoi a izbutit vreodată să schimbe

un cuplu, atunci acela a fost Max. El le-a îmbunătăţit starea de spirit. I-a făcut să râdă. Le-a ţinut companie în casa altfel pustie. Copiii îl iubeau pe Max pentru personalitatea lui, dar noi îl iubeam şi mai mult pentru faptul că avea grijă de mama şi de tata.

Fratele meu mai mare, David, prietenul meu drag şi omul care m-a inspirat întotdeauna, a fost şi el profund afectat de moartea lui Steven. David renunţase la facultate cu şase săptămâni înainte de absolvire şi, după mai multe încercări eşuate, s-a stabilit în Mason City, Iowa, cam la o sută de mile est de Spencer. Însă de fiecare dată când mă gândesc la David, în minte îmi apare Mankato, Minnesota. Eram foarte apropiaţi pe vremea când locuiam în Mankato. Aceea a fost o perioadă minunată, absolut minunată. Dar, într-o noapte, cu puţin timp înainte să renunţe la facultate şi să se mute, David mi-a ciocănit la uşă, la ora 1: 00 noaptea. Afară erau —23°C, iar el mersese pe jos zece mile.

Mi-a spus:

— Vicki, ceva e în neregulă cu mine. În capul meu. Cred că am o depresie. Dar să nu le zici mamei şi tatei. Promite-mi că n-o să le spui niciodată mamei şi tatei.

Eu aveam nouăsprezece ani atunci, eram tânără şi neştiutoare. Aşa că i-am promis. N-am povestit nimănui despre ceea ce s-a întâmplat în noaptea aceea, dar acum ştiu că bolile mentale îi afectează deseori pe tineri, mai ales pe tinerii inteligenţi şi talentaţi, de până în douăzeci şi cinci de ani, aşa cum era David. Ştiu că David era bolnav. Era bolnav, aşa cum fusese şi Steven, numai că simptomele nu erau atât de evidente. Încetul cu încetul, suferinţa i-a distrus viaţa. În decurs de câţiva ani, David a devenit un alt om. Nu mai era în stare să meargă la serviciu. Nu mai râdea, nici măcar cu mine. A început să ia droguri, în special calmante, cu ajutorul cărora să lupte împotriva depresiei. A devenit tatăl unui copil din flori. Mă suna o dată la câteva luni şi discutam cu orele,

dar, pe măsură ce anii treceau, David mă căuta din ce în ce mai rar.

Când a murit Steven, în luna ianuarie a anului 1980, David a reuşit să facă faţă situaţiei cu ajutorul medicamentelor. Mi-a mărturisit că nu mai putea să funcţioneze fară ele. Fiica lui, Mackenzie, avea patru ani, iar mama ei îi interzisese s-o mai vadă până când nu va renunţa la droguri. La şapte luni după moartea lui Steven, David m-a sunat, în mijlocul nopţii, să-mi spună că-şi pierduse fetiţa.

— N-ai pierdut-o pe Mackenzie, i-am explicat eu. Dacă nu te mai atingi de droguri, poţi s-o vizitezi. Dacă vei continua aşa, nu poţi. E foarte simplu.

Dar David n-a înţeles. În noaptea aceea am vorbit despre un milion de lucruri, însă nimic din ce i-am sugerat eu nu i se părea posibil. Părea că în faţa fratelui meu se ridicase un zid. David nu mai vedea nici un fel de viitor pentru el însuşi. M-am speriat îngrozitor, dar el mi-a jurat că nu va face nimic înainte să discute cu mine. M-a asigurat că îşi iubea fiica şi că nici nu concepea s-o părăsească. Dar câteva ore mai târziu, în aceeaşi noapte sau a doua zi dimineaţă, foarte devreme, fratele meu, David, prietenul meu din copilărie, a luat o puşcă şi a apăsat pe trăgaci.

Prietena mea, Trudy, m-a dus cu maşina în Hartley la două dimineaţa. Abia mai respiram, darămite să mai şi conduc. Părinţii mei nu erau nici ei într-o stare mai bună. Nu voiam să acceptăm ideea morţii lui David, mai ales că ea survenise atât de curând după trecerea la cele veşnice a lui Steven, dar realitatea era implacabilă. La câteva zile după înmormântare, proprietarul casei în care locuise David a început să sune la părinţii mei şi să-i bată la cap. Omul urla la noi, cerându-ne să recuperăm lucrurile fratelui meu şi să facem curăţenie în apartament, pentru ca el să-l poată închiria altcuiva. Episodul acesta ne-a reamintit că David locuise într-o

zonă nu tocmai civilizată şi că se înhăitase cu personaje dubioase.

Ne-am dus în Mason City cu două maşini. Tata, fraţii mei, Mike şi Doug, şi doi dintre cei mai vechi prieteni ai lui David erau în maşina din faţă. Eu, mama şi Val veneam în urma lor într-un camion. Când am ajuns la adresă, bărbaţii ne aşteptau pe trotuar.

— Voi nu intraţi acolo, ne-a spus tata. Aşteptaţi aici. Vom scoate totul afară.

Până când tata n-a deschis uşa apartamentului, n-am ştiut că nu mai intrase nimeni acolo de la moartea lui David. Sângele fratelui meu era peste tot. Tata, Mike şi Doug au fost nevoiţi să şteargă fiecare obiect în parte înainte să-l aducă la camion. Şi acum mai văd cu ochii minţii petele. David nu avusese prea multe lucruri, ca să mă exprim diplomatic, şi totuşi ne-a luat o zi întreagă să le încărcăm în maşină. Tata, Mike şi Doug n-au scos, în tot acest timp, nici un cuvânt şi nici de-atunci înainte n-au mai discutat niciodată despre acest subiect. Când l-am anunţat că scriu o carte, tata m-a rugat să nu pomenesc nimic de David. Nu pentru că i-ar fi fost ruşine sau pentru că voia să păstrăm secretul. Când a rostit cuvintele acestea, ochii tatei înotau în lacrimi. Chiar şi după atâţia ani, era mult prea dureros pentru el să vorbească despre fratele meu. Şi totuşi a trebuit s-o fac.

La două săptămâni după moartea lui David, Max trebuia sterilizat. Medicul veterinar i-a făcut injecţia şi l-a lăsat zece minute, pentru ca anestezicul să-şi facă efectul. Din păcate, omul a uitat să scoată tăviţa cu apă din cuşca motanului. Înăuntru nu era decât un centimetru de apă, dar Max a căzut cu boticul în recipient şi s-a înecat.

Întâmplător, eram acolo când veterinarul a venit la noi acasă, îmi cunoştea familia. Ştia prin ce treceau părinţii mei. Iar acum trebuia să le dea vestea că le ucisese motanul. Cu toţii ne-am holbat la el câteva secunde, fără să scoatem nici un sunet.

— Am iubit animalul ăsta din tot sufletul, a spus tata în cele din urmă, pe un ton calm, dar ferm. Ticălosule!

După care s-a răsucit pe călcâie şi a urcat la etaj. Nu mai putea nici măcar să vorbească. Nu mai putea să se uite la doctor. Tatei îi pare rău şi acum de ieşirea lui din ziua aceea, dar moartea lui Max a fost prea mult pentru el. Pur şi simplu, a fost prea mult.

Când mama a fost diagnosticată cu leucemie, în primăvara lui 2003, ea şi tata tocmai adoptaseră un alt pisoi. Mama nu mai avusese un motan persan de douăzeci de ani, de la moartea lui Max. Dar, în loc să ia unul din rasa persană, aşa cum intenţionaseră, s-au întors acasă cu un motănel himalayan, o corcitură de persan şi siamez. Puiul era o frumuseţe cenuşie, cu ochi albaştri, catifelaţi. Nu numai că semăna leit cu Max, dar era şi la fel de sociabil şi iubitor. Părinţii mei l-au botezat Max II.

Max II a fost primul semn de acceptare a ideii că mama avea să moară. Acceptare venită nu din partea tatei. Mama era o femeie atât de puternică, încât tata era convins că soţia lui putea să treacă peste orice. Acceptarea a venit din partea mamei. Ştia că boala aceasta urma s-o biruiască şi voia ca tata să nu rămână singur.

Mama era o forţă a naturii. Am bănuiala că iniţial a fugit de viaţă, de tatăl ei alcoolic şi de nenumăratele ore petrecute muncind din greu în restaurantul familiei, de când avea doar cinci anişori. Când bunica a divorţat, ea şi mama s-au angajat la un magazin de haine pentru femei. Şi aceasta a fost viaţa ei, acesta a fost viitorul ei, până când l-a întâlnit pe tata.

După ce l-a cunoscut pe Verlyn Jipson, Marie Mayou a schimbat tactica şi a început să alerge către viaţă. Secundă de secundă, ea a alergat către viaţă. Mama şi tata s-au iubit profund. Dragostea lor a fost atât de mare, încât ea nu poate fi cuprinsă în această carte sau în oricare alta. Oamenii aceştia şi-au iubit copiii. Au iubit

cântecul şi dansul. Şi-au iubit prietenii, oraşul şi viaţa în general. Au iubit petrecerile. Părinţii mei dădeau câte-o petrecere pentru fiecare reuşită, pentru fiecare piatră de hotar depăşită. Mama se trezea în zori să gătească şi nu se mai culca decât noaptea, după ora trei, după ce plecau toţi invitaţii. La şase, a doua zi dimineaţă, se apuca de făcut curăţenie. Până la opt, casa era curată lună. Casa mamei mele era întotdeauna imaculată.

Mama a fost diagnosticată cu cancer la sân la începutul anilor ’70. Doctorii nu i-au mai dat nici o şansă, dar ea a învins boala. Şi a învins-o nu o dată, ci de cinci ori. De două ori a avut cancer la un sân, şi de trei ori la celălalt. A câştigat bătălia cu această maladie pentru că a fost o femeie extraordinar de puternică şi extraordinar de credincioasă. Eu şi prietena mea Bonnie o porecliserăm pe mama „a doua cea mai credincioasă catolică din lume”. Când Jodi avea opt ani, eu şi fiica mea ne plimbam, într-o zi, cu bicicletele prin Hartley şi am trecut pe lângă clădirea ce adăpostise biserica catolică St. Joseph. Mama făcuse parte din comitetul care se ocupase de construcţia acelei clădiri, iar cei doi copaci din faţă fuseseră plantaţi în amintirea lui Steven şi David. Jodi s-a uitat la vechea biserică şi m-a întrebat:

— Mamă, când erai tu mică, bunica era la fel de credincioasă ca acum?

— Da, i-am răspuns. La fel.

Credinţa mamei mele venea de la biserică, dar puterea îi venea din suflet. Pur şi simplu, mama nu admitea să se lase învinsă. Nu depunea armele nici în faţa durerii, nici în faţa oboselii şi nici în faţa tristeţii. Când se afla la a treia bătălie cu cancerul, mama ei vitregă, Lucille, o ducea cu maşina în fiecare zi până în Sioux City. Era o călătorie de patru ore, pe care cele două femei au făcut-o timp de opt săptămâni. Pe vremea aceea, tratamentul cu radiaţii era mult mai vătămător decât e astăzi. În esenţă, doctorii te bombardau cu razele acelea până când organismul ceda. Mama era arsă ca o friptură uitată

pe grătar. La subsuoară avea o rană deschisă cât o clătită făcută în tigaia mare. Plaga era atât de groaznică la vedere, încât, atunci când îi schimba pansamentele, lui tata îi venea să vomite. După mai bine de douăzeci de ani petrecuţi în Hardey, părinţii mei deciseseră să se retragă într-o căsuţă pe malul lacului. Tata a dorit, la un moment dat, să amâne mutarea, dar mama nici n-a vrut să audă de aşa ceva. În fiecare seară, după ce se întorcea din Sioux City, mama gătea, facea curăţenie şi împacheta lucrurile în cutii, până când aproape că adormea în picioare din pricina oboselii. În plin tratament, a organizat o licitaţie prin intermediul căreia să vândă majoritatea obiectelor pe care ea şi tata le strânseseră de-a lungul unei vieţi trăite. Licitaţia a durat două zile, iar mama a fost acolo ca să-şi ia adio până şi de la ultima lingură.

Mama m-a crescut în spiritul aceleiaşi tării sufleteşti. Ea ştia că viaţa nu-ţi oferă nici un fel de garanţii. Chiar şi atunci când lucrurile merg bine, tot nu-ţi e uşor. Mama a crescut şase copii şi n-a avut baie în casă sau apă curentă până la cel de-al cincilea, adică până la sora mea, Val. Era o femeie cu o energie nesecată, dar cu puţin timp la dispoziţie. Trebuia să rezolve problemele gospodăriei, să gătească, avea o casă plină de copii, avea de hrănit găini şi de adunat ouă şi, colac peste pupăză, mai avea pe cap şi un întreg cârd de copii de prin vecini, care o priveau ca pe o mamă. Nu refuza pe nimeni. Dacă un copil avea nevoie de mâncare, îl aşeza la masă cu noi. Dacă o familie se descurca greu cu banii, iar mama ştia că pruncul lor era topit după unt de arahide, borcanul cu unt de arahide dispărea numaidecât din cămara noastră. Mama avea loc în inima ei pentru toată lumea, ceea ce însemna că nu-i mai rămânea prea mult timp de oferit fiecărei persoane în parte. Când eram mică, în majoritatea timpului petrecut alături de mama, am muncit cot la cot cu ea. Eram alter ego-ul ei, cealaltă jumătate, ceea ce, pentru mine, reprezenta atât o

comoară, cât şi o povară. Când Val a venit acasă, după moartea lui Steven, mama şi tata au alergat s-o îmbrăţişeze şi toţi trei au izbucnit în plâns. Când am sosit eu, tata m-a luat în braţe şi a plâns. Mama, în schimb, m-a strâns la piept şi mi-a spus:

— Tu să nu plângi. Tu trebuie să fii puternică.

Mama ştia că dacă eu eram puternică, putea să fie şi ea. Iar eu eram conştientă de ceea ce aştepta de la mine.

Mama îmi spunea tot timpul că mă iubeşte. Nici o secundă nu am avut dubii în această privinţă. Tata era sentimentalul familiei, în timp ce mama îşi arăta iubirea prin mândrie. La ceremonia de absolvire a facultăţii, când mi-a văzut panglica pe care scria *Summa cum laude,* mama a plâns. Era incredibil de mândră de mine, de faptul că mă eliberasem de lanţurile robiei, că mă ridicasem de la pământ şi îmi croisem un drum în viaţă. Pe scena aceea stătea fiica ei şi, într-un fel, stătea chiar ea. O absolventă de facultate. Tratată cu toate onorurile.

Tata n-a putut să vină la ceremonie fiindcă era la lucru, aşa că părinţii mei au organizat o petrecere în cinstea acestui eveniment în Hartley. Am avut două sute de invitaţi. Tata muncise o lună întreagă pentru a-mi face un şorţ dintr-o sută de bancnote de câte un dolar. Pentru părinţii mei, o sută de dolari era o sumă uriaşă. În perioada aceea erai considerat bogat dacă aveai două bancnote de cinci dolari. Am iubit şorţul acela. El reprezenta dragostea şi mândria tatei. Şorţul acela era asemenea lacrimilor mamei. Eram însă atât de săracă, încât darul tatălui meu n-a rezistat decât o săptămână. După care l-am descusut şi l-am cheltuit.

După ce a fost diagnosticată cu leucemie, nu a luat pe nimeni prin surprindere faptul că mama a început să-şi revină. Mai supravieţuise de cinci ori cancerului la sân şi era o luptătoare. Ani de zile mama a fost supusă tratamentelor cu radiaţii, dar n-a cedat. Când

chimioterapia n-a mai avut efect, a trecut pe IGG[13], un tratament prin care părţi din sistemul imunitar al unei alte persoane îţi sunt injectate în corp. Au urmat şi perioade mai bune, dar în cele din urmă am înţeles cu toţii că de data aceasta mama nu avea să mai câştige bătălia. La aproape optzeci de ani, puterile începuseră s-o părăsească.

Mama îşi dorea o petrecere-monstru cu ocazia aniversării căsătoriei, până la care mai erau însă câteva luni bune. Cele mai mari petreceri date de familia noastră erau cele în onoarea căsătoriei părinţilor mei. Aşa că noi, cei patru copii rămaşi, ne-am pus capetele la contribuţie. Ne era teamă că mama nu avea să mai reziste până la aniversarea din anul acela şi, oricum, în starea ei, o petrecere de proporţii ieşea din discuţie. Am decis să organizăm o petrecere restrânsă cu ocazia celei de-a şaptezeci şi noua aniversări a mamei, cu doar trei zile înaintea zilei de naştere a tatei, care urma să împlinească optzeci de ani. Ne-am gândit să invităm doar familia şi câţiva prieteni apropiaţi. Orchestra familiei Jipson s-a mai reunit o dată pentru a cânta *Johnny M'Go.* Toţi copiii au scris câte o poezie în onoarea părinţilor. Poeziile sunt o tradiţie în clanul Jipson. Tata era în stare să facă versuri din orice. Motiv pentru care râdeam întotdeauna de el, dar i-am păstrat toate capodoperele înrămate pe perete sau puse bine în sertare, astfel încât să le avem mereu la îndemână.

Acum am căzut de acord ca toate poeziile noastre, ale copiilor, să fie amuzante. Iată creaţia mea dedicată tatei. Face referire la momentul anulării logodnei, imediat după terminarea liceului.

---

[13] Imunoglobulină g, adică acea proteină a serului sanguin secretată de către plasmocite, provenite din limfocite de tip B, ca reacţie la introducerea în organism a unei substanţe străine (antigen). IGG reprezintă 75% din imunoglobulinele plasmatice.

AMINTIRI DESPRE TATA

Logodna mi-am anulat-o,
Cu John nu mă mai mărit vreodată,
Lucru greu făcut-am, tată,
Tristă-s şi înfricoşată.

Mama-i tare supărată,
Vecinii ce-or spune, fată?
În iatac m-am încuiat
Şi durerea mi-am strigat.

Tata bocetu-mi aude,
Sprijinit de tocul uşii,
Draga tatii, nu mai plânge,
Vino-ncoace de mă tunde.

Dar pentru mama nu puteam să scriu o poezie nostimă. Ea făcuse prea multe pentru mine, iar eu aveam prea multe de spus. Oare voi mai avea ocazia să le exprim? Lacrimile au început să-mi curgă pe obraji, şi-aşa am scris genul de poezie pentru care tata era celebru — o poezie stânjenitor de sentimentală.

AMINTIRI DESPRE MAMA

Când am vrut s-aleg o amintire,
Despre o zi, o întâmplare, o discuţie,
Mi-am dat seama că amintirea cea mai dragă
E mai profundă decât toate astea la un loc.

În anii ’70 mi-am pierdut soţul — am pierdut totul,
Simţeam că viaţa se destramă.
Eram confuză şi luptam

Să nu cedez în faţa disperării.

Alături de prieteni le-am depăşit pe toate,
Dar o fetiţă de doar cinci ani aveam,
Care a plătit, sărmana, întreaga suferinţă,
În timp ce mă zbăteam să supravieţuiesc.

Îi mulţumesc lui Dumnezeu c-am avut-o pe mama.
Puterea ei mi-a arătat drumul spre casă,
Luându-mi fiica sub aripa ei,
Fiind a doua mamă pentru Jodi.

Când eu nu mai aveam ce dărui,
Când era un chin până şi să cobor din pat,
Mama a luat-o pe Jodi la pieptul ei
Şi i-a hrănit sufletul.

Dragostea şi liniştea
Căminului din Hartley
Scăldat în ape line, jocuri copilăreşti,
Jodi n-a fost o clipă singură pe lume.

Şi pe când viaţa mi-o reclădeam încet,
Învăţând, muncind, croindu-mi cu greu drumul,
Mama i-a oferit lui Jodi ce îmi lipsea şi mie,
Grijă în fiecare zi.

Jodi era mică, eu doar o epavă,
Când secera venise s-o culce la pământ,
Tu ai salvat-o, mamă, aşa că-ţi mulţumesc.
M-ai ajutat s-o modelăm pe fiica noastră.

La două zile după petrecere, mama l-a trezit pe tata în mijlocul nopţii şi l-a rugat s-o ducă la spital. Nu mai suporta durerile. După alte câteva zile, după ce fusese stabilizată şi transferată la Sioux City pentru o serie de

analize, am descoperit că mama avea cancer colorectal. Singura ei şansă de a supravieţui, deşi nici aceea garantată, era o operaţie prin care să i se extirpe aproape întreg colonul. După care, tot restul vieţii, trebuia să trăiască legată de o pungă colostomică.

Mama îşi dăduse seama că ceva nu era în regulă. Ulterior am aflat că, de mai bine de un an de zile, lua supozitoare şi laxative şi că în tot acest timp avusese dureri aproape constant. Dar nu vrusese să ştie nimeni. Pentru prima dată în viaţă, mama nu dorea să dea piept cu duşmanul. Mi-a spus:

— Nu vreau să mă operez. Am obosit să lupt.

Sora mea s-a supărat foarte tare. Eu i-am explicat:

— Val, vorbim despre mama. N-o presa.

Cum era de aşteptat, cinci zile mai târziu, mama a decis:

— Nu vreau să las lucrurile aşa. Mă voi opera.

Mama a supravieţuit operaţiei şi a mai trăit încă opt luni. Opt luni care n-au fost deloc uşoare. Am adus-o acasă, iar Val şi tata au îngrijit-o fară întrerupere, zi şi noapte. Val a fost singura care a învăţat cum să se descurce cu punga colostomică, nici măcar asistenta nu o schimba la fel de bine ca ea. Într-o seară, m-am dus la ei şi le-am pregătit cina. Repet, aceea a fost o perioadă foarte dificilă, dar, pe de altă parte, şi una dintre cele mai frumoase din viaţa mea. Stăteam de vorbă cu mama ore în şir, despre orice. N-a rămas nimic nerostit între noi. N-a rămas nimic despre care să nu râdem împreună. Apoi, aproape de sfârşit, mama a intrat în comă. Dar chiar şi atunci sunt convinsă că mă auzea. Ne auzea pe toţi. Nu era niciodată prea departe de noi. Mama a murit aşa cum a trăit: a murit în condiţiile impuse de ea, cu întreaga familie în jurul ei.

În vara lui 2006, la câteva luni după ce şi-a dat sufletul, am aşezat în faţa ferestrei de la secţiunea pentru copii a bibliotecii o mică statuie dedicată ei. Aceasta reprezintă o femeie cu o carte în mână,

pregătindu-se să-i citească pruncului de lângă ea, care abia-şi stăpâneşte nerăbdarea. Pentru mine, statuia aceea e mama. Mama care avea întotdeauna ceva de oferit.

Capitolul 24

Regimul alimentar al lui Dewey

Tata spune că Max II, mult iubita lui pisică himalayană, o să-i supravieţuiască. Certitudinea aceasta îi oferă un soi de confort psihologic. Dar, pentru cei mai mulţi dintre noi, traiul alături de un animal implică şi conştientizarea faptului că, inevitabil, la un moment dat ne vom confrunta şi cu decesul prietenului nostru necuvântător. Animalele nu sunt copii, rareori se întâmplă ca ele să ne supravieţuiască.

Eu am început să mă pregătesc psihic pentru moartea lui Dewey încă de pe vremea când avea paisprezece ani. După părerea doctorului Esterly, problema lui cu colonul şi traiul într-un spaţiu public făceau destul de puţin probabilă posibilitatea ca motanul meu să depăşească vârsta de doisprezece ani. Dewey reprezenta însă produsul unei combinaţii rare de genetică şi atitudine. Când a împlinit vârsta de şaptesprezece ani, aproape că renunţasem să mă mai gândesc la momentul trecerii lui în nefiinţă. Acceptam acest moment mai puţin ca pe ceva ineluctabil, ci, mai curând, ca pe un alt obstacol de trecut pe parcursul vieţii. Şi, de vreme ce nu cunoşteam punctul în care se găsea acest obstacol şi nici sub ce formă avea să se manifeste, la ce bun să-mi irosesc timpul făcându-mi griji în legătură cu el? Cu alte cuvinte, preferam să mă bucur de zilele petrecute alături de Dewey, iar în serile când nu eram împreună, nu mă gândeam mai departe de a doua zi dimineaţă.

Mi-am dat seama că motanul meu începuse să-şi piardă auzul când n-a mai reacţionat la cuvântul *baie.* Ani şi ani de zile, cuvântul acesta îl pusese pe fugă. Se întâmpla ca, într-o discuţie, o colegă să spună „Aseară a trebuit să spăl baia”.

În secunda următoare, *ţuşti,* Dewey şi dispăruse. Fenomenul se repeta de fiecare dată la fel.

— Nu e vorba de tine, Dewey!

Dar motănelul nu mai stătea să asculte. Cum auzea cuvântul *baie* — sau *perie, pieptăn, foarfecă, doctor* ori *veterinar* — o şi lua la sănătoasa. Mai ales dacă vorbele acestea erau rostite de mine sau de Kay. Când plecam să rezolv chestiuni legate de bibliotecă sau eram bolnavă — ceea ce se întâmpla destul de des din pricina sistemului meu imunitar extrem de slăbit de intervenţiile chirurgicale — Kay era cea care se ocupa de Dewey. Dacă motănelul avea nevoie de ceva, chiar şi mângâieri sau tandreţe, iar eu nu eram prin preajmă, Dewey se ducea la Kay. Deşi colega mea fusese iniţial mai distantă, după atâţia ani se transformase în a doua lui mamă, aceea care îl iubea, dar nu-i tolera obiceiurile proaste. Dacă eu şi Kay eram împreună şi doar ne gândeam la cuvântul *apă,* Dewey fugea mâncând pământul.

Apoi, într-o zi, cineva a spus *baie,* iar el n-a mai luat-o la goană.

Continua s-o zbughească atunci când mă *gândeam* la baie, dar nu şi când rosteam acest cuvânt. De atunci am început să-l urmăresc cu şi mai multă atenţie. Dewey nu mai fugea acum nici la auzul huruitului camioanelor care treceau pe aleea din spatele bibliotecii. Înainte, când auzea uşa din spate deschizându-se, se grăbea imediat să miroase cutiile nou-intrate în clădire; acum nici nu se mai clintea din loc. Nu mai tresărea la zgomotele neaşteptate, cum ar fi o carte de mari dimensiuni trântită pe o masă, şi nu mai apărea la fel de repede atunci când era strigat de vizitatori.

Deşi e posibil ca lucrul acesta să nu fi avut prea mare legătură cu pierderea auzului. Pe măsură ce îmbătrâneşti, descoperi că ceea ce înainte era simplu devine tot mai complicat. O artrită uşoară, puţin disconfort muscular. Te şubrezeşti şi oasele îţi cam înţepenesc. Şi la pisici, ca şi la oameni, pielea îşi pierde din elasticitate, ceea ce se traduce printr-o mai mare uscăciune, o senzaţie de iritare şi o capacitate redusă de

vindecare. Or toate detaliile acestea nu sunt deloc insignifiante atunci când, în esenţă, treaba ta este să stai toată ziua la mângâiat.

Dewey continua să-i întâmpine pe toţi în pragul uşii de la intrare. Căuta să se cuibărească în poala vizitatorilor, dar în condiţiile stabilite de el. Suferea de artrită la şoldul stâng, şi dacă persoana îl smucea sau îl apuca în mod greşit, bietul de el pleca şchiopătând de durere. Din ce în ce mai des, către prânz şi după-amiaza, se retrăgea pe biroul de la recepţie, unde era protejat de bibliotecari. Dewey avea o încredere neclintită în frumuseţea şi popularitatea lui, era convins că vizitatorii aveau să vină la el negreşit. Şi, prin urmare, arbora o atitudine imperială: arăta ca un leu care-şi inspectează regatul. Dewey chiar stătea ca un leu, cu lăbuţele încrucişate în faţă şi cu picioruşele vârâte sub el. Un model de graţie şi demnitate.

Bibliotecarii au început să le sugereze vizitatorilor să fie mai delicaţi cu Dewey, mai atenţi la confortul lui. Joy, care interacţiona cel mai mult cu vizitatorii, a devenit îngerul lui păzitor. Colega mea îşi aducea deseori nepoţii şi nepoatele să-l vadă pe Dewey, chiar şi în zilele în care avea liber, aşa că ştia cât de brutali puteau fi oamenii.

— În ultima vreme, le spunea ea vizitatorilor, Dewey preferă o mângâiere gingaşă pe cap.

Până şi elevii de şcoală generală au înţeles că Dewey era de-acum un bătrânel şi au devenit atenţi la nevoile lui. Aceasta era a doua generaţie de copii care creştea alături de motănelul meu: copiii copiilor pe care îi cunoscuse când era doar un pisoi, astfel că părinţii aveau grijă ca pruncii lor să se poarte frumos. Când cei mici îl atingeau cu blândeţe, Dewey se lipea de picioarele lor sau, dacă micuţii stăteau pe jos, li se aşeza în poală. Acum însă era mult mai prudent decât înainte, iar zgomotele prea stridente sau atingerile prea brutale îl făceau deseori să se îndepărteze.

— Nu-ţi face griji, Dewey. Fă cum te simţi tu bine.

După ani întregi de nenumărate încercări, în sfârşit îi găsiserăm motănelului nostru mofturos un culcuş pe care să-l accepte. Un pătuţ cu saltea electrică, ale cărui laterale erau căptuşite cu blană falsă. Îl aşezasem în faţa caloriferului de lângă uşa biroului meu. Lui Dewey îi plăcea la nebunie să se întindă în patul acesta, cu salteaua electrică încinsă la maximum şi, mai ales, ştiindu-se protejat de poziţionarea în zona dedicată angajaţilor. Iarna, când caloriferul era pornit, se încălzea atât de tare, încât trebuia să se arunce pe podea şi să se rostogolească de mai multe ori, ca să se răcorească. Blana i se înfierbânta aşa de tare, că nici nu puteai să pui mâna pe el. Apoi Dewey stătea tolănit pe spate, preţ de zece minute, cu toate patru lăbuţele răsfrânte în sus, şi elimina căldura. Dacă pisicile ar fi putut să gâfâie, atunci el cu siguranţă ar fi gâfâit. Cum se răcorea, se întorcea în pat şi o lua de la capăt.

Căldura nu era unicul lui răsfăţ. E adevărat că eu îi făceam toate poftele, dar Donna, asistenta de bibliotecar de la secţiunea pentru copii, îl răsfăţa şi mai mult. Dacă Dewey nu-şi mânca bucăţelele de cărniţă imediat, Donna i le încălzea în cuptorul cu microunde. Dacă Dewey tot nu catadicsea să le mănânce, Donna arunca totul la gunoi şi-i desfăcea o conservă proaspătă. Mai mult, Donna nu credea în aromele banale. De ce să mănânce Dewey al ei pipote şi gheare? Donna se ducea cu maşina până în Milford, adică la cincisprezece mile distanţă de Spencer, pentru că acolo exista un magazinaş care vindea mâncare exotică pentru pisici. Ţin minte conservele de raţă. Dewey a fost încântat de ele aproape o săptămână. Donna i-a oferit şi miel, dar, ca de obicei, gusturile motanului erau foarte schimbătoare. Aşadar, colega mea a continuat să încerce aromă după aromă şi conservă după conservă. Doamne, cât îl mai iubea pe Dewey!

Şi totuşi, în ciuda eforturilor noastre, motanul continua să slăbească. La următoarea consultaţie, doctoriţa

Franck i-a prescris o serie de medicamente menite să-l mai îngraşe. Exact, în ciuda avertismentelor teribile cu privire la sănătatea lui, Dewey izbutise să reziste mai mult decât fostul lui duşman, doctorul Esterly, care se pensionase la sfârşitul anului 2002 şi-şi donase cabinetul unei asociaţii nonprofit pentru protecţia animalelor.

Împreună cu medicamentele respective, doctoriţa Franck mi-a mai dat şi un instrument pentru administrarea lor care, în teorie, ar fi trebuit să introducă pilulele atât de adânc în gâtul lui Dewey, încât motanul să nu le mai poată scuipa. Dar băieţelul meu era foarte isteţ. Când l-am văzut cât de calm a acceptat prima pastilă, m-am gândit: „Ia te uită c-am reuşit. Şi ce uşor a fost”. Însă motanul s-a ascuns imediat în spatele unui raft, a tuşit şi a azvârlit-o cât colo. Astfel că, în scurt timp, am început să găsesc pilule mici şi albe prin toată biblioteca.

Cu toate astea, nu l-am forţat să le mai ia. Dewey avea optsprezece ani, dacă el nu voia să-şi ia medicamentele, nu aveam de gând să-l oblig. În schimb, i-am cumpărat o cutie cu iaurt şi i-am dat câte o guriţă în fiecare zi. Acesta a fost însă doar începutul. Kay îi oferea bucăţele de carne rece din sandviciurile ei. Şi Joy îşi împărţea mâncarea cu el, şi astfel ne-am trezit curând că Dewey o urma în bucătărie de fiecare dată când o vedea intrând pe uşă cu o sacoşă în mână. Într-o zi, Sharon a lăsat pe birou un sandvici scos din ambalaj. Când s-a întors după un minut, felia de pâine de deasupra fusese răsturnată cu grijă şi aşezată alături. Felia de pâine de dedesubt era nemişcată şi neatinsă. Doar carnea dispăruse, până la ultima bucată.

După Ziua Recunoştinţei din 2005, am descoperit că Dewey era înnebunit după curcan, aşa că tot personalul bibliotecii a adus tone de resturi de friptură. Am încercat să le congelăm, dar Dewey îşi dădea seama când carnea nu era proaspătă. Simţul mirosului îi rămăsese la fel de ascuţit. Acesta a şi fost unul dintre motivele pentru care

am izbucnit în râs când Sharon i-a oferit motanului o bucăţică de pui cu usturoi, mâncarea ei preferată dintre cele pregătite la cuptorul cu microunde. I-am şi spus:

— E imposibil ca Dewey să mănânce usturoi.

Când colo, băieţelul meu a înfulecat tot puiul cât ai clipi. Oare cine era motanul acesta? Vreme de optsprezece ani, Dewey nu consumase decât mâncare pentru pisici cu anumite arome şi de la anumite firme. Acum însă părea dispus să se înfrupte din orice.

Mă gândeam: „Dacă putem să-l îngrăşăm cu mâncare pentru oameni, de ce să n-o facem? Nu e mai bine aşa decât cu medicamente? “

I-am cumpărat un *Braunschweiger,* un lebăr pe care mulţi localnici în consideră o delicatesă. Un *Braunschweiger* conţine cam 80% grăsime pură. Dacă exista ceva care să-l îngraşe pe Dewey, atunci acela era un *Braunschweiger.* Dar motanul nici nu s-a atins de el.

Am descoperit în mod cu totul întâmplător că mâncarea pe care şi-o dorea Dewey din tot sufletul erau sandviciurile cu vită şi brânză cheddar de la Arby’s. Pe acestea le hăpăia pe nerăsuflate. Le inhala. Nici carnea n-o mesteca, pur şi simplu o aspira. Nu ştiu ce era în sandviciurile alea, dar imediat ce-a început să le consume, digestia lui Dewey s-a îmbunătăţit. Episoadele de constipaţie s-au redus îmbucurător. Motanul meu a început să mănânce câte două cutii de mâncare pentru pisici pe zi şi, din cauză că sandviciurile de la Arby’s erau foarte sărate, şi-a luat şi obiceiul de a bea câte un castron plin cu apă. Ba chiar a început să se ducă singur la tăviţa cu nisip.

Dar Dewey nu avea doar doi proprietari, ci sute, şi cei mai mulţi nu vedeau aceste ameliorări, ci observau numai faptul că motanul pe care îl adorau devenea din ce în ce mai slab. Iar Dewey nu ezita niciodată să profite de pe urma aspectului său fragil. Stătea pe biroul de la recepţie şi, când cineva se apropia de el să-l mângâie,

începea să miorlăie. Toată lumea se lăsa păcălită de acest truc.

— Ce s-a întâmplat, Dewey?

Atunci motanul îi conducea către uşa dinspre zona angajaţilor, de unde se vedea castronul de mâncare. Ajuns în prag, arunca o privire pierdută către el, apoi se întorcea spre vizitator. Îl ţintuia câteva secunde cu ochii plini de tristeţe şi-apoi lăsa capul în piept.

— Vicki! Lui Dewey îi e foame!

— Are o conservă întreagă în castron.

— Dar nu-i place.

— E la a doua aromă în dimineaţa aceasta. Pe prima am aruncat-o la gunoi acum o oră.

— Dar plânge. Uită-te la el. S-a prăbuşit la pământ.

— Nu putem să-i dăm o sută de cutii pe zi.

— Dar altceva?

— A mâncat un sandvici de la Arby’s azi-dimineaţă.

— Uită-te la el. E atât de slab. Trebuie să-i daţi mai multă mâncare.

— Să ştii că avem grijă de el.

— Dar e foarte slab. Nu puteţi să-i daţi ceva de dragul meu?

Aş putea, îmi venea să răspund, numai că Dewey a jucat aceeaşi scenetă şi ieri. Şi alaltăieri. Şi răsalaltăieri. De fapt, astăzi eşti a cincea persoană pe care o trage pe sfoară jucând rolul motanului înfometat.

Ei, cum era să-i spun aşa ceva unui vizitator? De fiecare dată cedam, ceea ce nu facea decât să-l încurajeze pe Dewey să continue pe drumul fărădelegii. Cred că, de fapt, băieţelul meu savura mai abitir aroma mâncării atunci când ştia că nu i-o dădusem de bunăvoie. Să spunem că era vorba de gustul victoriei.

Capitolul 25
Şedinţa

Pe măsură ce Dewey îmbătrânea începea să se vadă tot mai clar şi bunătatea vizitatorilor de la Biblioteca Publică din Spencer. Atât ei, cât şi prietenii lor se comportau mai blând cu el. Îi vorbeau mai mult şi erau mai atenţi la nevoile lui. Îl tratau ca pe o rudă în vârstă, pe care o întâlneşti la o reuniune de familie. Din când în când, se mai găsea câte cineva care spunea că Dewey arăta cam fară vlagă sau slăbit sau jigărit, dar eu îmi dădeam seama că îngrijorările lor reprezentau o manifestare a iubirii pe care i-o purtau.

— Ce s-a întâmplat cu blana lui? era probabil cea mai frecventă dintre întrebări.

— Nimic, le răspundeam. E doar o blană de cotoi bătrân.

E adevărat că blana lui Dewey îşi cam pierduse din strălucire.

Nu mai avea culoarea aceea portocalie, intensă, ci devenise de un ruginiu stins. Era şi din ce în ce mai încâlcită, astfel încât nu mai faceam faţă doar cu o simplă perie. L-am dus pe Dewey la doctoriţa Franck, iar acesta mi-a explicat că, pe măsură ce pisicile îmbătrânesc, solzii de pe papilele limbii se tocesc. Ceea ce înseamnă că deşi se ling cu regularitate, nu mai reuşesc să-şi descâlcească blana, fiindcă nu mai au cu ce să-şi separe firele de păr. Ghemotoacele şi nodurile din blană reprezentau un alt semn de bătrâneţe.

— În ceea ce le priveşte pe acestea, a continuat veterinarul studiind ghemotoacele uriaşe de blană de la fundul motanului, se impun măsuri drastice. Cred că trebuie să-l radem.

Când doctoriţa a terminat, bietul Dewey era blănos la un capăt şi chel la celălalt. Arăta ca şi cum ar fi fost îmbrăcat cu o haină de nurcă opulentă, dar fară

pantaloni. Când l-au văzut, câţiva dintre bibliotecari au început să râdă. Imaginea era într-adevăr amuzantă, dar nici unul dintre ei n-a râs prea mult. Cu toţii şi-au înghiţit hohotele când au văzut expresia umilită de pe chipul motanului. Săracul Dewey era oripilat. Absolut oripilat. S-a îndepărtat puţin, cu paşi alerţi, după care s-a aşezat, încercând să-şi ascundă fundul. Apoi s-a ridicat, a luat-o la sănătoasa şi s-a aşezat din nou. Start, stop. Start, stop. În cele din urmă a izbutit să ajungă la pătuţul lui. S-a urcat în el, s-a cuibărit sub jucăria lui preferată, Marty Mouse, şi şi-a îndesat capul între lăbuţele din faţă. Zile de-a rândul, l-am găsit cu capul ieşind dintr-un raft şi cu funduleţul ascuns printre cărţi.

Dar starea de sănătate a lui Dewey nu era de luat în uşor. Colegii mei nu discutau despre lucrul acesta, dar îmi dădeam seama că erau îngrijoraţi. Se temeau ca nu cumva să vină la serviciu într-o dimineaţă şi să-l găsească mort. La un moment dat mi-am dat seama că nu moartea lui îi speria cel mai tare, ci gândul de a fi tocmai ei cei care se vor confrunta cu ea. Ori, şi mai rău, că ar putea fi nevoiţi să ia o decizie într-o situaţie de criză medicală. Din pricina propriilor mele probleme de sănătate şi a numeroaselor drumuri pe care trebuia să le fac în Des Moines pentru rezolvarea chestiunilor legate de bibliotecă, se întâmpla frecvent să lipesc de la serviciu. Dewey era motanul meu şi toată lumea ştia asta. Aşa că ultimul lucru pe care şi-l doreau era să devină responsabili de viaţa lui.

— Nu vă mai faceţi griji, le-am spus într-o zi. Faceţi ceea ce consideraţi că e mai bine pentru Dewey. Nu puteţi greşi.

Era imposibil să le promit că nu se va întâmpla nimic rău în lipsa mea, dar am adăugat:

— Îl cunosc pe Dewey. Ştiu când e sănătos, când e puţin bolnav şi când e grav bolnav. Dacă se va îmbolnăvi grav, credeţi-mă, îl voi duce în secunda următoare la veterinar. Voi face orice va fi nevoie.

În plus, Dewey nu era bolnav. Încă ţopăia pe biroul de la recepţie, prin urmare îmi dădeam seama că forma de artrită de care suferea nu era chiar atât de severă. Cu digestia stătea mai bine ca oricând. Şi încă se bucura de compania vizitatorilor. Dar, ca să îngrijeşti un motan bătrân, e nevoie de răbdare şi, la drept vorbind, unii dintre colegii mei considerau că aşa ceva nu intra în atribuţiunile lor. Încetul cu încetul, pe măsură ce îmbătrânea, Dewey a început să-şi piardă susţinătorii: mai întâi, cetăţenii oraşului, care aveau acum alte interese, apoi a fost părăsit de cei care până atunci stătuseră cumva pe margine, indecişi, au urmat câţiva dintre vizitatorii care voiau doar o pisică arătoasă şi activă, iar în cele din urmă a fost abandonat şi de bibliotecarii care nu doreau să se împovăreze cu îngrijiri geriatrice.

Ceea ce nu înseamnă însă că şedinţa de consiliu din octombrie 2006 nu m-a şocat. Mă aşteptasem la o discuţie obişnuită legată de situaţia bibliotecii, dar, când colo, întâlnirea s-a transformat curând într-un referendum al cărui subiect era Dewey. Unul dintre vizitatori remarcase faptul că motanul nu arăta prea bine. Aşa încât membrii consiliului mi-au sugerat că poate ar fi cazul să-l duc la un consult medical.

— La ultimul control, le-am spus, doctoriţa Franck a descoperit că suferă de hipertiroidism. Care este însă doar un alt simptom al bătrâneţii, la fel ca artrita, pielea uscată şi petele întunecate de pe buze şi gingii. I s-a prescris un medicament care, slavă Domnului, nu trebuie luat pe cale orală. Îi ung cu el pielea din interiorul urechilor. Şi Dewey s-a mai înviorat deja. A, şi nu vă fie teamă, le-am reamintit, medicaţia i-o plătim din donaţii şi din portofelul meu. Nici măcar un singur bănuţ din fondurile oraşului nu se cheltuieşte pentru îngrijirea lui Dewey.

— Hipertiroidismul e o afecţiune serioasă?

— Da, dar tratabilă.

— Medicamentul ăsta o să-i facă şi blana mai frumoasă?

— Mătuirea blănii nu e o boală, ci o consecinţă a înaintării în vârstă, la fel ca părul alb la oameni.

Cu toţii ar fi trebuit să înţeleagă asta. În toată sala nu exista nici un cap fară câteva fire de păr alb.

— Dar cum rămâne cu greutatea?

Le-am expus în detaliu regimul alimentar al lui Dewey, neuitând să pomenesc grija obsesivă cu care eu şi Donna îi schimbam mâncarea de pisici cu sandviciurile cu carne de vită şi brânză cheddar de la Arby’s.

— Dar nu arată deloc bine.

Tot timpul reveneau la ideea aceasta. Dewey nu arăta bine. Dewey prejudicia imaginea bibliotecii. Ştiam că intenţiile lor erau bune, că se străduiau să găsească soluţia cea mai potrivită pentru toată lumea, dar nu reuşeam să le înţeleg logica. Era adevărat că motanul nu mai arăta la fel de bine. Dar toată lumea îmbătrâneşte. Iar oamenii de optzeci de ani nu arată ca aceia de douăzeci, şi nici nu ar trebui să arate la fel. Noi trăim într-o cultură a dispensărilor, care îi înghesuie pe bătrâni într-un colţ şi încearcă să nu se mai uite la ei. Bătrânii au riduri. Au pielea pătată. Nu mai merg la fel de bine, iar mâinile lor tremură. Au ochii apoşi sau, când mănâncă, le curge saliva pe la colţurile gurii ori „râgâie în pantaloni” prea mult (expresia pe care o folosea Jodi când avea doi ani). Noi nu vrem să vedem nimic din toate astea. Nici măcar pe bătrânii ale căror vieţi au fost încununate de succes ori pe aceia care s-au sacrificat de dragul celorlalţi, pe toţi îi vrem eliminaţi din film şi din amintirile noastre. Dar poate că şi oamenii, şi pisicile în vârstă au câte ceva să ne înveţe. Dacă nu despre lume, atunci despre noi înşine.

— De ce nu-l iei pe Dewey să locuiască la tine acasă? Ştiu că te vizitează în vacanţe.

Mă gândisem şi eu la posibilitatea aceasta, dar o respinsesem cu mult timp în urmă. Dewey n-ar fi fost

fericit la mine acasă. Din cauza serviciului şi a şedinţelor, eram prea multă vreme plecată. Iar el detesta să stea singur. Dewey era o pisică sociabilă. Ca să se simtă bine, avea nevoie de oameni în jurul lui, avea nevoie de bibliotecă.

— Vicki, nu înţelegi că oamenii au început să comenteze? Treaba noastră este să vorbim în numele cetăţenilor acestui oraş.

Consiliul părea pe punctul să declare că oraşul nu-l mai voia pe Dewey. Ceea ce ştiam că era ridicol, pentru că vedeam, zi de zi, cu câtă dragoste îl întâmpina comunitatea. Nu mă îndoiam că membrii consiliului primiseră două-trei plângeri, dar plângeri existaseră întotdeauna. Acum că Dewey nu mai arăta atât de bine, vocile prinseseră putere. Dar asta nu însemna că oraşul se întorsese împotriva motanului. De-a lungul anilor, învăţasem că oamenii care-l iubeau pe Dewey, cei care-l voiau şi aveau într-adevăr nevoie de el, nu erau aceia cu glasurile cele mai sonore. Deseori erau aceia ale căror voci nu se auzeau deloc.

Atunci mi-am dat seama că, dacă în urmă cu douăzeci de ani, membrii consiliului ar fi fost cei de acum, n-am mai fi reuşit să-l adoptăm pe Dewey. „Slavă Cerului”, m-am gândit. „Îţi mulţumesc, Doamne, pentru consiliile trecute.”

Şi, chiar dacă opinia prezentului consiliu ar fi fost corectă, chiar dacă majoritatea cetăţenilor din oraş s-ar fi întors împotriva lui Dewey, oare nu era oricum de datoria noastră să-l susţinem în continuare? Chiar dacă în toată urbea n-ar mai fi existat decât cinci persoane cărora să le pese de el, oare asta nu era de-ajuns? Sau chiar dacă nimănui nu i-ar mai fi păsat de el, realitatea rămânea neschimbată: Dewey iubea Spencerul. Şi avea să-l iubească întotdeauna. Dewey avea nevoie de noi. Nu puteam, pur şi simplu, să-l aruncăm cât colo doar pentru că privindu-l acum, bătrân şi slăbit cum era, nu ne mai simţeam mândri de el.

Consiliul mi-a mai transmis în ziua aceea un mesaj, pe care l-am recepţionat cât se poate de limpede: Dewey nu e motanul tău. E motanul oraşului. Noi vorbim în numele oraşului, aşa că decizia ne aparţine. Noi ştim ce e cel mai bine.

Într-adevăr, Dewey era motanul oraşului Spencer. Aceasta fusese întotdeauna realitatea. Dar, în egală măsură, era şi al meu. De fapt, Dewey nu era decât *un* motan. La şedinţa aceea mi-am dat seama că în mintea multor oameni Dewey nu mai era un animal din carne şi oase, o fiinţă cu gânduri şi sentimente, ci se transformase într-un simbol, o metaforă, un obiect, o posesiune. Membrii consiliului bibliotecii îl iubeau pe Dewey-motanul — Kathy Greiner, preşedinta consiliului, avea întotdeauna prin buzunare diverse bunătăţi pentru el — dar tot nu erau capabili să separe animalul de simbolul moştenirii istorice.

Apoi trebuie să recunosc că în mintea mea mai încolţea o idee: „Şi eu îmbătrânesc. Sănătatea mea nu este tocmai înfloritoare. Oare oamenii aceştia au de gând să mă dea şi pe mine afară?”

— Ştiu că eu sunt apropiată de Dewey, m-am adresat consiliului. Ştiu, de asemenea, că am trecut printr-un an dificil, din pricina stării mele de sănătate şi a decesului mamei, şi sunt conştientă că voi vreţi să mă protejaţi. Dar nu am nevoie să fiu protejată.

M-am oprit. Nu asta era ceea ce voiam să spun.

— Poate voi credeţi că-l iubesc prea mult pe Dewey, am continuat. Poate credeţi că iubirea aceasta îmi întunecă judecata, însă vă rog să aveţi încredere în mine. Când va veni vremea, voi şti. Toată viaţa am avut animale. Pe care le-am eutanasiat în clipa în care s-au îmbolnăvit grav. E greu, dar sunt în stare s-o fac şi de data aceasta. Ultimul lucru pe care îl doresc, chiar ultimul, este ca Dewey să sufere.

O şedinţă de consiliu poate fi ca un tren de marfa. Iar trenul acesta de marfa m-a aruncat de pe şine. Cineva a

propus înfiinţarea unui comitet care să ia decizii în privinţa viitorului lui Dewey. Ştiam că oamenii vor fi bine intenţionaţi. Ştiam că îşi vor lua sarcina în serios şi că aveau să ia hotărârile pe care le considerau a fi cele mai bune. Dar nu puteam permite să se întâmple una ca asta. Pur şi simplu nu puteam.

Consiliul se consulta asupra numărului de persoane care ar fi trebuit să facă parte din acest comitet de supraveghere a morţii lui Dewey, când Sue Hitchcock a luat cuvântul:

— E ridicol ce facem noi aici, a spus ea. Nici nu-mi vine să cred că discutăm despre aşa ceva. Vicki lucrează la bibliotecă de douăzeci şi cinci de ani. Iar alături de Dewey este de nouăsprezece ani. Vicki ştie ce face. Ar trebui ca toţi să avem încredere în judecata ei.

Îi mulţumesc lui Dumnezeu pentru Sue Hitchcock. Când a terminat de vorbit, trenul a sărit de pe şine, iar consiliul a început să dea înapoi.

— Da, da, au murmurat cu toţii. Ai dreptate... prea devreme, prea mult... dacă starea sănătăţii lui se va înrăutăţi...

Eram distrusă. Mă durea până-n adâncul sufletului să constat că oamenii aceştia fuseseră în stare să ia în calcul posibilitatea de a-l lua pe Dewey de lângă mine. Şi ar fi putut să şi treacă la fapte. Puterea era în mâinile lor. Dar n-au făcut-o. Nu ştiu cum, dar Dewey, biblioteca, oraşul şi eu, cu toţii ieşiserăm victorioşi.

Capitolul 26
Iubirea lui Dewey

Niciodată nu voi uita Crăciunul din 2005, anul de dinaintea acelei şedinţe oribile, când Dewey avea optsprezece ani. Jodi şi Scott veniseră în vizită. Erau acum părinţii a doi gemeni, Nathan şi Hannah, în vârstă de un an şi jumătate. Mama încă trăia. S-a îmbrăcat cu cele mai arătoase haine de casă şi i-a privit pe nepoţi deschizându-şi cadourile. Dewey era întins pe canapea, dar lipit de şoldul lui Jodi. O eră se încheia şi o alta începea. Dar în săptămâna aceea ne-am strâns cu toţii la un loc.

Dragostea lui Dewey pentru Jodi nu pălise odată cu trecerea timpului. Fiica mea rămăsese şi acum marea lui iubire. În vacanţa aceea, de fiecare dată când a prins ocazia, Dewey a stat lipit de ea. Însă din pricina forfotei din casă, cu atât de mulţi oameni prin preajmă şi mai ales cu copiii, motanul s-a mulţumit doar s-o urmărească din priviri. Şi nu era deloc gelos pe Scott, ei doi se înţelegeau foarte bine. Iar pe gemeni îi adora. Când mi s-au născut nepoţii, am înlocuit măsuţa de cafea din sticlă cu un taburet capitonat. Dewey şi-a petrecut aproape toată săptămâna aceea şezând pe taburet. Hannah şi Nathan mergeau legănându-se până la el şi-l mângâiau peste tot. De-acum Dewey începuse să fie prudent în preajma copiilor mici. La bibliotecă se ferea atunci când dădeau să se apropie de el. Dar cu gemenii stătea liniştit, chiar şi atunci când îl mai mângâiau pe unde nu-i plăcea şi-i ciufuleau blana. Hannah îl pupa de o sută de ori pe zi. Nathan l-a lovit o dată, din greşeală, în cap. Într-o după-amiază, când a vrut să-l mângâie, Hannah l-a plesnit

cu mânuţa peste faţă. Dewey nici nu s-a clintit. De data asta era vorba de nepoţica mea, de fiica lui Jodi. Dewey ne iubea pe mine şi pe Jodi, aşa că o iubea şi pe Hannah.

Tot anul acela Dewey a fost extrem de calm. Prin asta se deosebea de Dewey cel tânăr. Acum motanul meu ştia să se ferească de necazuri. Continua să participe la şedinţe, dar ştia cât de departe să meargă cu îndrăzneala şi în poala cui să se urce. În septembrie 2006, cu doar câteva săptămâni înainte de faimoasa şedinţă de consiliu, datorită unui program iniţiat de bibliotecă, clădirea a fost asaltată de aproape o sută de persoane. Mi-am închipuit că Dewey se va ascunde în zona rezervată angajaţilor, dar, când colo, l-am găsit printre invitaţi. Se mişca printre ei ca o umbră, deseori neobservat şi totuşi mereu poziţionat strategic, la îndemâna oricărui vizitator care voia să-l mângâie. Acest proces de interacţiune avea un ritm al lui, care părea să fie cel mai natural şi mai frumos lucru din lume.

După încheierea programului, evident epuizat, motanul meu s-a urcat în pătuţul de pe biroul lui Kay. Colega mea s-a dus la el şi l-a scărpinat uşor sub bărbie. Genul acesta de atingere şi privirea plină de înţeles îmi erau cunoscute. Erau o formă de a spune mulţumesc unui vechi prieten sau unui partener de viaţă după ce l-ai văzut evoluând într-o încăpere plină de oameni şi ţi-ai dat seama că e cu adevărat special şi că eşti mai mult decât norocos de vreme ce ai în viaţa ta o asemenea persoană. Aproape că m-am aşteptat s-o aud pe Kay zicând: „Bravo, motănelul, bravo”, la fel ca fermierul din filmul *Babe,* dar colega mea a lăsat de data aceasta cuvintele nerostite.

Două luni mai târziu, în prima jumătate a lui noiembrie, Dewey a început să se cam împleticească pe picioare. Făcea foarte mult pipi, uneori chiar şi pe hârtia de lângă tăviţă, ceea ce nu i se mai întâmplase niciodată până atunci. Dar nu se ascundea. Încă mai făcea salturi

pe biroul de la recepţie şi continua să interacţioneze cu vizitatorii. Iar dureri nu părea să aibă.

I-am telefonat doctoriţei Franck, iar ea m-a sfătuit să nu-l duc încă la cabinet şi să-l monitorizez cu atenţie.

Într-o dimineaţă, spre sfârşitul lunii, Dewey nu mi-a mai făcut cu mâna la uşă. În toţi anii care trecuseră de când îşi luase acest obicei, puteam să număr pe degetele de la o mână zilele în care Dewey nu mă întâmpinase cu o fluturare a lăbuţei. În dimineaţa aceea l-am văzut aşezat la locul lui, dar atât. L-am dus la tăviţa cu nisip şi i-am desfăcut o conservă de carne pentru pisici. A luat câteva înghiţituri, după care ne-am făcut împreună rondul de dimineaţă. Eram ocupată cu pregătirile pentru o călătorie în Florida — Nathalie, fiica fratelui meu Mike, se mărita şi întreaga familie avea să fie acolo — aşa că, pentru tot restul dimineţii, l-am lăsat pe Dewey în grija colegilor mei. Ca întotdeauna, motanul a venit să miroase gura de aerisire din biroul meu şi să se asigure că eram în afara pericolului. Cu cât îmbătrânea mai mult, Dewey devenea cu atât mai protector faţă de persoanele pe care le iubea.

La ora nouă şi jumătate, m-am dus să-i cumpăr mâncarea preferată din perioada respectivă, adică sandviciuri Hardee cu şuncă, ouă şi brânză. Când m-am întors, Dewey nu mi-a mai ieşit în întâmpinare în goana mare. M-am gândit că poate bătrânelul meu cel surd nu auzise uşa de la intrare. L-am găsit dormind pe un fotoliu de la recepţie, aşa că i-am fluturat sacoşa de câteva ori, ca să-l aţâţ cu mirosul de ouă. Imediat, motanul a zbughit-o din fotoliu direct în biroul meu. I-am pus amestecul de ouă cu brânză pe o farfurie de carton. Dewey a luat câteva guri, după care mi s-a cuibărit în poală.

La zece şi jumătate s-a dus la „Ora poveştilor”. Ca de obicei, l-a salutat pe fiecare copil în parte. O fetiţă de opt ani stătea cu picioarele încrucişate pe podea, în poziţia pe care noi o numiserăm „indiana”. Dewey s-a făcut

colăcel pe picioarele ei şi a adormit. Fetiţa îl mângâia, apoi ceilalţi copii au venit şi ei să-l alinte şi toată lumea era fericită. După „Ora poveştilor”, Dewey s-a târât până la pătuţul lui cu blăniţă din faţa caloriferului dat la maximum. Acolo l-am lăsat la prânz, când am plecat de la bibliotecă. Voiam să mă duc să mănânc acasă, după care trebuia să-l iau pe tata şi să mergem împreună în Omaha, de unde, a doua zi dimineaţă, urma să luăm avionul.

La zece minute după ce am ajuns acasă, a început să-mi sune telefonul. Era Jann, una dintre angajatele bibliotecii.

— Dewey se comportă ciudat.

— Cum adică ciudat?

— Miaună încontinuu şi merge ciudat. Şi încearcă să se ascundă prin dulapuri.

— Vin imediat.

Motanul meu era ascuns sub un scaun. L-am luat în braţe şi mi-am dat seama că tremura la fel ca în dimineaţa când îl găsisem. Stătea cu ochii larg deschişi şi-am înţeles că avea dureri. Am sunat imediat la cabinetul veterinar. Doctoriţa Franck ieşise, dar soţul ei, doctorul Beall, era acolo şi mi-a spus:

— Veniţi cât de repede puteţi.

L-am învelit pe Dewey în prosopul lui, pentru că era o zi friguroasă. Era sfârşitul lui noiembrie. Motanul mi s-a cuibărit imediat la piept.

Tot drumul până la cabinet, Dewey a stat jos, în maşină, lipit de radiator şi tremurând de frică. L-am luat în braţe şi l-am strâns la piept. Atunci am observat că încerca să defecheze.

Ce uşurare! Deci nu era nimic grav. Doar un episod de constipaţie.

I-am explicat doctorului Beall care era problema. Dumnealui l-a dus în camera din spate, să-i cureţe colonul şi intestinele. L-a spălat şi la fund, aşa că atunci când s-a întors, Dewey era ud şi înfrigurat. S-a târât din

braţele doctorului într-ale mele şi mi-a aruncat o privire rugătoare. *Ajută-mă.* Mi-am dat seama că nu se simţea bine.

Doctorul Beall m-a anunţat.

— Am simţit o masă anormală. Şi nu e vorba de fecale.

— Atunci?

— Trebuie să-i facem o radiografie.

Doctorul Beall s-a întors cu rezultatul în zece minute. Dewey avea o tumoră de mari proporţii în stomac, iar tumora îi presa rinichii şi intestinele. De aceea făcea atât de mult pipi şi probabil că tot din această cauză mai scăpase urină şi în afara tăviţei.

— În septembrie nu era acolo, a continuat veterinarul, ceea ce înseamnă că probabil e vorba despre un cancer agresiv. Dar ar trebui să facem câteva teste invazive, să fim siguri.

Am încremenit, privindu-l pe Dewey. Nu bănuisem nici o secundă prezenţa acelei tumori. Nici o secundă. Ştiam totul despre Dewey, îi ştiam toate gândurile şi toate sentimentele, dar aceasta era o chestiune pe care mi-o ascunsese.

— Are dureri?

— Da, bănuiesc că da. Tumora creşte foarte repede, aşa că situaţia nu poate decât să se agraveze.

— Puteţi să-i daţi ceva pentru dureri?

— Nu, nu prea.

Îl ţineam pe Dewey în braţe, ca pe un copil. Nu mă mai lăsase să-l ţin aşa de şaisprezece ani. Acum însă nici măcar nu se împotrivea. Doar mă ţintuia cu privirea.

— Credeţi că are dureri tot timpul?

— Aşa îmi imaginez.

Discuţia aceasta era îngrozitoare. Mă simţeam strivită, secătuită, epuizată. Nu-mi venea să cred. În sufletul meu fusesem convinsă că Dewey avea să trăiască la nesfârşit.

Am telefonat la bibliotecă şi le-am spus colegilor că Dewey nu se mai întoarce acasă. Kay era plecată din oraş. Joy nu era de serviciu. Au dat de ea la Sears, dar

prea târziu. Mai mulţi dintre colegi au venit la cabinet să-şi ia la revedere de la motanul nostru. Printre ei a fost şi Sharon care, în loc să se ducă direct la Dewey, a venit mai întâi la mine şi m-a îmbrăţişat. Îţi mulţumesc, Sharon, aveam nevoie de asta. Apoi am strâns-o la piept pe Donna şi i-am mulţumit pentru că-l iubea pe Dewey atât de mult. Donna a fost ultima care şi-a luat la revedere de la el.

Cineva a spus:

— Nu ştiu dacă vreau să fiu aici când va fi eutanasiat.

— Nu-i nimic, am zis eu. Prefer să fim doar noi doi.

Doctorul Beall l-a dus pe Dewey în camera din spate ca să-i pună branula, apoi l-a adus înapoi, înfăşurat într-o pătură curată, şi mi l-a aşezat în braţe. Timp de câteva minute am vorbit cu băieţelul meu. I-am spus cât de mult îl iubeam, cât de mult însemna pentru mine şi că nu voiam să sufere. I-am explicat ce se întâmpla şi de ce. I-am strâns pătura în jurul trupului, să mă asigur că stătea confortabil. Ce altceva puteam să-i mai ofer? L-am ţinut strâns la piept şi-am început să-l legăn aşa, balansându-mă de pe un picior pe celălalt, cum îl legănam de când era doar un pui. Doctorul Beall i-a făcut prima injecţie, apoi, la scurt timp, a revenit cu a doua.

După care mi-a spus:

— Am să-i verific pulsul.

I-am răspuns:

— Nu-i nevoie. Îmi dau seama din ochii lui.

Dewey murise.

Capitolul 27
Iubirea pentru Dewey

Am stat în Florida opt zile. N-am citit nici un ziar. Nu m-am uitat la televizor. N-am răspuns la nici un apel telefonic. Călătoria aceea mi-a prins cum nu se poate mai bine, fiindcă moartea lui Dewey m-a afectat profund. În avionul spre Omaha am clacat şi-am plâns până am ajuns în Houston. În Florida m-am gândit deseori la Dewey. M-am gândit la el în tăcere, când eram singură, dar şi atunci când eram înconjurată de familie, de oamenii care mă susţinuseră întotdeauna.

Nu aveam idee cât de departe ajunsese vestea morţii băieţelului meu. În ziua următoare, în timp ce mă aflam în avion, drum spre Houston şi plângeam, postul de radio din Spencer a dedicat întregul program de dimineaţă amintirilor despre Dewey. Ziarul *Sioux City Journal* a publicat un articol de mari dimensiuni şi un necrolog. Nu ştiu dacă aceasta a fost sursa, dar Associated Press a preluat povestea şi a difuzat-o în întreaga lume. În câteva ore, ştirea despre moartea lui Dewey a fost prezentată în jurnalele de prânz de la CBS şi MSNBC. La bibliotecă au început să sune telefoanele. Dacă aş fi fost acolo, zile întregi n-aş mai fi făcut altceva decât să răspund la întrebări adresate de reporteri. Însă nici unul dintre colegii mei nu s-a simţit în stare să discute cu presa. Secretara bibliotecii, Kim, a făcut o scurtă declaraţie, care a sfârşit prin a se transforma în ceea ce eu consider acum a fi necrologul oficial al lui Dewey, dar asta a fost tot. Şi a fost de-ajuns. În următoarele zile, acest necrolog a apărut în mai mult de 270 de ziare.

Mărturiile venite din partea persoanelor care fuseseră impresionate de Dewey au fost de asemenea copleşitoare. Cetăţenii din Spencer au primit telefoane de la prieteni sau cunoştinţe din toată ţara care citiseră despre moartea lui Dewey în ziarele locale sau auziseră

ştirea la posturile de radio. Un cuplu de localnici era plecat din ţară şi a aflat vestea de la un prieten din San Francisco, care citise despre trecerea în nefiinţă a motănelului meu în *The San Francisco Chronicle.* Admiratorii lui Dewey au venit la bibliotecă pentru câteva ore de priveghi. Oamenii de afaceri locali ne-au trimis flori şi cadouri. Emmy, fetiţa lui Sharon şi a lui Tony, mi-a dăruit un desen cu Dewey. Acesta era alcătuit din două cerculeţe verzi aşezate în mijlocul foii. Cerculeţele erau încadrate de linii îndreptate în toate direcţiile. Era superb, iar Emmy a fost extrem de fericită când m-a văzut lipindu-l pe uşa biroului meu. Desenul acela era, pentru amândouă, cea mai potrivită cale prin care să ne amintim mereu de Dewey.

Gary Roma, regizorul documentarului despre pisicile de bibliotecă, mi-a trimis o scrisoare lungă, în care mi-a mărturisit: „Nu ştiu dacă ţi-am spus vreodată, dar dintre toate pisicile de bibliotecă pe care le-am întâlnit, Dewey Citeştemaimulte Cărţi a fost preferata mea. Frumuseţea, şarmul şi caracterul lui jucăuş au fost unice”.

Tomoko, de la Televiziunea Publică Japoneză, ne-a scris să ne spună că moartea lui Dewey fusese anunţată şi în Japonia şi că mulţi oameni se întristaseră la auzul veştii că motanul nu mai era printre noi.

Marti Attoun, autoarea articolului din *American Profile,* ne-a scris pentru a ne asigura că povestea lui Dewey continua să fie preferata ei. Trecuseră ani buni de la apariţia acelui articol, iar Marti devenise, între timp, editor special. Date fiind sutele de materiale scrise de Marti, părea atât de puţin probabil ca femeia aceasta să-şi amintească măcar de o pisică, darămite să se mai şi gândească la ea cu afecţiune. Dar acesta fusese Dewey. Un suflet care emoţionase oamenii la un nivel profund.

Când m-am întors la serviciu, am găsit pe birou un morman de scrisori înalt de un metru şi jumătate. Pe mail aveam peste şase sute de mesaje legate de Dewey. Multe dintre ele erau de la persoane care nu-l văzuseră

decât o singură dată, dar nu-l uitaseră. Alte câteva sute erau de la oameni care nici nu-l cunoscuseră. În prima lună după moartea lui, am primit peste o mie de mesaje din toată lumea. Ne-a scris chiar şi un soldat din Iraq, emoţionat de moartea lui Dewey în ciuda a ceea ce vedea zi de zi în luptă — sau poate tocmai din acest motiv. Am primit o scrisoare de la un cuplu din Connecticut, al cărui fiu urma să împlinească unsprezece ani. Dorinţa lui era să elibereze un balon care să zboare către ceruri, un balon în onoarea lui Dewey. Am mai primit şi numeroase cadouri şi donaţii. De exemplu, o bibliotecară de la Muzeul de Istorie Navală a donat patru cărţi în amintirea lui Dewey. Femeia îi urmărise povestea în publicaţiile din circuitul bibliotecilor şi citise necrologul din *The Washington Post.* Site-ul nostru, www.spencerlibrary.com, care avea aproximativ 25000 de accesări pe lună, a înregistrat, în decembrie, 189922 de intrări, iar traficul a rămas la acelaşi nivel aproape tot anul următor.

Mulţi dintre locuitorii oraşului Spencer au vrut să ţinem o slujbă comemorativă. Nici eu, nici colegii mei nu doream asta, dar ne dădeam seama că de făcut, tot trebuia să facem ceva. Aşa că, într-o sâmbătă friguroasă de la mijlocul lunii decembrie, admiratorii lui Dewey s-au strâns la biblioteca din Spencer ca să-şi mai aducă, cel puţin oficial, o ultimă dată aminte de el, de prietenul care avusese un impact atât de profund asupra vieţilor noastre. Noi, angajaţii, am încercat să nu dramatizăm lucrurile — eu am povestit întâmplarea cu liliacul, Audrey a relatat istorioara cu lămpile din tavan, Joy a rememorat excursiile cu căruciorul de cărţi, Sharon a povestit cum i-a furat Dewey carnea din sandvici — dar, în ciuda eforturilor noastre, din ochii celor adunaţi au curs lacrimi. Două femei au plâns tot timpul.

Evenimentul a fost înregistrat de echipe de filmare ale tuturor posturilor de televiziune locale. Intenţia lor a fost admirabilă, dar prezenţa aparatelor de filmat a părut

nelalocul ei. Acelea erau nişte gânduri intime, destăinuite între prieteni. Nici unii dintre noi nu doream să ne împărtăşim cuvintele cu tot globul.

În plus, aşa cum stăteam adunaţi în bibliotecă, ne-am dat seama că vorbele nici măcar nu puteau să descrie ce simţeam pentru Dewey. Nu era deloc simplu să descrii în cuvinte caracterul special al motanului nostru. Noi eram acolo, camerele de filmat erau acolo, iar lumea din jurul nostru a încremenit. Or, asta spunea mai mult decât orice cuvânt. În cele din urmă, o învăţătoare din Spencer a zis:

— Unii oameni afirmă că nu-i mare scofală. În fond, Dewey a fost doar un motan. Dar tocmai aici greşesc cu toţii. Dewey a fost mult mai mult de-atât.

Fiecare persoană aflată atunci în clădire ştia exact ce voia să spună femeia aceea.

Momentele mele cu Dewey au fost mai intime. Colegii mei îi strânseseră castroanele şi-i donaseră mâncarea înainte să mă întorc la serviciu, dar eu am fost cea care i-a dăruit jucăriile. A trebuit să elimin şi restul lucrurilor de pe rafturile lui: vaselina pentru ghemotoacele de păr, peria şi ghemul de lână roşie cu care se jucase toată viaţa. În fiecare dimineaţă a trebuit să parchez maşina şi apoi să mă îndrept pe jos către bibliotecă, fără să-l mai văd făcându-mi cu mâna dindărătul uşii de la intrare. Când colegii mei s-au întors la serviciu după ce l-au vizitat pe Dewey pentru ultima dată, caloriferul în faţa căruia stătuse întins zi de zi nu mai funcţiona. Dewey stătuse acolo chiar şi în dimineaţa aceea, şi caloriferul dogorise. Era ca şi cum dispariţia motanului i-ar fi suprimat şi maşinăriei motivaţia de a da căldură. Oare poate un calorifer stricat să-ţi frângă inima? Mie mi-au trebuit şase săptămâni pentru a reuşi să mă gândesc măcar să chem pe cineva să-l repare.

Am cerut ca Dewey să fie incinerat împreună cu una dintre jucăriile lui preferate: Marty Mouse. Am vrut să nu fie singur. Crematoriul mi-a oferit gratis o urnă din

mahon şi o placă de bronz, dar nu mi s-a părut corect să-l aşez pe Dewey într-o vitrină. Aşa că băieţelul meu s-a întors la biblioteca lui într-un recipient simplu, din plastic, învelit într-o husă de catifea albastră. Am aşezat cutia pe un raft, în biroul meu, şi m-am apucat de lucru.

La o săptămână după ceremonia memorială, am ieşit din birou cu o jumătate de oră înainte de deschiderea bibliotecii, cu mult înainte de sosirea oricărui vizitator, şi i-am spus lui Kay:

— A venit momentul.

Era luna decembrie şi o altă dimineaţă ucigător de geroasă, cum sunt multe în Iowa. La fel cum fusese acea primă dimineaţă şi altele între timp. Ne apropiam de solstiţiul de iarnă, şi soarele nu răsărise încă. Cerul era de un albastru-închis, aproape violet, iar pe străzi nu trecea nici o maşină. Singurul sunet era acela al vântului rece ca gheaţa care venea tocmai dinspre câmpiile canadiene, măturând drumurile şi ogoarele pustiite.

Am mutat câteva pietre din grădiniţa aflată în faţa bibliotecii, căutând un loc unde pământul să nu fie complet îngheţat. Dar tot terenul era acoperit cu chiciură, aşa că bietei Kay i-a luat ceva până când a izbutit să sape o groapă. Soarele începuse să se iţească peste clădirile de dincolo de parcare, alungind pe pământ primele umbre ale zilei. Atunci am aşezat în groapă rămăşiţele prietenului nostru şi am spus doar atât:

— Dewey, eşti întotdeauna cu noi. Asta e casa ta.

Apoi Kay a aruncat prima lopată cu ţărână, îngropând pentru totdeauna cenuşa lui Dewey chiar în faţa ferestrei de la secţiunea pentru copii a bibliotecii şi la picioarele frumoasei statui reprezentând o mamă care-i citeşte copilului ei dintr-o carte. Statuia mamei mele. În sfârşit, când Kay a aşezat pietrele peste locul de veci al lui Dewey, am ridicat ochii din pământ şi am văzut că toţi ceilalţi colegi se strânseseră la fereastră, privindu-ne în tăcere.

Epilog

Ultime gânduri din Iowa

De la moartea lui Dewey, în nord-vestul statului Iowa nu s-au schimbat prea multe. Acum, că etanolul a devenit marea descoperire a momentului, pe pământurile noastre se cultivă mai mult porumb ca niciodată. Atât doar că nu sunt şi mai mulţi muncitori, ci doar noi tehnologii şi un plus de maşini. Şi, desigur, mai mult teren.

În Spencer, la spital a apărut primul chirurg plastician. Cleber Meyer, care acum are optzeci de ani, n-a mai fost votat primar şi s-a întors la benzinărie. Noul primar este soţul lui Kim Petersen, secretara bibliotecii, dar nici el nu e mai interesat de lectură decât Cleber. Fabrica Eton, de la marginea oraşului, aceea care confecţionează piese pentru maşinile agricole, şi-a mutat o parte din producţie în Juárez, Mexic. Astfel s-au pierdut o sută douăzeci de slujbe. Dar oraşul va supravieţui. Întotdeauna am rezistat în faţa intemperiilor.

Biblioteca îşi vede şi ea de treabă. Pentru prima dată de când Ronald Reagan era preşedinte, instituţia nu mai are un motan. După dispariţia lui Dewey, am primit aproape o sută de oferte de pisici. Au venit oferte chiar şi din Texas, cu transportul inclus. Pisicile erau drăgălaşe şi cele mai multe aveau în spate poveşti de supravieţuire emoţionante, dar tuturor ne-a lipsit entuziasmul necesar pentru a adopta un animal. Consiliul bibliotecii a impus, în mod înţelept, interzicerea adopţiilor de pisici vreme de doi ani. Oamenii au pretins că aveau nevoie de timp ca să analizeze eventualele probleme. Eu însă analizasem deja tot ce era de analizat şi am ajuns la concluzia că trecutul nu poate fi reînviat.

Dar amintirea lui Dewey va continua să rămână vie. Sunt convinsă de asta. Poate că va rămâne vie în bibliotecă, acolo unde portretul lui stă chiar lângă uşa de

la intrare, deasupra unei plăci de bronz pe care este scrisă povestea lui. Placa aceea ne-a fost dăruită de unul dintre numeroşii lui prietenii. Poate că va rămâne vie în memoria copiilor care l-au cunoscut şi care, în anii ce vor urma, le vor spune povestea lui Dewey copiilor şi nepoţilor lor. Sau poate că va supravieţui în această carte. Tocmai din acest motiv o şi scriu. Pentru Dewey.

În anul 2000, când Grand Avenue a intrat pe lista Registrului Naţional, oraşul a comandat o instalaţie de artă care să servească drept mijloc de afirmare a valorilor locale, dar şi ca indicator al căii de acces către partea istorică a urbei. Doi artişti din Chicago, specializaţi în mozaic ceramic, Nina Smoot-Cain şi John Pitman Weber, au stat un an de zile în Spencer şi au discutat cu noi, au studiat istoria zonei şi modul nostru de viaţă. Peste 570 de localnici, de la copii mici la bunici, au fost consultaţi de către artişti. Rezultatul a fost o sculptură mozaicată intitulată *Adunarea timpului, a pământului şi a multor mâini.*

Adunarea... este compusă din patru stâlpi decorativi şi trei pereţi pictografici. Peretele dinspre sud a fost botezat „Povestea pământului”. Reprezintă o scenă rurală, cu porumb şi porci, o femeie care atârnă pături colorate pe frânghie şi un tren. Peretele dinspre nord este „Povestea recreerii în aer liber” şi se concentrează asupra parcurilor East şi West Lynch, principalele zone de recreere din oraş, parcurile de distracţii de la periferia din partea de nord-vest, şi asupra lacurilor. Peretele dinspre vest este „Povestea oraşului Spencer”. Acesta prezintă trei generaţii ale aceleiaşi familii strângându-se în casa bunicii, oraşul luptându-se cu focul şi o femeie care face o oală, metaforă a modelării viitorului. Puţin către stânga faţă de centrul peretelui, în jumătatea de sus a scenei, apare şi o pisică portocalie aşezată pe paginile unei cărţi deschise. Imaginea a pornit de la desenul unui copil.

Povestea oraşului Spencer. Dewey face parte din ea. Atunci, acum şi pentru totdeauna. Şi, sunt convinsă, amintirea lui va rezista cel mai mult în memoria colectivă a unei aşezări care nu-şi uită niciodată trecutul. Chiar şi atunci când priveşte spre viitorul către care se îndreptă.

Când Dewey avea paisprezece ani, i-am spus lui Jodi:

— Nu ştiu dacă voi mai dori să lucrez la bibliotecă după ce Dewey nu va mai fi.

Vorbele acelea au fost doar o premoniţie, dar acum le înţeleg perfect sensul. Nu-mi amintesc o zi din acea perioadă, în care, oprind maşina în parcare, să nu simt că biblioteca era plină de viaţă. O viaţă în care se împleteau speranţa, iubirea şi Dewey făcându-mi cu mâna din faţa uşii de la intrare. Acum însă a redevenit o clădire moartă. Chiar şi în timpul verii îi simt răceala în oase. În unele dimineţi, parcă nici nu mai văd sensul continuării aceluiaşi program. Şi totuşi aprind luminile, iar biblioteca prinde viaţă. Colegii mei încep să sosească. Urmaţi de vizitatori: cei între două vârste pentru cărţi, oamenii de afaceri pentru reviste, adolescenţii pentru calculatoare, copiii pentru poveşti, bătrânii pentru alinare. Biblioteca e vie şi din nou mi se pare că am cea mai frumoasă meserie de pe pământ. Asta până când vine seara şi mă pregătesc de plecare şi nimeni nu mă mai roagă să rămân pentru o partidă de de-a v-aţi ascunselea.

La un an după moartea lui Dewey, problemele de sănătate m-au cotropit iar. Mi-am dat seama că sosise timpul să trec la următoarea etapă a existenţei mele. Biblioteca nu mai era aceeaşi fără Dewey şi nu voiam să-mi sfârşesc zilele în felul acesta: în tăcere, în pustiu şi în singurătate. Când am văzut trecând pe lângă mine căruciorul de cărţi cu care se plimba băieţelul meu, am simţit că mi se rupe inima. Îmi era foarte dor de Dewey, şi nu doar din când în când, ci zilnic. Aşa că am hotărât să mă pensionez. Venise momentul. La petrecerea de pensionare au participat peste 125 de persoane, mulţi

din afara oraşului, oameni cu care nu mai vorbisem de ani de zile. Tata a citit una dintre poeziile scrise de el, nepoţii au stat lângă mine ca să întâmpine oaspeţii, iar *The Spencer Daily Reporter* a publicat două articole în care mi-a mulţumit pentru cei douăzeci şi cinci de ani petrecuţi în slujba bibliotecii. Ca şi Dewey, am avut noroc. Am plecat în condiţiile dorite de mine.

Găseşte-ţi locul. Fii fericit cu ceea ce ai. Tratează pe toată lumea cu respect. Trăieşte o viaţă bună. Viaţa bună nu are legătură cu lucrurile materiale, ci cu iubirea. Iar iubirea nu poate fi niciodată anticipată.

Am învăţat toate aceste lucruri, desigur, de la Dewey, dar, ca întotdeauna, răspunsurile par prea simple. Toate răspunsurile par prea simple, cu excepţia a două: că eu l-am iubit pe Dewey din tot sufletul, iar el m-a iubit, la rândul lui, la fel de mult. Daţi-mi voie totuşi să încerc să vă lămuresc.

Când aveam trei ani, tata avea un tractor John Deere. Tractorul avea plug în partea din faţă, adică un şir lung de lame ca nişte lopeţi, câte şase de fiecare parte. Lamele sunt ridicate la câţiva centimetri deasupra solului, trebuie să împingi maneta în faţă ca să le înfigi în pământ, astfel încât ele să muşte în glie şi să arunce ţărână proaspătă peste rândurile de porumb, într-o zi, mă jucam cu noroi chiar lângă roata din faţă a tractorului. După prânz, fratele mamei a ieşit din casă, a dat drumul la motor şi a pornit utilajul. Tata a văzut ce se întâmpla şi a rupt-o la fugă către el, dar fratele mamei nu-l auzea. Roata m-a trântit la pământ şi m-a împins înspre şirul de lame. Acestea m-au târât cu ele, trecându-mă de la una la cealaltă, până când fratele mamei a tras de volan şi lama din capăt m-a aruncat prin şanţul din mijloc, lăsându-mă cu faţa în jos, în urma tractorului. Tata m-a săltat în braţe dintr-o singură mişcare şi m-a dus alergând pe verandă. M-a studiat centimetru cu centimetru uluit, apoi, toată ziua m-a ţinut numai la pieptul lui, legănându-se în vechiul nostru

balansoar. A plâns pe umărul meu şi mi-a repetat, în şoaptă, până la căderea nopţii:

— Eşti bine, eşti bine, totul e bine.

În cele din urmă, am ridicat ochii spre el şi i-am spus:

— M-am tăiat la deget.

Apoi i-am arătat sângele. Eram plină de vânătăi, dar acea mică tăietură de la deget era singura care-mi rămăsese în urma accidentului.

Asta e viaţa. Cu toţii trecem printre lamele tractorului. Cu toţii ne umplem de vânătăi şi cu toţii ne mai alegem, din când în când, şi cu câte o tăietură. Uneori lamele taie adânc. Cei norocoşi scapă doar cu două-trei zgârieturi, câţiva stropi de sânge, dar nu asta e important. Cel mai important este să ai pe cineva care să te ridice în braţe, să te ţină strâns la piept şi să-ţi spună că totul e bine.

Ani de zile am crezut că asta a fost ceea ce am făcut eu pentru Dewey. Am crezut că asta e povestea mea. Şi aşa a şi fost. Când Dewey a suferit, când i-a fost frig şi a plâns, am fost acolo, alături de el. L-am ţinut în braţe. Am făcut ca totul să fie bine.

Dar acesta nu e întregul adevăr. Adevărul adevărat este că, în toţi anii aceia, în zilele grele, în zilele bune şi-n toate zilele uitate care compun paginile adevăratei cărţi a vieţilor noastre, Dewey m-a ţinut pe mine în braţe.

Şi continuă să mă ţină şi acum. Aşa încât, Dewey, îţi mulţumesc. Îţi mulţumesc. Oriunde ai fi.

Mulţumiri

Îi mulţumesc agentului meu, Peter McGuigan, deoarece m-a contactat şi a crezut că povestea vieţii lui Dewey merită să fie spusă. Le mulţumesc lui Peter, Hannah Gordon Brown şi tuturor celor de la Foundry Literary, care au muncit fară odihnă ca să facă această carte mai mare decât mi-am imaginat eu vreodată.

Îi mulţumesc lui Bret Witter, care nu doar că mi-a găsit vocea, dar, pe parcursul acestui proces, mi-a devenit şi prieten şi confident. Îţi mulţumesc, Bret, că ai făcut ca această carte să fie atât de bine scrisă. Amândoi ne-am dorit să creăm un lucru de calitate şi cred că am reuşit.

Le mulţumesc lui Karen Kosztolnyik, Jamie Raab şi Celiei Johnson de la Grand Central Publishing fiindcă au luptat pentru această carte cu toate că nu văzuseră decât o propunere de conţinut de patruzeci şi cinci de pagini. Ei au crezut în povestea mea dinainte s-o scriu. Le mulţumesc lui Matthew Ballast, Harvey-Jane Kowal, Christine Valentine şi tuturor celor de la Grand Central: fără voi toţi nu ar fi existat nici o carte.

Îi mulţumesc lui Dick Montgomery pentru că mi-a fost avocat şi prieten pe perioada întocmirii „hârţogăriilor” şi îi mulţumesc soţiei lui, Mary Jean, pentru tot sprijinul acordat.

Le mulţumesc foştilor şi actualilor angajaţi de la Biblioteca Publică din Spencer, care au susţinut acest proiect, care au acceptat să fie intervievaţi, care au crezut în mine şi care l-au îngrijit pe Dewey de-a lungul anilor. Le mulţumesc inclusiv lui Jean Hollis Clark, Kay Larson, Joy DeWall, Sharon Joy, Audrey Wheeler, Cynthiei Behrends, Paulei Brown, Donnei Stanford, lui Tammi Herbold, Jann Arends, Mary Jo Wingrove, Doris Armstrong, Kari Palm, Sheryl Rose şi Jackie Webster.

Le mulţumesc tuturor celor care au acceptat să fie intervievaţi pentru această carte şi care mi-au umplut

astfel golurile de memorie, inclusiv lui Bob Rose, Kirby Schmidt, Mike Baehr, Jack Manders, Cathy Greiner, Esther Connell, Judy Johnson (ambelor!), Marcie Muckey, Pat Jones, doctorului James Esterly, lui Verlyn Jipson şi Jodi Carlson. Şi celor de la Louisville Metro Transcription, pentru sutele de ore de interviuri pe care le-au transcris.

Le mulţumesc membrilor consiliului din vremea când s-a luat decizia să-l adoptăm pe Dewey, inclusiv lui Jack Manders, Mike Baehr, Mary Houston, Esther Connell, Bernie Keninger, JoAnn Lawson, Gail Peterson, Lee Lookingbill şi Grace Rindsig. Ei au luat o hotărâre rapidă, al cărei efect asupra bibliotecii s-a întins pe o perioadă de ani de zile. Întotdeauna am beneficiat de întregul lor sprijin, ei mi-au dat aripi ca să zbor.

Le mulţumesc şi actualilor membri ai consiliului, care mi-au acordat permisiunea de a scrie această carte (în timpul meu liber), inclusiv lui Cathy Greiner, Esther Connell, Jim Morony, Sue Hitchcock, Roger Littlefield, Wayne Koppen şi Amandei Hoffman.

Le mulţumesc celor din Consiliul Prietenilor, care au fost întotdeauna acolo atunci când am avut nevoie de ei, în mod special lui Sandy Fleck, Marcie Muckey şi Trudy Elbert.

Le mulţumesc membrilor familiei mele, care m-au ajutat şi m-au sprijinit pe tot parcursul scrierii acestei cărţi: Verlyn Jipson, Jodi şi Scott Carlson, fratele meu Doug (care a editat filmul despre Dewey), Merrillee, Verlyn, James şi Merrill Jipson, fratele meu Mike şi Monica Jipson şi fiica lor, Natalie DeHaven, sora mea Val şi Don Bonney, Andrea, Josh şi Lindsay şi nepoata mea, MacKenzie Dunn. Le mulţumesc fraţilor mei, David şi Steve, ale căror vieţi au fost bogate, dar mult prea scurte. Le mulţumesc mamei şi bunicii Stephenson, care mi-au fost modele de viaţă absolut impresionante. Şi, mai mult decât oricui, le mulţumesc minunaţilor mei nepoţi gemeni, care mă fac să râd atunci când stresul mă copleşeşte: Hannah şi Nathan Carlson.

Îi mulţumesc unchiului meu, Duane Jipson, care a citit orice i-a căzut în mână (inclusiv enciclopedia) până la moartea lui, survenită la vârsta de nouăzeci şi patru de ani. Exemplul lui de iubire, bunătate, blândeţe şi educaţie a impresionat pe toată lumea şi, în mod special, pe mine.

Îi mulţumesc lui Jim Fanning, fostul manager al echipei de baseball Montreal Expos şi prieten de-o viaţă, pentru sprijinul lui din perioadele dificile şi pentru că a crezut că sunt capabilă să realizez ceva.

Îi mulţumesc doctorului Ron Kolegraff, prieten şi chirurg, pentru că mi-a înţeles nevoile emoţionale atunci când nimeni altcineva nu le percepea sau nu discuta despre acest subiect.

Îi mulţumesc Trevei Jonhson, pentru că m-a ajutat să înţeleg nevoile persoanelor cu handicap atunci când intră într-o bibliotecă, şi asta cu mult înainte să fie introdusă legea privitoare la cetăţenii americani cu dizabilităţi, şi pentru că mi-a fost colegă în consiliul din Spencer al cetăţenilor americani cu dizabilităţi încă din 1991.

Le mulţumesc admiratorilor lui Dewey, atât celor de-aproape, cât şi celor de departe, pentru miile de scrisori, mesaje, cadouri trimise de-a lungul anilor, dar şi pentru vizitele personale, făcute ca să-l cunoască pe Dewey. Le mulţumesc în mod deosebit lui Harry şi Ritei Fein din New York (care nu ne-au uitat în nici un an, de Crăciun), lui Doreen Walker (primul prieten englez al lui Dewey), lui Phyllis Lahti (fondatoarea Societăţii Pisicilor de Bibliotecă) şi lui Gary Roma (cineast şi actor). Cu toţii au crezut în puterile magice ale lui Dewey dinainte ca el să devină celebru.

Le mulţumesc funcţionarilor şi consiliului primăriei Spencer, care m-au ajutat şi au susţinut biblioteca de-a lungul anilor, îi mulţumesc în mod special lui David Scott, care ne-a oferit consiliere juridică în timpul său liber, în calitate de avocat al Consiliului Prietenilor, vreme de peste douăzeci şi cinci de ani şi care mi-a luat apărarea

de foarte multe ori. Îi mulţumesc şi lui Bob Fagen, actualul administrator al oraşului, care m-a tratat cu respect şi a înţeles semnificaţia acestei cărţi pentru Spencer.

Le mulţumesc prietenelor mele, care m-au ajutat să trec de perioadele negre şi care au râs cu mine în perioadele bune, inclusiv prietenelor de la Run Away Woman, care mi-au oferit consiliere în vederea scrierii acestei cărţi: Trudy Henry, Faith Landwer, Barb Feder, Ideile Walton, Rita Mathine şi Pauli Wright. Le mulţumesc lui Bonnie McKewon, prietenă şi colegă, care a citit una dintre primele versiuni ale cărţii şi mi-a făcut sugestii, soţului ei, Ron McKewon, care l-a sprijinit pe Dewey prin intermediul lucrărilor lui artistice, lui Dorothy DeGroot şi numeroaselor mele prietene din Spencer, care m-au ajutat să nu-mi pierd minţile.

Îi mulţumesc mentorului meu, doctorului Roger Greer, şi profesorilor de la Emporia, care mi-au oferit cunoştinţele şi uneltele necesare pentru o carieră de succes, nu doar în Spencer, ci în toată Iowa şi chiar mai departe. Încă mai folosesc „greer-isme” în cadrul tuturor cursurilor şi seminariilor pe care le predau.

Le mulţumesc medicilor lui Dewey, doctorul James Esterly, doctoriţa Sophi Franck şi doctorul Tom Beall, pentru că l-au îngrijit cu blândeţe. Le mulţumesc celor de la crematoriul „Ashes to Ashes”, care nu mi-au perceput nici o taxă pentru incinerarea rămăşiţelor lui Dewey, împreună cu pătuţul lui îmblănit, care să-i ţină de cald, şi cu Marty Mouse, care să-i ţină de urât. Le mulţumesc celor de la Casa de Pompe Funebre Warner, pentru că mi-au donat piatra memorială a lui Dewey.

Şi, în final, îi mulţumesc lui Dewey, micul meu prieten fermecat timp de nouăsprezece ani. Încă simt firul acela care ne leagă inimile şi nu o să-i dau drumul niciodată.

Îi adresez o mulţumire specială marelui scriitor Bill Kinsella, originar din Iowa, pe care îl admir de multă vreme, dar pe care nu l-am întâlnit niciodată. Îi

mulţumesc pentru minunatul lui sprijin şi pentru că mi-a permis să parafrazez o părticică din cartea lui, *Shoeless Joe* (şi din filmul bazat pe această carte, *Field of Dreams).* Nimeni nu va reuşi să exprime mai bine magia acestui ţinut, Iowa.

Cuprins

Introducere
Bine aţi venit în Iowa!

Capitolul 1
Cea mai friguroasă dimineaţă

Capitolul 2
O completare perfectă

Capitolul 3
Dewey Citeştemaimulte Cărţi

Capitolul 4
O zi în bibliotecă

Capitolul 5
Iarba-pisicii şi elasticele din cauciuc

Capitolul 6
Moneta

Capitolul 7
Grand Avenue

Capitolul 8
Cei mai buni prieteni ai motănelului

Capitolul 9
Dewey şi Jodi

Capitolul 10
Departe de casă

Capitolul 11
De-a v-aţi ascunselea

Capitolul 12
Crăciunul

Capitolul 13
O bibliotecă extraordinară

Capitolul 14

Marea evadare a lui Dewey

Capitolul 15
Motănelul preferat al oraşului Spencer
Capitolul 16
Celebrul motan de bibliotecă al statului Iowa

Capitolul 17
Dewey în era modernă

Capitolul 18
Motanul din cărţi

Capitolul 19
Cel mai mofturos motan din lume

Capitolul 20
Noii prieteni ai lui Dewey

Capitolul 21
Ce ne face speciali?

Capitolul 22
Dewey merge in Japonia

Capitolul 23
Amintiri despre mama

Capitolul 24
Regimul alimentar al lui Dewey

Capitolul 25
Şedinţa

Capitolul 26
Iubirea lui Dewey

Capitolul 27
Iubirea pentru Dewey

Epilog
Ultime gânduri din Iowa

Mulţumiri

La preţul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului literar
ce se virează Uniunii Scriitorilor din România,
cont nr. R044 RNCB 5101 0000 0171 0001,
B.C.R. Unirea, Bucureşti.

Tehnoredactor
MANUELA MĂXINEANU

Corector
IOANA VÎLCU

DTP
ANDREEA DOBRECI
CARMEN PETRESCU

Apărut 2012
BUCUREŞTI — ROMÂNIA

Lucrare executată la C.N.I. Coresi S.A.